PSALMORVM DAVIDIS

Paraphrasis Poëtica

GEORGII BUCHANANI SCOTI.

Argumentis ac melodiis explicata atque illustrata

Opera & studio

NATHANIS CHYTRAEI.

LONDINI,

Apud EDVV. GRIFFINVM.

1640.

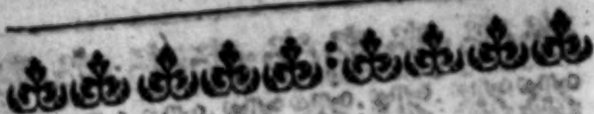

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI ET DOMINO D. OTHONI, DUCI BRUNSUICENSI Et Lunæburgensi, Domino suo clementissimo S. D.

NATHAN CHYTRÆUS.

REginæ ut sua donavit sacer ille Poëta,
Barbara quo se uno regna Britanna negant:
Sic ego, quæ hic mea sunt, tibi, Princeps optime, do-
Forsitan & natu grata futura tuis: (no,
Atque adeò teneræ, quacunque, est sparsa, juventæ,
Ut discat puro corde timere Deum,
Illius & laudes linguis celebrare tenellis,
Quæ Domino mirè victima grata places.
Ejus tu modulis cupidas præbe, ut facis, aures,
Fiat ut exemplo sanctior illa tuo.
Vive diu, Dux longævâ dignissime vitâ,
Utque diu tibi sit vivida vita, vale.

AD
MARIAM
ILLUSTRISSIMAM SCOTORUM Reginam,
GEORGII BUCHANANI Epigramma.

Nympha, Caledoniæ quæ nunc feliciter oræ
Missa per innumeros sceptra tueris avos;
Quæ sortem antevenis meritis, virtutibus annos,
Sexum animis, morum nobilitate genus:
Accipe (sed facilis) cultu donata Latino
Carmina, fatidici nobile regis opus.
Illa quidem, Cirrha procul & Permesside lympha,
Pænè sub arctoi sidere nata poli.
Non tamen ausus eram malè natum exponere fœtum,
Ne mihi displiceant quæ placuere tibi.
Nam quod ab ingenio domini sperare nequibant,
Debebunt genio forsitan illa tuo.

IN

IN PSALTERIUM DAVIDIS,

Incerti auctoris.

Σίγησον Ὀρφεῦ, ῥίψον ἁρμονῆς τὴν λύραν·
 Τείνης ὁ Δελφοῖς δῆμον οὐκ ἄδειν ἔτι.
Δαβὶδ γὰρ ἡμῖν ποιήματος κρούων λύραν,
Τρανοῖ τὰ κρυπτὰ τοῦ Θεοῦ μυστήρια,
Πληθὺν παλαιῶν ἱστορῶν τεραστίων,
Κινεῖ πρὸς ὕμνον τοῦ κτίσαντος τὴν κτίσιν.
Σώσων ἅπαντας μυσταγωγεῖ καὶ γράφει,
Ἁμαρτάνοντας εἰς ἐπιστροφὴν ἄγει·
Πολλοῖς σὺν ἄλλοις καὶ κακοῦ δηλῶν κράσιν,
Σμήχειν διδάσκει ψυχικὰς ἁμαρτάδας.

IVL. CÆS. SCALIGER V. CL.

Ad Georgium Buchananum.

Felix Georgi lacteæ venæ pater,
 Quæ ditat immensum mare:
Quid barbarorum voce squallentem absonâ,
 Merisque nugis obsitum,
Ineptientem non ferendis artibus
 Audire memet postulas?

Plectrumne Phoebo temperante, Marsyas
Tentabit ictum pollicis?
Amabilis Thalia si faciat modos,
Garrire pica gestiet?
Te natum ad alta Pegasi cacumina,
Tepente susceptum sinu
Regina sacri magna Calliope soni
Liquore non noto imbuit,
Deditque palmam ferre de tot gentibus,
Latina quot colit cohors.
Puris beatâ voce tessellis nitor
Perstringit aures candidas:
Flexuque ducta vena dulcis aureo,
Quam sustulit, iterat sitim.
O me superbum, mole sublatum noua,
Te literatorum Deo!
Desideratum abesse se, ut scribis, doles?
Quòd aliquid esse me putes.
Tu te ipse contemplator: in quo cuncta sunt:
Et vota lenies tua.

IDEM
De Georg. Buch. carminis venustate.

HEri legebam nuper allatum mihi
Sasi lum, tenellum, molle carmen, aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus,
Si splendor, atque puritas, decus, nitor,
Animum subire luculentum ullum queat:
Intelligendum non facilè doctis viris,

Nisi

Nisi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem merum.
De me ut loquaris, ut ego de me ipso loquar,
Intelligebam primulùm ut simplex puer:
At ubi vir esse, ubi esse volui intelligens,
Vocis serenâ luce perculsus tuæ
De intelligenti intelligens nihil fui.
Hoc te volebam sic monere: ne petas
Me velle respondere. non enim audeo.
Hocque esse respondere, Non respondeo.

ADRIANI TVRNEBI, GRÆCÆ *Philosophiæ Professoris Regii.*

NEminem esse existimo in Gallia paulò humaniorem, cui GEORGIUS BUCHANANUS non sit notus non solùm eximius poëta, verum etiam vir omni liberali eruditione non leviter tinctus, sed penitus imbutus.

CAR. VTENHOVII.

TRes Italos Galli senos vicêre: sed unum
Vincere Scotigenam non potuere virum.

GEORGII FABRICII.

PSalterium verterunt Germani aliquot piè: Itali, vt solent, eleganter: imprimis Flaminius. Sed nunc omnium industriam vicit GEORGIUS BUCHANANUS Scotus, varietate sententiarum, & puritate sermonis.

Francisci Porti Cretensis.

Σιγὴ νῦν λαοῖς. Δαβὶδ ἄλλοις θέσπιν ἀοιδὴν
(Θαῦμα μέγ') ἐντείνει πᾶσιν ἐπιχθονίοις.
Ἀλλ' ὁ μὲν αὐτολίνοις καὶ ταῖς θεῖα μέλπετο χείρτοις,
Ἑσπερίοις ὅδε τ' οἷς ἔσχατοι Ὠκεανοῦ.
Ἥσσω Παλαιστίνοιο ὀπὶ κείνας γ' αὐτὰρ ὁ ῥυθμοῖς
Αὐσονίοις θέλγει νῦν νόον εὐμορφότερον.
Εἰ δὲ μέλη σεμνοτέροιο, τόσσον τόδε ηὔσατο Χριστοῦ
Ἔξοχον ἐρδμόθεν παντοκράτωρ βασιλεύς.

Henrici Stephani.

Ecce Caledonia Maro, Naso & Flaccus in ora,
Pro Iove nunc discunt posse sonare Iovam.

Ejusdem.

Davidis hic corpus, sed tectum veste Latinâ,
Qua picta est Flacci, Picta Maronis acu.

Pauli Melissi Franci.

Diversas multi variè elicuere sonores,
Aptando Latia plectra Syrissa lyræ.
Barbiton hic, cytharaque fides chelyn increpat alter:
Et suus ex merito quemque secutus honos.
Quod, Buchanane, *canis, modulamina cætera vincit,*
Ceu reliquas liquida Daulia vocis aves.
Et quisquam dubitet plenis edicere buccis,
Hæc superat cunctas buccina clara tubas?

In

IN HANC EDITIONEM Epigrammata:

Ioh. Posthii, Archiatri Palatini, P. L.

Sidereum ascendit nuper Buchananus Olympum
Vocante rege cælitum,
Missus ubi sanctis iam vatibus aurea templa
Cantu suorum carminum
Mellifluo replet, cœtu admirante piorum,
Stupente & ipso Dauide:
Qui, meritò superis ait, ista probantur & orbi,
Ter maximi laudes Dei
Clariùs ac meliùs referentia, quàm mihi quondam
Modulata Hebræa barbito.

Ejusdem.

De Nathane Chytræo.

Pindaricis cantum numeris mihi deme; manebit
Quantumuis docta gratia parua lyra.
Versibus adde suos modulos, cantumque sonantem;
Maior inde erit gratia, major honos.
Quantam igitur laudem Chytræi Musa meretur,
Plectra animat melicis quæ Buchanana sonis.

Frid. Sylburgii.

(ῥυθμοῖς

Οἷ κηρυγμοὺς τοῦ Θεοῦ, σοφίην τ', ἀρετάς τ' ἀνα-
Πρώτη σάλπιγξεν βάρβιτος ἑβραϊκή.
Εἶτα δ' Ἀπόλλωνός τις ἐπώνυμος ἔξοχος αὐτὴν
Ἕλλησιν μετεφθέγξατο δακτυλικῷ.
φθόγγοις δ' Αὐσονίοισι μετεφράσσαντο ἐφ' ἡμῶν
Συχνοί· ὑπερφερέως δ' ὁ Σκοτίης Βυχάναν.
Τόσσῳ γὰρ κλαγγῆς ἰαχῇ κελάδησε τὰ θεῖα,
Ὡς τοῖς τῶν ἄλλων φθέγμασ' ἐπισκοτέειν.
Ὅπῃ ἢ δαιδαλέῳ μελέων ποικίλματι χρῆται,
Τοῖς δ' ἰδίοις ᾄδειν ἔργον ἕκαστα τρόποις,
Ναθαὴλ Χυτραῖος, μέσσαις τε φιλομαθὴς αὐτὸς
Ὠιδαῖς τοῖς μέτροις στέφθη ἐναρμονίης.
Πρὸς δ' ἔτι καὶ ψαλμῶν μερίδας κεφάλαιά τε, (μνήμης
Εἵνεκα, συντομίῃ ἐξέθετ' εὐσυνέτῳ.
Ταῦτα θεηγορέων μελετήματα θέσκελα φωτῶν,
Ὦ βροτοὶ ἀμφοτέραις δράξασθ' ἐν παλάμαις
Ἔν τε γὰρ εὐτυχίαις παρέχει θεοτερπέας ὕμνους,
Ἔν τε δυσημερίαις πρὸς Θεὸν ἱκεσίας.
Τρανῶς δ' ἐκφαίνει τά τε πρὸς θεὸν ὑψιμέδοντα,
Καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἔργα [illegible] ζώων.
Ταῦτα ἢ τοῖς ἀγαθοῖς, τοῖσί τ' ἀθανάτοισι μ[illegible]
Ἑλδομένοις, πάντων ἐστὶ ποθεινότατα.

ΙΟΗ

Iob. Lundorpii.

Μάντιος Ἰσαΐδου λυρογηθέας οὐ μετεπάρφρασαν
　Πάμπολλοι ψαλμοὺς ἄνδρες ἀοιδοπόλοι.
Ἀλλ᾽ ἐνὶ πᾶσιν ἀείσας ἀεὶ Βυχανᾶνος, ἰδοὺ ὅτι
　Ἣν διὰ παντοσίων ἔξοχος αἰσιτίων.
Τίπτε σὺ βασκαίνεις ἔτι, βάσκανε; εἰ σὺ οὐκ ἐλάμψεν
　Ἥλιος, λάμψει ἔξοχα τοῦδε κλέος.

Ἄλλο.

Ὅς Βυχανᾶνον ἀπ᾽ αὖ βυκάνης ὄνομ᾽ εἶπε λαχόντα
　Εἶπε καθ᾽ αἶσαν, ὁ γὰρ ναὶ πέλεται βυκάνη
Εὐκέλαδος, προβοῶντα θεοῦ κλέος ὑψιμέδοντος,
　Παντὶ ἐνὶ κόσμῳ τῆς κελαδεῖ κέλαδος.

Ἄλλο.

Κἂν, Βυχανᾶνε, πατρὶς Σκοτίη σοι, κἂν ὀνομάζῃ
　Σὺ Σκότος, οὐ σκότος εἶ, ἀλλὰ φάος Σκοτίης.

Ἄλλο.

Σιγὴ μουσοπόλοισι παλαιοῖς, κρείττονα κρείττων
　Νῦν γὰρ ἀοιδιάει μουσοπόλος νεαρός,
Μουσοπόλος Βυχανᾶνος, ἄεθλον τῷ μετ᾽ Ἀπόλλων
　Κεῖται ἐν νεαροῖς ἄν τε παλαιγενέσιν.
Ἢν τάχα βασκαίνῃ τις, τί πλέον; ζαΐδον ὑπηδῶν
　Λήσοις εὔαδε πρήγμασι βασκανίῃ.

ΑΔ

AD. CL. V. NICOL. REVSNE-
rum, I.C. & Poëtam, Reipub. Scho-
læque Argent. Antecessorem &
Consiliarium,

Ænigma Christiani Egenolphi
Francof. P. L.

ὡς τοῦ Βυκ. λέγ.

D*igna polo soboles lambentis & aëra vitæ
Dulciter harmonica & stagna impleo prole
canora.*

Nec me Delta iuuat. PROBO BALTHÆ
MuNERA TESTÆ.

GEOR-

Georgii Buchanani PARAPHRASIS IN PRIMUM LIBRUM PSALMORUM.

PSAL. I: Beatus vir, qui non abiit in consilio &c.

Primus Dauidis psalmus, qui tanquam prooemium & commendatio totius est operis, docet, verè beatos esse pios; extremè autem miseros impios. Qui verò sint pii, qui impii, aperit statim initio. Postea singulis imaginibus singulorum conditionem oculis subiicit. Felicitatem enim piorum, in hac maximè vita, pulcerrimâ icone arboris irriguae & frugiferae pingit: & in altera vita inquit eosdem Deo cognitos & caros esse futuros. Impiorum in hac vita florem momentaneum, seu potius extremas miserias, designat imagine pulueris à vento agitati & discussi: in altera verò vita eosdem aeternis suppliciis subiiciendos praedicit: innuens interim, semina & incrementa pietatis ex hoc Psalmorum libro haurienda esse.

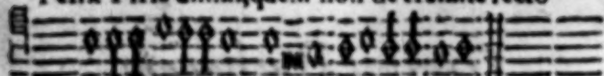
Carm-

Carm. genus i.

Discantus.

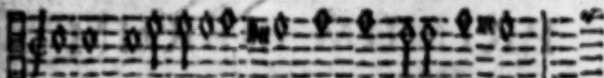

Felix 1 ille animi, quem non de tramite recto

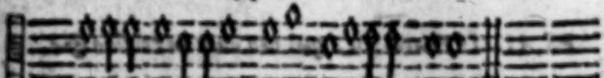

Impia sacrilegæ flexit contagio turbę:

Altus.

Felix 1 ille animi, quem non de tramite recto

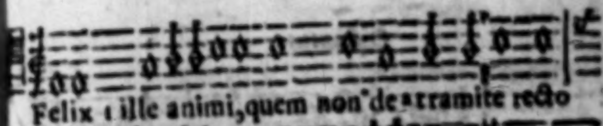

Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:

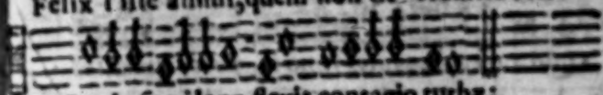
Non iter erroris tenuit, [b] sessórve cathedræ
Pestiferæ, facilem dedit irrisoribus aurem:
Sed 2 vitæ [c] rimatur iter melioris, & altâ
Mente Dei leges noctesque diesque revoluit.
Ille, 3 velut riguæ quæ margine consita ripæ est
Arbor, erit: quam non violento [d] Sirius æstu
Exurit, non torret hyems, sed prodiga læto
Proventu beat agricolam: nec flore caduco
Arridens, blanda Dominum spe lactat inanem.
Non 4 ita diuini gens nescia fœderis, exlex,
Contemtrixque poli: subito sed turbine rapti
Pulveris instar erunt, volucri quem concita gyro
Aura levis torquet vacuo ludibria cœlo.

Ergo

Tenor.

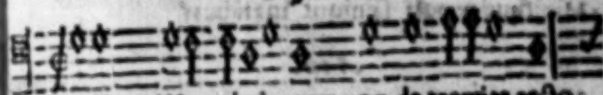

Felix 1 ille animi, quem non de tramite recto

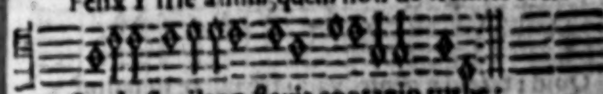

Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:

Bassus

Felix 1 ille animi, quem non de tramite recto

Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:

Ergo 5 ubi veridicus judex in nube serena
Dicere jus veniet, scelerisque coarguet orbem,
Non coràm impietas mœstos attollere vultus,
Nec misera audebit justæ se adjungere turbæ.
Nam 6 pater æthereus justorum & fraude carentum
Novit iter, sensumque tenet: curvosque sequuta
Impietas fraudum anfractus scelerata peribit.

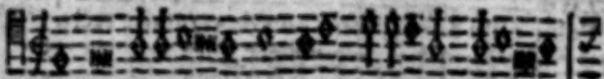
PSAL. II. *Quare fremuerunt gentes, &c.*

De regno Christi vaticinaturus, initio objurgat tyrannos & impios huic regno adversantes, iisque pœnas minatur. Postea regem nominat Christum Dei filium, ejusque potentiam ostendit, hortaturque omnes, ut eum audiant & revereantur, nisi in æternum perire malint.

Secundum

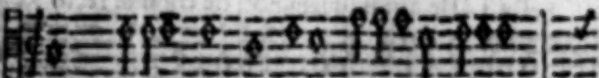
Secundum genus Carm.

Discantus.

Altus.

Et 2 cum principibus magni coiere tyranni, (ces?
Dominumque Christumque Domini adversum tru-
Vincula 3 quin horum fortes dirumpimus, aiunt,
Et lora nostris demimus ceruicibus?
At 4 pater æthereus, rerum cui summa potestas,
Ridebit impotentium irritas minas.
Tum 5 iustâ accensus miseros affabitur irâ,
Et per furorem cęca consilia suum
Turbabit: 6 Cingamque meum a diademate regem,
Inquit, Sionis iura sanctis collibus
Qui dabit, & latè fundet mea iussa per orbem.
Deinde 7 allocutus Dominus est me: Filius.

Tenor.

Bassus.

Tu meus es, genui te hodie: 8 me posce, daboque
Omnes vt hæres gentium fines regas,
Quà circumfusis tellus se porrigit vndis,
Regasque 9 sceptro sempiternum ferreo:
Quumq; voles, tumidosq; premas, frangasq; rebelles,
Vt ficta fragili vasa franguntur luto.
At 10 vos, in populos quibus est permissa potestas,
Et ius ab alta sede plebi dicitis,
Errorum tenebras depellite, discite verum,
Seruite 11 Domino cum tremore: gaudiis
Et timor & Domini accedat reuerentia vestris,
Vt 12 missum ab illo filium amplectamini:

In

..e justæ vindictam exerceat iræ,
calle recti devios, nam quum brevi
in injustos contra justa ira, scietis
Quàm sint beati, spes in illo qui locant.

Tertium genus.

Discantus.

Heu a quanta numero viribusque factio Me
vexat odiis impiis! Quàm perditorum firma

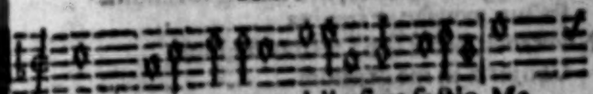
Altus.

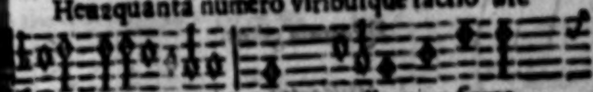
Heu a quanta numero viribusque factio Me
vexat odiis impiis! Quàm perditorum firma
conspiratio Conjurat in meum caput!
conspiratio Conjurat in meum caput!

PSAL. III. *Domine quàm multiplicati, &c.*

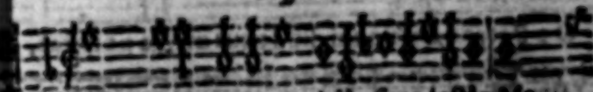
Hoc hymno Propheta regius seditiosi filii Absolonis conjuratione perturbatus, primo conqueritur de factiosorum multitudine: Deinde iis praesentiam omnipotentiae, & in exaudiendo benignissimae Dei opponit, quo fretum se etiam in extremis periculis animo tranquillo fore asserit, unicique hujus servatoris & liberatoris salutem & subsidium magno animo implorat.

Tenor.

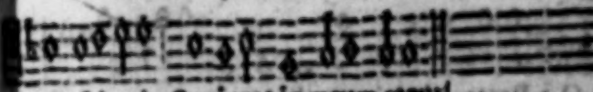

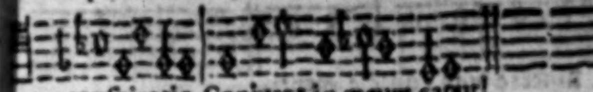

Bassus.

Et

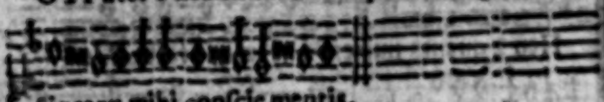
Et 3 assueuerant, spem salutis in Deo
  Superesse jam nullam mihi:
Quum 4 tu sub umbra prœliantem me tui
  Tam sæpe scuti texeris:
Quum laudis auctor sis meæ, quum gloriâ
  Meum corones verticem.
Quum 5 nocte Dominus inuocantem me, suo
  De monte sancto exaudiat,
Curis 6 solutus & recumbo & dormio;
  Resurgo liber à metu.
Domino 7 excubante, nec meum formidine
  Pectus mouebunt agmina
Numerosa; nec si sæua feritas omnium
  Conjuret in me gentium.

Quartum genus.

Discantus.

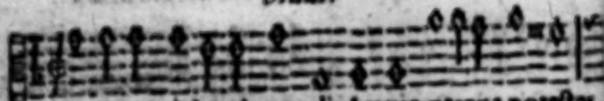

O 2 Pater ô hominum diuûmque æterna potestas,

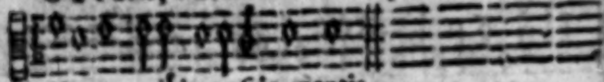

Sinceræ mihi conscie mentis,

Altus.

O 2 Pater, ô hominum diuûmque æterna potestas,

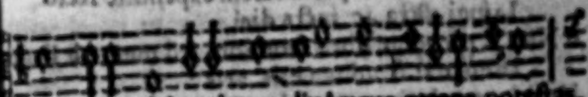
Sinceræ mihi conscie mentis,

Tu 8 Domine in aciem ductor, vt me liberes,
Prodibis: hostium omnium
Malasque franges impiorum & conteres
Dentes potenti dexterâ.
At 9 tu, salutis vna spes, populum tuum
Bonitate solitâ amplectere.

PSAL. IV. Quum inuocarem, exaudiuit &c.

Inuocat hic David auxilium Dei contra Absolonem & reliquos seditiosos, quos etiam obiurgat, & in viam redire iubet. Docet item, quodnam sit verum & summum bonum, nimirum non diuitiæ, aut annui prouentus vbertas, sed Dei beneuolentia & fauor, in quo vno & solo, cum vera animi tranquillitate, ipso acquiescat.

Tenor.

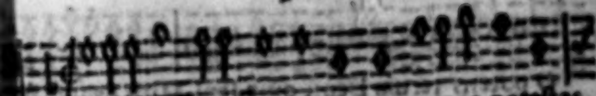

O 2 Pater, ô hominum diuûmque æterna potestas,

Sinceræ mihi consciæ mentis,

Bassus.

O 2 Pater, ô hominum diuûmque æterna potestas,

Sinceræ mihi consciæ mentis,

Qui

Qui mihi consiliique inopi, incertoque salutis,
Imploranti rebus in arctis,
Tutum pandis iter, latumque educis in æquor:
Nunc obsesso fraude maligna
Da mihi te facilem, & iustis bonus annue votis,
Non durâ placabilis aure.
O 3 hominum cæcæ mentes, quò me vsque relicto
Intenti mendacibus vmbris,
Sollicita in vanas torquetis pectora curas?
Tandem credite vera monenti:
Quem 4 Deus electum miro dignatur honore,
Per discrimina cuncta tuetur.
Me Dominus clamantem ad se, auxiliumq; rogantem
Mitis & exorabilis audit.
Ergo 5 Dei, miseri, nunc saltem agnoscite numen,
Et vitiis absistite prauis,
Vobiscum in tacito per noctem expendite lecto
Longi dicta ac facta diei.
6 Non 𝑎 pecudum fibris Domino, sed mente 𝑏 litans
Innocua: si admoueris aris
Hanc, poteris sperare animi securus ab alto

Quintum genus.

Discantus.

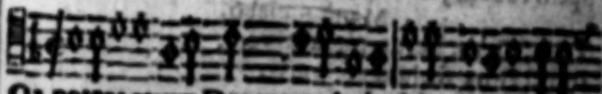

Dexterâ munera larga benignâ.
Poscit 7 opes modò degeneres pars maxima vulgi,
Hæc animos vota una fatigant.
At 8 tu me placido tantùm bonus adspice vultu:
Aura tui jucunda favoris
Me super irradiet: sat amico te mihi felix,
Alter frugibus horrea stipet,
Impleat & multas generoso nectare cellas,
Et congesto gaudeat auro:
Ast 9 ego, curarum vacuus de nocte recumbam,
Et sine sollicitudine somnos
Accipiam: tu securam mihi robore mentem,
Tu certâ spe pectora firmas.

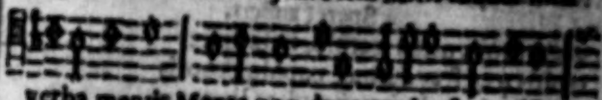
PSAL. V. *Verba mea auribus, &c.*

Hic quoque Propheta regiis exsul & afflictus, à Deo suas preces exaudiri petit, seque defendi contra impios & sanguinolentos, eosque nomine Deo exosos. Dei enim misericordiâ se fretum non desperare in rebus adversis, sed ad ejus patrocinium confugere. Hostes autem suos esse mendaces, fraudulentos, hypocritas: ideoque orat ut Deus eos puniat; adsit autem & beneficiat piis.

Tenor.

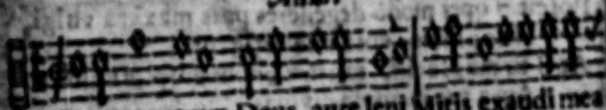
O a potens rerum Deus, aure leni Mitis exaudi mea

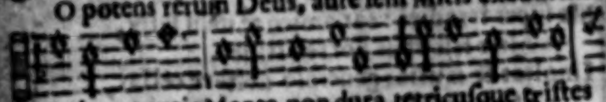
verba mentis Mente non dura tetricasque tristes

Altus.

Aliud.

O potens rerum Deus, aure leni Mitis exaudi mea

verba, mentis Mente non dura tetricuſque triſtes

Percipe queſtus.

Percipe a queſtus.

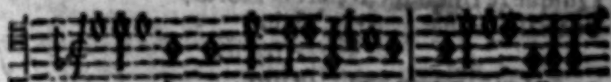
Adſpice 3 attentus, mihi quanta tendat
Vox latus: quando mihi rex Deuſque
Solus es, ſolum veneror precorque
Rebus in arctis.

Manè 4 clamantem Deus æquus audi:
Nam tuum caſtâ prece, non inanem
Spem fouens, nomen jubar ante b Eoum
Manè c ciebo.

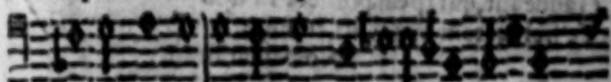
Tu 5, Deus, lætus pietate verâ,
Impii ritus ſcelus exſecraris:
Nec frui praui ſtudioſa mens te
Speret amico.

Vt 6 tuos vultus metuit, nefaſque:
Hoſtis 7 es fraudum & cupidę cruoris
Cædis: d audacem ſimulare linguam
Falſa recides.

Bassus.

O potens rerum Deus, aure leni Mitis exaudi mea

verba, mentis Mente non dura tetricisq; tristes

Percipe questus.

Percipe questus.

At 8 tuâ fretus bonitate sacrum
Limen accedam, tua templa inibo:
Ritè adorabo tua sancta castis
Numina votis.
Tu 9 mihi, ut casses fugiam dolosos
Hostium, lumen, Deus, æquitatis
Dux tuæ præfer, dubioq; cæcos
Dirige gressus.
Hostium 10 verum fugit ora, pectus
Incolit fraus spurcitiésq; guttur
Tetrius putri est quod hiat recludens
Funera busto.
Lingua adulatrix tacito veneno
Blandiens, cæcos meditatur ictus.
O 11 Deus, rerum O Pater alme, gentem
Perde nefandam.

Redde conatus, Pater alme, vanos:
Quique te linquunt, scelerum suorum
Sentiant pœnas meritas, ab ima
Stirpe recisi.

12 Sed tuâ semper bonitate tuti
Gaudeant, qui spem posuere in uno
Te sibi certam impavidi, tuumq;
Nomen adorant.

13 Namq; tu rectos animiq; puros
Largâ opum dextrâ recreas benignus,
Et tui (tanquam clypeo) favoris
Protegis umbrâ.

PSAL. vi. Domine ne in furore, &c.

*Psalmus hic primus est inter septem, qui, quòd doctrinam
& exempla veræ pœnitentiæ continuant, Pœnitentiales
appellantur. Pœnâ autem cum desperatione & ipsis infer
luctans David, agnoscit primò suorum peccatorum mag
nitudinem, verèque & ex animo, multis cum lacrymis &
squalore, dolet, Deum tantopere à se offensum esse, nec pœ
nam, modò paterna sit, recusat. Neque tamen desperat
sed ad Dei misericordiam, propter filium servatorem pro
missam, verâ fide confugit, [illegible] quidem [illegible] exsultat,
etiam insultet hostibus, qui à Deo planè desertum David
jactabant. Vitæ quoque emendationem & bonum propo
tum in eo declarat, quod se vivum & valentem Dei laud
perpetuò celebraturum pollicetur: quod nisi ab homine v
pio fieri non potest.*

Carm. genus iii.

dum mens æstuat,

DUm 2 fervet ira, Domine,
Ne me merentem corripe:
Dum sævientis flagrat in cursu furor,

Exi

Exigere pœnas abstine.
O 3 parce: languor ægrum conficit:
Manum salutarem admove,
Corpus, solutis ossium compagibus,
Enerve vires deserunt;
Mentemq; 4 graviter mœror angit turbidam.
Quo me usq; miserum negliges?
Quò 5 me usque linques? jam reverte ac libera
Ægrum inferûm de faucibus.
Ubi 6 sæva duram mors manum injecit semel,
Quis ampliùs meminit tui?
Quis mortis altâ subrutus caligine
Nomen celebravit tuum?
De 7 nocte pectus anxium suspiriis
Pulsans, gemensque lacrymis
Lavo cubile: strata fletuum madent
Rorata largis imbribus.
Caligat 8 acies luminum, doloribus
Hebetata longis: hostium
Interque risus & dolos emarcuit
Color vigorq; corporis.
At 9 tu, sceleribus turba gaudens impiis,
Facesse, spem pone irritam:
Lamenta Dominus & meorum fletuum
Placatus audiit sonum.
Dominus 10 benignus supplicem me exaudiit,
Orationique annuit:
Subitus 11 ut hostes obruat pudor meos,
Vultusque confundat rubor:
Tristi repentè ut palleant infamiâ
Fugamq; turpem accelerent.

PSAL. VII. Domine Deus meus, &c.

Occasionem huic Psalmo dederunt calumnia & probra Semeï filii Iemini, quæ recitantur 2 Reg. cap 16. Petit ergo David se à cane tam rabioso liberari, cùm sit innocens, et quidem innocentiam suam dirâ in seipsum imprecatione, ipsiusque Dei, qui cardiognostes est, testimonio, possit de-

Sextum genus.

Discantus.

In te salutis spem posui meam,

Servator orbis: faucibus hostium

Me libera, qui mente sævâ

Altus.

In te salutis spem posui meam,

Servator orbis faucibus hostium

Me libera, qui mente sævâ

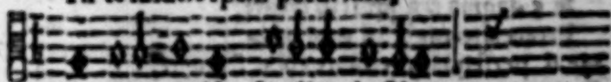
Intritus

monstrari. Cum igitur Deus innocentiæ & justitiæ defensor: vindex autem mendaciorum sit & scelerum, erat ut hic quoque ob honorem nominis sui, in utroque vires suas exserat. Ne autem interitu hostium delectari videatur, monet eos ut resipiscant, quia & tela iræ divinæ ipsorum cervicibus immineant; & conatus ipsorum plane irriti, & auctoribus tandem exitiales sint futuri. In fine vero fide statuit, se exauditum, suamque causam Deo curæ esse, pro quo ipso immortales ei gratias agit.

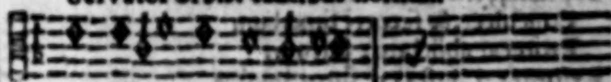
Tenor.

In te salutis spem posui meæ,

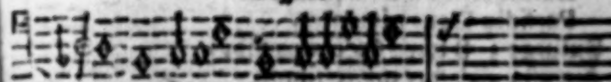

Servator orbis: faucibus hostium

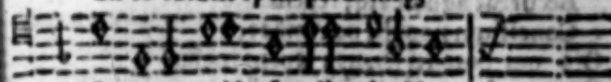

Me libera, qui mente sæva

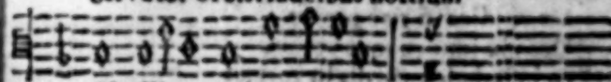
Bassus.

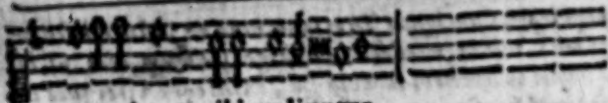
In te salutis spem posui meæ,

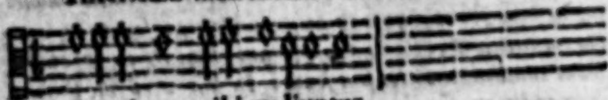

Servator orbis: faucibus hostium

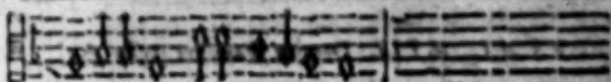
Me libera, qui mente sæva

Si 3 nemo vindex afferat, ut leo
Imbelle [b] crudus dilaniat pecus:
Sic me ferus discerpet hostis,
Innocui [c] sitiens cruoris.
Si 4 verus index me meritò arguit,
Nec falsa mendax [d] crimina texuit,
Si 5 damna tranquillo creavi,
Promerito malè ni peperci:
Me 6 persequatur [e] dum capiat sequens,
Captumq; sternat, stratum & humi pede
Conculcet, & sceptri superbum
Proterat abjiciatq; fastum.
Exsurge; 7 justas te furor impius
Meorum in iras excitet hostium.
Exsurge, promissamque redde
Perfidiæ Deus ultionem.
Exsurge; 8 terris luceat omnibus
Augusta majestas tua, te suum
Accurrat agnoscatq; regem
Concilium populi, patrumque,
O 9 qui potenti sceptra tenens manu,
Gentes per omnes crimina vindicas,
Me vindica, si ritè pœnas
Ore pio innocuoque posco.
O 10 juste judex, cordis in intimo
Quem nil recessu præterit abditum,

Frange

Interitum mihi moliuntur.

Interitum mihi moliuntur.

Frange impios ausus malorum;
Fulci animo, refoveque justos.
Securus 11 hostes nil metuo, Deo
Custode: quem simplex animi juvat
Candor 12 pios servat, malisque
Exitium assiduè minatur.
Si 13 perstet hostis, jam gladium tenet,
Jam 14 tendit arcum promptus, & arripit
Ferale [f] telum, & igne sævo
Lethiferas [g] acuit sagittas.
En, 15 qui nefandum parturiit scelus,
Concepit [h] ærumnam, pariet velut
Quę vana per somnum inquietas
Ludificant simulacra mentes.
Fodit 16 dolosam, ut me caperet, [i] scrobem,
Incautus in fossam ipse suam ruit:
In 17 verticem ipsius recurret
Pernicies, recidentque fraudes.
Ergo 18 [k] expeditus fraudibus & metu,
Rerum parentis justitiam canam,
Nomenque sanctum: gratiasque
Lætus agam, repetamque laudes.

PSAL. VIII. *Dominus Dominus noster &c.*

Celebrationem majestatis, seu omnipotentiae, item bonitatis, sive potius philanthropiae divinae haec oda continet. Omnipotentiam Dei ex operibus caelo terraque conspicuis declarat: & primo quidem ex terrenis; ubi per infantes & homines planè imbecilles, res maximas in suam laudem gerat, & in inimicos suos exerceat vindictam & poenas. De-

Septimum genus.

Discantus.

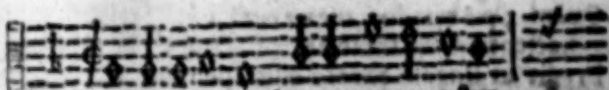

Altus.

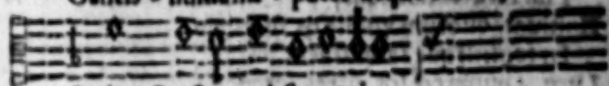

inde ex cœlestibus; ubi solis, lunæ, stellarum lux incomparabilis, magnitudo incredibilis, conversio planè admiranda, liquidò testentur, qualis quantusque sit horum omnium conservator Deus: quamque idem benignum & amans sit generis humani, qui in tanta majestate, tantilli & tantis miseriis expositi hominis ita rationem habeat, ut eum tanquam semideum, aut vicarium suum constituat, dominium habentem in omnia animantia terrestria, volatilia, aquatilia: quæ omnia admiratur, & sempiternas pro tanta benignitate Deo gratias agit. Allegoricam explicationem alii persequuntur.

Tenor.

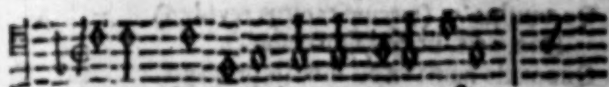

Gentis a humanæ 1 pater atque custos,

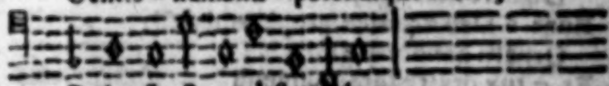

Quàm sancta majestas tui

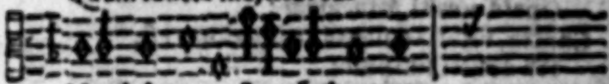
Bassus.

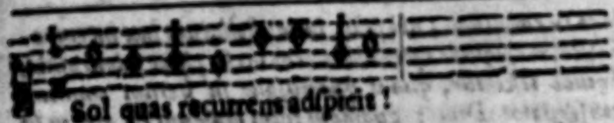
Gentis a humanæ 1 pater atque custos,

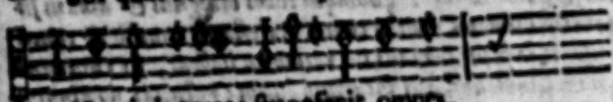

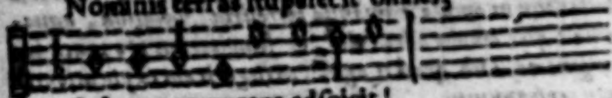
Quàm sancta majestas tui

Nominis terras stupefecit omnes,

Et 2 ſuper cœli radiantis orbes
Tua magnitudo ſe extulit.
Quàm 3 piâ mundum tueare curâ,
Lactentis b ævi infantia
Prodit ut linguas temerè obſtrepentum
Tibi refutes hoſtium,
Hoſtium, quorum vomit os furorem
In te, ſitique ſanguinem.
Luce 4 quum cœlos vitrea ſerenos,
Pollentis c opera dexteræ,
Cerno ; quum lunam, nitidasque ſtellas
Per te creatas conſpicor,
Quantulus 5 (mecum tacitus revolvo)
Homo eſt, ut ejus ſis memor!
Quantula humanæ eſt ſobolis propago,
Dignere ut illam viſere.
Hunc 6 Deo æqualem propè reddidiſti :
Ornaſti honore & gloria :
Et 7 tuæ dextræ ſuper univerſa
Opera creaſti principem :
Cuncta, vitalis quibus haustus auræ eſt,
Illi dediſti ſub pedes.
Huic 8 boves parent & oves, pecuſque

Quod

Quodcunque campis pascitur;
Quique 9 pennarum celeri volatu
Metitur e ales aëra;
Quique f pinnarum celeri natatu
Piscis peterrat æquora.
Gentis 10 humanæ paterque custos,
Quàm sancta maiestas tui
Nominis terras stupefecit omnes,
Sol quas recurrens adspicit!

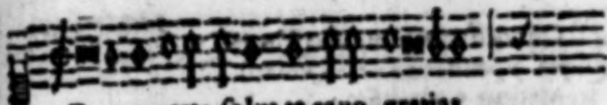
PSAL. IX. Confitebor tibi Domine &c.

Bimembris hic Psalmus dici potest. Primò enim continet epinicium, seu gratulationem & gratiarum actionem de parta victoria; quam Propheta regius soli Deo acceptam refert: qui cum justus sit, tandem bonas hominum injustè oppressorum causas asserat; & hostes impios, ad internecionem usque funditus evertat; solus interim, omnibus superstes, judex justus, & confugium verò piorum perpetuò futurus. Secundò petitionem habet, ut ab eodem Domino, à reliquis quoque hostibus suis, à quibus in extremas etiam mortis angustias redactus sit, liberetur: eo maximè nomine, ut vivus Deo gratias agere, ejusque laudes ad

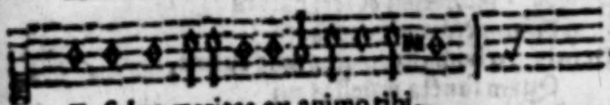
ad alios quoque quàm latissimè propagare possit. In primis autem Dei justitiam prædicat, quòd impios & fraudulentos suis ipsorum artibus opprimat: curet autem & defendat bonos. Additur tandem votum finale, ut Deus suam potentiam exserat, quò intelligant superbi & pragmatici ho-

Carm. genus V I I I.

Discantus.

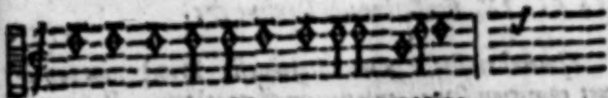

Rerum certa salus te cano, gratias

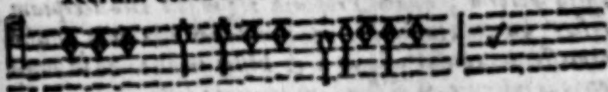

Exsolvo meritaq; ex animo tibi.

Altus.

Rerum certa salus te cano, gratias

Exsolvo meritas ex animo tibi:

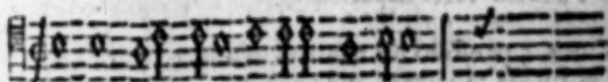

Et miranda futuris.

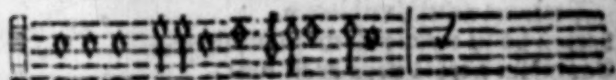
Tandem

mines, humanas vires contra Deum nihil posse, atque ita periculo suo, se homines, id est, omnibus casibus adversis, & morti denique singulis momentis expositos esse agnoscant; atque ita animos inflatos & tumentes contrahant. Ad hoc enim efficiendum mirè utile est τὸ, Μέμνησο ἄνθρωπος ὤν.

Tenor.

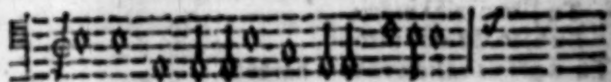

Rerum certa salus te cano, gratias

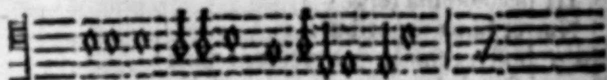

Exsolvo meritas ex animo tibi:

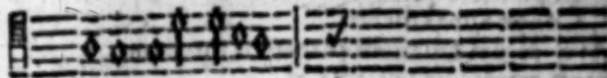
Bassus.

Rerum certa salus te cano, gratias

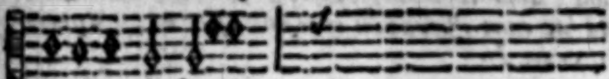
Exsolvo meritas ex animo tibi:

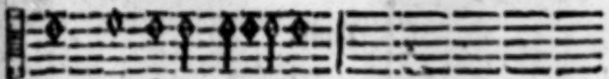

Et miranda futuris

Pandam

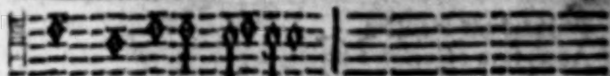

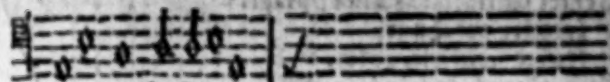

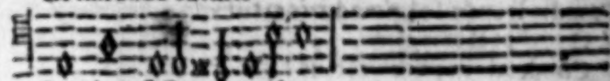

Tutus 3 præsidio nil metuam tuo:
Lętus læta canam sed tibi carmina,
Te laudabo supremi
Æternum ætheris a arbitrum.
Spes 4 hostis temerè elatus in improbas,
Conversus trepidâ terga dedit fugâ,
Et virtute potentis
Dextræ b pessum abiit tuę.
Tu 5 vindex cupidos exitii mei
Perdis; tu trepido præsidium es reo:
Tu litem mihi judex
Ex alto dirimis throno,
Tu 6 gentis valido robore barbarę
Compescis furias; destruis impios,
Ut nec nomina seris
Narret fama nepotibus:
En, 7 hostis tumidæ quò recidunt minę!
En, qui sternit humi funditus oppida,
Et prostrata perennis
Condit nube c silentii.
At 8 rerum Dominus perpetuus thronum
Fixit perpetuum justitiæ sibi,
Orbem 9 ut legibus ęquis,

Ut

Ut juſtè populos regat.
Quum 10 vis incubuit [d] fœta ſuperbiâ
Infræni, miſeris preſidium pates,
Tuti pandis [e] aſyli
Arcem rebus in aſperis.
In 11 te uno meritò ſpem ſolidam locant,
Qui novère tuum nomen, & ultimo
Ut diſcrimine amicos
Nunquam deſtituas tuos.
Ergo 12 arcis meritâ laude Sionię
Cuſtodem [f] Dominum pangite: conſili
Decreta ardua gentes
Latè ferte per exteras.
Vindex 13 innocui ſanguinis expetit
Pœnas, vi tenues nec ſinit opprimi
Impunè: applicat aurem
Clamantum querimoniis.
Afflictas 14 bonus ô res propiùs meas
Contemplare, odiis quem petit improbis
Vis hoſtilis: & atræ
Mortis faucibus eripe;
Ut, 15 quà mole Sion creſcit in æthera
Latè conſpicua laudibus efferam

Te lætúsque salutem
Acceptam referam tibi.
Demersit 16 merito fraus sua perfidas
Gentes exitio: queis alios g plagis
Irretire parabant,
Hæsere impliciti pedes.
O 17 miranda Dei judiciis æquitas!
Fraudis fraude suâ prenditur artifex.
O res h pectoris altis
Condende in penetralibus!
Sic est: 18 interitu devorat impios
Improvisa dies: immemores Dei
Gentes mors inopina
Æternis tenebris premit.
At 19 confisa Deo nuda modestia
Æternùm Domini non animo excidet,
Nec leto miserorum
Spes frustrabitur exitu.
Rerum 20 surge parens, neu sine ut impotens
Adversus tenues crescat homunculus:
Et juris preme frenis
Gentes arbiter impias.
Circumsiste 21 tuæ mole potentiæ,
Terroremque feris mentibus ingere:
Agnoscat malè firmam
Sortem gens hominum suam.

PSAL. X. Vt quid Domine recessisti, &c.

Decimus Psalmus querelam & precationem acrem vehementemque continet, in qua tyranni & hostes Ecclesiæ vivis coloribus depinguntur, & petitur, ut Deus homines pios, & præter meritum suum afflictos & oppressos liberet; hostium fraudes immanitatemque compescat, eosque pro sua justitia, & ipsorum merito funditus evertat.

Carm.

Carm. genus iii.

QUónam 1 usq; custos gentis humanę, tuos
In rebus arctis negliges?
Quónam 2 aberis usq; dum pios tyrannide
Premit arroganter impius?
O si scelestum [a] vergat in caput scelus,
Suisq; pereat artibus.
Dum 3 mentis explet per nefas libidinem,
Sic gloriatur impius,
Sic gaudet in se, sempiternum ceu decus
Rectis pararit artibus.
Æqui 4 atque iniqui negligit discrimina
Infrænis arrogantia;
Suæque plaudit suaviter prudentiæ,
Nullum esse quòd putet Deum.
Felicitatis 5 somnio indulget suę,
Quòd cuncta cedant prosperè:
Nec te futurum cogitat vel judicem,
Vel perpetrati vindicem.
Hostes minoris æstimat nihilo suos,
Sic 6 ipse secum computans,
Incommodi expers ad senectam usq; ultimam
Securus ævum transigam:
Non cura lætis ulla sese gaudiis,
Non ægritudo interseret.
Os 7 exsecranda despuit convicia,
Spumatque probris & dolis.
Bonis labores continenter pestilens
Lingua & dolores parturit;
Circa 8 viarum [b] compita insidias locat,
Ut [c] innocentem clàm involet:
Intentus oculis intuetur acribus
In transeuntes pauperes.

Qualis 9

Qualis 9 cruentus ſubter alta delitet
[d] Spelæa conditus leo:
Sic è latebris corde trepido palpitans,
Infirmioribus imminet;
Et occupatos [e] multinodis nexibus,
Naſſæ [f] involutos attrahit,
Maliſq; ſubigit: 10 & tenebris occulit
Crudelitatem callidus,
Ah ſtrage quantâ tranſeuntes perculit
Graſſatus iſtis artibus!
Sic 11 deinde ſecum colligit malè credulus:
Hæc prorſus ignorat Deus;
Avertet ora rebus humanis ſua,
Fandi & nefandi negligens.
Exſurge 12 Domine, tolle in altum dexteram,
Librata [g] fige vulnera:
Ope deſtitutos ne pios ſilentio
Oblivioſo deſere.
Téne 13 impiorum [h] pervicax [i] veſania
Sic audeat contemnere?
Secreta ſecum corde tacito ut murmuret,
Humana non curat Deus?
Cernis 14 profectò cuncta, cernis, & tuam
Sceleſtus in manum cádet,
Ut te labores & dolores pauperum
Non præterire intelligat.
Tibi relictus eſt inops atq; innocens:
Tu tutor orbos protegis.
Tu 15 frange vires impii, violentiam
Tu mentis improbæ doma,
A ſtirpe cęſa donec impietas ſimul
[k] Eliminetur & impius.
Tum 16 firma Dominus ſeculorum in ſæcula
Sceptra obtinebis [l] imperi,
Genteſq; terræ finibus procul tuæ

Exter.

Exterminabis impias.
Hę: 17 vota duris obruti laboribus,
Has supplices fundunt preces:
Animosq; stimulis incitati talibus,
Te lacrymantes postulant,
Pupillum 18 & inopem ut vindices potentium
Ab impotenti audacia;
Homo ut feroces spiritus ponat, suę
Infirmitatis conscius.

PSAL. XI. *In Domino confido, &c.*

Psal. xi. piis consolationem, comminationem impiis proponit. Cum enim quidam imminentibus Davidi à Saule gravissimis vitæ periculis, ipsum vel abigerent, vel saltem monerent, ut alibi fugâ sibi consuleret, respondet David, se non fugiturum, cùm Deum justum, omnipotentem & cardiognosten, omnes omnium hominum, tam piorum, quàm impiorum mentes, dicta & facta intueri sciat; ita tamen, ut illos amet & defendat, hos vero execretur et funditus evertat. Ejus igitur præsidio se quoque et omnes pios in periculis constitutos, consolatur.

Carm. genus vi.

Quum 1 spe salutis non dubiâ fruar,
Deóque fidam, vos mihi dicitis,
Facesse rupes in remotas,
Antevolans pavidus volucres.
Intendit 2 arcum (en adspicis) impius,
Nervo sagittas admovet, ut petat
Incogitantes è latebris
Innocuos animiq; rectos.
At 3 tu potenti, Rex bone, dexterâ
Domas rebelles, & facis irrita

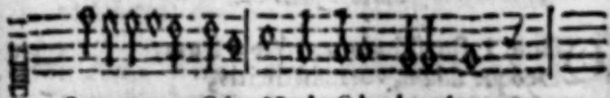
Decreta

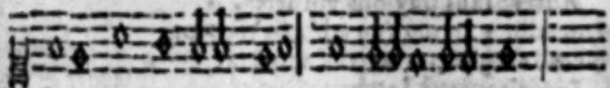
Decreta vesani furoris
Contra humiles malè nil merentes.
Æterna 4 cœli templa colens Deus,
Et lucido astrorum in solio sedens,
Humana per terras acutis
Facta oculis b speculatur omnes.
Non 5 Justus illum, non latet impius
Cuncta intuentem; sed studio ad nefas
Pronos maligno justus orbis
Ex animo moderator odit.
Super 6 scelestos retia depluet:
Ignes c remisto sulphure flammeos
Ad impios eliminandos
Fulmineæ rapient procellæ:

Carm. genus IX.

Discantus.

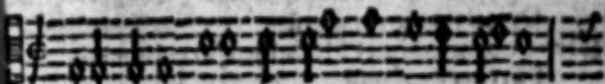
Altus.

Justosque 7 justus justitiæ patens
Amore sancto amplectitur unicè,
Et fraudis ignaram ante vultus
Assiduè videt æquitatem.

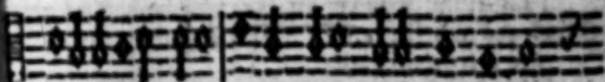
PSAL. XII. Salvum me fac Domine, &c.

Duodecimo Psalmo deplorat initio vir sanctus mores sui seculi pessimos, eorum maximè, qui, cùm perfidi, bilingues, et glossogastores essent, tamen ad rerum gubernacula sedebant. Iis igitur extremum imprecatur exitium; Deumque ipsum introducit auxilium suis pollicentem: Dei autem promissa verissima, et ab omni labe falsitatis, instar auri igne purgati, munda esse docet. Quocirca certò futura esse quæ promiserit, asseverat, simulque quàm turpis intolerabilis et damnosus sit hujusmodi hominum principatus, in fine ostendit.

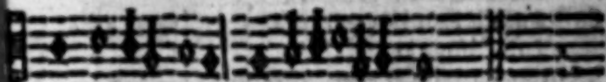
Tenor.

Affer opem servator, opem fer. pulsa recessit

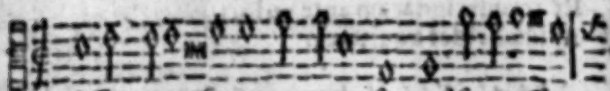
Intemerata fides: Nuda fides, hominum fugit

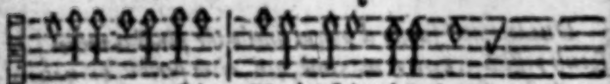

commercia: vana Cum socio loquitur

Bassus.

Aliu.

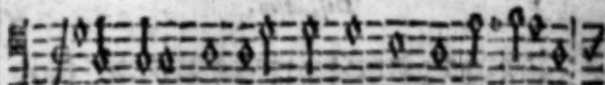

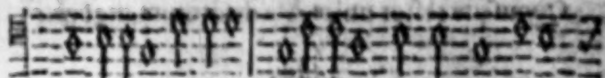
Quisq; suo, blandâ exercens mendacia linguâ,
Corde scelus meditans.
Ora 4 Deus fraudum dulci medicata veneno
Conterat, & penitus
Grandiloquam ex ima linguam radice revellat:
Quiq; 5 pudore carent,
Dicere nec metuunt, Falsa ad perjuria linguas
Fortiter intrepidi
Assuescamus, & os age confirmemus ad omne
Flagitium; neque enim
Oris frena mei, linguæve [a] repagula quenquam
Me nisi habere puto.
At 6 Dominus [b] planctus miserorum, & dura ferentum
Aure [c] trahens gemitus,
Surgam, ait; atq; inopem, tutâ ut respiret in arce,
Insidiisque procul,
Securum statuam. 7 Hæc Dominus. Quod ab ore fideli
Cunq; fluit Domini,
Auro purius est, auro quod fusile fecit
Septima flamma coquens:

Dum

Bassus.

Affer opem servator, opem fer. pulsa recessit

Intemerata fides: Nuda fides, hominum fugit

commercia: vana Cum socio loquitur.

Dum fæx in fumos exploratore camino
Crassa abit & cineres:
Polliciti 8 memor ergo, malæ mala⁴ toxica linguæ
Sancte parens inhibe.
Pestiferâ de gente hominum nos optime custos,
Assere perpetuò.
Nam 9 latè impietas grassatur libera, passim
Omnia plena malis,
Quum penes injustos jus est, & jussa malorum
Sunt metuenda bonis.

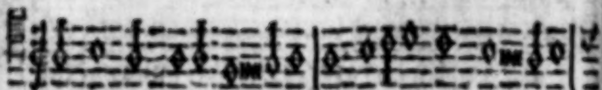
PSAL. XIII. Usquequò Domine oblivisceris, &c.

Hoc quoq; Psalmo David in summis angustiis constitutus, queritur, se à Deo, justo diutius, negligi, suos dolores augeri, hostem felici successu insolescere. Dei igitur auxilium implorat; ne planè extinguatur, eoque nomine hostis epichærecacus exsultet. Firma etiam fide & gaudio quodam, ex Deì bonitate & misericordia orto, statuit, se exaudiri, gratumque se fore pollicetur.

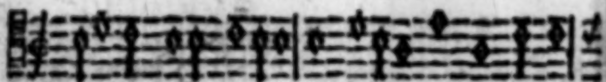
Carm.

Carm. genus x.

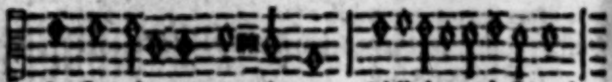
Discantus.

Altus.

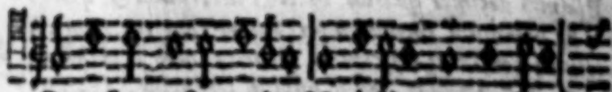

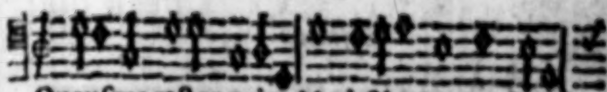
2 Quousque vultum amabilem
Iratus abscondes mihi?
Quousque 3 curæ turbidæ
Mentis quietem distrahent?
Quousque cor cruciabitur
Mœroris æstu fluctuans?
Quousque me prostrato aget
Hostis triumphos insolens?
Regnator 4 orbis adspice,
Opem fer, & lucem tuam
Infunde, ne mors lumina
Somno perenni sopiat:

Ne

Tenor.

Bassus.

Ne 5 jactet hostis arrogans
Me viribus fractum suis,
Ne me perosi perfidi
Meo dolore a gaudeant.
Tu 6 me salutis recreas
Spe, largus auxilii: tuum,
Salute partâ, laudibus,
Rex magne, nomen efferam.

PSAL. XIV. Dixit insipiens, &c.

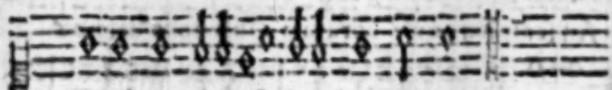
Psalmus decimus quartus continet doctrinam & querelam de hominum impiorum peccatis & flagitiis, quorum originem constituit Epicuream securitatem & contemtum Dei. Probat deinde, & id quidem Dei ipsius, cordium inspectoris, testimonio, omnes homines nemine excepto, esse

Carm. genus xi.

Discantus.

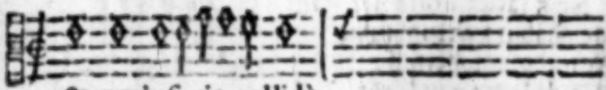

Secum insania callidè

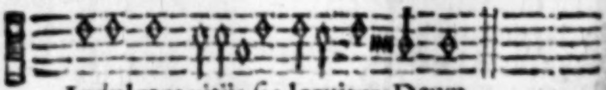

Indulgens vitiis sic loquitur: Deum

Altus.

Secum insania callidè

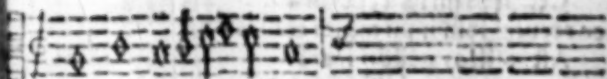

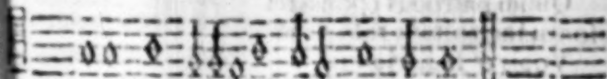
Indulgens vitiis sic loquitur: Deum

Formido sibi credula
Commenta est hominum, quum temerario
Casu sors ferat omnia.

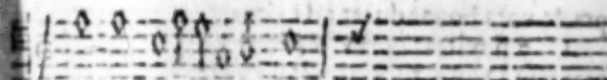
peccato infectos: quorum tamen alii planè contemnant & rideant Deum, & in improbo proposito perseverent; alii autem resipiscentes, ejusdem opem & misericordiam implorent. Illis igitur gravissimas pœnas minatur; his verò consolationem, opem & auxilium, Dei ipsius voce, promittit. Additur in fine votum, quo vir sanctus unicè exoptat, ut promissus ille mundi servator tandem veniat, ruptisque vinculis peccati, mortis & inferni, ipse antilytron pro captivis fiat; & ita universa Ecclesia libertatem & gaudium restituat.

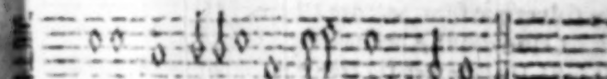
Tenor.

Bassus.

Ergo flagitiis se penitus dedit
Secura impietas Dei:
Nec quisquam ex animo recta sequi studet.

De 2 templo æthereo Deus
Ad curas hominum lumina verterat,
Si quis non stolidè improbus
Ad cultum revocet pectora numinis:
Omnes 3 in scelera omnia
Conjurâsse putes: fœda, nefaria,
Detestandaque perpetrant:
Nec cuiquam est studium recta capessere.
Nam 4 qui recta capesserent?
Quem sanis aditum consiliis darent,
Quorum nequitia & scelus
Infecere animos? qui populum meum,
Ceu prędam fera, devorant:
Nec rerum dominum mente coluntDeum.
Ast 5 illos gelido metu
Horror concutiet, justitię Deus
Quum patronus opem feret
Insonti; increpitans talibus impios:
Vobis 6 ludibrio fuit
Insontum pietas, vos inopum pium
Risistis studium, preces,
Spes lentas, trepidas sollicitudines:
At, cui fidit inops, Deus
Spes & vota bonos ducet ad exitus.
O 7 si mittat opem suis
Speratam Deus è rupe Sionia!
Nam quum vincula ruperit,
Exsolvetque suos, pectore libero
Gaudebunt Abrahamidę,
Et justâ Isacidę lætitiâ frement.

PSAL. XV. Domine quis habitabit, &c.

Cùm omnibus temporibus homines inveniantur, qui veram pietatem in verbis potius quàm factis positam esse existiment

existiment, docet hoc Psalmo David, quidnam sint vera & viva Ecclesiæ membra; nimirum qui, prælucente verâ in Christum fide pietati, justitiæ, innocentiæ, cæterisque tam primæ quam secundæ tabulæ virtutibus studeant, fidemque suam operibus dilectionis declarent. Ut enim D. Ignatius, in Epistola ad Magnesianos inquit: πρέπει οὖν μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· οὐ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μακάριον ποιεῖ.

Carm. genus vii.

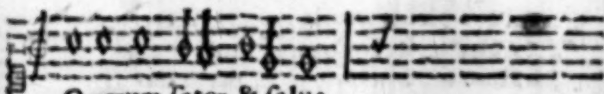
SAncte 1 Sionis templa quis incolet,
Rex magne, tecum? quem statues tuum
Sanctum super montem, ut malorum
Liber agat placidam quietem?
Quem 2 fraudis expers simplicitas juvat,
Urgetque rectum propositi tenax:
Nec mente sævus grata blandam
Edocuit simulare linguam.
Nec 3 ore mendax exitiabiles
Concinnat artes: nec mala proximis
Excogitat, nec dulcem amicum
Opprobriis maculat pudendis.
Qui 4 fastuosum despicit impium,
Dei timentem suspicit & pium:
Tenaxque promissi, fidemque
Indocilis temerare pactam.
Qui 5 non egenos fœnore perdidit,
Non innocentes munere prodidit,
In monte sancto, hæc qui peregit,
Perpetua requie fruetur.

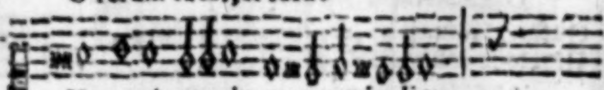
PSAL. XVI. Conserva me Domine, &c.

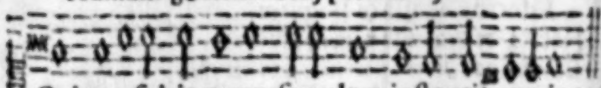
Hoc quoque Psalmo gratuitam Dei misericordiam nequaquam propriâ dignitate & meritis nitentem implorat David, animumque Deo gratum pollicetur: quo tamen cùm ille ut omnium ditissimus non indigeat; promittit se, Dei loco, hominibus piis & sanctis benefacturum; osurum

Carm. genus XII.

Discantus.

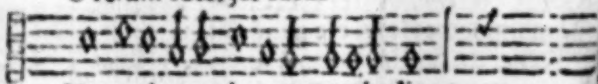

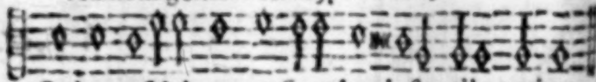

Altus.

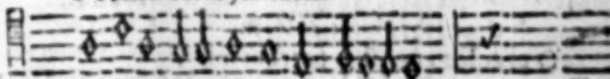

autem & detestaturum omnes impios & idololatras, deos fictitios confictantes. Unum enim esse verum Deum, summum suum bonum & omnis boni auctorem & fontem, à quo iuvetur, defendatur, regatur, confirmetur, exhilaretur, ex morte resuscitetur, & cumulatissima laetitiarum vitae aeternae abundantia perfundatur. In hac igitur & futura vita gratum se illis fore asseverat. Ex interpretatione autem Apostolorum Petri et Pauli, Actor. 2. & 11. repraesentat hoc Psalmo David Christum, de resuscitatione et gloria sua sempiterna vaticinantem.

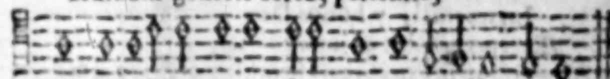
Tenor.

O rerum sator, & salus

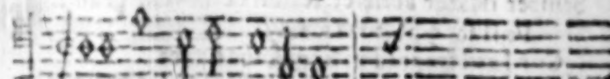

Humani generis certa, periculis,

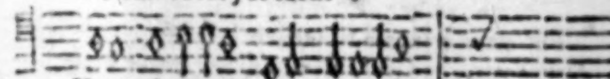

Qui te respicit unum, famulum instantibus eripe.

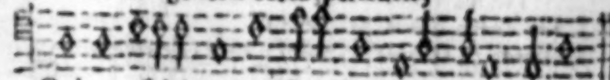
Bassus.

O rerum sator, & salus

Humani generis certa, periculis,

Qui te respicit unum, famulum instantibus eripe.

Te 2 servus Dominum libens
Agnosco, & populis prædico: sed tibi
Omni ex parte beato officiis nihil opus est meis.
Ergo 3 illuc animum appuli,
Ut gentem studio prosequerer pio,
Quam tu ex omnibus unam populis sorte receperas.
Ast 4 illi immemores tui
Defecêre, novos quisque sibi deos
Effinxêre, colentes animi ludicra somnia.
Horum sanguineas dapes
Non libabo, epulas respuo: nomina
Testis nunquam adhibebo, aut fidei fœdera sanciens,
At 5 sortis populum meæ
Defendet Domini perpetuus favor,
Mercedemque laborum cumulatam dabit [a] affatim.
O 6 pulchra [b] agricolatio,
O præclara mei sors patrimonii:
Ut florum undique ridens animum pascit amœnitas!
Immortalis, 7 honor Deo
Æterno, monitu cujus ago dies,
Arcanisque per umbram [c] stimulor pectora motibus.
Quicquid 8 molior, aut gero,
Præsentem Dominum conspicor. is mihi
Semper dexter adhæret, stabili ne movear gradu.
Pulsat 9 pectora gaudio
Cor læto trepidum: lingua tuas auet
Laudes promere: corpus tacitè spes bona recreat.
Nam 10 nec degere [d] tartari
Permittes animam sub tenebris meam,
Aut ut putre cadaver resolutum in cineres fluat.
Tu 11 vitæ reseras viam:
De vultu fluvii lætitiæ tuo
Manant: tu tribuis munificâ gaudia dexterâ.

Psal. XVII. Exaudi Domine justitiam, &c.

Hoc etiam hymno vir sanctus et ab hostibus insons et praeter meritum afflictus, ad Dei justissimi judicis tribunal confugit, suaeque causae integritatem et innocentiam, Deo ipso teste citato, probat. Ne autem plus justo suis viribus adscribere videatur, divini se verbi ductum sequi affirmat: et ut in eo vera pietatis cursu constanter progredi et perseverare possit, ejusdem ducis gubernationem, et contra hostes patrocinium et protectionem, significantissima pupillae et alarum imagine, supplex implorat, sicuti etiam sub leonis violentia, et leunculi, insidiis, tam manifesta, quàm clandestina pericula imminentia sibi ab impiis (quibus tanquam flagello et virgâ Deus utitur) splendidè describit. Sub finem ejusdem petitionis repetitio est exactam continens descriptionem umbraticae impiorum felicitatis, in fallacibus tantùm et caducis hujus vitae bonis positae; item verae beatitudinis piorum, in veris et sempiternis bonis, ipsiusque adeò Dei, summi boni, adspectu et contemplatione collocatae.

Carm. genus v.

ÆQuus 1 exaudi bone rector orbis,
Æqua poscentem, tibi quas profundit
Lingua non mendax, cape non iniquâ
Aure querelas.
Ad 2 tuum læsus fugio tribunal,
Et fidem appello: mihi [a] cognitorem
Te peto: oppressos oculis benignis
Adspice justos.
Sæpe 3 per solas tacitæ tenebras
Noctis arcanos mihi [b] cogitatus
Cautus inspexti, trepidoq; corda
Turbida motu.

Sæpe, ceu flammis, animum probasti
Casibus duris, neque comperisti
Conscium fraudis scelerumq; sonti
Sęva minantem.
Os 4 fuit concors animo, sonusque
Sensuit legum monitis tuarum
Pectus innixum scelera impiosque
Horruit ausus.
Hac 5 via gressus rege per tuarum
Orbitam legum dubio vacillent
Ne pedes lapsu, instabilesq; turbent
Lubrica plantas.
Te 6 voco; duris ad opem periclis
Sæpe tentatam fugio: precantis
Admove attentam miseris benignus
Questubus aurem.
Tu 7 bonus fulci, tibi qui salutem
Spemque committunt: tibi contumacis
Spiritus cordis tetricus refræna
Vindice dextrâ.
Me 8 velut pupillam oculi tenellam
Providus muni, procul impiorum
Impetu, alarum trepidum tuarum
Conde sub umbra.
Nam 9 meæ vitę manus impiorum
Imminet: 10 vallant opibus, superbis
Intonant linguis, mala dira sævâ
Voce minantur.
Obsident 11 cunctos aditus viarum,
Commoda observant loca, destinantque
Ad meam cædem, facinusque patrant
Mentibus absens.
Qualis 12 in prædam leo fertur irâ
Fervidus, qualis catulus leonis
Lacte depulsus speculatur alto
Abditus antro.

Surge

Surge 13, conatus, pater anteverte
Impios, stratoque in humum tyranno,
Me tuo, quo nunc furit ille sævus,
Eripe ferro.

Neu 14 sine ut me vi premat [d]impotentum
Divitum fastus; quibus una cura est,
Dum licet blandæ illecebras caducas
Carpere vitæ.

His opes terris penitus refossis
De penu fundis locuplete, [e] ventri
Sufficis fruges, [f] hilarasque multâ
Prole penates.

Puritas 15 vitæ mihi te [g] tueri
Corporis vinclis tribuet soluto:
Illa lux verè faciet me ab omni
Parte beatum.

Lux voluptatum cumulata cunctis
Gaudiis, quum se sine nube menti
Pura majestas dabit intuendam
Lumine puro.

PSAL. XVIII. Diligam te Domine, &c.

Accuratam, splendidam et planè rhetoricam gratiarum actionem continet Psalmus xviii. in quo primùm congerie quadam Metaphorarum utens, Deum compellat, firmaque fide statuit, certò se ab eo exaudiri. Porrò ut beneficium liberationis divinæ fiat illustrius, commemorat initio pericula, è quibus, præeunte invocatione Dei sit ereptus. Deinde mira quadam verborum & figurarum grandiloquentia, excitatam suis precibus, in hostes suos, iram Dei, & in exaudiendo celeritatem & promptitudinem, inque ulciscendo ardorem et omnipotentiam, imagine nebularum, grandinis, fulgurum, fulminum, et terræmotus describit: gloriatur etiam de sua integritate, et consiliorum innocentia, quibus

factum

factum ostendit, ut tandem bona causa triumpharet; mala autem extremè periclitaretur et succumberet: addita doctrina utilissima, qualis quisque sit, talem quoque Deum erga se experiri. Postea per epimonen, magnitudinem et multitudinem divinorum in se beneficiorum enumerat et amplificat, Deoque fortitudinem suam bellicam, et imperatorias virtutes omnes tanquam acceptas refert; eumque sibi propitium, et hostibus iratum declarat. Proinde Deum laudat, atque gratias immortales agit, et se cives quoque suos et gentes ad ejusdem laudes et celebrationem invitaturum promittit.

Carm. genus 1.

TE 2, Deus alme, colam, te toto pectore amabo,
Sancte 3 parens, mea vis, mea sola potentia, turris,
Præsidium, spes, & rebus solamen in arctis.
Tu clypeus, tutela mihi, tu certa salutis
Anchora, tu statio tuti placidissima portus.
Nam 4 simul atque tuas in laudes ora resolvo
Te venerans, pacemque petens, inimica facessunt
Arma: salus, placidisque comes pax advolat alis.
Jam 5 me lethiferis mors circumvoluerat atra
Cassibus, obsessum jam me [a] torrentibus orcus
Impediebat 6 aquis, stygiâ jam compede vinctus
Hærebam, laqueoque pedem retinente trahebar:
Hic 7 ego deprensus, supplexque humilisque vocavi
Voce Deum, & dubiis clamavi ad sidera rebus.
Ille super solio residens flammantis [b] olympi
Audiit orantem, postquam pervenit in altum
Clamor, & attentas advertit questubus aures.
Protinus 8 è vultu Domini conterrita tellus
Intremuit, montesque cavâ compage soluti
Nutarunt, penitusque imis fremuere cavernis.
Fumeus 9 afflatu [c] de naribus æstus anhelo
Undabat:

Undabat: rapidę contorto vertice flammæ
Ore fluunt, vivaque animant attacta [d] favilla.
Utque 10 suum Dominum terræ demittat in orbem,
Leniter inclinat jussum fastigia cœlum,
Succedunt pedibus [e] fuscæ caliginis umbræ.
Ille 11 vehens curru volucri, cui flammeus ales
Lora tenens levibus ventorum [f] adremigat alis,
Se 12 circum [g] furvo nebularum involuit amictu,
Prętenditque cavis piceas in nubibus undas.
Acribus 13 ex oculis [h] vibratę spicula flammæ
Discutiunt tristes claro fulgore tenebras.
Inde ruit crepitans lapidosę grandinis imber,
Discursantque vagę [i] sinuosa volumina flammæ.
At verò 14 ut sancto sermone silentia rupit,
Protinus horrifico tonitru cœlum omne remugit,
Grandinis & crebra tellus crepitante procella
Pulsa sonat, ruptisque micant è nubibus ignes:
Flammiferæq; 15 vocant magnum per [k] inane sagittæ,
Fulguraq; 16 ingeminant: [l] laticum concussa lacunas
Pandit [m] hians tellus, & fontibus ora relaxat:
Succutiturque pavens & fundamenta revelat,
Et reserat [n] chaos. Æterni sic vox tonat oris,
Sic formidandæ gravè spiritus infremit iræ.
Ille 17 salutiferam porrexit ab ęthere dextram.
Et me de rapidis pereuntem sustulit undis:
Hostibus 18 eripuit validis, & acerba potentum
In me odia elusit: 19 quum me studiosa nocendi
Temporibus duris [o] cæca fraus arte petebat,
Auxilium 20 tulit, & rebus patefecit in arctis
Latum iter, electumque à morte reduxit amicum.
Scilicet 21 immunem sceleris mentemque manumque
Adspexit Deus, & merito dignatus honore est.
Quippe 22 nec impietas, nec pravi credulus error
Advertère meos recto de tramite gressus.
Ante 23 oculos mihi lex Domini, mihi jussa verenda

Semper

Semper erant animo pręsentia: 24 simplice vero
Gaudebam, fraudisque illo sub teste voluntas
Libera, flagitium, & scelerum vitaverat artes.
Ergo 25 mihi integræ fructum hunc decerpere vitæ
Munificus dedit, & qui conspicit omnia, justus
Arbiter innocuam cumulavit munere vitam.
Quisque 26 suis sibi te conformat moribus: erga
Innocuum innocuus, te sentit amicus amicum:
Inque 27 bonos bonus es: malè cautus cautior artes
Artibus eludis, 28 duro in discrimine servas
Res humilis populi afflictas, oculique superbos
Dejicis elati fastus, 29 tu plebis ab imę
Cœtibus ereptum p celebri me in luce reponis:
Illustrasque meas claro splendore tenebras,
Te 30 duce perrumpo q florentes ære r phalanges,
Altaque turrigeri supero fastigia muri.
Scilicet 31, ut sanctus Deus est, sua signa sequutis
Sancta salutiferæ pandit compendia vitæ.
Illius ęterno quicunque effluxit ab ore
Sermo, repurgato flammis sincerior auro est.
Ille suo clypeo fidâ spe pectora fulta
Protegit, adversisque vetat succumbere rebus.
Dicite 32, qui colitis picti ludibria trunci,
Aut ebur in varias aut saxa excisa figuras,
Ecquis in æthereo rerum moderatur olympo
Fræna alius Dominus: quis terrę temperat orbem
Alter, & invictâ, quæ vult, facit omnia dextrâ?
Ille 33 Deus viva mihi vi corroborat artus,
Ostenditque viam maculosâ labe carentem,
Me 34 pedibus fecit celeri contendere cervo,
Et procul à sęvis subduxit in alta periclis:
Et 35 tractare manu duro in discrimine belli
Arma dedit facili; solidoque ex ęre rigentem
Flectere, & inflexum confringere viribus arcum.
Ille 36 salutiferi totum munimine scuti

Me

Me tegit, & dextrâ nutantem fulcit & auget
Largus opis: 37 perque insidiis obsessa viarum
Pandit iter tutum, prohibetq; per invia plantas
Offenso titubare gradu. 38 Te persequor hostes
Auspice, disjectos comprendo: nec antè revertor
Quàm cecidere animi fractâ virtute minaces,
Affusique 39 cadant pedibus, ne surgere possint
Rursus, & antiquas armis reparare ruinas.
Tu 40 mihi diffundis vivum per membra vigorem,
Et validos crudo distendis robore nervos:
Tu 41 bellare doces: tu, me quicunque lacessit,
Sternis humi, trepidosque fuga mihi disjicis hostes.
Clamantes nemo exaudit. 42 Domini prece poscunt
Auxilium: aversam negat implorantibus aurem.
Hos 43 ego, ceu versat Boreæ violentia nubem
Pulveream, impello, & turbatis fervidus insto:
Et pedibus premo, ceu cœnum deforme lutosis
Conteritur triviis. 44 Tu me sine nomine plebis
Contemtu ereptum, populos frænare superbos
Imperio facis, 45 & famulas mihi tendere dextras
Per longinqua jubes ignota oppida gentes,
Attonitas famæ novitate, & nomine tantùm
Audito: 46 & blandis verba assentantia linguis
Fingunt, nec tutis satis audent credere muris.
Laus 47, honor, imperium domino, qui robore cinctum
Me tegit, incolumemque rapit de morte propinqua.
Qui 48 mihi perfidiam sceleratam ultricibus armis
Frangere dat, populosque facit parere volentes,
Securumque 49 vetat belli trepidare tumultus.
Qui mihi præsidio est, populi quum sæva rebellis
Ira furit, mentisque malæ scelerata retundit
Consilia. 50 Ergo feram latè tua facta per urbes
Finitimas, semperque meo celebrabere cantu,
Sancte parens, regem 51 qui dura per omnia tutum
Esse jubes, cumulasque opibus: plenoque favore

Ipsum,

Ipsum, & perpetuum sobolem amplectêris in ævum.

PSAL. XIX. *Cæli enarrant gloriam, &c.*

Paraphrasis hæc Psalmi xix. alloquitur homines Epicureos, Dei omnipotentiam & providentiam negantes: eosque deducit ad contemplationem cæli stellarum, maris, terræ & vicissitudinis dierum ac noctium. Præcipuè autem facit mentionem Solis, cujus pulcritudine incomparabili, celeritate incredibili, effectibus planè admirandis omnes etiam gentes, quantumvis barbaras, convinci ait, ut certò statuere cogantur esse aliquem horum omnium effectorem & conservatorem Deum. Ne tamen hanc omnibus communem Dei notitiam sufficere quis ad veram pietatem arbitretur: adjungit Propheta regius celebrationem Legis, seu doctrinæ divinitus patefactæ: hanc ait aliam multoque illustriorem in tenebris lucem esse, normamque insuper voluntatis erga nos divinæ hominibus revelatæ. Ei igitur summo se studio obedire, et expectantem præmia promissa, ad eam omnes actiones suas conformare. Hanc tamen obedientiam magis inchoatam quàm perfectam esse, cùm nemo omnium hominum magnitudinem et multitudinem delictorum suorum animadvertere, nedum scire possit. Idcirco ad Dei misericordiam confugit, petitque sibi etiam incognitos lapsus condonari, et inprimis eximi animo Pharisaicam illam superbiam, simulatâ pietatis & sanctimoniæ persuasione mirificè se efferentem: ut sit à maximis animæ periculis liber, omnia sua dicta, facta et cogitata, Deo salutari suo probare ipsius Dei auxilio possit.

Carm. genus vi.

INsanientis agens sapientiæ
Addicta mentem erroribus impiis,
Tot luce flammarum coruscum

Cerne

Cerne oculis animoque cœlum.
Hinc disce, prudens quàm fuit artifex,
Qui templa olympi [b] fornice flammeo
Suspendit, & terrę capacem
Et [c] pelagi sinuavit arcum.
Dies 3 tenebras, & tenebræ diem
Semper prementes perpetuâ vice.
Non [d] fortuito res caducas
Ire monent per inane lapsu:
Sed tota concors fabrica personat
Dei tuentis cuncta potentiam,
Non 4 voce, quæ paucorum ad aures
Perveniat strepitu maligno.
Nam 5 nec remotis barbara finibus
Gens ulla terras incolit ultimas,
Quæ nesciat certa meantis
Lege poli stabilem tenorem.
Quis nocte clarâ lumine flammeo
Semper micantes non stupeat globos?
Aut 6 manè castris prodeuntem
Quum rutilo videt axe solem?
Sive ille eois fluctibus exserit
Vultus decoros, sponsus uti novus
Auro refulgens gemmeaque
Tempora conspicuus coronâ:
Seu quum fugacem præcipitans diem
Curru citato tempora dividit,
Artusque viresque impetumque
Centimano similis giganti.
Abusque 7 eoo cardine ad ultimam
Metam occidentis [e] sidera permeans
Obliqua, vitali calore
Cuncta creatque fovetque alitque.
Sed 8 ordo rerum & conspicuus decor
Non sic tuentum lumina detinent,

Divina

Divina ut arcanis habenis
Lex animos ad honesta flectit.
Promissa 9 fraudis nescia lubricæ
Splendore veri pectora roborant.
Hac plectitur culpa æquitate, ut
Pœna juvet recreetque damnum,
Puro recludunt lumine lumina
Præcepta: 10 puro religio nitet
Verenda cultu, quam nec annis
Cuncta domans minuit vetustas.
Decreta fas & conscia veritas
Adstans tabellis servat aheneis,
11 Iucundiora mel le, & auro
Et nitidis potiora gemmis.
Signata 12 claustris pectoris intimi
Servus tuetur jugiter hæc tuus;
Non inscius, custodientem
Quàm maneat numerosa merces.
Errata 13 mentis quis meminit vagæ?
Quæ deprehendit vis sapientiæ?
Ergo repurga quas retudit
Clam maculas sinuosus error:
Fac, 14 regna cordis ne sibi vendicet
Vis impotentis dira superbiæ.
Sic me malorum è maximorum
Compedibus facilè explicabis.
Quæ 15 lingua fundit verba, quod in sinu
Secum volutat mens tacito, accipe
Placatus, O nostræ salutis
Arx, Dominus, Deus, & redemptor.

PSAL. XX. Exaudiat te Dominus &c.

Προσευκτικὸν, seu votivum est hoc carmen, quo populus regem suum, periculosam contra hostes terribiles expeditionem

nem suscipientem prosequitur, atque suo cum proposito confirmat; optans ut Deus ei adsit, eum exaudiat, defendat, corroboret, omnesque actiones & consilia ipsius fortunet, votique eum compotem faciat. Imò, tanquam de victoria nihil dubitans, asseverat, certò regem incolumem & triumphantem ad suos rediturum, atque non armorum aut curruum multitudine, non fortium aut confœderatorum potentiâ; sed præsidio solius Dei. Proinde de eadem victoria, certò jam secutura, gratias Deo agit.

Carm. genus II.

CUncta 2 licet ferro latè populetur & igni
Infanda gentis barbarę crudelitas,
Tu ne cede mali, sed contrà audentior ito.
Moderator orbis audiet preces tuas:
Utque bonus dubiis Iacobum ad sidera rebus
Cum voce palmas proferentem exaudiit:
Annuet 3 oranti, & te majestate verendi
Nominis ab hoste sospitem tuebitur.
Ex a adyto sacro arcanus tibi viribus artus
Firmabit, animum de Sione fulciet,
Vota 4 secundabit, memori tua munera mente
Servabit: omnis perlitabit victima.
Protinus in cineres depasta holocausta resolvet,
In astra voluens flamma lucem splendidam.
Ille 5 aderit cœptis, casusque in prospera vertet,
Eventa finget omnia ex sententia.
Jam 6 tibi plaudemus reduci, auctoremque salutis
Patrium canemus patrio ritu Deum.
Cuncta Deo grates fora, compita, templa sonabunt;
Nomenque sanctum prosequentur laudibus.
Annuet ille pio quæcunque rogabitur ore,
Lætumque precibus exitum justis dabit.
Quin 7 (scio, nec fallax animum mihi decipit omen)
Regem

Regem reducet sospitem Dominus suum;
Mittet opem, sancti reserans sacraria cœli,
Et præpotenti proteget te dexterâ.
Gloria 8 sit Syriæ turmas numerare curules,
Axesque b curvis asperare falcibus:
Fidat equis lateque vagis discurset habenis
Sonante Perses arva findens ungulâ:
Hi currus & equos jactent: nos rebus in arctis
Dei potentis nomen invocabimus.
Illis 9 nec currus, nec vis præstabit equorum,
Ne scindat uncis vultur artus unguibus:
Nos humiles favor æthereus penitusque jacentes
Tollet, suoque sustinebit numine.
Tu 10 servator opem fer: tu si respicis, arma
Nec socia cupimus, nec timemus c hostica.
Respiciet, populique sui Rex optimus omni
Vocatus horâ facilis audiet preces.

PSAL. XXI. Domine in virtute tuâ, &c.

Regi suo, quem priori Psalmo prosequebantur, hâc odâ xxi. fideles subditi gratulantur de partâ, Dei auspiciis, victoriâ: ejusque gaudium ipsi quoque solidè gaudent, & enumerant ordine beneficia DEI, quibus abundè cumularit regem, solum Dei præsidio, non propriis viribus nitentem. Enumerant & pœnas sanè gravissimas, quibus impii suis consiliis & machinationibus, Deo neglecto, confidentes sint affligendi. Sub finem epiphonemate insigni Deum appellat, & ad vindictam excitat, seque illius beneficentiæ memorem & gratum fore promittit. Alii hunc Psalmum ad immortalitatem & victoriam Christi pie referunt: Christique hostibus pœnam tradici non inconcinnè asserunt.

Carm. genus iii.

QUod 2 hoste victo Rex triumphat gaudio,
Curis solutus anxiis,

Tibi

Tibi id fatetur, Rex beate cœlitum,
Debere: tu laboribus
Vires ferendis, tu dedisti è prælio
Redire duro sospitem.
Nullam 3 repulsam, voce quum te supplice
Rogaret unquam adhuc tulit.
Nil in latebris pectoris reconditis
Spe concupivit irritâ.
Et 4 vota supra & ante vota hunc omnibus
Vitæ beasti commodis.
Gemmis coronam ferre, & auro splendidam
Sacro dedisti vertici.
Vitam 5 poposcit: mortis illi est addita
Immunis immortalitas.
Tu 6 claritatis auctor illi es, inclyta
Per te refulget gloria.
Felicitatis 7 ei favor dedit tuus
Exemplar ut sit posteris:
Mensura [a] voti ut matribus sit, quum bene
Blandis precantur liberis.
Tu 8 nempe spes & anchora es fiduciæ,
Tu portus in rebus malis.
Te fretus uno firmus omnem perferet
Sortis procellam turbidæ.
Tu 9 [b] perduelles comprehendes, tu manu
Pœnas reposces vindice,
Ceu 10 flamma clausis æstuans fornacibus
Antiqua [c] silvæ brachia
Vorat; furoris sic tui nefarios
Afflatus hostes hauriet:
A 11 stirpe totam [d] demetes propaginem,
Semenque gentis impię.
Te 12 namque contra moliuntur abditam
Fraudem scelusque perfidi:
Et mente pravâ vota versant irrita,

Et

Et spes inanes concoquunt.
Te 13 persequente, pallidi in fugam ruent,
Inhonesta e tergo vulnera
Ferent: inopina fata dum vitant fugâ,
Rursus sagittas diriges.
O 14 qui potenti fræna rerum dexterâ
Versas perennis arbiter,
Exsurge, vires fac tuas ut hostium
Agnoscat insolentia;
Tum te piorum turba festis cantibus
Orbis parentem concinet,
Votis tuorum supplicum placabilem,
Malisque formidabilem.

PSAL. XXII. Deus Deus meus respice, &c.

Rex & Propheta sanctissimus divini Spiritus instinctu 1040 annis antè prævidens, quæ & quanta passurus esset mundi Servator pro salute generis humani, hoc psalmo Christum inducit ita accuratè & sigillatim de suis tormentis conquerentem, ut David non tam vates hac in parte, quàm oculatus auritusque testis fuisse, videri possit. Iisdem enim verbis, quibus ille in cruce multis post seculis usus est, statim in principio utitur, conquerens se à Deo deseri, se frustra clamare. Instituit deinde collationem, quâ ostendit, sanctos illos Patres multò fuisse se feliciores, qui votorum suorum facti sint compotes; cum ipse improborum ludibriis & sarcasmis expositus deseratur. Fide tamen animosâ tandem se erigit, pristinique beneficii sui recordatione petit, se deinceps quoque non planè negligi. Deinde hostium suorum potentiam & immanitatem, suique periculi & cruciatuum magnitudinem et multitudinē amplificat, Deique auxilium confidenter implorat: et beneficiorum acceptorum celebrationem, verèque pietatis officia, illi non solùm promittit, verùm etiam conversâ ad populum oratione omnes ad Dei

laudes et prædicationem invitat: multa etiam de regno Christi, de fructu propagati Evangelii, de Ecclesia ex Iudæis et gentibus divitibus et pauperibus, præsentibus et posteris colligenda, vaticinatur, quæ eventus postea mirificè comprobavit.

Carm. genus iii.

Cur 2 me relinquis O Deus? Deus meus
Cur me relinquis? irrita
Heu verba fundo, luce 3 seu terras dies
Retegit, vocantem me dies
Frustra intuetur: sive nox silentibus
Terram tenebris obruit;
Nox me vocantem nulla non audit, meo
Nox nulla questu non sonat,
Tu 4 sanctus ille a civitatis incola es
Sancte, Isaci nepotibus
Tu carmen es: tu 5 fida spes majoribus
Nostris, salutem qui suam
Tibi credidere, à te salutis compotes
Abiere, 6 salvi gratias
Egere, duris qui tuam in malis opem
Petiere: qui tuam in fidem
Se dedidere, non tulere dedecus,
Non hostium ludibria.
At 7 vermis ego sum, non homo: sum fabula
Vulgi, infimorum opprobrium.
Nam 8 turba nostris obvia illudit malis:
Nutatque, b nictatque, & caput
Motat, labella exporrigit: 9 ludibria
Verbis acerbat asperis,
En ille Domino carus, en fiduciâ
Securus ille numinis:
Nunc servet illum, nunc periclis eruat,

Quem

Quem tanto amore amplectitur.
O 10 Domine, tu me protinus susceperas
 Alvo parentis editum.
De te pependi spe parentis pendulus
 Infans adhuc ad ubera.
Abusque 11 partu tu Deus meus: tuus
 Ex matris alvo me favor
Est prosequutus, 12 ultimo in discrimine
 Jam ne recede longiùs.
Discrimen instat ultimum: mortis metu
 Cessere amici territi:
Tauri 13 [c]efferati, tauri obesi me undiq;
 Circumdedere: 14 faucibus
Hiant, leonum more rugientium,
 Quos incitat spes & fames.
Rivi 15 cruoris corpus omne perluunt
 Exsangue: laxat artuum
Compago nexus: pectus intra [d]liquitur,
 Ut sole cera, cor metu.
Exaruere 16 testæ ad instar coctilis
 [e]Defecta membra viribus.
Rigens adhæsit lingua siccis faucibus.
 Iam sto sepulcri ad aggerem.
Me 17 rabidi ab omni parte latratu canes
 Urgent petuntque dentibus.
Mihi pessimorum sæva conspiratio
 Manusque fodit & pedes:
Et 18 ossa numerant, ossa [f]tralucentia
 Per corporis tensi cutem.
Tormenta postquam cuncta consumsit furor,
 Animus adhuc irâ tumens
Se pascit: oculos satiat, & fruitur meis
 Læto in malis spectaculo.
Partiti 19 amictus sunt meos, tunicæ meæ
 Fecere sortes arbitras.

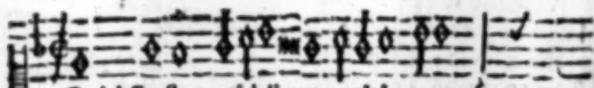
Tu

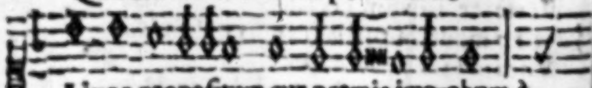
Tu 20 Domine saltem ne recede, ne malis
In ultimis me desere.
Tu robur unus, tu mea es potentia.
Accurre, festinus meæ
Succurre vitæ: destitutum ab omnibus
Defende: 21 sævorum hostium
Ferrum cruentum pelle: vim rabidam canum
Inhibe: 22 leonum spumeos
Compesce rictus: cornua unicornium
Confringe, serva supplicem.
Tum 23 morte victâ sospes auxilio tuo,
Narrabo fratribus tuum
Nomen, piorum prædicabo cœtibus
Robur, fidem, constantiam.
O 24 mente purâ qui Deum colitis, Deum
Laudate puris cantibus:
Semen Iacobi, magnitudinem Dei
Celebrate festis laudibus:
Erga fideles Numinis clementiam
Agnosce proles Isaci:
Non 25 sprevit inopis ille solitudinem,
Non pauperum fastidio
Avertit ora: me vocantem exaudiit,
Vitęque dulci reddidit.
Ergo 26 per oras ultimas mundi tuas
Sonabo laudes: gentibus
Te prędicabo, vota te timentium
Præsente solvam Ecclesiâ.
Edet 27 modesta turba fraudis nescia
Vocata sacras ad dapes:
Epulisque functa, ac satura dulci nectare,
Laudabit auctorem Deum:
Deum sonabit, qui vigore flammeo
In corda se quęrentium
Se tantus infert, mortis ut procul metu

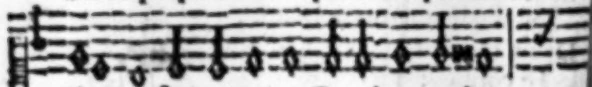
Perennè viva gaudeant.
Ergo 28 excitata tam novo spectaculo
Tellus ab oris ultimis,
Quacunque colitur, colla sub Domini jugum
Submittet, illi servient,
Pronęque Domino supplicabunt omnium
Omnes familię gentium.
Nam 29 sempiterno jure Domino competit
Regnum triformis machinę:
Ille universis imperabit gentibus.
Rerum 30 potentes illius
Mensæ accubabunt, & sacri convivii
Dapibus referti sub jugum
Cedent volentes, flectet illi poplitem
Pauper sepulcri in limine,
Qui membra fessis artubus languentia
Fugiente vitâ vix trahit.
Illumque 31 longâ posteri propagine
Colent, suisque posteris

Carm. genus xiii.

Discantus.

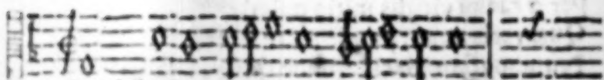

Per longa deinceps nunciabunt secula
In me favorem numinis.
Hoc 32 semen illi serviet, gens illius
In posterum hæc censebitur.

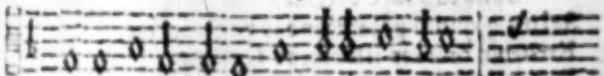
Psal. XXIII. Dominus regit me, &c.

Enumerationem divinorum beneficiorum hic Psalmus continet, sub duplici allegoria, quarum prima à pastore et ovicula, altera à convivio opiparo, ducta est. In prima Deum pastorem, se verò ovem facit, quæ à beneficentissimo illo animarum pastore, saluberrimo cœlestis doctrinæ pabulo, et limpidissimis verbi divini rivulis alatur et recreetur: quæ ab eodem in viam, si quandoque aberraverit, reducatur: quæ in omnibus periculis, calamitatibus et morte ipsa ejusdem præsidio tuta sit. In altera Deum convivatorem facit, se verò convivam; qui lautissimis panis illius cælestis epulis alatur: qui vino illo Legis divinæ peccatorum vulneribus infuso emendetur: qui Euangelii et Spiritus sancti oleo iisdem instillato sanetur: qui denique omnibus tam præsentis quàm æternæ vitæ commodis et gaudiis abunde cumuletur.

Tenor.

Quid frustra rabidi me petitis canes?

Livor propositum cur premis improbum?

Sicut pastor ovem, me Dominus regit:

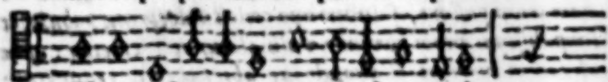
Alius.

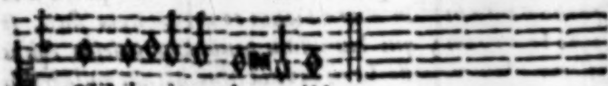
Quid frustra rabidi me petitis canes?

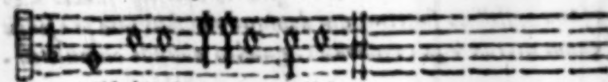
Livor propositum cur premis improbum?

Sicut pastor ovem, me Dominus regit:

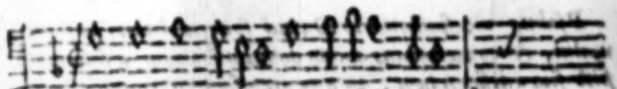
Nil deerit penitus mihi.

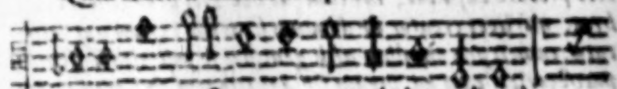

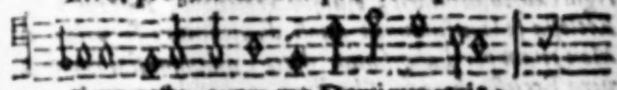
Nil deerit penitus mihi.

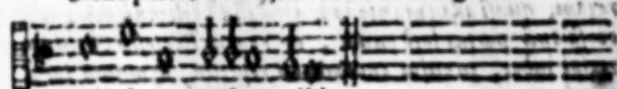
Per 2 campi viridis mitia pabula
Quæ veris teneri pingit amœnitas,
Nunc pascor placide, nunc saturum latus
    Fessus molliter explico.
Purę rivus aquæ leniter adstrepens
Membris restituit robora languidis,
Et blando recreat fomite spiritus
    Solis sub face torrida.
Saltus 3 quum peteret mens vaga devios,
Errorum teneras illecebras sequens,
Retraxit miserans denuò me bonus
    Pastor justitiæ in viam.

Bassus.

Nec,4 si per atrepidas luctifica manu
Intentet tenebras mors mihi vulnera,
Formidem duce te pergere : me [b] pedo
Securum facies tuo.
Tu 5 mensas epulis accumulas, merum
Tu plenis pateris sufficis : & caput
Unguento exhilaras, conficit æmulos,
Dum spectant, dolor anxius.
Me 6 nunquam bonitas destituet tua,
Profususque bonis perpetuò favor:
Et non sollicitæ longa domi tuę
Vitæ tempora transigam.

PSAL. XXIV. Domini est terra &c.

Psalmo vicesimoquarto David spiritu divino inflammatum, & contemplans animo domum Domini, à Salomone filio suo ædificandam, in qua arca fœderis conquiesceret, toto pectore exsultat, tantumque hoc Dei beneficium celebrat, qui licet creator & dominus sit totius rerum universitatis: tamen præ omnibus aliis gentibus se posteritati Israelis patefecerit; eam ad veram sui agnitionem, & hæreditatem regni cælestis invitârit; ejusque regionem, unicam veræ Ecclesiæ sedem suumque quasi domicilium esse voluerit. Mox etiam per dialogismum docet: quænam sint membra veræ Ecclesiæ & regni Christi, & per acclamationem iteratam, quasi adventante jam arcâ illâ, divinis miraculis conspicuâ, portas latè pandi, & regem Ecclesiæ Christum recipi jubet, in cujus encomio bis repetito, hymnum hunc concludit.

Carm. genus II.

TOta 1 quidem Domini terra est, & quicquid ubique
Vel parca celat, vel benigna sufficit:
Quique colunt montesque feros, camposque feraces
Urbesque sanctis temperatas legibus.
Ille 2 super pelagus solidum connexuit orbem,
Stabilis ut undas inter instabiles foret,
Et toties rapidis pulsatus fluctibus, omnes
Compage firmâ sustineret impetus.
Cuncta 3 igitur Domini meritò sunt: sed tamen unam
Sedem sibi ille dedicavit propriam.
Ecquis eò scandet? cuive hæc permissa potestas
Loco ut beatum sistat in sancto gradum?
Cui 4 manus & mens est insons, nec vana volutat
Animo, nec ulli damna periurus dedit.

Huic

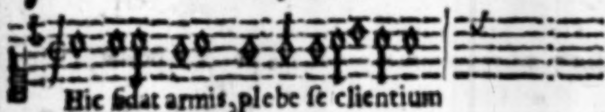
Huic 5 Dominus donabit opes: hunc numine dextro
A vi procacique eruet calumnia.
Hæc 6 vera est pietas, hâc itur ad æthera, veri
Sic intueri numinis vultum licet.
Eia 7 aditus reserate, fores age pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ:
Claustra revellite, limina pandite, magnus ut intret
Rex ille, multâ clarus ille gloriâ.
Quis 8 novus hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis iste multâ est inclytus rex gloriâ?
Ille potens latè Dominus dextraque opibusque,
Belloque multâ nobilis victoriâ.
Eia 9 aditus reserate, fores age, pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ:
Claustra revellite, limina pandite, magnus ut intret
Rex ille multâ clarus ille gloriâ.
Quis 10 novus hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis iste multâ est inclytus rex gloriâ?
Ille potens armis numerosoque agmine ductor,
Hic ille multâ est inclytus rex gloriâ.

PSAL. XXV. Ad te Domine levavi, &c.

Petit hâc oda David, ut à Deo doceatur & regatur, utque ab eodem gratuitâ misericordiâ peccata sibi condonentur. Orditur autem à descriptione suæ in unius Dei patrocinio collocatæ fiduciæ, quâ ad orandum compelli se ostendit. Multa præterea de Dei misericordia & veritate, de felicitate verè piorum, de privatis suis doloribus, & hostium suorum immanitate, de causæ item suæ bonitate & innocentiâ inserit; donec tandem voto, totius Ecclesiæ salutem Deo commendante, Psalmum concludat.

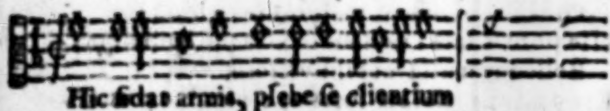
Carm. genus xiv.

Discantus.

Hic fidat armis,plebe ſe clientium

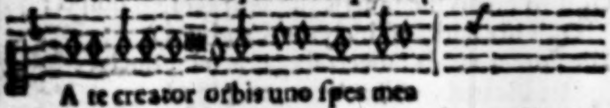
Altus.

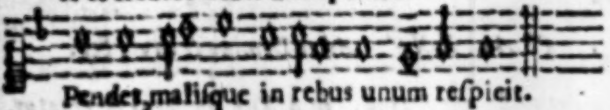
Hic fidat armis, plebe ſe clientium

Defendat alter, militumque copiis :

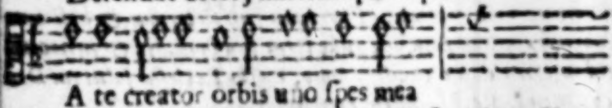
A te creator orbis uno ſpes mea

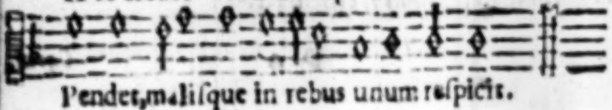
Pendet,maliſque in rebus unum reſpicit.

Defendat alter, militumque copiis :

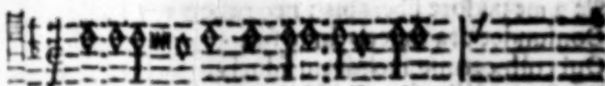

A te creator orbis uno ſpes mea

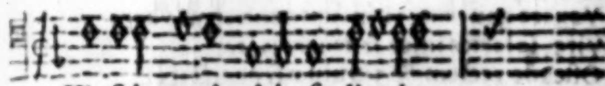
Pendet,maliſque in rebus unum reſpicit.

Tenor.

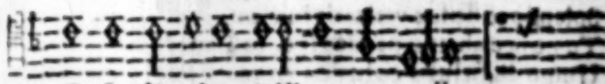

Hic fidat armis, plebe se clientium

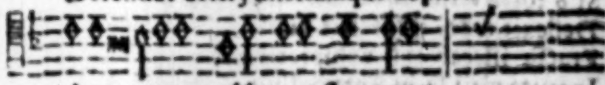
Bassus.

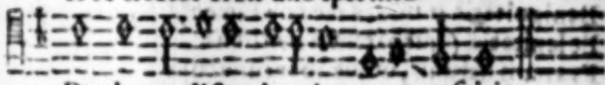
Hic fidat armis, plebe se clientium

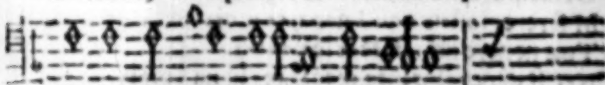
Defendat alter, militumque copiis:

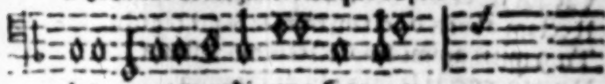
A te creator orbis uno spes mea

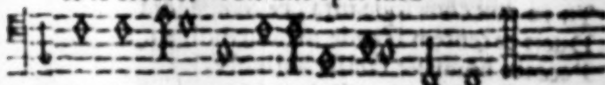
Pendet, malisque in rebus unum respicit.

Defendat alter, militumque copiis:

A te creator orbis uno spes mea

Pendet, malisque in rebus unum respicit.

Tu 2 sancte genitor effice, insolentibus
Ne spes inanes risui sint hostibus.
Sic 3 me pudore liberabis : nec rubor
Confundet ora cæteris, in te suæ
Qui collocarunt anchoram fiduciæ.
Frustretur illos spes, & irritę spei
Pudor dolorque torqueat, qui sordium
Amore sese sordibus contaminant,
Bonosque nullâ provocati injuriâ
Vexare gaudent. Mihi 4 per anfractus vagos
Vitę, salebras inter & tenebras iter
Ostende rectum, & 5 erutum sequacibus
Erroris undis, prævio lucis tuæ
Splendore deduc veritatis in viam.
Te nempe ab uno pendeo spe, te Deum
Unum & salutis columen agnosco meę.
Si 6 torta vitiis fortè morum regula
Deflexit, error si fefellit lubricus,
Fracta illecebris si voluptatis malis
Incauta vitii se juventa polluit;
Benignitatis 7 tu tuæ memor tamen,
Et lenitatis, (qui parentes mollibus
Frænans habenis, usque ab incunabulis
Orbis paternâ es usus indulgentiâ)
Miserere, nostris quod negares moribus,
Tuæ negare non potes clementię.
Nec 8 denegabis, nec precantes bona bonus
Vacuos repelles: nec viam poscentibus
Rectam aberis unquam recti & æqui regula.
Tu 9 mitis animi amplecteris modestiam,
Docesque recti & improbi discrimina,
Tu 10 dux comesque tuta per compendia
Ducis carentem fraude mansuetudinem:
Peccata bonus & facilis oblivisceris:
Promissa solvis liberali dexterâ:

Minu-

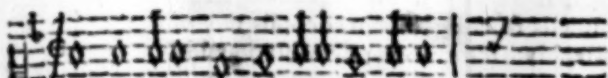
Minuitque pœnas mitis indulgentia:
Fideſque dictis ſtabilis erga omnes adeſt,
Qui pacta ſacri fœderis non negligunt.
Hanc 11 ut nepotum ſæcla manſuetudinem
Noſcant, tuique nominis ſe gloria
Latè per omnes fundat orbis angulos,
Ignoſce noſtris mitis erratis parens,
Quę multa iuſſit ægritudo, & impotens
Amor, regiſque contumax ira & dolor,
Errorque veri non acutus arbiter.
O ter 12 beatum, mente qui purâ Deum
Veneratur: illi, qualecunque amplectitur
Vitæ inſtitutum, dux adeſt ſemper Deus,
Rectorque & omnes actiones proſperat
Securus 13 animus anxio procul metu
Cunctis fruetur affluenter copiis:
Stirpiſque ſeries longa firmabit domum,
Genuſque multâ floridum propagine
Opes paternas ad nepotes transferet.
Quin 14 & piorum mentibus mysteria,
Contempta pravis, impiè ſapientibus
Occulta, Dominus luce proferet ſuâ,
Et ſacroſancti fœderis ſcientiam
(Quæ ſola vitę dux beatę & regula eſt)
Docebit. Ego 15 rex beate cælitum
Te mente ſolum quæro; nuſquam lumina
Abs te reflecto: tu pedes ſolus meos
Hoſtis doloſis erues è retibus.
O ſancte 16 cuſtos hominum, amico lumine
In me intuere, & deſtitutum ab omnibus
Inopemque ſanctâ me tuere dexterâ;
Curiſque 17 mentem quę perurunt plurimæ,
Noviſque ſemper differunt doloribus,
Ex ſolve, pœnis 18 uſque & uſque immanibus
Exercitato, & obruto laboribus.

Ignoſce:

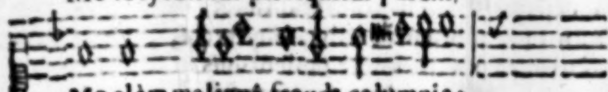
Ignosce: culpas mitis obliviscere.
Heu 9 quanta vis me factionis impię
Persequitur armis! quanta me crudelitas
Inexpiato quærit odio perdere!
Tu 20 me periclis libera, tu protege
Ejus salutem ab hostium ludibrio,
Omnem salutis qui locavit spem suæ
In te, 21 nec aliis fidit opibus quàm suæ
Integritatique & tuę clementię.
Gens 22 quæ tuarum jussa legum amplectitur,
Fac undequaque tuta sit te vindice.

Carm. genus XV.

Discantus.

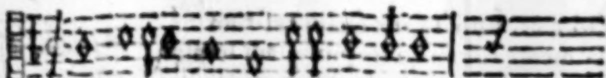

Me vi tyrannus persequitur palàm,

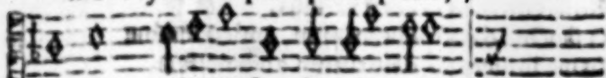

Me clàm malignâ fraude calumnia:

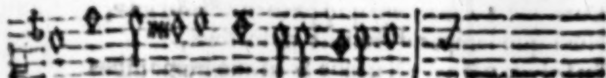
Altus.

Me vi tyrannus persequitur palàm,

Me clàm malignâ fraude calumnia:

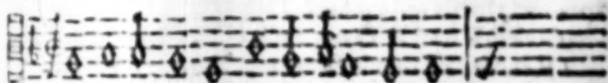

Te, qui latebras pectoris inspicis,

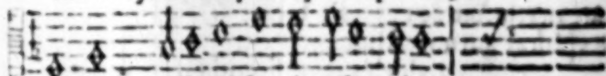
PSAL. XXVI. *Judica me Domine,&c.*

David ab hoste suo crudeli & impio vi externâ & calumniis clandestinis divexatus, invocat hoc Psalmo Dei auxilium: suamque innocentiam, bonaeque conscientiae fiduciam, Dei ipsius, cordium inspectoris, testimonio praedicat; ad cujus unius patrocinium confugit, seque totum illius laudibus & ministerio devovet. Sub finem institutam petitionem repetit, hostiumque suorum impietatis, fraudum, crudelitatis, aurique fames descriptionem, suaeque innocentiae commemorationem adjungit, ejusque auctori Deo gratum se fore pollicetur.

Tenor.

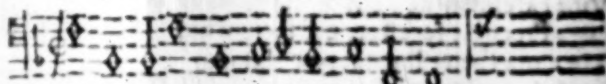

Me vi tyrannus persequitur palàm,

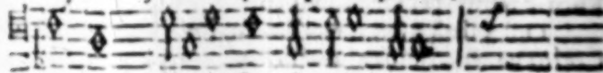

Me clàm malignâ fraude calumnia:

Bassus.

Me vi tyrannus persequitur palàm,

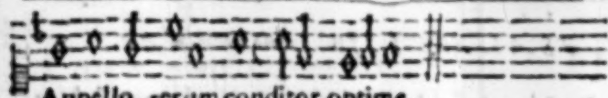

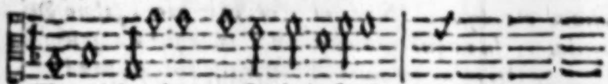
Me clàm malignâ fraude calumnia:

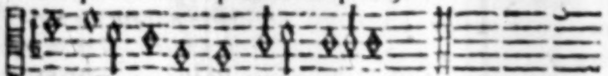

Te, qui latebras pectoris inspicis,

Appello

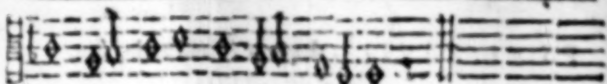

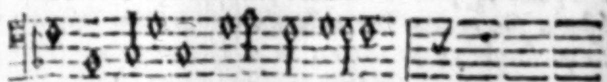

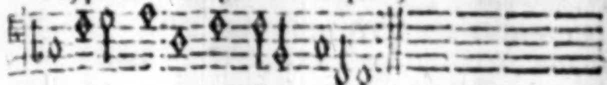

Mens fraudis expers, & manus innocens,
A vique pura & flagitio, in Deo
Spes fixa, fortis qui violentiâ
Me sævientis non sinet opprimi.
Renesq; 2 flammis & penetralia
Scrutare cordis, cæcaque sensuum
Arcana, fusum ceu calidis focis
Explorat aurum callidus artifex:
Mentem 3 videbis munificentiæ,
Quæ dona nunquam non meminit tuæ:
Actæque leges puriter ad tuas
Vitæ carentem flexibus orbitam.
Procul 4 facessat, nec socium sibi
Me vana speret lingua: procul domo
Nostrâ recedat, qui didicit suos
Fucare sensus pectore subdolo.
Odi 5 scelestûm concilia, impios
Cœtus veneno peiùs abominor:
Quorum resultant pectora gaudio,
Quum perpetrarunt facta nefaria.
Sed 6 mente pravi non sibi consciâ,
Lotusque puris fontibus, ad tuas
Aras adibo, lętus & offeram

Lætæ

Lætæ choreæ dux tibi victimas.
Te 7 nostra pangent tympana, te lyra
Te vox canoro consona tympano,
Lyraque cœtuque in celebri tua
Miranda pandet facta nepotibus.
Tectumque 8 nomen quo canitur tuum,
Ædemque numen qua colitur tuum,
Mens ardet: absentem retrahunt, tuæ
Quæ templa celant pignora gloriæ.
Hæc 9 ossa tellus ne sine ut obruat
Inter cruentos barbara barbaros,
Qui 10 fraudulentâ mente coquunt scelus,
Captant avarâ munera dexterâ.
Ego 11 institutum carpere tramitem
Pergam innocenter: tu propiùs meis
Aurem benignus questubus admove,
Ac me periclis tristibus assere.
Per 12 plana firmo quòd gradior pedè,
Quod recta sector, muneris est tui.
Ergo salutis te columen meæ
Cœtu in celebri laudibus efferam.

PSAL.

PSAL. XXVII. *Dominus illuminatio*, &c.

Psalmo vigesimo septimo hoc præcipuè agit David, ut fiduciæ suæ in uno Deo collocatæ certitudinem testatam faciat, suoque exemplo doceat, in insidiis, periculis, perfidiâ amicorum, omnibusque rebus adversis, unum idemque tutissimum homini undiquaque destituto hoc confugium esse. Inserta etiam sunt vota, quibus unicè à Deo petit, ut sit, perpetuoque maneat membrum veræ Ecclesiæ, ubi ab hostibus tutus esse, Deumq; in cœtu frequenti celebrare, eidemq; gratias agere possit hic se audiri, hic regi se, & doceri postulat, hortaturque seipsum, ut Dei præsidio fretus animum non abjiciat.

Carm. genus iii.

DEus 1 in tenebris quum mihi præluceat,
Vitamque muniat meam,
Quæ vis aperta terreat me? quæ mihi
Fraus cæca sit formidini?
Adversus 2 unum quum scelesta factio
Cunctas parasset copias,
Dolosa letho quæ tetenderant meo,
Ipsi incidêre in retia.
Si 3 comminentur castra, si minacibus
Infesta telis agmina,
Securus animi specto castra, prælia
Timore liber intuor.
Unum 4 expetivi, & usque & usque id expetam,
Curis ut exemtus malis,
Sim sacrosanctæ semper ædis incola,
Augusta mirer atria,
Deoque laudes personem, artus dum regit
Vitalis auræ spiritus
Tum 5 me sub umbrâ conditum tentorii

Celabit,

Celabit, & periculis
Procul remotum, rupis abruptę velut
In arce positum, muniet:
At 6 me relictum nunc quidem impię sinet
Vi factionis opprimi.
Victorque solvam vota, nec victoriæ
Auctor mihi tacebere.
Audi 7 invocantem supplicem, & fractum malis
Bonus favensque subleva.
Te 8 mens anhelat, vultus ad vultum tuum
Intentus usque respicit:
Ne 9 conde vultus lumen à me amabilis,
Neu me in tenebris desere.
Servum per iram ne sine opprimi tuum:
[b] Vitamque quam debet tibi,
Tuere ab hoste, & è periclis eripe,
O spes salutis unica.
Me 10 cari amici, me propinqui, me pater,
Me blanda mater liquerat:
At non reliquit, qui pios in asperis
Non deserit rebus, Deus.
Parens 11 benigne, me vias doce tuas,
Rectáque deduc semitâ:
Ne vis metusque ab hoste me deterritum
De calle recti detrahat.
Ne 12 me impiorum obnoxium libidini
Relinque. Testes impii
Fingunt malignè falsa de me crimina,
Armantque se mendaciis.
Mens 13 victa tantis [c] jam fatisceret malis,
Ni spes foveret me tuæ
Benignitatis, post labores anxios
Mox affuturum gaudium.
Vivusque vivos inter ipse commoda
Vitę beatæ [d] præstolor.

In

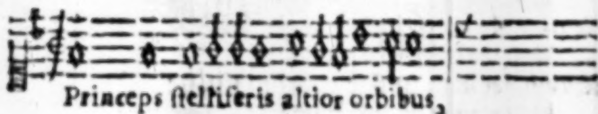
In 14 rebus ergo turbidis ne concide,
Sed fortis usque sustine.
Te roborabit Dominus, & cor fulciet:
Tu fortis usque sustine.

PSAL. XXVIII Ad te Domine clamabo, &c.

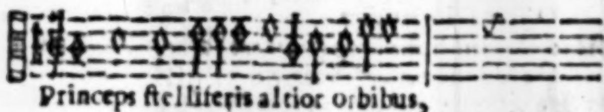
Cùm vidisset Propheta regius, sæpe factum esse, ut iusto

Carm. genus xvi.

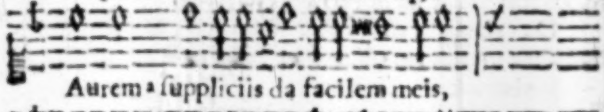
Discantus.

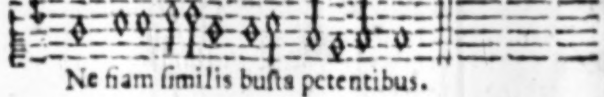

Altus.

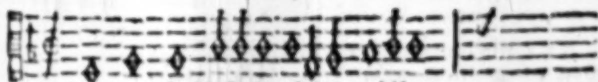

Aurem

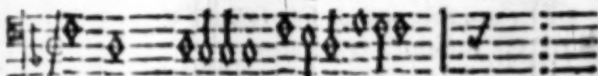
Dei judicio pii simul cum impiis supplicio obruerentur; videretque sibi in præsentiâ cum malis & fraudulentis hominibus negotium esse: orat Deum, ut eorum contagio non inficiatur, sed ab hujusmodi societate & commercio liberetur, atque ita ipsi soli suorum scelerum justas pœnas luant. Simul etiam, quæ & qualia ipsorum peccata sint; &, quæ pœnæ ea sint consecuturæ, ostendit. Dei deinde benignitati, quâ fiat ut tam promptè exaudiatur, gratias agit; ejusque patrocinio universam Ecclesiam commendat.

Tenor.

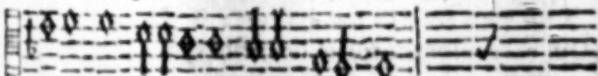

Princeps stelliferis altior orbibus,

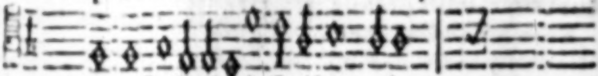
Bassus.

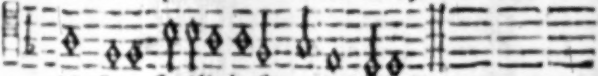
Princeps stelliferis altior orbibus,

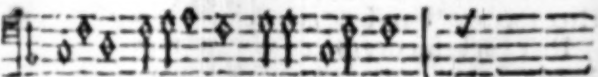
Vitæ præsidium & certa salus meæ,

Aurem supliciis da facilem meis,

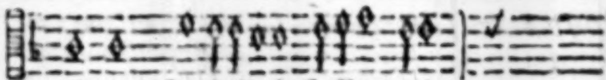

Ne fiam similis busta petentibus.

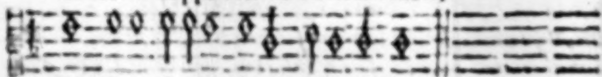

Vitæ præsidium & certa salus meæ,

Aurem

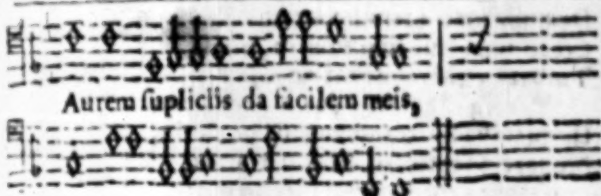

Aurem ¹ suppliciis da facilem meis,

Ne fiam similis busta petentibus.

Audi ² vota parens, quę tibi profero
Supplex cum gemitu, brachia porrigens
Ad cœlum tremulis ᵇ pervigil ignibus,
Cœlum templa tuæ conscia gloriæ.
Ne 3 me connumera cœtibus impiis,
Neu tanquam socium plecte nocentibus:
Quorum blanditiis illita mollibus
Lingua est, mens gelido livida toxico.
Illis 4 nequitię præmia sint suæ,
Et merces studiis ęqua nefariis:
Pro ᵉ semente legant semina, pessimis
Dignum consiliis supplicium luant.
Non 5 his consilii provida vis tui
(Qui me conspicuis tollis honoribus)
Infectásve manus à scelere avocat,
Aut infecta odiis pectora mitigat.
Ergo nec series longa propaginis
Florebit, patrias nec soboles opes
Longæva accipiet: sed celeri genus
Clades exitio proruet ac domum.
Laus 6 rerum domino, qui precibus meis
Se non difficilem præbuit, hinc 7 mea
Vires, hinc clypeus rebus in asperis:
Hinc spes, auxilium hinc non dubium in malis.
Hinc cor gestit ovans: carminibus tuas
Laudes 8 ora sonat: qui populum tuum
In rebus trepidis protegis, & tuum

Ne fiam similis busta petentibus.

Regem ex insidiis omnibus eripis.
Custodi ꝗ populum rex hominum tuum.
Hebri [a] fac soboles largiter omnibus
Vitę continuò fructibus affluat,
Donec perpetuum sol referet diem.

PSAL. XXIX. Afferte Domino filii Dei, &c.

Continet hic Psalmus insigne & splendidum encomium majestatis & omnipotentiæ veri Dei, quam in cœlo inquis patefacere imbres, tonitrua, fulgura, fulgetra; in terris turbines, terræmotus cataclysmos; in mari procellas æstus, tempestates. Hortatur igitur omnes pios, ut Deum hunc agnoscant, laudent, celebrent, ipsiusque potentiâ & bonitate freti, nullius hostis opes aut copias pertimescant.

Carm. genus XV.

SEu 1 dives auro es, sive opibus potens,
Seu marte partâ clarus 4 adoreâ,
Agnosce numen gratus, & huc refer
Quæcunque lætum ducis ad exitum.
Huic 2 pange laudes, & prece supplice
Rerum parentem concilia: & Dei
Nutu regentis stelliferam domum
Diggare justis nomen honoribus.
Cujus 3 liquentes vox gravida pluit

De nube rores; terrificos ciet
Cœlo tumultus cum tonitru, maris
Turbata ventis concitat æquora:
Vox 4 dignitatis plena, nec irritæ
Unquam [b] ad patrandum jussa potentiæ,
Nudare 5 cedris seu libanum iuvat,
Celsasque ventis sternere fraxinos:
Seu 6 vincta saxis saxa revellere,
Notisque montes sedibus erutos
Versare, tantum ut verna per avia
Vexat juventæ læta protervitas.
Ad 7 vocis ictum nubibus exsilit
Elisus 8 ignis: [c] tesqua Arabum tremunt:
Feræ pavescunt: ante 9 diem fluunt
Partus acerbi: [d] robora conciduut.
Quæcunque templo cœlum habet aureo,
Quæcunque [e] tellus dędala sustinet,
Quæ celat undis æquor in abditis,
Dei fatentur cuncta potentiam.
A 10 voce vindex pontus inhorruit,
Undisque montes obruit, arbiter
Æterne rerum, quum libuit tibi
Delere gentes fluctibus impias.
Te 11 dante vires non opibus feros
Horremus hostes, non numero graves:
Te dante pacem, progeniem Isaci
Cornu beabit divite copiâ.

PSAL. XXX. Exaltabo te Domine, &c.

Psalmo xxx. David à præsentissimo animi et corporis discrimine liber, gratias Deo agit, totamque Ecclesiam ad idipsum faciendum instigat. Deum enim usque adeò benignum et indulgentem esse, ut omnes resipiscentes iram ipsius momentaneam, misericordiam verò perpetuam et

aeternam

æternam experiantur. Quod ipsum comprobat suo exemplo. Se enim, ait, rebus aliquando secundis factum esse securum et insolentem, eoque Deum non mediocriter offendisse, et pœnas sibiipsi et suis accersivisse: ex animo tamen Dei misericordiam implorantem, subitò exauditum se esse, Deumque sibi iterum placatum sensisse. Propterea gratias immortales, et celebrationem tantorum beneficiorum sempiternam Deo promittit.

Carm. genus vi.

TE 2 nostra semper carmina, te lyra
Sonabit, orbis conditor optime:
De faucibus lethi imminentis
Incolumis tibi vota reddam.
Per te superbus nec lacrymis meis
Insultat hostis; nec fruitur malis:
Te 3 rebus, incertus salutis,
Auxilium in dubiis poposci.
Per te receptis viribus haurio
Vitalis auræ lumen amabile:
Nec 4 inferûm sub nocte longâ
Et tenebris jaceo sepulcri.
O turba 5 puris dedita ritibus
Sacrisque castis tollite laudibus
Placabilem votis parentem,
Et memori celebrate plectro.
Vanescit 6 iræ vindicis impetus
Bullæ fugacis more: Dei favor
Bonus manu vitam benignâ
Tristitiæ vacuam rependit.
Si fortè sero vespere fletibus
Vultus rigamur, mox redit aureâ
Cum luci risusque, & jacentes
Exhilarans animos voluptas.

Pacis

Pacis 7 beatæ quum fruerer bonis,
Mecum loquebar: De ſtabili gradu
Felicitatis nulla ſortis
Me dubiæ quatiet procella.
Te 8 dante vires, divitias, decus,
Te montis inſtar mœnibus æneis
Firmante regnum, vanum alebat
Credulitas mihi blanda faſtum.
Tu me relicto ſtultitiæ meæ,
Dextram retraxti: retrò abiit, domum
Repente turbatam relinquens,
Sors levibus malefida pennis.
O 9 præſes orbis, pectore ſupplice
Mox te vocavi, te lacrymis madens
Opem popoſci. Quid 10 profuſus
Profuerit tibi ſanguis? inquam.
Quis mortis uſus noſtræ erit? an tuas
Laudes ſonabunt, factaque poſteris
Miranda muti prædicabunt
Sub gelido cineres ſepulcro?
Placatus 11 aurem da facilem meis
Votis, ſeveros neu querimoniis
Averte vultus: pelle membris
Peſtiferi mala dura morbi.
Tu 12 ſupplicanti protinus admoves
Aurem benignus, pro lacrymis mihi
Riſum reducis; pro dolore
Lætitiamque alacremque plauſum.
Te 13 ſemper ergo carmina, te lyræ
Noſtræ ſonabunt: vox tibi ſerviet
Dicata, præbebitque noſtris
Materiem tua laus camœnis.

PSAL. XXXI. In te Domine speravi, &c.

Uti hoc Psalmo possunt omnes pii, in angustiis ac extremis periculis constituti: accuratè enim et ad vivum afflictiones, anxietates, suspiria et fiduciam hominum sanctorum in Deo collocatam depingit. Initio autem Deum compellat confugium et præsidium suum, à quo se jam exaudiri cupit, et antea quoque exauditum esse confitetur. Addit deinde miserabiles gemitus et querelas de varietate suorum periculorum et miseriarum, deque hostium suorum insolentia. Neque tamen in tantis malis frangitur animo, sed Deo confidit, ejusque auxilium implorat, & mala hostibus imprecatur, Prædicat etiam magnitudinem & multitudinem divinorum in se beneficiorum, proque iis Deo gratias agit, & petitionem institutam aliquoties repetit. Sub finem universam quoque Ecclesiam hortatur, ut suo exemplo in maximis quoque periculis animo non deficiat; fore enim ut præsentiam Dei ipsa quoque experiatur.

Carm. genus X.

IN 2 te locavi spem meam,
Rerum creator optime:
At tu benignus prospice,
Ne spei pudescat irritæ.
O 3 juste vindex, fraudibus
Ab hostium me vindica:
Audi benignus supplicem:
Da promptus abjecto manum,
Me rupe serva ut inviâ
Clausum, vel arce ahenea:
Tu 4 rupis es mihi inviæ
Munimen, arx ahenea:
Ergo 5 ut timori mentibus

E Nomen

Nomen tuum ſit impiis,
Prȩi viam mihi, abditis
Me libera de caſſibus.
Tu 6 robur es meum: tuæ
Commendo vitam dexteræ:
Me libera pacti Deus
Tenax, memorque fœderum.
Qui 7 vana ſtulti ſomnia
Sectantur, odi peſſimè.
Tu certa ſpes mihi es, meȩ
Tu portus es fiduciȩ.
Inter 8 labores aſperos
Lumen tuæ clementiæ
Fulgens repente turbidum
Perfudit animum gaudio.
Quum 9 me tyrannis impotens
Urgeret hoſtis impii,
Jam jam imminentis pallidis
Lethi explicaſti faucibus.
Miſerere 10 fracti tot malis,
Tot obruti doloribus.
Caligat oculus, mens ſtupet:
Mœrore corpus tabuit:
Caduca 11 vita elabitur
Mœrore fracta, & luctibus:
Interque clades aridis
Fluxere vires oſſibus.
Me 12 ridet hoſtis, & meis
Inſultat inſolens malis:
Horrent propinqui: cæteri
Vitant metu periculi.
E 13 proximorum mentibus
Obliteror, [b]ceu mortuus.
Contemptior ſum civibus,
Quàm lamna teſtæ fictilis.

Me 14 multitudo opprobriis
Coràm lacessit asperis :
Vim machinatur in meam
Jurata mortem factio :
Ego 15 interim fiduciâ
Opis tuæ, dolos, minas,
Iniurias & hostium
Contemno contumelias.
Tu 16 [c] fila vitæ temperas
Meę, regisque tempora :
Tu me impiorum libera
Ab hostium tyrannide.
Ostende 17 vultum amabilem
Servo bonus tuo, & favens ;
Et me tuere, quâ soles
Semper tuos, clementiâ.
Ne 18 sit pudori, quòd tuam
Imploro opem: pudor malos
Confundat, & silentium
Longum sepulcris sopiat.
Assueta 19 vox mendacio
Sit muta, vox procaciter
Solita bonos lacessere,
Et arroganter spernere.
O 20 quanta te colentibus
Et quot redundant commoda !
Quot teste mundo prosperis
Auges tuos successibus !
Hos 21 protegis reconditos
Procul à minis potentium,
Tuaque munis in domo
Linguæ veneno ab impiæ.
Tibi 22 perennis gratia
Sit, rector orbis, qui velut
Munitâ in arce me procul

Periculis ſubmoveras.
23 Ex ſpes, inops vitam fugâ
Quum vix ſtuerer anxiam,
Mecum ipſe dixi, Jam truci
Reliquit hoſti me Deus.
At tu nec in periculis
Oblitus extremis mei,
Aurem benignam ſupplici
Ac invocanti admoveras.
Ergo 24 patrem rerum optimum
Amate candidi & pii,
Qui faſtuoſos deprimit,
Et obſequentes erigit.
Qui 25 ſpem locatis in Deo,
Conſtanter illi fidite,
Nec robur animi concidat
Sortis procellâ turbidæ.

PSAL. XXXII. *Beati quorum remiſſæ &c.*

Pſalmus hic ſecundus eſt inter eos, qui pœnitentiales uſitatè appellantur. Docet autem, qua in re conſiſtat hominis juſtitia & beatitudo æterna, nimirum non in abſolutâ omnibus numeris perfectione, quam in hac natura depravatione nemo unquam eſt conſecutus; neque in ejuſdem integritatis hypocriticâ ſimulatione: ſed in gratuitâ Dei miſericordiâ, ignoſcentiâ & hominis lapſi ingenuâ et apertâ confeſſione. Oſtendit præterea peccatorum diſſimulationis & oſtentationis propriæ juſtitiæ incommoda; dolores & morſus conſcientiæ; manum graviter & perpetuò prementis Dei; exhauſtas totius corporis vires: ſuoque & totius Eccleſiæ exemplo admonet, quid tali tempore ſit faciendum, nimirum nihil celandum, ſed omnia peccata detegenda, Deique miſericordiam implorandam eſſe; hujuſque ingenuitatis commoda, videlicet Dei in omnibus periculis præ-

ſentiam

sentiam, animique securi, & in Deo gaudentis tranquillitatem recenset. Insuper etiam per mimesin Dominum loquentem inducit, deque suâ benevolentiâ, piique hujus instituti approbatione & gubernatione benignè pollicentem: modò homines non sint obstinati, sed tractabiles: quorum illis gravissimas pœnas minatur; his verò pacem & veniam promittit: et sub finem omnes pios, ad veram, in tantâ Dei beneficentiâ lætitiam, insigni epiphonemate exhortatur.

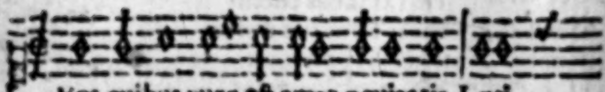
Carm. genus xv.

O 1 Ter beatum, cui patris optimi
Noxas remisit lethiferas favor,
Cui fœda morum flagitia obruit
Oblivioso tecta silentio!
O 2 ter beatum, cui bonus arbiter
Non imputavit lubrica deviæ
Errata vitæ, nec reperit dolum
Cæco in recessu pectoris abditum!
Donec 3 a fovebam sub tacito sinu
Morbum, solutis languidus ossibus
Artus trahebam, luctificus dolor
Questus ciebat non patiens tegi.
Tu 4 me premebas prævalidâ manu
Infestus, atris seu tenebris diem
Nox condidisset, seu roseâ dies
Orbem recurrens luce retexerat.
Sic decolorem tabificus cutem
Mœror coquebat: sic macie dolor
Siccabat artus, messis ut Africæ
b Cancri per æstum mitiùs areat.
Tum 5 mente versâ vulnera protuli,
Tibi renudavi vitium meum.
Fraudem retexi: at tu mihi protinus
Noxâ soluto conciliatus es.

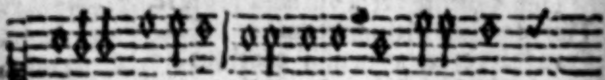
Qui 6 mentis ergo pura sacraria
Servare quærit, te prece supplice
Placet: nec orbem pontus ut obruat,
Formidet æstus lethiferi minas.
Tu 7 me periclis eripis asperis
Tutela præsens: tu mihi gaudia
Toto refundis corpore, ut hostium
Qui vincla fracto carcere depulit.
Nec 8 sat: tenebras pectoris auferam,
Inquis: beatæ quà ferat orbita
Monstrabo vitæ, nec procul à tuis
Unquam reflectam lumina gressibus.
Mulis 9 equisque ne similis modò
Sis, bruta quorum pectora gratiam
Non mutuam novere, sed asperis
Fracti lupatis servitium ferunt.
Multa 10 obstinatam nequitiam manent
Tormenta: purâ qui Dominum fide,
Orabit, huic pacem & veniam dabit,
Non durus unquam parcere supplici.
Recti 11 tenaces simplicis, & quibus
Est grata fraudum nescia veritas,
Favente læti numine gestibus,
Et voce vestrum pandite gaudium.

Carm. genus XVII.

Discantus.

Vos quibus puræ est amor æquitatis, Læti

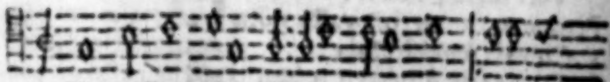

pangite carmine Orbis auctorem Dominum: ę-

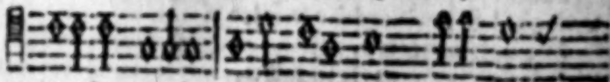
PSAL. XXXIII. *Exultate justi in Domino, &c.*

Exhortatio ad celebrationem et prædicationem Dei, divinorumque beneficiorum Psalmo hoc trigesimotertio continetur, quæ quidem statim in principio, saviùs mutatis verbis, iteratur. Deinde ordine celebratur Dei veritas, æquitas, beneficentia, sapientia, et omnipotentia, eluceus ex mirandâ creatione et conservatione omnium rerum: item ex ejusdem justitiâ in fraudibus et sceleribus improborum vindicandis, et ad voluntatem et nutum suum administrandis omnibus. Insigni igitur exclamatione beatos prædicat eos, qui hunc unum et verum Deum suum Dominum et patronum ex animo agnoscant, eidemque curæ sint; et ut simulatores pietatis à verè piis discernat, eosdemque in viam revocet, docet, quòd Deus sit cardiognostes, quem nemo externâ specie possit fallere. Damnat præterea fiduciam propriarum virium, collocatam vel in potentiâ regnum, vel in copiis militum, vel in robore hominum aut equorum; et ostendit, solam uni Deo nitentem fiduciam, ratam et invictam fore, ideoque in hoc uno hominibus piis gaudendum et exsultandum esse.

Tenor.

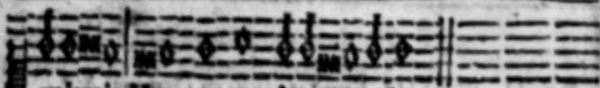

Vos quibus puræ est amor æquitatis, Læti

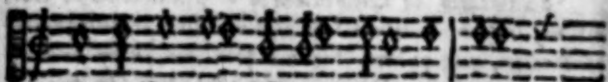

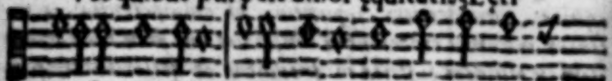
pangite carmine Orbis auctorem Dominum: æ-

 quitatis

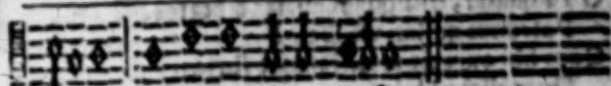
Altus.

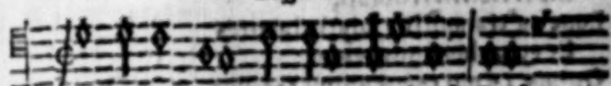

Tinniat, blando [a] chelys hunc susurro,
 Hunc vocalia [b] nablia,
Docta [c] bis quinis resonare nervis
 Hic artem manus approbet.
Huic 3 novos cantus meditemur: uni
 Læti clangite buccinâ.
Nam 4 fides dictis rata veritasque est,
 Et fatis comes æquitas.
Quippe 5 qui justi est & amator æqui, &
 Veri fallere nescit:
Perque terrarum sola vasta notæ
 Cunctis munificentiæ:
Is 6 suo verbo [d] sinuavit orbem
 Lucentem nitidi ætheris:
Quicquid & puris radiis [e] renidet
 [f] Campis ætheris igneis.
Littus 7 arctavit maris inquieti,
 Compressitque licentiam:

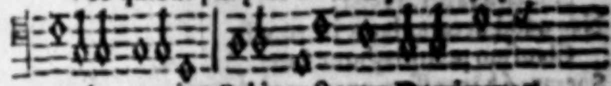

quitatis Hoc carmen decet ęmulos.

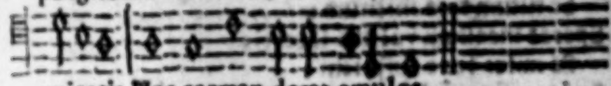
Bassus.

Vos quibus purę est amor æquitatis, Lęti

pangite carmine Orbis auctorem Dominum: æ-

quitatis Hoc carmen decet ęmulos.

Et penu clausas sinuavit undas,
Unde in tempore promeret.
Hunc 8 & occasus metuant & ortus :
Hunc unum Dominum colat
Quisquis extremos ubicunque fines
Terrę, aut ęquoris accolit :
Cujus 9 à nutu viget interitque,
Quodcunque interit, aut viget :
Cujus immotis tremefacta parent
Cuncta obnoxia legibus.
Qui 10 malas artes populi profani
Ludit callidior suis:
Et suo injustæ scelerata turbæ
Fraudat consilia exitu.
At 11 quod arcanâ sibi mente rerum
Auctor proposuit semel,
Dum dies & nox referent se in orbem,
Usque immobile permanet.

O 12 quater, plusquam quater ò beatos,
Patronus quibus est Deus!
Quos sibi excepit, propriamque sortem
Quos dici voluit suam.
Dispicit 13 mundi pater è beatâ
Cœli stelliferi domo,
Eque 14 tranquillis adytis labores
Et curas hominum videt:
Quippe 15 qui cęcos animi recessus
Humani fabricaverit?
Nec quod arcano latet in recessu
Clausum pectoris, hunc latet.
Sperat 16 h incassum numero tyrannus
Se tutum fore militum:
Sperat incassum validis lacertis
Se miles fore sospitem:
Sæpe 17 spem fallit præeuntis Euros
Bellatoris equi fuga:
At 18 Deus justos oculo i irretorto
Semper respicit & pios:
Mortis 19 ut vertat iacula imminentis,
Diram & sævitiam fam's.
Una 20 spes nobis opis hinc, ab uno
Certum præsidium in malis.
Ille 21 perfundet sibi dedicata
Dulci pectora gaudio:
Ille 22 fidentum sibi spes precesque
Lætum ducet ad exitum.

PSAL. XXXIV. Benedicam Dominum, &c.

Acrostichis hujus trigesimi quarti Psalmi primâ sui parte gratiarum actionem continet, in qua initio gratam beneficiorum memoriam Deo pollicetur; deinde suo exemplo, ac enumeratione divinorum in se beneficiorum, aliòs quoque

ad invocationem & gratiarum actionem incitat & invitat. Altera pars praecepta & doctrinam habet, de vero timore Dei, de pio usu linguae, de studio concordiae, de vita totius innocentia; quas virtutes et promissionum dulcedine, et comminationum divinarum severitate studiosè hominibus piis commendat.

Carm. genus iii.

Seu 2 lęta sors me foverit, seu tristior
Vexârit, omni tempore
Laudabo Dominum, semper illius meum
Os personabit laudibus.
Mihi 3 hæc voluptas, hoc erit solatium,
Mihi hoc levamen in malis:
Meoque turba tristis exemplo suas
Solabitur molestias.
Unà 4 agite cuncti prosequamur laudibus
Nomenque numenque illius.
Ille 5 in periculis me vocantem exaudiit,
Statimque repulit metum.
Qui 6 cuncta ad illum consilia referunt sua,
Læto his nitentes gaudio
Vultus renident, nec repulsæ infamia
Rubore confundet genas.
En, 7 pauper iste quum vocaret, omnibus
Hunc eruit periculis.
Dominum 8 timentum castra munit Angelus
Demissus ad custodiam:
Et imminentes arcet hostes, & pios
A vi tuetur impiâ.
Facite 9 periclum: jam scietis quàm Dei
Immensa sit benignitas;
Quàm sint beati, spes in illo qui suas
Omnes opesque collocant.

Gens 10 sancta Dominum colite: nil deerit Deum
  Fideliter colentibus.
Violenta 11 feritas sentiet famem: bonis
  Cuncta affluenter suppetent.
Adeste 12 filii, audite, vobis numinis
  Verum timorem ut indicem.
Quicunque 13 curis liberam & longam cupis
  Vitam beatus ducere;
Linguæ 14 refræna vivus, os nefaria
  A fraude purum contine;
Capesse 15 recta curva vita, dilige
  Tranquilla pacis otia.
Deus 16 innocentes adspicitque & commodat
  Intentus aures ad preces:
Toruo 17 scelestos intuetur lumine,
  Et nomen etiam obliterat.
Iustum 18 invocantem Dominus audit, omnibus
  Eum expedit periculis.
Quum 19 spes labores deserit mortalium,
  Afflicta quum molestiis
Succumbit oneri mens, Deus præsens adest,
  Malasque curas diluit.
Justis 20 labores suggerit semper piis
  Iniqua sors conatibus:
Sed qui bonorum semper est custos Deus,
  Sortis retundit spicula,
Et 21 ossa servat ne terantur, impios
  Ulciscitur 22 scelus suum.
Et quisquis hostis est piorum, cum domo
  A stirpe cæsus interit.
Animas 23 tuetur se colentium Deus,
  Nec rem domumque deserit.

PSAL. XXXV. Indica, Domine nocentes, &c.

Hoc Psalmo trigesimo quinto David ab amicis perfidis, calumniosè, improbè & insidiosè divexatus aliquoties ardenter repetitâ precatione, invocat patrocinium & defensionem Dei: mala etiam subinde hostibus suis imprecatur, eò quòd sint dolosi, calumniatores, ingrati, amorem odio, beneficia maleficiis compensantes: item perfidi, epicharecati, susurrones, cupidi nocendi. Sibiipsi autem, & omnibus bonis optima quaque ominatur prædicat, & optat à Deo, cujus benignitate, invictâ quâdam fiduciâ, nititur, eidemque tantorum beneficiorum memoriam, perpetuamque eorum celebrationem aliquoties promittit. Aliqui Davidem hic Christi supplicium sustinentis, deque hostibus suis conquerentis, personam repræsentare, piè asseverant. Caveat autem unusquisque, ne ipse nocens, cupiditate vindictæ, aut pravis animi perturbationibus impulsus, hoc psalmo in propriam perniciem temerè abutatur.

Carm. genus xi.

RErum 1 sanctè opifex ades
Et patrocinio protege me tuo:
Et retro refer in meos
Hostes perniciem, quam mihi comparant:
Scutum 2 cum jaculis cape:
Ensem 3 stringe: meis hostibus obviam
Prodi: dic animæ meæ,
Secura auxilio nil metuias meo.
In 4 vultus pudor hostium
Et turpis subeat dedecoris rubor:
Fœdam corripiant fugam,
Cæcas insidias qui mihi præparant,
Ut 5 sævus Boreas levem

Raptet

Raptat præcipiti turbine pulverem,
 Sic illos trepidâ fuga
Vindex præcipites urgeat Angelus:
 Sit 6 cœno via lubrica,
Et cœlum tenebris lurida nox tegat;
 Et formidine pallidâ
Vindex præcipites comprimat Angelus:
 Nam 7 me fraude malâ suis
Conati immeritum prendere cassibus,
 Et cæcum innocuo scrobem
Effodere, suis cassibus hæreant:
 Et 8 factam exitium in meum
Cæci & præcipites in foveam ruant.
 Perfusa 9 interea mihi
Dulci lætitiâ pectora gestient.
 Mens 10 secura periculi
Auctorem Dominum lætitiæ colet:
 Et sensus animi indices
Clamabunt, Domino quis similis Deo?
 Qui fastus gravis improbâ
Defendet tenues à violentiâ:
 Vexantemque opis indigos
Frangit sævitiam vindice dexterâ.
 Conjurata 11 calumnia
In me criminibus sævit atrocibus:
 Ignotum scelus in meam
Fingunt perniciem. 12 quæ bene feceram,
 Compensant odiis malis,
Et vitæ invigilant exitio meæ.
 Illos 13 tabificæ luis
Ægris visceribus quum dolor ureret,
 Squalens veste ego lugubri,
Jejunaque fame pallidus & siti,
 Et prostratus humi, Deum
Lenibam lacrymis & prece supplice.

Sic

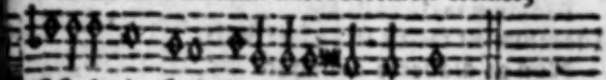
Sic 14 sincerus amici amor
Sub cari interitum luget [a] amiculi:
Sic fratrem gemit unicum
Frater: sic pietas anxia filii
Maternum ad tumulum dolet.
Me 15 fortuna gravi si tetigit manu,
Concursant, mala gaudia
Inter se celebrant: [b] fæx populi coit;
Incauto invidiam creant:
Proscinduntque 16 avidâ me petulantiâ
Scurræ cum [c] balatronibus.
Dentem [d] dente acuunt, & rabiem vomunt.
Quem 17 finem patientię
Tam lentę statues ô pater optime?
Arce hoc ludibrium, neque
Desertum rabidis trade leonibus,
Acceptum 18 ut referam tibi
Quod vivo, & video lumen amabile:
Et cœtu in celebri canam
Te, pronum auxilium ferre vocantibus.
Fac 19 ne spes alat improbas
Semper turba meis læta molestiis:
Neu nutu ac oculis notet,
Exsultetque meis hostis atrox malis;
Qui 20 sermonibus asperis
Insultat, trucibusque insidiis petit
Pacatum malè callidus,
Incautum ut tacitis illaqueet dolis.
Non 21 diducere desinunt
Rictum risu: Oculis (euge) oculis diem
Lętum vidimus, inquiunt.
O 22 qui luminibus cuncta tuentibus
Terras respicis, hæc vides?
Ergo sepositâ protege me morâ:
Iam 23 tandem evigila, & manu

Ultrice indomitam frange superbiam :
  Justo 24 & supplicio preme
Vindex juste malos, neu sine de meo
  Luctu lætitiam ferant :
Neu 25 secum tacito pectore murmurent,
  *Euax, rectè habet: omnia
Supra vota cadunt: vicimus, en jacet.
  Fædâ 26 ignominiâ luant
Stultam lætitiam dedecoris comes
  Infamis pudor eluat
Importuna meis gaudia de malis:
  At 27 cordi quibus æquitas
Est nostra, ac animus nil sibi conscius,
  Vitam tristitiâ procul
Lętam semper agant: ac Dominum ferant
  Cœli ad sidera laudibus,
Qui curis famulos liberat anxiis,
  Semper 28 justitiam mea,

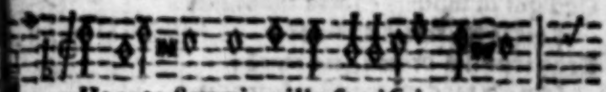
Carm. genus xviii.

Discantus.

Alius.

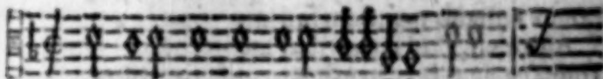
Oscula

Custos sancte hominum, lingua canet tuam,
Et præconia, dum mihi
Impellet calidus pectora spiritus.

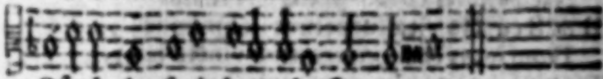
Psal. XXXVI. Dixit injustus ut delinq. &c.

Psalmus trigesimus sextus hoc præcipuè agit, ut incredibilem Dei benignitatem & misericordiam celebret. Orditur autem à descriptione hypocritarum & impiorum hominum, miraturque, Deum in tantâ omnium ferè securitate & malitiâ posse adhuc mundo benefacere, & tot tantisque bonis homines etiam pessimos cumulare. Eâ igitur occasione digreditur in splendidam divinæ indulgentiæ, bonitatis & clementiæ commendationem, iisq; fieri inquit, ut et in hac vitâ multiplicibus commodis perfruamur, & in futurâ æternaque vitâ veris gaudiis, puris voluptatibus, cælestique luce perfundamur. Hæc Dei bonitas ut Ecclesiæ & verè piis propria & perpetua sit, orat; tyrannisque impiis, à quorum violentiâ defendi cupit, pœnas & interitum imprecatur.

Tenor.

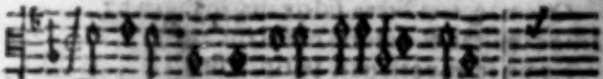

2 Ut extra flammis mille sacrificis cremes,

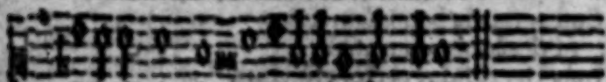
Oscula des saxis, ingeminesque preces,

Bassus.

2 Ut extra flammis mille sacrificis cremes,

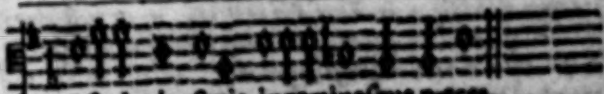
Oscula

Oscula des saxis, ingeminesque preces,

Arasque donis largus accumules tuis,
Non facies tamen ut te rear esse pium.
Scelera reclamant, & negant te credere,
Consilium mundum qui regat, esse Deum.
Utcunque 3 coràm blandiare, non tamen
Impietas tacito pectore clausa latet:
Erumpit ignis instar, ac tui trahit
Secum odium, atque odii perniciem comitem.
Quodcunque 4 loqueris, fraude tinctum est: respuis
Auribus ingratis qui potiora monent.
Scelus 5 nefandum nocte totâ cogitas:
Recta fugis: semper deteriora foves.
O 6 magne rector orbis, indulgentiæ
Munera terra fretum sentit & astra tuæ.
Quæcunque cœlum amplectitur, parentia
Legibus orta vigent, lapsa caduntque tuis.
Modus 7 æquitatis & tuæ sapientiæ,
Cunctaque quæ fecit, cunctaque facta regit,
Longè a nivosis montium fastigiis
Altior est, vasti gurgitibusque freti:
Humana gens hinc haurit auram & spiritum,
Nec pecudes curam præteriêre tuam.
Hinc 8 cuncta vitæ suppetunt nobis bona,
Dum mens corporeo carcere vincta latet.
Fœtus sub alis volucris ut tegit suis,
Præsidii fugimus spe mala cuncta tui,
At 9 exsul animus morte liber patrium
Quum repetet limen sidereamque domum:
Illinc egestas & dolores exsulant:
Nemo feret votis non potiora suis.
Passim voluptas, pura passim gaudia:

Delicias

Delicias largo flumine rivus agit.
Illic 10 perenni[b] vita fonte profluit,
Vita, gravis fati non reſecanda manu.
Illinc fatiſcent mentium caligines,
Quæ modò ſub tenebris pectora noſtra premunt:
Vultuque radiis purus effuſus ſuo,
Lumine nos puræ cognitionis alit.
Benignitatis 11 interim tuæ bonis,
Qui te cognoſcunt & tua facta, fove:
Qui mente purâ veritatem diligunt,
Iuſtitiæ facias commoda ferre tuæ.
Me 12 nec feroci calcet arrogans pede,
Exigat[c] aut tectis impia turba meis.
Qui 13 ſcelere gaudent, ſcelere ſic ruant ſuo,
Perpetuò ut lapſos juſta ruina premat.

PSAL. XXXVII. Noli æmulari, &c.

Pſalmus xxxvii. adhortationem continet, propoſitam hominibus piis, ut felicitate impiorum umbratili non moveantur; ſed omnem fiduciam & ſpem ſuam in Deo collocent, ejuſque arbitrio vitam, famam, & res omnes commendent; & juſtè agant; quædam incommoda patienter ferant; & in Deo verboque ejus ſe oblectent. Inſpergit etiam ſubinde indicia impiorum, quòd ſint inſidioſi, malevoli, maleſici, & in exitium piorum, intenti: item quòd poſſideant opes injuſtè partas; quòd ſint avari, fœneratores, tenaces & hirudines miſerorum. Talibus igitur, licet aliquandiu proſperè floreant, tamen pœnas graviſſimas comminatur: eorum felicitatem dicit eſſe momentaneam: machinationes ſibiipſis exitioſas: opes brevi diſſipandas. Perniciem enim imminere eis repentinam, quia

ita cum omni stirpe funditus sint perituri, ut ne vestigium nominis ipsorum reliquum sit futurum. Idque se magistrâ experientiâ verum didicisse asseverat. Inserit etiam per intervalla notas verè piorum, videlicet quòd lege divinâ delectentur: quòd in parvis etiam opibus divites sint & benefici: quòd omnibus prosint, noceant nemini; quòd item in assiduâ suâ beneficentiâ nunquam egeant, perpetuâ nimirum Dei benedictione opulenti. His igitur optima quæque promittit; hos, inquit, Deus ipse nutriet & defendet: horum posteritas latissime propagabitur: horum, si quando premantur, innocentia Deo vindice in lucem emerget; hi famis, pestis, & omnium rerum adversarum tempore erunt incolumes, & etiamsi humanâ imbecillitate circumventi aliquando labantur, tamen Deus eos eriget & in viam reducet, omniumque suorum votorum compotes faciet. Idque non solùm ipsis, verùm toti etiam ipsorum posteritati pollicetur, certaque illa fieri, & deinceps futura itidem expertum affirmare se ostendit.

Carm. genus X.

NE 1 livor urat æmulus
Te, si beatos videris
Pravos, nec Euris iis opes
Fugaciores invide.
Nam 2 sic facessit illico
Umbratilis felicitas.
Marcent comis arentibus
Ut falce secta gramina.
At 3 tu Dei fiduciâ
Incumbe rectis artibus:
Diuque terram ut incolas,
Donabit, ac te nutriet.
In 4 hoc sit oblectatio,
In hoc voluptas unica te.
Is te fovebit jugiter,

Votique

Votique reddet compotem.
Committe 5 vitam, rem, decus
Illius uni arbitrio:
Animi tibi ex sententiâ
Confecta reddet omnia.
Illustris 6 auroræ ut jubar
Tua faciet ut sit æquitas;
Ut luce virtus sit tua
Meridianâ clarior.
Perfer 7 modestè quod tulit
Fortuna læva: neu tumens
Irâ impiorum prosperas
Res cerne torvo lumine.
Compesce 8 bilem, noxia
Facessat indignatio:
Ne fors nefarium ad scelus
Impellat æmulatio.
Eliminantur 9 impii
Fumo levi velocius:
Terras modestus incolet,
Serisque linquet posteris.
Morare 10 paulum, & impium
Nusquam vibebis: adspice
Ædes, superbi vix heri
Agnoveris vestigium.
Modesta 11 bonitas otio
Lętam senectam transiget,
Et incolenda hæredibus
Paterna linquet prædia.
Clàm 12 rete nectit impius,
Bonisque concinnat dolos:
Et dente frendens livido,
Dolore & irâ ringitur.
Hęc 13 cernit ex alto Deus,
Minasque ridet irritas:

Quippe

Quippe imminentem vertici
Cladem scelesto prospicit;
Ensemque 14 stringet improbus
Arcumque tendet, pauperes
Ut perdat, ac innoxios
Figat sagittis impiis.
Districtus 15 ensis in sui
Domini redibit viscera:
Frangetur arcus lethifer
Et frustra acuta spicula.
Præstat 16 supellex sobria,
Recteque parta [b] recula,
Quàm rapta per vim divitum
[c] Fastidiosa copia.
Malè 17 parta justus arbiter
Disperget, & potentiam
Franget scelesti: dexterâ
Justum suâ tuebitur.
Innoxios 18 fovet Deus,
Ac rem tuetur: providet
Longæva ut usque in sæcula
Sit sempiterna hereditas.
Seu 19 pestis atra, seu furor
Turbabit orbem bellicus;
Nil deerit usque innoxio,
Famem nec ægram sentiet.
Sic 20 hostis impius Dei
Perit repentè funditus,
Adeps opimæ ut victimæ
Vanescit in fumos leves.
Nil 21 donat usq; & [d] fœnerat
Injustus: at justo suâ
De sorte superat paupere
Quod donet indigentibus.
Iustorum 22 amici prędia

Linquent suæ propagini :
At hostium radicitus
Semen peribit erutum.
Amatque 23 justum, & dirigit
Ejus Deus vestigia ;
Dextrâ 24 ruentem sustinet,
Lapsumque dextrâ sublevat.
Puer 25 fui, nunc sum senex,
Ope destitutum nec pium
Videre memini, nec stipem
Ejus petentes liberos.
Iustus 26 misertus pauperum
Dat usque & usque mutuum:
Seræ tamen propagini
Non larga deest opulentia.
Vita 27 scelus nefarium,
Sectare recta: dum diem
Sol fundet aureum, tui
Terras nepotes incolent.
Deus 28 æquitatem diligit,
Bonos nec unquam deserit:
At interibit funditus
A stirpe semen impii.
Iustus 29 beata jugera
Agri tenebit & colet
Cum prole, donec ultimus
Instabit orbi terminus.
Sermo 30 sapiens & æquitas
In ore semper est bonis:
In 31 corde scripta lex Dei,
Ne pes labet, gressum regit.
Observat 32 impius pium,
Vt perdat: ast 33 illum Deus
Custodit, ante judicem
Tuetur à calumniâ.

Spem

Spem 34 colloca in Deo, Dei
Sectare leges; & dabit,
Dives potensque ut hostium
Cernas superstites exitum.
Vidi 35 potentes impios
Gravique fastu turgidos
Virescere instar laureæ
Amœna propter flumina.
Specto 36 repentè; en lubricæ
Imago nusquam gloriæ,
Nusquam manent vestigia
Cunctis gravis potentiæ.
Justi 37 intuere & integri
Vitę statumque & ordinem,
Videbis alto in otio
Lætam senectam degere.
At 38 promta semper lædere
Prorsum interibit factio;
Vitamque claudet terminus
Dignus patratis nequiter.
Justus 39 salutis collocat
Omnem in deo fiduciam,
Qui fulcit æquos robore,
Adversa cùm sors intonat.
Dominus 40 petenti fert opem,
Et in periclis liberat
Ab impiis, qui se & suam
Illi salutem credidit.

PSAL. XXXVIII. Domine ne in furore, &c.

Psalmus trigesimusoctavus, tertius est in numero eorum, qui pœnitentiales appellantur, eo autem, in gravissimis ob peccata sua doloribus et angustiis constitutus David, fatetur quidem, meritum se esse pœnas, neque eas ferre recusat,
modò

modò à Deo non irato, sed propitio irrogentur. Lamentabili deinde querimonia, foeditatem, squaloremque & putredinem vulnerum suorum exaggerat: atque modò primùm internis, ut de vehementia iræ divinæ, terroribus mentis conscia, vel venenatâ peccati; postea etiam externis, ut de amicorum & necessariorum suorum incuria & neglectione, de inimicorum violentia & calumniis conqueritur. Diuturnis autem quoque sæpiùs læsa patientia sua commemorat, tandemque ad Dei solius misericordiam confugit, cujus castigationi paternæ ultrò se subjicit, modò insolentiam et epichæricaciam hostium queat evitare, quo ipso nomine Dei auxilium magnâ cum fiducia petit et expectat.

Carm. genus iii.

NE 2 me furoris æstuante incendio
Servator orbis argue:
Neu promerentem quamlibet pœnas graves,
Pergas per iram plectere.
Hęrent 3 medulliis penitus infixæ meis
Tuæ sagittæ dexterę.
Iræ 4 tuæ hinc me & inde mentis consciæ
Sic vis paventem perculit,
Vt nulla plagis saucii pars corporis
Non langueat lethalibus:
Ossa ut solutis artuum compagibus
Sceleris venenum attraxerint,
Sceleris 5, profundo quod meum ceu gurgite
Caput resorbens obruit:
Quod in alta rursus me renitentem, velut
Immane saxum degravat.
Veteris 6 cicatrix vulneris recruduit,
Vomitque tabem luridam.
Afflictus 7 humilis ultimis premor malis,
Luctu situque squalidus.
Clausumque 8 cæcis fervet in pręcordiis

F Ulcus,

Vlcus, nec vlla corporis
Expers doloris pars vacat. Sic 9 debilis
Et fractus vsque & vsque sum:
Malis ut impar voce lamentabili
Cor eiuletque & rugiat.
Dominator 10 orbis, vota nec animi mei,
Nec te latent suspiria.
Pauens 11 tremensque turbidum cor palpitat:
Defecta membra viribus
Torpore marcent languido: noctem trahens
Caligat acies luminum,
Vicini 12, amici, & sanguinis communio
Quos propior admôrat mihi,
Procul abstitere, fœditatem vulnerum
Vix sustinentes cernere.
At 13 prompta semper in meum exitium manus,
Molita vim nefariam,
Dolosa tendit continenter retia,
Fraudesque versat impias.
Ceu 14 mutus ore, surdus aure, ego interim
Obtorpui silentio,
Elinguis 15 instar & stupentis, crimina
Qui nesciat refellere.
In 16 te reposita est spes mea: ô rerum potens
Rector benignus annue;
Ne 17 risus, hosti sim superbo, qui meis
Insultat insolens malis:
Qui si vacillent lubrico lapsu pedes,
Læto triumphat gaudio.
Ad 18 perferenda sum paratus verbera:
• Vibici semper ᵈ area
Cruenta turget exarati corporis
Sulcis flagrorum grandibus.
Merui 19 scelestus, • fateor, heu merui: nocens
Do iure pœnas debitas:

Sed 10 invalescit hostis atrox interim,
    Viresque sumit factio,
Viuunt f vigentque, & immerentem iniuriâ
    Me prosequuntur: pro 21 bono
Malum rependunt; iugiter calumnias,
    Quia recta sector, ingerunt.
Tu 22 ne recede longiùs, neu deseras
    Periculis in vltimis.
Accurre 23; dextram da salutarem mea,
    Salutis auctor vnice.

PSAL. XXXIX. Dixi, custodiam vias, etc.

In principio huius odæ vates regius pium suum propositum, de patienter & cum silentio ferenda impiorum felicitate et insolentia commemorat; tandem tamen pertæsum multiplicium scelerum et molestiarum huius vitæ, à Deo se missionem ex hoc carcere ait petiisse. Subiungit autem insignem descriptionem brevitatis, vanitatis et futilitatis consiliorum, actionum, et omnium rerum humanarum, quarum fastidio ad Deum se convertit, et tanquam paulò pòst hoc ergastulum relicturus, sibi peccata, quæ palàm agnoscit, remitti; hostes suos reprimi, et pœnas meritas, de quarum gravitate conqueritur, petit mitigari. Cumque non vt civis, sed vt hospes, in huius mundi diversorio quasi pernoctârit: antequam inde exeat, iterque mortis ad veram vitam ingrediatur; aliquam saltem recreationem ex sensu bonitatis et misericordiæ divinæ profectam, sibi postulat concedi, vt ita animo placido et læto ex hisce angustiis queat emigrare.

Carm. genus III.

QUum 2 sævus hostis me meo lætus malo,
    Lacesseret convitiis,

Mecum ipse verbis abstinere ab asperis
Et jurgiis decreveram,
Linguę 3 obseravi claustra fręno, pertinax
Obmutui silentio:
Ac temerè ne quid os mali profunderet,
Verbis bonis clausi exitum.
At 4, ignis instar, veritus egredi dolor
Exarsit intus acriùs.
Tandem obstinatæ fræna pertinaciæ
Perfregit ira, ac talibus
Dominum 5 rogavi, Mihi meę vitę modum
Qui sit futurus, indica:
Quando evolabo liber hoc molestiæ
Fastidioso è carcere.
Tu 6 clausa nullo sæcla degis termino,
In te beatus ac potens:
At nos quod ævi vivimus, penè est nihil;
Ac penè brevius quàm nihil;
Umbra 7 fugacis instar atque imaginis
Quam reddit æquor vitreum;
Idq; ipsum inani in vanitate atque anxiis
Ægrescit in laboribus.
Animum libido torquet, inflat gaudium,
Spes tollit, ac timor premit.
Tumultuamur temerè: congerimus bona
Incognitis hæredibus.
Quò 8 me ergo vertam? quis laboranti feret
Opem? quis eximet malis?
Spes omnis in te: miseriæ 9 fontem meæ
a Peccata tolle noxia,
Néve esse stultis me sinas & improbis
Despectui & ludibrio.
Hostis 10 protervi lingua me quum turpibus
Proscinderet conviciis;
Obmutui, iræ vindices pœnas tuæ

Has esse gnarus scilicet.
Rector 11 parensque gentis humanæ, tua
Paulisper aufer verbera.
Viresque linquunt, vita nec semper novis
Plagis ferendis sufficit.
Te 12 persequente scelera pœnis, illico
Vigor decorque defluit,
Tineis peresæ more vestis. O homo
Caduca res & futilis!
Parens 13 benigne, precibus aurem da meis:
Neu verba sperne supplicis:
Neu lacrymanti averte vultus hospiti:
Namque hospes hanc terram colo:
Nec ego, parentes nec mei certum locum
Habemus hic: sed in diem
Solliciti & horas, turbidas molestias
Vitę brevis transegimus.
Igitur 14 severam paululum abstine manum,
Fessum ut resumam spiritum:
Mortis priusquam (reditus unde non patet)
Transmiserit me janua.

PSAL. XL. Exspectans exspectavi Dominum, &c.

Hoc in Psalmo David personam sustinet Christi Servatoris, quod patet ex 10. capite Epistolæ ad Hebræos. Incipit autem à narratione suarum angustiarum, & fiduciâ auxilii divini, pro quo, benignè liberatus, gratias Deo agit, suoque exemplum alios quoque incitaturum ait, ut Deo confidant. Subjungit his commemorationem incredibilem beneficiorum divinorum: simulque Christum loquentem inducens, docet, qua in re consistat remissio peccatorum & hominis justitia, nimirum non in sacrificiis & holocaustis; sed in unius Servatoris, hujusmodi signis adumbrati, obedientiâ præstitâ Patri, usque ad mortem crucis. Et hanc optatissimam Evan-

gelii doctrinam, ait latissimè in omnes terrarum partes propagatam esse. Redit deinde ad petitionem auxilii divini, & exaggerationem suorum cruciatuum, tandemq; pœnas suis hostibus imprecatur, & benedicit verè piis quos ipsos quoque respici & iuuari in periculis Christi exemplo asseuerat.

Carm. genus. XVI.

QUum a circumfremerent me timor & minæ,
Intentansque avidam mors fera dexteram.
Spes cœlestis opis, sera licet, tamen
Lenibat a trepidam sollicitudinem.
Aduertit 3 Dominus, meque b voragine
Cœnosi implicitum gurgitis extulit:
Ac saxi solidis imposito iugis
Monstravit facilem qua graderer viam:
Afflavitque 4 nouo pectora spiritu.
Suffecitque suæ materiam nouam
Laudis, quam canerem c dulcè loquacibus
Neruis, ac numeris lenè sonantibus.
Hæc cernant, rapidæ qui violentiæ
Fati, vel dubiis casibus imputant
Fluenta; ac trepidi se Domini in fidem
Dent qui stellifero regnat in æthere.
Felix 5, qui stabili spe Dominum ac fide
Spectat quem tumidæ pompa superbiæ
Non ad se illecebris ducit inanibus,
Fallacique boni ludit imagine.
In 6 nos, sancte parens, quot vigilantiæ
Et quàm mira tuæ pignora suppetunt.
Quæ nec mens acie cernere languida
Possit, nec numero lingua retexere!
Aurem 7 mi tacitè d vellis, & admones,
Quòd Libem sceleris nec pretium levet,
Nec sanguis pecudis nil meritæ eluat,

Nec

Nec consumpta focis expiet hostiâ;
Tum 8 dixi, Venio: quod libet, impera.
Adsum, sancte parens, jussa capessere
Promptus: ceu tabulis scripta fidelibus
Edunt perpetui sara voluminis.
Huc 9 mens, huc studium tendit, uti tuis
Conformem monitis quæ gero, quæ loquor,
Quæ mecum tacitus cogito: nam tua
Incisa est animo lex penitus meo.
Famam 10 justitiæ per populus tua
Latè præco fero: nec labiis meis,
Nec linguæ requies, omnibus ut tua
Terris (ipse vides) nota fit æquitas.
Nec 11 justum tacui te mala plectere,
Promissique tenacem, & miseris opis
Largum: me bonitas indice gentibus
Cunctis facta palàm est, & tua veritas.
Defendant 12 igitur me bonitas tua,
Promissique fides fallere nescia:
Obsessumque malis innumeris tuâ
Me rerum genitor protege densterâ.
Me 13 pœnæ, capitis quæ superent pilos,
Omni ex parte premunt, quas neque luminis
In promptu est acie nosse animus stupet
Curarum innumeris obrutus æstibus.
At 14 tu mundi opifex sancte, salutifer
Adsis: auxilium fer citò, & ultimis
Oppressum penitus subtrahe me malis,
Vt pravi pudeat consilii improbos.
Turpem 15 ignominiæ tristitiam ferant,
Tendunt exitio qui laqueos meo:
Infamem referunt consilii exitum,
Nostris qui capiunt lętitiam è malis.
Hunc 16 fructum sceleris percipiant sui,
In fraudem ut recidant quam mihi struxerant.

Frustratus, doleatque & rubeat, meas
Qui ridet lacrymas, & fruitur malis.
Qui 17 credunt fidei se penitus tuæ,
Illos auxilii spes recreat tui :
Ac semper Domini nomen amabile
Certent e tergeminis tollere honoribus.
Exspes 18, pauper, inops sim licet, at mihi
Custos rerum opifex pervigil excubat.
Vitæ ô præsidium & certa salus meæ,
Adsis, neu trepidâ me crucia morâ.

PSAL. XLI. Beatus vir, qui intelligit, &c.

Hoc Psalmo David, in morbis & angustiis suis, expertus defectionem & perfidiam amicorum, imago est Christi, cui eadem, & multò etiam graviora fuerunt perferenda. Initio autem beatos prædicat eos, qui homini pio, calamitate aliquâ oppresso, non insultent, sed potius benefaciant; fore enim aliquando, ut & afflictus ille recreetur, & is, qui ei præstò fuerit, sua à Deo beneficentissimo præmia consequatur. Adjungit deinde implorationem auxilii divini, in qua & hostium & amicorum adumbratorum, unius que adeò domestici sui (quo Iudam significari, patet ex 13 cap Ioannis) odium & perfidiam describit, seque à Deo exauditum gloriatur. Proinde etiam gratias agit, & alios quoque ad actionem gratiarum cohortatur.

Carm. genus iii.

BEatus a ille, qui misertus pauperis,
Fert rebus in duris opem :
Nec arroganti despicit fastidio
Prostratum & oppressum malis.
Quem 3 rere fractum & penitus abjectum, Deus
Attollet & solabitur :

Curâ

Curâ fideli Dominus illum muniet
Et è periclis eruet;
Interque vivos sospiti dabit frui
Vitæ beatæ commodis.
Artus 4 cubili quum dolor prostraverit,
Opem feretque & [a] lectulum
Versabit: omnem prorsus ægritudinem
In dulce vertet gaudium.
Quum 5 me doloris vis acerbi affligeret,
Opem poposci te Deus.
Animæ medere saucię (dixi) sui
Sceleris pudendo vulnere.
Dira 6 imprecatur hostis, ac me devovet
Lætus meis incommodis.
Quando interibit (inquit) & cum corpore
Nox unà nomen obruet?
Si 7 fortè quis me visit horum, corporis
Animique morbis anxium,
Vultu dolorem fingit, ac suspiria
Lęto trahit de pectore:
Foras profectus conditum in præcordiis
Repentè virus evomit.
In 8 me susurrat calnculum atque obmurmurat
Scelesta conspiratio.
Clàm machinantur sęva, in exitium meum
Consilia cuncta conferunt:
Secumque 9 jactant, [b] missa certè cælitus
Nunc dira vis mali hunc ligat:
Prostratus hęret lectulo affixus jacet,
Noctem trahens novissimam.
Quin 10 & sodalis, & mihi mensâ & domo
Conjunctus, & cui maximè
Fidebam, ad hostes conferens sese meos,
In me ferox [c] recalcitrat.
At 11 tu salutis auctor & custos meæ,

Benignus in me respice:
Manum jacenti da salutarem, hostibus
Parem ut rependam gratiam.
Tui favoris 12 pignus id certissimum
Erit mihi, & constantiæ
In me tuendo, quòd malis lætus meis
Hostis ferox non gestiat.
Vires 13 recepit corpus, innocentiam
Servavit animus, dexteram
Te porrigente, qui receperas tuam
Semper tuendum me in fidem.
Agnoscat 14 orbis unicum & colat Deum,
Quem gens honorat Isaci:
Unumque laudet, temporum donec vices
Luces & umbræ divident.

GEOR-

GEORGII BUCHANANI Paraphrasis in secundum Librum Psalmorum.

PSAL. XLII. Quemadmodum desiderat cervus, &c.

David exsul in locis à congregatione piorum remotis, ardentissimum suum desiderium redeundi in cœtum veræ Ecclesiæ hoc hymno declarat & se corpore quidem absentem, animo verò præsentissimum illi esse testatur. Dolorem etiam et squalorem suum, ex eo exsilio hostiumque insultatione et sarcasmis ortum, describit, et dialogismo utens, jam lamentabili voce de extremis animi doloribus conqueritur, mox seipsum spe reditus erigit et consolatur; Deoque, quem etiam in rebus adversis celebrat, se suaque omnia commendans, quasi de liberatione certissimus, brevi futurum ominatur, ut in patriâ locoque veræ Ecclesiæ immortales ei gratias agat.

Carm. genus xiii.

NOn a ceruus fluvios sic avet algidos,
(Cervus, turba canum quem premit) ut tui
Cor desiderio capitur anxio,
Rerum conditor optime.
Huc 3 me raptat amor dulcis, & impotens
Ardor ferre moras. O niueum diem,
Qui templo a reducem me statuet tuo!

O

O lucris jubar aureum!
Ieiunus 4 lacrymis pro dape se dolor
Pascit, turba meis obvia dum malis
Illudens rogat, Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exsulem?
At 5 rursus bonitas quum subiit tua,
Et menti auxilii certa fides tui
Illuxit trepidæ, temporis illius
Me consolor imagine;
Festis quum populus me reducem choris,
Faustisque excipiet vocibus, & Dei
Pompâ cum celebri, me comitabitur
Augusta ad penetralia.
Cur 6 me sollicitis teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum; ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus,
Grates sospes adhuc agam.
Hæc 7 mentem recreat spes, licet aviis
Iordanis b lateam saltibus, Hermoni
Exsul dura licet saxa perambulem,
Solis hospita belluis.
Quamvis 8 agminibus me mala densis
Omni ex parte premant, quàm super horridos
Montes grando sonat, quàm mare verberat
Raucis littora fluctibus:
Tu 9 si me placido lumine videris,
Cedent tristitiæ nubila: tetricas
Mœroris tenebras discutiet mihi
Lucis dulce jubar tuæ.
Laudes 10 interea non mihi nox tuas,
Non curæ impedient, O columen meum,
(Dicam) & certa salus, ludibrium feris
Cur me deseris hostibus?
Dirumpor 11, tacitis æstuat ignibus
Pectus, turba meis impia dum malis

Insul-

Insultans rogat: Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exsulem?
Cur 12 me sollicitis teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus,
Grates lætus adhuc agam.

PSAL. XLIII. Iudica me Deus, &c.

Hoc quoque odario David exsul, ab omnibus subdolis, fraudulentis & tyrannicis, item sensu iræ divinæ, & pavoribus conscientiæ excruciatus, petit lucem auxilii divini, & liberationem ex tantis angustiis, sui quoque restitutionem in cœtum veræ Ecclesiæ urget, ubi Deo gratias aliturus seipsum consolatur, certaque fiducia voti se compotem fore pollicetur.

Carm. genus xi.

VIndex 1 esto mihi Deus,
Et patrocinio protege me tuo,
Oppressum scelere impio:
Et fraudum laqueos frange nefarios.
Vitæ 2 ô præsidium meæ,
Cur me præsidio destituis tuo?
Cur luctu vagor obsitus,
Dum sævæ furias vito tyrannidis?
Profer 3 lumen opis tuæ.
Montem pande viam quæ ferat ad tuum:
Montem, quam propriè domum
Majestate tui numinis incolis:
Atque 4 aram adveniam ad tuam,
Ac te, lætitiæ materiam meæ.
Et gratâ citharâ tibi
Grates lætus agam, conditor optime;
Cur 5 mœres anime anxie,

Ro

Ac me sollicito pectore maceras?
Omnem pone metum, ac Deo
Curam crede tui, quem super æthera
Cantu sospes adhuc feram,
Quum salvus patriæ reddar amabili.

PSAL. XLIV. Deus auribus nostris, &c.

Precationem ardentissimam continet Psalmus quadragesimusquartus. In quâ primùm commemorantur pristina Dei beneficia patribus præstita, petiturque, ut ad eundem modum in præsentiâ quoque juvet. Magnopere autem amplificantur prementes Ecclesiam angustiæ, & contumeliæ hostium: in quibus tamen illa fiduciam in Deo collocatam non abjiciat, aut inconcessa auxilia quærat: sed patienter moram non fallentis auxilii perferat. Causam deinde harum afflictionũ Ecclesiæ statuit professionem veri Dei, atque ideo, repetitâ denuo petitione, orat, ut Deus ipse suam causam agat, suosque præsentibus & instantibus malis liberet.

Carm. genus iii.

VEtusta 2 ad aures fama nostras attulit,
Scrisque patres posteris
Stupenda facta tradidere à te Deus
Patrata priscis sæculis:
Eliminatis 3 quum profanis gentibus,
Et incolis prioribus,
Eorum labore fructibusque perfrui
Nostris dedisti patribus.
Certè 4 nec armis lucidis, nec viribus
Debemus has victorias:
Sed nos favoris aura mollis & tua
Protexit indulgentia.
Ergo 5 salutis auctor unice ô Deus,

Addes

Ades piis salutifer.
Te 6 dante vires, hostium ferociam
Tam facilè profligabimus,
Taurus minaci quàm jacet cornu pilas,
Stipulæve fasces aridæ.
Superba regum colla crasso in pulvere
Prostrata conculcabimus,
Non 7 arcus istam lethifer fiduciam,
Non mucro sævus ingerit:
Tu 8 nos ab hoste subtrahes, sternes solo
Infensa nobis agmina.
Non 9 ergo semper jure te cantabimus
Nostræ salutis vindicem?
Ac donec orbis astra volvet ignea,
Te prosequemur laudibus?
At 10 nunc relictos objicis ferocium
Injuriæ nos hostium,
Nec prodis ante nostra ductor agmina:
Qualis solebas antea.
Hosti 11 imminenti terga cogis vertere,
Prædęque das prementibus:
Pecus 12 ut macello destinata, exponimur
Cędentium libidini:
Omnesque terras barbararum gentium
Errore complemus vago.
[a] Vænum 13 dedisti nos palàm, [b] nec auctio
Te ditiorem reddidit.
Vicina 14 nostris oppida insultant malis,
Cladesque rident: 15 fabula
Sumus profanis nationibus: caput
Movent; labella exporrigunt:
Oculis 16 oberrat usque contumelia,
Pudorque vultus inficit:
Dum 17 voce acerbâ injurias exasperat,
Minasque torvas adjicit

Hostis

Hostis protervus. Obruti 18 tot cladibus,
Tot undequaque instantibus;
Tamen nec unquam est animus oblitus tui,
Tecumque pacti fœderis,
Sese 19 nec ullis territus periculis
Avertit aut flexit via
Rectâ pes: 20 etsi penitus abjecti interim
Abs te: licet draconibus
Immitioris gentis addicti jugo,
Feramus umbram ergastuli;
Et servitutem lugeamus, & necem
Vitæ precemur tædio.
Iniqua 21 meritis si tuis oblivia
Offuderint se mentibus
Nostris, manúsve supplices protendimus
Diis impiarum gentium,
Id 22 te lateret, abditas qui pectoris
Prorsus latebras inspicis?
Te 23 propter, odia cæteris populis sumus,
Et instar ovium cædimur.
In te favoris pendimus pœnas: tui
Amoris odia nos premunt.
Exsurge 24, similem somnolentiæ moram
Salutis auctor corripe.
Cur 25 ora condis, immemorque negligis
Tuos malis in ultimis?
Afflictus animus, & malis præsentibus
Lassus, futuris anxius,
Succumbit oneri: 26 strata tabescunt humi
Defecta membra viribus.
Exsurge 27 genitor, & vigore corporis
Animique cassos subleva:
Clemens bonusque nos ab hostis impii
Immanitate libera.

PSAL.

PSAL. XLV. Eructavit cor meum, &c.

In carmine hoc nuptiali Propheta regius primò describit animum suum spiritu divino redundantem, & foràs effundere gestientem cogitationes ab eodem suggestas. Ea autem erant de nuptiis Salomonis & filiæ regis Ægypti, sub quorum nominibus celebrat Christum Dei filium, & sponsam ejus Ecclesiam. Orditur autem à laudibus sponsi, quem dicit formâ & amabili venustate, armis fortitudine, veritate, æquitate & clementiâ excellere. Regnum eidem tribuit sempiternum, & dona Spiritus sancti planè inusitata & extraordinaria; item ministros peculiares. Deinde sponsam quoque commendat ab ornatus splendore, à bonis animi & corporis, ab opulentiâ, à comitatu, ab intuentium applausu: eamque hortatur, ut domus & patriæ obliviscatur; unum sponsum amet & desideret: ita futurum, ut & exterarum nationum muneribus cumuletur, sobolèque spectatissimâ augeatur, & honorificis præconiis in perpetuum celebretur.

Carm. genus 1.

1 COr [a] micat; exsultant trepidis præcordia fibris,
Eructantque novum gravido de pectore carmen;
Certat lingua animum fando, manus æmula linguam
Scribendo exæquare, meo nova carmina regi
Dum cano; 3 regi, hominum cui nemo è semine cretus
Audeat eximiæ contendere munere formæ:
Quem decorat lepor & roseis affusa labellis
Gratia: cui rerum cœli indulgentia spondet,
Hunc fore perpetuum longæva in sæcla tenorem.
Ergo 4 armis invicte heros age, fortibus apta
Ensem humeris; ensem, 5 per quem te gloria cœlo
Æquat: & adversum fidens fer pectus in hostem.
Fræna tibi currus votum moderetur & æquum,

Et

Et quæ præcipitem clementia temperat iram.
His ducibus tibi surget honos, tua dextera factis
Clara per ignotas fundet miracula terras:
Cordaque 6 vulnificis figens inimica sagittis,
Sponte tibi coges validas procumbere gentes.
Nec 7 maris aut terræ spatium, nec terminus ævi
Finiet imperium, sceptri moderamine justi
Quod regis, &[b] leges mollis clementer acerbas.
Te 8 super æquævos omnes regnator olympi
Diligit, & læto vultum exhilaravit olivo:
Unde tui mulceret populi nova gaudia mentes,
Pallia 9 quum[c] loculis tibi depromuntur eburnis,
Et[d] myrrhæ passim lacrymæ[e] stactęque suavis
Halitus, & molles[f] casiæ funduntur odores,
Ancillę 10 apparent genus alto è sanguine regum
Inter honoratas promtæ ad tua jussa ministras.
At regina tori consors tibi dextera adhæret,
Auro picta sinus, auro radiata capillos,
Misit ab Eois[g] Ophyre quod flava caminis,
Tuque 11 adeò regina audi, & rem pectore conde:
Nec mea dicta nega placidas demittere in aures:
Jam nunc & patriam & patrem oblivíscere, jam nunc
Ex animo caros penitus depone propinquos:
Unum oculis specta, unum animo complectere regem,
Regem oculis animoque tuo qui pendet ab ore,
Unius & pulchri defixus vultibus hæret. (ille
Hunc dominum agnosce, & supplex venerare: nec 12
Officio, studioque tibi concedet: & 13 illa
[h] Undarum regina Tyrus te[i] murice & auro
Accumulans colet: & vicina per oppida latè
Procumbent tibi suppliciter[k] gazisque potentes,
Aut opibus clari: meritumque feretis honorem
Hunc populi. 14 Pharii proles generosa tyranni
Tota decens, tota est gemmisque insignis & auro:
Et facies cultum illustrat, facieque decorâ

Pulchrior

Pulcrior est animus 15 Tibi rex en ducitur uxor
Dives opum, dives pictæ vestis & auri,
Virginibus comitata suis, de stirpe propinqua
Virginibus, quas pompa frequens clamore secundo
Insequitur, 16 plausuque fremens, lætæque choreæ
Cantibus augustam lætus deducet ad aulam.
Neu 17 desiderio nimiùm tangare tuorum
Virgo: tibi dulcem patrisque & matris amorem
Leniet adnascens sobolis generosa propago;
Quos regere imperio terras, totumque per orbem
Adspicies populos sceptris signare superbos.
Nec 18 tu carminibus regina tacebere nostris;
Quaque patet tellus liquido circumsona ponto,
Posteritas te sera canet: dumque aurea volvet
Astra polus, memori semper celebrabere fama.

PSAL. XLVI. Deus noster refugium, &c.

Exprimitur hac odâ magnanima et intrepida fiducia Ecclesiæ, in omnibus periculis, tumultibus et quibuscunque rebus adversis Deum respiciens, et cum quadam insolentia statuens, Dei se præsidio tutam esse futuram, etiamsi totus orbis collabatur. Idque ut credatur firmiùs, inducit ipsum Deum quietem et exigui temporis patientiam, cum spe non dubia conjunctam, Ecclesiæ imperantem, suumque auxilium et gloriosam de hostibus victoriam ultrò promittentem.

Carm. genus vi.

QUum 2 muniat nos præsidio suo,
Virtute firmet, quum gravis intonat
Procella, fortunæ periclis
Eripiat dominator orbis,
Nullam vim expavemus: 3 quatiat licèt
Orbem tumultus, terraque sedibus

Convulsa

Convulsa, montium ruinis
Arctet aquas pelagi frementis :
Insana 4 quamvis æquora sæviant,
Et vorticoso gurgite torqueant,
Spumamque limumque & procellis
Terrificis scopulos flagellent.
Nam 5 civitatem, cui Deus unicè
Indulget, aris & propriam suis
Dicavit; algenti pererrans
Lympha fugax hilarat liquore.
Occulta 6 ne vis aut timor hosticus
Urbis quietem sollicitet, Deus
Gentis suæ intentus saluti
Prævenit auxiliis pericla.
Gentes 7 tumultus concitet impias,
Et regna belli concutiat furor,
Flammis fremat cœlum coruscis,
Terrificet labefacta tellus :
Hac 8 & duelli, pacis & arbiter
Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen, & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.
Venite 9, adeste, & cernite non priùs
Audita, mira, incognita, quæ Deus
Patravit in terris ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
Funesta 10 belli incendia sustulit :
Fregit cruentæ spicula lanceæ :
Contrivit arcus, & volucres
In cinerem minuit quadrigas.
Sedate 11 motus mentis, ait Deus,
Measque vires noscite, quem colet
Quocunque sub cœlo repostas
Gens hominum colit orbis oras.
Hac 12 & duelli pacis & arbiter

Stat,

Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen, & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.

P S A L. XLVII. Omnes gentes plaudite &c.

Carmen hoc triumphale tum videtur decantatum, cùm arca illa fœderis in templo Hierosolymitano est deposita: quâ cùm Christi in Ecclesiam, sibi confœderatam, adventus adumbraretur: cohortatur omnes, vt in publicâ lætitiâ, ipsi quoque cum plausu & tripudiis exsultent, suumque Servatorem excipiant: cuius regnum non tantùm angustis Iudæorum finibus circumscribatur; sed in omnes orbis terrarum partes quàm latissimè se extendat.

Carm. genus X.

TElluris 2 omnes incolæ
Deo canoros edite
Plausus, canoris pangite
Læti Deum præconiis:
Deum 3 verendum & arduum,
Malisque formidabilem,
Qui regna fastu turgida
Frænat potenti dexterâ:
Qui 4 bellicosa compulit
Parere nobis oppida:
Nostrumque gentes inclytas
Armis coëgit sub jugum:
Hereditatem 5 qui suam
Nobis colendam credidit:
Vnde Isaci nepotibus
Æterna fulget gloria.
En 6 templa scandit prævio

Lætum

Lætum canente a classico:
En scandit auctor omnium
Vulgi secundis plausibus.
Cantate 7 læta carmina
Deo, canora carmina:
Cantate: regi psallite
Iucunda vestro carmina:
Qui 8 sceptra rerum temperat,
Ac regna terræ dividit:
b Docti modorum dulcibus
Hunc ferte in astra cantibus:
Qui 9 dirigit mortalium
Res & salubri vinculo
Legum coërcet, lucido
E siderum c prætorio.
Ad 10 hunc potentes gentium
Se contulere principes:
Vltroque colla sub iugum
Rerum dedere præsides.
Nostrum Deum diis cæteris
Sublimiorem agnoscite
Cœlum, solumque, & sidera
Suo regentem numine.

PSAL. XLVIII. Magnus Dominus &c.

Hoc Psalmo vrbs Hierosolyma, quæ personam veræ Ecclesiæ hic sustinet, sibi ipsi de sud in divino præsidio posità felicitate gratulatur, Deoq; gratias agit pro recenti de hostibus potentissimis victoriâ, quorum conspirationem, minas, & inopinatam cum trepidatione fugam eleganter describit, confidenterque asserit, se ea, quæ toties de Dei præsentiâ & patrocinio audierit, reipsâ iam experiri vera esse, & deinceps quoque eodem modo Ecclesiam Deo curæ & cordi

cordi esse futuram soerat. In tanti hujus patroni præsidiis & defensione mirificè se efferens, sua propugnacula & munitiones, suas fossas et aggeres Dei virtute inexpugnabiles, cum ostentatione ostentat, eo maximè nomine, ut solus Deus, pro incredibili bonitate et beneficiis suis, ab omni immortalium posteritate, immortali honore afficiatur et celebretur.

Carm. genus III.

REctor 2 beate cœlitum, cui nil viget
Simile aut secundum, cœlitum
Beate rector, sancta iure te a Sion
In astra tollit laudibus;
Sion 3 opacam versa ad b Arcton, regia
Formosa regis optimi;
Sion voluptas gentium, vberis soli
Arvis beatis accubans.
Sensere 4 Domini vindicis potentiam
Solymæ superba mœnia:
Sensere 5 numen, quum feroces viribus
Coiere reges, copiis
Castrisque iunctis, servitutem ciuibus
Tuis minati & vincula.
Perstrinxit 6 oculos intuentium stupor,
Et horror artus perculit.
Quales 7 tremores querulus excitat dolor
Vexante partu fœminas:
Pauorque 8 trepidâ sparsit attonitos fugâ,
Euri procella ut æquora
Excita ab imis penitus euerrens vadis,
Trepidas carinas dissipat.
Hæc 9 factâ priscis retulere sæculis
Paruis parentes liberis:

Hac

Hæc nos in urbe vidimus Dei, ratio
Qui frænat orbem legibus.
Hac vrbe in illâ vidimus, cui pervigil
Deus ipse custos excubat.
O 10 sancte rerum genitor, in rebus malis
Tuam advocamus dexteram:
Tuas ad aras supplices advolvimur.
O 11 Rector orbis optime,
Tua laus per oras vltimas mundi, & tuæ
Imago fulget gloriæ
Et æquitatis. 12 Te scelestos verbere
Plectente iusto, gestient
Colles Sionis: nec feret tacitum suum
Iudæ propago gaudium.
Ite 13, & Sionem obambulate, mœnia
Spectate, turres arduas
Numerate, 14 fossam & aggerem intuemini,
Molesque celsas ædium:
Narrate natis, posterorum vt audiant
Et obstupescant sæcula;
Solumque 17 noscant & colant nostrum Deum,
Ortusque finisque inscium;
Qui sempiternus sempiterna nos ope
A fraude vique proteget

PSAL. XLIX. *Audite hoc omnes, etc.*

Cùm sapientiam peculiarem et paucis cognitam hoc Psalmo traditurus esset Propheta; statim initio se attenti ab omnibus postulat audiri. Describit autem miserum et bestiarum conditionem vix excedentem statum opulentorum in hoc mundo, quorum divitias, splendorem, purpuram, gemmas, aurum, villas, palatia, delicias, honores, omnia denique, quæ illi faciunt maximi, ipsa vanitate vaniora esse

esse asseris, cùm & fluxa sint & caduca, & contra mortem nihil possint, aeternosque apud inferos cruciatus secum trahant. Hortatur igitur homines pios, ut in suis angustiis hujusmodi Epicureos, &, ut sibi videntur, beatos, vel admirentur, vel eorum invideant felicitati, sed spe certorum, & nulli mutationi subjectorum bonorum vitae aeternae se consolentur, & omnibus rebus terrenis neglectis, ad sempiterna & coelestia tantùm, sensu quodam felicitatis, aspirent.

Carm. genus 2.

AUdite 2 gentes, ortus & occidens
Advertite aures, & medio dies
Quos [a] torret axe, & qui [b] victum solum
Ponti nivali findicis orbitâ.
Audite 3, sive ignotus, & infimâ
De plebe pauper, sive opibus potens,
Multaque fulgens plebe clientium,
Aurique [c] gazis ditibus incubas.
Fontes 4 recludam jam sapientiae,
Plenoque promam pectoris è penu
Prudentiam : 5 jam lingua recondita
Oracla gestit carmine pandere.
Curô congerendis me cruciem bonis,
Famemque & acrem pauperiem timens;
Ut vita curis anxia tristibus
Me tristiorem trudat ad exitum ?
Gemmis 7 & auro & murice divites
Superbientes adspice, qui sibi
Gaudent beato plaudere somnio,
Tutosque fluxis credunt se bonis.
Germanus 8 auro non redimet suum
De morte fratrem : 9 nec precio Deum
Donisve [d] flectet fata retexere,
Ut membra liquit frigida spiritus.

Sed

Sed 10 nec perennes interitus moras
Dives pacisci, nec potis est putres
Resolvat artus tempus edax, vetat
Id lege dura fixa necessitas.
Mors 11 æqua stultis & sapientibus
Intentat arcum: par manet exitus
Vitæ hos & illos: occupat improbis
Ignotus heres parta laboribus.
Villæ 12 superbæ delicias breves,
Luxuque structas regifico domos
Linquunt: sepulcrique irremeabilis
Tenebricosis sub latebris jacent.
Quid fama duris parta laboribus
Prodest? inanis quid tituli decus?
Quid aura blandæ laudis, & ambitus
Nomen futuris prodere sæculis?
Quum 13 vani honoris ver breve floruit,
Lethale spirans mortis hyemis, viros
Et bruta raptans interitu pari,
Oblivionis nube pari premit.
Hâc 14 stulti ierunt: hanc malè providos
Ducet nepotes error in orbitam:
Quos 15 mors sepulchri sub scrobe conditos
Depascet, imbelles ut oves lupus.
Æterna cœli temperies pios
Manes fovebit lucis in aureæ
Splendore: qualis malè fluit nitor
Per prata vernis picta coloribus.
Stultis senectus robora deteret,
Pro sumptuosis bustum erit ædibus.
At 16 me benignus de barathri cavo
Specu remissum suscipiet Deus.
Nec 17 te cupido sauciet æmula,
Stupórve, si quem videris impiâ
De plebe fluxis conspicuum bonis,

Clarumq;

Clarumque multâ fulgere gloriâ.
Quum 18 dexteram mors illacrymabilis
Injecit, ex tam divite copiâ
Secum sub umbras nil feret: & comes
Infida bustum gloria deseret.
Dum 19 commeantis pectora spiritus
Haustu calescunt, perfruitur bonis,
Seseque curat molliter, & monet
Omnes eundem pergere tramitem:
At 20 quum parentes cesserit ad suos,
Longùm dolebit stultitiam brevem,
Ad regna tractus lucis egentia,
Quæ semper horror nubilus obsidet.
Rectrix 21 honoris ni sapientia
Accesserit, brutis homo bestiis
Nil interest, quos vita facit pares,
Expectat æquè inglorius exitus.

PSAL. L. Deus deorum Dominus, &c.

Doctrinam de veris Dei cultibus hic Psalmus continet; quæ ut plus ponderis habeat, ipsum Deum quæsitorem & judicem inducit, qui generatim, primò impiis omnibus pœnas comminatur: deinde sigillatim docet Iudæos, in frequentiâ sacrificiorum fiduciam suam collocantes, quàm tenuis eorum vis esse; alias enim à Deo victimas requiri, videlicet piorum pias preces, gratiarum actionem; invocationemque gratuitâ Dei bonitate & Christi meritis fidem. Hoc uno modo, non aliis, Deum placari. Præterea obiurgat simulatores pietatis hypocritas, verbis adumbratâ specie, oris velo, tegentes superbiam, maleficia, furta, adulteria, fraudes, calumnias, obtrectationes; putantes imperitè, Deum se itidem ut homines fallere & latere posse: sed id frustra: venturum enim iudicium secuturum esse, in quo omnia, etiam occultissima, palàm sint futura. Dent igitur operam, ut veris illis victimis Deum sibi reconcilient, veræque salutis participes reddantur.

Carm. genus vi.

QVi 1 frænat æquis legibus arbiter
Superba regum colla minacium,
Vocabit in ius orbem ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
Vultu 2 verendo tum sacer arduâ
Pulchræ Sionis de speculâ loquens,
Ad gentis humanæ coactum
Concilium Deus ora soluet.
Non 3 facta semper non sinet impia
Impunè grassari, ueniet Deus:
Flamma vorax illum antecedet,
Vis rapidis agitata ventis.
Testes 4 vocabit, cum populo suo
Arcturus, a ignes, lumina conscio
Qui cuncta despectant ab alto &
Omnipatens b sola vasta terræ.
Adesto 5 primùm gens mihi propria,
Gens sancta, (dicet) cui super hostiis
Legem dedi ritè offerendis,
Perpetuum pepigique fœdus.
Hic 6 æquitatem judicis igneus
Miratus æther iustitiam Dei
Annunciabit: nam sedebit
(Ne dubita) Deus ipse iudex.
Audi 7 Abrahami progenies boni,
Peculiaris gens mihi: te voco
Testem benignitatis in te
Perpetuę, & solidi fauoris.
Non 8 arguam te, quòd mihi victimis
Cruore raro altaria sparseris,
Aut parcus armenti cremâris
Rara sacris c holocausta flammis.

Non 9 taurum egens te de stabulis peto,
Hircúmve caulis. 10 omne pecus meum est
Quod montium anfractus pererrat,
Quod nemorum tegitur latebris,
Nec 11 me volucris rupis in edito
Vsquam recessu nidificans latet:
Non ulla picturato amictu
Ruris auris d genialis hospes.
Quod 12 si esurirem, scilicet ut petam
A te necesse est, arbiter ætheris,
Terræ fretique, & quicquid ingens
Orbis habet gremio capaci.
Taurine 13 vescor carnibus, aut bibo
Hirci cruorem? 14 pectore candido
Grates age, & quovis litabis
Ritè Deo sine cæde voto.
Tum 15 deprehensus rebus in asperis
Secutus implora: auxilium feram,
Grates ut acceptâ salute
Lætus agas, Dominumque laudes.
At 16 impium sic alloquitur Deus:
e Quâ fronte leges tu recitas meas:
Et ore sanctum impurus audes
Sacrilego memorare fœdus?
Tu 17 legum habenis f impatiens regi,
Et institutis moribus & bonis
Juratus hostis, voce laudas,
Tecum animo mea verba rides.
Cum 18 fure furti consilium cois,
Mœchis adulter te socium applicas:
Ad 19 probra projectus, dolosâ
Perniciem meditare linguâ.
Cum 20 fratre juncti vincula sanguinis
Oris procacis non rabiem premuns:
Infamiâ germanum eodem

Dedecoras utero creatum.
Et 21 arbitraris me similem tui,
Quòd perpetrata hæc dissimulaverim?
Ne crede: tecum expostulabo,
Ante oculos tua facta ponam.
Considerate 22 hæc vos quibus excidit
De mente cęcâ mentio numinis:
Ne, quum prehendam, nemo sit qui
De manibus mihi prensa tollat.
Si 23 victimam vis magnificam mihi
Mactare, laudes canta, age gratias:
Hâc itur ad certam salutem,
Hæc superos via pandit axes.

PSAL. LI. Miserere mei Deus secundum.

Psalmus hic quartus est inter eos qui pœnitentiales ab Ecclesiâ appellantur. Eo David à Nathane admonitus, culpam adulterii & homicidii coram Deo deprecaturus, peccatum suum ingenuè confitetur, & veneno hoc infectæ naturæ pravitatem, & immedicabilem illam delinquendi proclivitatem homini insitam, gemebundus describit: confugiens interim ad solam Dei gratuitam bonitatem & meritum Christi, in quo uno veram munditiem & innocentiam quærit, seque invenire certò confidit. Ne autem denuo tantis polluatur sceleribus, implorat ducem & rectorem actionum suarum Spiritum sanctum, cuius instinctu seipsum à lapsibus fore immunem, & alios quoque in viam revocaturum, Deique clementiam perpetuò celebraturum confirmat. Docet præterea, quæ sint sacrificia verè Deo grata, nimirum cor pœnitens & suorum peccatorum conscientiâ prostratum, ita tamen, ut de Dei ignoscentiâ non desperet. Sub finem totius Ecclesiæ salutem & incrementa Deo commendat, veroque pietatis & fidei fructus illi promittit.

Carm.

Carm. genus 9.

O Salus 3 rerum, lachrymis precantum
Mollibus flecti facilis, rogantem
Lenis exaudi, scelerumque tetras
Ablue sordes.
Usque 4 peccati a lave & b usque labem,
Dum repurgatum maculis pudendis
Purius corpus niteat recocto
Ignibus auro
Nam 5 meam agnosco (pudet heu pigetque)
Ah miser labem, vitiique fœda
Mentis obversans oculis imago
Semper oberrat.
Unus 6 arcani es mihi testis: unus
Arbiter verax, temerario ausu
Improbas linguas tua judicantum
Facta refutas.
Quippe 7 jam primo scelus usque ab ortu
Hæret, infectas vitians medullas:
Deque conceptu genitricis hausi
Semina labis.
At 8 tibi cordi est sine fraude veri
Simplicis candor, fideique certæ
Puritas, nullo labefacta duri
Turbinis ictu.
Hanc facis tanti, vitiis ut atris
Oblito, legum sapientiæque
Tu mihi arcanæ facilis beatum indulseris haustum.
Ergo 9 me hyssopi, sator alme, lustra
Frondis aspersu: maculæque cedent,
Membra candorem tibi lota vincent
Pura nivalem.

Si 10 bonus lætum placidusque mittas
Nuncium, tristem mihi recreabis
Gaudio mentem: stupidos recurret
Robur in Artus.
Ne 11 meos lapsus oculis acutis
Semper observa numeráve labes:
Sed malę culpæ nimium tenaces
Ablue sordes.
Cor 12 mihi rectum, scelerisque purum,
O potens rerum genitor, refinge:
Spiritum firmum renova novatâ
Cordis in aulâ.
Neu 13 mihi avertas faciem, tuoque
Arceas vultu procul, auferasque
Spiritum sanctum calidâ incitatus
Rursus ab irâ.
Redde 14, speratæ solido ut salutis
Gaudio per te fruar, inquieti
Spiritu motus animi rebelles
Principe firma.
Tum 15 meo exemplo moniti scelesti,
Quos viâ flexit malesuadus error,
Denuò legum duce me tuarum
Iussa capessent.
Expia 16 noxâ mihi ô sospitator
Cędis infandæ caput obligatum, ut
Te canam justum, pariterque lapsis
Parcere largum.
Tu 17 viam vocis mihi pande, mutum
Tu Deus linguæ moderare plectrum:
Tum feram latè tua magna gentes
Facta per omnes.
Victimæ 18 si te caperent, dedissem
Victimam: sed te neque sanguis hirci
Fusus, aut sacris holocausta placant

Addita

Addita flammis.
Pœnitens 19 fraudum scelerumque pectus,
Spiritus fracti, mala cor perosum,
Hæc Deum placant: adhibe hæc, & absque
Thure litabis.
Gentis 20 humanę bone dux Sionem
Quo soles vultu facilis tuere:
Pace florentes Solymæ beatæ
Protege turres.
Tum 21 tibi votis bona mens pudicis
Sacra persolvet: sacer hircus ignes
Pascet, & sanguis vituli calentem
Imbuet aram.

PSAL. LII. *Quid gloriaris in malitia, &c.*

Occasionem huic Psalmo dedit Doëgus homo sceleratissimus, qui suis calumniis non solùm internecionis sacerdotum innocentissimorum causa fuerat, verum insuper de eorum excidio triumphabat. Eum igitur contemptim alloquitur hoc Psalmo, eiusque malas artes & flagitia describit, & certissimam illi pœnam comminatur: pios autem innocenter oppressos consolatur, eosque vivos & oliva instar florentes, suis oculis visuros hostium interitum, prædicit, proque hac tanta bonitate Deo se gratum fore pollicetur.

Carm. genus X.

QUid 3 gloriaris impie
Tyranne pravis artibus?
Innoxiis clementia
Divina semper excubat.
Tua 4 lingua semper fraudibus
Intenta comminiscitur
Nefas, nitente cotibus

Acutior novaculâ.
 Te 5 prava rectis plus juvant,
Plus falsa veris recreant:
Dolisque & pestilentibus
Libenter aurem commodas.
 Ergo 7 Deus te conteret,
Hominumque contubernio
Eliminabit, ac domum
Evertet omnem funditus.
 Iustus 8 videbit, & gravem
Dei pavebit dexteram:
Vanâque dignos exitus
Ridebit impotentiâ.
 En 9 ille gazis (inquiet)
Malisque fidens artibus,
Securus ille numinis,
Divinæ opis nil indigens.
 Ego 10 ceu virens olivula,
Domini in agello consita,
Florebo, spe fretus bonâ
Cœlestis indulgentiæ.
 Te 11 semper in cœtu pio,
Fraudis scelestæ vindicem
Canam, & tuæ clementiæ
Spe, dura cuncta perferam.

PS.AL.LIII. Dixit insipiens in corde &c.

Psalmus quinquagesimustertius idem argumentum habet cum decimoquarto. Impiis enim & Epicureis omnia plena esse asseverat, eorumque sceleratas in perniciem piorum molitiones describit, certissimamque illis ruinam comminatur, piis autem salutem & opem cœlestem promittit.

Cor

Carm. genus iii.

OPinionum a fœda mentem toxico,
Corpusque scelerum sordibus
Contaminata turba, vela dum cupit
Suo furori obtendere,
Ferri ac referri sortis arbitrio omnia
Humana comminiscitur.
Ergo exsolutâ numinis formidine,
Dat frena turpitudini;
Scelesta, fœda, abominanda excogitat,
Excogitata perpetrat.
Ex 3 arce celsâ siderum deflexerat
Dominus in orbem lumina,
Si quem videret fortè non penitus malis
Corruptum opinionibus,
Qui mentis oculis omnium fideliter
Rerum parentem quæreret.
Erroris 4 omnes nubili fallacibus
Fraus illigârat cassibus.
Se cuncti eisdem polluêre sordibus,
Nec recta cuiquam curæ erant.
Ergo 5 ille mitis, ille munificus parens,
Irâ incitatus asperâ,
Gens (inquit) ista plena scelerum ac sordium,
Crudelis animo & impia,
Quæ panis instar devorat plebem meam,
Ecquando cognoscet Deum?
Ecquando mentis lumine in periculis
Agnoscet orbis arbitrum?
Certè 6 timebit non timenda, & conscius
Vexabit horror pectora.
Nam Dominus ossa conteretque, & hostium
Ausus retundet impios;

Vultum

Vultum pudoris turpibus sparget notis ;
Turbabit animum infamiâ.
En 7 unquam Eoo lucifer salutifer
Ab axe promet hunc diem?
Ab arce Dominus quum Sionis arduâ
Speratam opem feret suis,
Patriæque vinclis liberos hostilibus
Reddet nepotes Isaci :
Electa laudès illius gens ut canat
Perfusa vero gaudio.

PSAL. LIV. Deus in nomine tuo &c.

Psalmo quinquagesimoquarto occasionem præbuerunt proditiones Siphæorum, & simultates Saulis, quæ descripta sunt, 1 Sam cap. 23. & 26. In magno ergo periculo constitutus David, indubitatâ quâdam fiduciâ Deo salutem suam commendat, hostibus pœnam prædicit, Deoque se voti compotem, gratum fore spondet.

Carm. genus x.

Rerum 3 parens me protege
Et sævo ab hoste libera ;
Nomen boni ut colant tuum,
Et vim pavescant impii.
Audi 4 benignus supplicem,
Nec durus aurem questibus
Occlude: 5 vitæ nam meæ
Crudelis hostis imminet.
Infestus hostis imminet
Vitæ meæ: nec vindicem
Dei potentis dexteram
Sibi imminentem respicit.
Rerum 6 sed æquus arbiter

Opem

Opem feret: periculis
Me liberatum fulciet,
Et sospitem tuebitur.
Suis 7 peribit artibus
Scelesta fraus, & incident
In ipsa cæci retia,
Quæ clàm mihi tetenderant.
Liber 8 periclo, victimis
Te munerabor: te canam
Patrem, bonis placabilem:
Malisque formidabilem:
Qui 9 libero molestiis
Mihi dedisti gaudia
Haurire læto lumine
De clade gentis perfidæ.

PSAL. LV. Exaudi Deus orationem &c.

Precationem continet hic Psalmus plenam lamentationis, & querelarum, de dolorum & periculorum Davidis magnitudine; de calumniatorum & maleficorum hominum violentia; deque intimi cujusdam & domestici amici perfidia. Orat igitur, ut hi omnes justis à Deo pœnis obruantur, certa interim cum fiducia Deo se suaq; omnia commendans, & spe non dubia liberationem exspectando se confirmans.

Carm. genus v.

CÆlitum 2 rector bone, mitis aurem
Admove in rebus trepidis vocanti,
Neu meos vultu tetrico severus
Despice questus.
Adspice 3 attentus, mihi quo tumultu
Æstuet pectus: gemitu dolores
Quo fremant, dum vis mihi fraus que sævi
Imminet hostis.
Imminet 4 sævus capiti tyrannus,
Et mea famæ meditatur atrox

[illegible]

Crimen, & secum furit impotenti
Turbidus irâ.
Cor 5 micat, nervis trepidant solutis
Ossium nexus, 6 animus labascit,
Semper & pallens oculis oberrat
Mortis imago.
Ergo 7 sic mecum loquor: O quis altos
Nubium in tractus celeri columbæ
Me levet pennâ nemorum & remotis
Sistat in antris?
Ut 8 procul curâ trepidâ metuque,
Montium 9 solos habitem recessus,
Ocyor ventis ferar & corusci
Fulminis alis?
O 10 Deus linguas malè perde pravas,
Illitas linguas gelido veneno:
Quæ dolis, probris, rabidisque vexant
Litibus urbem.
Sive 11 lux fundat radios micantes,
Sive nox fundat tenebras opacas,
Excubant muris maledicta vicis
Omnibus errans.
Vis 12, furor, fraudes, scelerum libido
Obsidet cunctos aditus viarum,
Et fames auri miseram trucidans
Fœnore plebem.
Si 13 palàm sævos inimicus enses
Stringeret; si clàm laqueos pararet,
Dente si famam peteret maligno:
Æquior essem.
Tu 14 mihi insultas comes & sodalis,
Testis 15 arcani taciturni, & auctor
[a] Consilî, sacræ totiesque junctus
Fœdere mensæ.
Gentis 16 humanæ moderator, orbem

Qui salutari regis æquitate,
Fraudis auctores scelerumque vivos
Obrue terrâ.
At 17 mihi attentam dabis æquus aurem,
Sive 18 lux promat radios ab undis,
Sive lux condat radios sub undis,
Vespere sero.
Inter 19 hostiles dabis ut tumultus
Tutus evadam. mihi nam superbis
Viribus fretus numeroque sævus
Imminet hostis.
O 20 potens rerum, sine fine pœnis
Tu premes justis scelus impiorum,
Arrogans pectus quibus obstinatâ
b Intumet irâ;
Pace 21 qui fictâ simulant amicæ
Mentis affectus, animoque virus
Occulunt, prisco neque facta curant
Fœdera ritu.
Lacteus 22 blando fluit ore rivus:
Bella cor spirat fera, suaviorque
c Balsamo sermo secat instar ensis
Vulnere cæco:
Tu 23 tui curam Domino relinque,
Is tuos gressus reget, is dolores
Leniet, justumque ope sublevabit
Rebus in arctis.
Impio 24 fallaci, avidoque cędis
Fila mors rumpet viridi in juventa:
Me tui, rector bone, spes favoris
Certa fovebit.

PSAL. LVI. Miserere mei Deus, quoniam &c.
Hoc etiam Psalmo Dei auxilium in maximis periculis, quæ enumerantur, invocat David, Deumque spem & columnam

rem salutis suæ unicum constituit: describit præterea calumnias et molitiones suorum hostium & contra eos Dei vindictæ ultionem implorat: Dei quoque præscientiâ, providentiâ, bonitate & veritate fretus seipsum cum quadam fiduciâ consolatur, Deoque se gratum & obsequentem fore promittit.

Carm. genus vi.

ORbis 2 creator me bonus adspice,
Injurioso quem pede prorutum
Hostisque conculcat, premitque
Assiduis agitans periclis
Conculcat 3 hostis me numero ferox,
Et insolenti sęvitiâ premit;
Nec liberas luces laborum,
Nec vacuas sinis ire noctes.
Seu 4 luce terror sollicitus mihi,
Seu nocte circumstat, pater optime,
Spes rebus in duris mihi una
Et columen superas salutis.
Te 5 fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unis, nec metuam dolos
Mortalium cęcos, minasque
Terrificas & aperta bella.
Calumniantur 6 quæ loquor omnia,
Pravaque carpunt facta libidine:
Huc conferunt omnem laborem, ut
Exitium mihi moliantur.
Cœtusque 7 cogunt, & capiti meo
Quâ fraude, quâ vi jugiter imminent:
Vestigia observant, nec horam
Insidiis vacuam relinquunt.
Impunè 8 tantam nequitiam ferent?
Pravique fructum consilii legent?

O arbiter mundi, nec illos
Præcipites agis in ruinam?
Meæ 9 labores tu numeras fugæ:
Urnâ repostas tu lacrymas meas
Servas: apud te certa constat
Usque mei ratio doloris.
Aurem 10 vocanti tu facilem mihi
Das, atque inanes spes facis hostium:
Et signa non obscura amici
Das animi, & stabilis favoris.
Tu 11 fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unis, nil metuam dolos
Mortalium cæcos, minasque
Terrificas & aperta bella.
Te 12 semper ergo carmine patrio
Laudabo vitæ præsidium meæ:
Ex 13 hostium ferro dolisque
Incolumis tibi vota reddam.
Te 14 liberatus vindice, te meum
Firmante gressum, ne titubent pedes,
Dum spiritus fovebit artus,
Iussa sequar tua rector orbis.

PSAL. LVII. Miserere mei Deus, &c.

Hic quoque Psalmus precationem continet, cum quadam fiducia Deum compellantem, ejusque auxilium in rebus adversis & periculosis implorantem, hostibusque minantem exitium. Huic in fine additur promissio actionis gratiarum, pro patrocinio & defensione, quasi ea iam sit impetrata.

Carm. genus II.

SAncte 2 parens, miserere animæ pereuntis, & om-
In te salutis quæ locavit spem suæ: (nem
Meque

Meque tuis alis tectum defende, procella
Dum sæuientis impetus a deferveat.
Te 3 voco, te solum (in rebus quod restat egenis)
Appello, supplex & tuam imploro fidem.
Te voco, qui cumulata mihi promissa refundes,
Et cœpta duces prosperos ad exitus:
Qui 4 mihi subsidium è cœlo præbebis, & hostis
Iamiam imminentis liberabis faucibus:
Qui dabis auxilium ex adyto sublimis b olympi,
Memorque fidei & pristinæ clementiæ.
Inter 5 enim sævos habito feritate leones,
Flammam vomentes versor inter belluas,
Lingua quibus sæuo proscindit acutiùs ense,
Dentes sagittis lanceæque cuspide.
O 6 Deus augustum celso caput exsere cœlo:
Ostende terris gloriæ iubar tuæ.
Explicuere 7 meis pedibus sua retia: terræ
Me sævus hostis penitus afflictum premit!
Et scrobibus fossis iter obsedere: sed ipsi
Mihi paratas in scrobes cæci ruent.
Mens c invicta malis, animi vigor integer, orbis
Te voce rector, te celebrabit lyrâ.
Eia age depositis mens expergiscere curis,
Et tu canora d barbitos cum nabliis.
Ocyus 9 auroræ quàm e lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quàm volucrum exsuscitet,
Te 10 pater alme canam: populos tua facta per omnes
Quacunque tellus panditur, vates feram,
Nam 11 tua siderei bonitas fastigia cœli
Fidesque tractus nubium superuolat.
O 12 Deus augustum nitido caput exsere cœlo,
Ostende terris gloriæ iubar tuæ.

PSAL.

PSAL. LVIII. *Si verè vtique iustitiam &c.*

Hoc Psalmo Dauid indignabundus seuerè alloquitur proceres Saulis; eorumque nequitiam, dolos, calumnias, & violentiam describit, grauiterque accusat; Deique vindicis vltionem contra eos implorat: quam quidem breui ipsos, cum bonorum gaudio, oppressuram esse, prædicit, atque ita futurum, vt Dei in defendendis piis bonitas, & in puniendis impiis iustitia clarissimè elucescat.

Carm. genus vi.

QVi 2 iura celso de solio datis,
Qui fræna legum flectitis, en erit
De plebis vt causis egenæ
Iudicio statuatis æquo?
Quin 3 mente prauâ nequitiam & dolos
Versant, sub vmbrâ iustitiæ tegunt
Iniuriam: factis honesti
Objiciunt speciem pudendis.
Maternâ 4 ab aluo flagitii viam
Sensim sequuntur, perque suos gradus
Obliqua sectandi libido
Cum teneris adolescit annis.
Linguâ 5 venenum pestiferâ gerunt,
Aures que 6 claudunt consiliis, velut
Obturat aures callida aspis,
Quæ magicos metuit susurros.
Confringe 7 malas, ô Deus; impudens
Os comminutis contere dentibus:
Et rictibus sæuis hiantes
Hos inhibe catulos leonum.
Emissa 8 fractâ cuspide spicula
Intercidant, nec vulnera perferant:
Ipsique vanescant repentè,

Per

Per bibulas velut vnda arenas.
Sensim 9 liquescant, b tardigradus velut
a Limax; acerbo funere deferant
Vitale lumen, more d fœtus
Ante suum pereuntis ortum.
Florentis 10 æui in limine turbinis
Vis atra tollat progeniem, priùs
Quàm surculus spinas tenellus
Exserat, & stimulis acutis
Fœcunda 11 latè brachia porrigat.
Iustique pœnæ vindicis exitum
Læti videbunt, impiique
Sub pedibus fluvium cruoris.
Vitæ 12 bene actę gens hominum sciet
Manere iusto præmia: at impios
Manere pœnas, arbitriumque
Esse Deum sciet orbis æquum.

PSAL. LIX. Eripe me de inimicis, &c.

Hic quoque gravissimis periculis diuexatus David, ad solius Dei auxilium confugit, certaque fiducia statuit, brevi fore, vt & hostes acerbissimas pœnas luant, eripiantur autem & protegantur verò pii. Pro eo igitur beneficio actionem gratiarum perpetuam Deo promittit.

Carm. genus x.

AB 2 hostis inclementiâ
Me rector orbis assere:
defende vi crudeliter
Me semper oppugnantium.
Ab 3 improbis me protege
Lætis cruore innoxio,
Meæ 4 saluti per dolum

Qui

Qui cæca tendunt retia.
Vltrò 5 immerentis in caput
Consilia cuncta conferunt:
Exsurge 6, teque pessimis
Per obuiam conatibus,
O arbiter mortalium
Et agminum cœlestium,
Favore semper qui pios
Peculiari amplecteris,
Exsurge, pœnis impias
Compesce gentes: perfidis
Neu parce, qui sibi favent,
Nefanda quum patraverint.
A 7 sole Eoo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum feroces obstrepent.
Nihil 8 nisi metum crepant,
Ferrum, cruorem, vulnera:
Et quæ loquuntur propalàm,
Clàm posse rentur obrui.
Meæ 9 salutis tu Deus
Tutela præsens, irritas
Ridebis iras, & tuâ
Me dexterâ tueberis.
Tu 10 robur es meum, meæ
Vires, & arx fiduciæ.
Ergo quieto pectore
Exspecto spe tui auxilii.
Discrimina 11 imminentia
Ope antevertes: & malis
Fractâ hostium superbiâ,
Læto fruar spectaculo.
Ne 12 prorsus impios tamen
Unâ ruinâ elimina,

Obliviofo ne pii
Torpore recta negligant:
Sed error illos dissipet
Vagos per orbis ultimas
Oras: tuaque dexterâ
Semen piorum protegê.
Ob oris 13 arrogantiam,
Virusque linguæ noxium,
Mendacia & perjuria,
Consume semen impium:
Evelle 14 stirpe ab ultimâ
Iusti furoris impetu,
Ut nôrit orbis ultimus
Deum bonorum vindicem.
A 15 sole Eöo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum procaces obstrepent,
Passim 16 vagati, pauperem
Victum ut parent, sub vesperum
Serum petant cubilia,
Victus egentes pauperis.
Ego 17 interim Deum canam
Fortem bonumque in asperis
Rebus suorum vindicem,
Fidumque propugnaculum,
Deum canam, qui robore
Me fulcit, auget uiribus,
Benignitate sublevat,
Tuetur arx ut ænea.

PSAL. LX. Deus repulisti nos &c.

Conscriptus est hic Psalmus in calamitatibus & miseriis publicis bellorum contra Ammonitas, Idumaeos & Syros,

Syros, quo tempore Deus aliquandiu gratiâ suâ propter peccata videbatur deseruisse. Pro se igitur & suis orat David, & tanquam voti jam compos, certo sed futuras de hostibus suis victorias ordine commemorat; easque omnes, non propriis viribus, sed Dei potentiæ & bonitati refert acceptas.

Carm. genus II.

SAncte 3 parens, nostris vitiis offensus, abactos
Pressosque duris dissipasti nos malis:
Placatus mitisque veni, iamque immemor iræ
Salutis auctor ad tuos revertere.
Omnis 4 ager rimis, te concutiente, [a] dehiscit:
Committe rimas, refice quassatum solum.
Dura 5 tuę genti spectacula ferre dedisti
Inebriatæ poculo formidinis:
At 6 trepidos tandemque animi miseratus egenos,
Signum salutis efferes: qui te colunt,
Veridicis freti [b] oraclis formidine mersum
Erigere rursus audeant ut verticem:
Eripiasque 7 tuos gelidi formidine lethi
Præsens, & opifer invocantes audias.
Audiit, 8 ex adytoque Deus flammantis olympi
Vocem rependit gaudii prænuntiam:
En tibi frugiferos [c] Sichimæ dispertiar agros:
Vallem [d] Suchoti metiar decempeda.
Nónne 9 mihi parent Iacobi pignora, quisquis
Vel pecore tondet arva, vel vomere secat?
Oppida 10 sub pedibus [e] Syrię calcabo superbæ,
[f] Moabum, [g] Idumen, & [h] Palæstinas domos.
Quis 11 mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Muros Idumes divitis quis diruet?
Quis, nisi tu nostrę gentis Deus unice tutor,
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
Offensus vitiis pravis: nec in arma ruentes

Nostros

Nostros praeibas dux, ut antè, exercitus:
Nunc 13 pater auxilium rebus bonus adfer in arctis.
Humana fallax credulos spes decipit:
Te 14 duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus premenus hostis arrogantiam.

PSAL. LXI. Exaudi Deus deprecationem, &c.

Psalmo hoc David se & regni sui salutem Deo commendat, quem regna & constituere & stabilire, piosque reges defendere asseverat; proque ea benignitate gratias Deo vovet sempiternas.

Carm. genus xv.

AUdi 1 vocantem me bonus, & meis
Intentus aurem da precibus Deus.
Projectus 3 oris orbis in ultimis,
Ad te recurram rebus in asperis.
Me siste rupis culmine in arduo
Procul periclis. 4 semper enim tui
Spe fretus, hostis tutus ab impetu,
Munitae ut arcis praesidio fui.
Tentorio 5 fac semper ut in tuo
Degam, sub alis protegar & tuis:
Qui 6 lenis aurem das precibus meis,
Qui vota laetum ducis ad exitum.
Frenare sceptris te metuentium
Haereditatem das mihi: 7 regiae
Tu longa vitae tempora porrigens,
Nectes peractis saecula saeculis.
Securus 8 ut te perpetuò colat
Rex, liberalem porrige dexteram
Fortunâ in omni: quaque soles fide
Fac ut fruatur pollicitis tuis.

M

Ac 9 tum periclis liber ab asperis,
Te voce, dulci te citharâ canam
Pacti tenacem, & munificum tuis;
Et vota ad aras perpetuò feram.

PSAL. LXII. Nónne Deo subjecta erit, &c.

Commemorat hoc Psalmo David fiduciam suam solius Dei, in omnibus rebus adversis, praesidio nitentem: et gravissimè obiurgat homines improbos: eorumque calumnias, fraudes et scelera describit. Deinde suo exemplo adhortatur omnes pios, ut simili affectu soli Deo confidant, nihil enim vanius esse regibus, principibus, robore, potentiâ, divitiis & omnibus rebus humanis: cùm solus Deus sit omnipotens, iustus et bonus.

Carm. genus iii.

MEns 2 acquiescit unicè mea in Deo:
Hinc spes salutis; arduis
In rebus arx haec; tutus 3 hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum.
Quousque 4 tectis fraudibus subvertere
Innoxium tentabitis?
Poenas daturi mox & ipsi, improvidi
Iamiam imminentis exitus,
Proni in ruinam incumbitis, ceu moenia
Saxis solutis putria:
Et 5 interim omnes corporisque & ingeni
Vires eò contenditis.
Vobis placetis fabulis vanis, gradu
Turbetis impii ut pium.
Clam devovetis corde tacito, propalàm
Laudatis ore subdolo.
At 6 tu acquiesce mens mea in Deo tamen:
Hinc spes salutis, arduis

In rebus arx hæc: tutus 7 hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum:
Spes 8 inde vitæ & gloriæ pendet meæ,
Et roboris fiducia.
Quocunque 9 cœli gens colis sub sidere,
Huic crede rem, sobolem, domum:
Omnes ad illum mentis ægritudines,
Et læta defer & refer;
Semperque præsens numen ejus omnibus
Adesse cœptis senties.
Ventosa 10 regum & principum potentia
Est vanitate vanior,
Adeoque fumo levior, ut, si principum
Hac lance vires omnium,
Inanitatem hac colloces, cunctis simul
Inanitas præponderet.
Ne 11 firma spera parta per vim: ne nimis
Confide stultis viribus.
Opes abundant affluenter, ne bonis
Da rebus animum credulum.
Semel 12 est professus, nec semel tantùm Deum
Id profitentem audivimus,
Se posse solum cuncta, se solum bonum,
Et arbitrum rerum unicum;
Bonis 13 benignum semper & placabilem,
Malisque formidabilem.

PSAL. LXIII. Deus Deus meus ad te, &c.

His verbis David exsul ardentissimum in cœtum ve[...] Ecclesiæ redeundi desiderium testatum facit, simulq[...] indicat, in ipso exsilio Dei se laudibus, præconiis & a[...] totum deditum esse, certoque credere, brevi futurum, [...] hostibus sublatis, ipse regno & patriæ restituatur.

Ce[...]

Carm. genus xviii.

DEus 2 salutis auctor & custos mea,
Te veneror, roseus quum fugat astra dies.
Te mens anhelat, membra sitiunt languida,
Terra velut pluvias arida quærit aquas.
Quamvis 3 arenas aridas æstu colam,
Præsentem Dominum mens videt usque meum:
Non aliter, adyta arcana quàm si conspicer,
Numinis adservant quę monimenta tui.
Nec 4 dulcis æquè est vita, quàm benignitas,
Quâ vitam munis prosequerisque meam.
Ergo 5 remotis dissitus quamvis locis,
Præsidio tutus te celebrabo tuo:
Tui sonabunt nominis pręconia
Quæ dederis vitæ tempora cunque meæ.
Nec 6 victus æque recreat corpus, tua
Excitat ut mentem laus celebrata meam.
Tu 7 nocte carmen, manè tu carmen mihi es:
Tu 8 trepido pręsens fers mihi semper opem.
Securus alis conquiesco sub tuis:
Teque procul curis & tua facta canam.
Te 9 quęrit animus, te colit, te deperit:
Tu validâ fulcis me pater alme manu:
At 10 qui laborant per nefas me perdere,
Consiliis pravis digna ruina premet.
Ferro 11 profundent spiritum nefarium:
Membra dabunt avidis dilanianda lupis.
Rex 12 lætus autem vindicem agnoscet Deum,
Et quicunque Dei numina ritè colunt.
Metu stupentes conticescent impii,
Spe stolidâ fluxis qui tumuere bonis.

PSAL. LXIV. *Exaudi Deus orationem.*

Hic quoque Psalmus descriptionem continet malitiæ, calumniatorum, et improbitatis virulentæ hostium Ecclesiæ, quibus gravissimas pœnas, in summa hominum piorum exsultatione et gaudio, comminatur.

Carm. genus vlti.

Audi 2 sancte parens non tetricus preces
Te poscentis opem rebus in asperis:
Et fallacis ab hostis
Vitam fraudibus eripe.
Pravorum 3 tacitis factio me dolis
Oppugnat, trucibus consiliis tremunt,
Conspirantque scelesti:
Tu me dux bonus eripe.
Linguas 4 ceu gladios exacuunt suas:
Oris pestiferi verba nefaria
Intentant, medicata
Tanquam spicula toxico,
Ut 5 rectos animi ex insidiis petant.
Et securi avidâ mente coquunt nefas:
Nec quenquam malefacti
Formidant fore vindicem.
Designant 6 animis horrificum scelus,
Et sævo laqueos consilio parant:
Inter seque loquuntur,
Nemo conscius hæc sciet.
Cor 7, mens, ingenium, consilium, labor
Huc tendunt, a facies ut scelerum novas
Et fraudum mediterentur:
Hoc unum studium fuit.
Ast 8 illos subiti cuspide spiculi

Incautos

Incautos feriet magna Dei manus,
Et lethalia certâ
Figet vulnera dexterâ.
Spectantes 9 gelidus corripiet timor,
Auctori exitium quum videant suo
Dirum immittere b linguæ
Virosæ mala toxica.
Gens 10 humana tuæ robora dexteræ
Agnoscet, meritis laudibus efferet:
Et mirabitur altæ
Lumen c perspicientiæ.
Iusti 11 spes animos eriget, & Dei
Tutus præsidio, lætitiâ fremet:
Et gaudentia corda
Vero simplice gestient.

PSAL. LXV. Te decet hymnus Deus, &c.

Habet hic Psalmus commemorationem multiplicium Dei beneficiorum tam spiritualium quàm corporalium, quæ omnia mirâ quadam verborum elegantiâ prædicat, proque iis gratias Deo immortali agit.

Carm. genus v.

Te a manent laudes Deus in Sione 2
Hic tibi castis a operata sacris
Vota gens solvet tua, victimisque
Imbuet aras:
Quique 3 tam præsens tibi supplicantum
Exitus votis tribuas secundos,
Te petent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.
Nostra 4 nunc justis scelerata facta
Nos premunt pœnis: facilis querelis

Tu tamen flecti, mala servitutis
Vincula franges.
O 5 quater plusquam quater ô beatos,
Quos leges, lectos facies amicos,
Ut colant puri tibi dedicati
Atria templi,
Illa lux felix, cumulata cunctis
Lux bonis, pectus satiabit ægrum
Gaudio, quæ nos reduces sacratâ
Sistet in æde.
Annues 6 nostris facilis querelis
Finium terræ Deus ultimorum
Spes, & extremas maris ambientis
Gurgite terras.
Tum stupor mentes quatiet tuentum
O Deus nostræ columen salutis,
Te malis durum, miseris benignum,
Omnibus æquum.
Tu 7 potens rerum, validisque pollens
Viribus, firmas stabili cateræ
Montium tractus & jugaque inquietis
Tunsa procellis.
Tu 8 maris nigris agitata ventis
Terga componis: cohibes rebelles
Gentium motus, placidaque mutas
Pace tumultus.
Ultimi 9 rerum tua signa nôrunt
Et pavent fines, quoties coruscis
Turgidum flammis fremuit sonoro
Murmure cœlum.
Quique Phœbæos habitant ad ortus,
Et quibus serâ face Phœbus undas
Tingit, auctorem te hilares fatentur
Lucis & umbræ.
Tu 10 solum terræ sitientis imbrem

Lætus

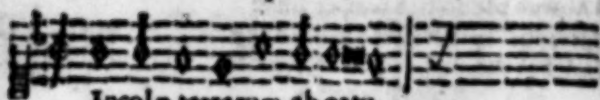
Lætus invisis gravidæque nubis
De sinu fundis genitale pigros
Semen in agros.
[d] Alueus pleno tibi semper amne
Turgidus lætâ novat arva fruge,
Floribus campos, nemorum virentes
Fronde recessus,
Rore 11 tu leni sola [e] contumacis
[f] Maceras terræ, subigisque glebas:
[g] Ebrios sulcos viridante [h] amictu
Messis inumbras.
Qua 12 feres gressus, renovabis annum
Fertilem frugum: vegetansque fœtus
Per cavas ualles riguosque saltus
Impluet humor.
Gestiet 13 pauper tuguri colonus,
Lacte distentas comitans capellas:
Mugient colles, & amica fessis
Sylva juvencis.
Spes aratoris cupidas fovebit
Fluctuans lętis seges alma campis:
Ut canat festâ tibi feriatus
Carmen in umbrâ.

PSAL. LXVI. Iubilate Deo omnis terra, &c.

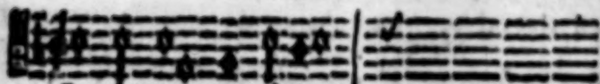
Psalmus hic cohortatur & excitat subinde omnes homines toto terrarum orbe habitantes, ut pro maximis & incredibilibus beneficiis Deo suo gratias agant quæ ipsi quoque beneficia tam vetera, quàm recentia, commemorantur.

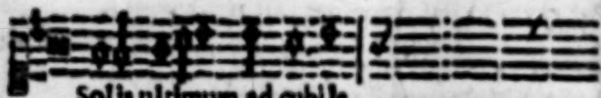
Carm. genus xix.

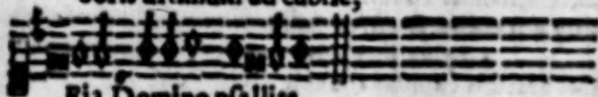
Discantus.

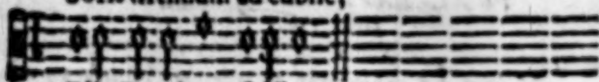
Altus.

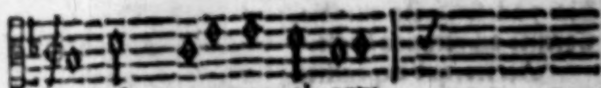

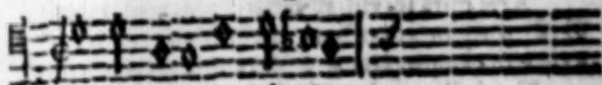

Eia 2 Domino jubilate:
Nomen ejus, numen ejus
Ferte in astra laudibus.
Dicite 3 illi: Rector orbis
Sancte, quàm stupenda rerum
Est tuarum gloria!

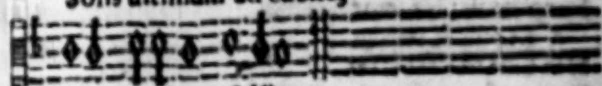
Tenor.

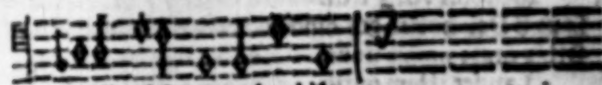

Bassus.

Quanta virtus, quâ protervos,
Mente fractâ, cogis hostes
Supplices procumbere!
Te 4 parentem læta honoret,
Te potentem prona adoret
Tota rerum machina.

Voce blandâ te canamus,
Barbito dulci sonemus,
Carminumque cantibus.
Eia 5 adeste, facta cunctis
Cernite admiranda seclis:
Acriterque expendite
Pacta providi parentis,
Facta Domini consulentis
Arte mira servulis,
Vertit 6 æquor æstuosum
Aridæ in campos arenæ
Fluminis per alveum
Agmen ire gratulantem,
Ceu per arva sicca, fecit,
Stante fluctu languido.
Frænat 7 unus orbem habenis
Sempiternis: intuetur
Et pios & impios.
Nec sinit sibi rebelles
Viribus fretos superbos,
Improbis votis frui.
Laus 8 Deo nostro per omnes
Orbis oras: omnis unum
Laudet illum natio.
Morte 9 liberavit unus
Nos propinquâ: fulcit unus
Liberos firmo gradu.
Igne 10 ut aurum, examinasti
Nos periclis: 11 illigasti
Hostium nos cassibus.
Vincla 12 lumbis, fræna malis
Sub tyrannis induisti
Impotentis imperii:
Sed per ignes, sed per undas
Divitis tamen dedisti

[a] Uber agri exercitis.
Ergo 13 supplex introibo
Templa, victimasque cædam:
Vota 14 supplex offeram,
Vota duris in periclis
Nuncupata. 15 pinguis agnus,
Cornigerque agni parens,
Bos & hircus sanguine aras
Imbuent: nec thura deerunt
De[b] Sabæo stipite.
Dum 16 Dei benignitatem
Explico in me, cuncti adeste
Qui Deum veremini.
Audiit 17 statim vocantem:
Nos vocantes audientem
Prosequamur laudibus.
Conscios 18 sceleris nefandi
Supplicantes rector orbis
Aure surdâ respuit:
At 19 mihi lenis bonusque
Supplicanti semper aurem
Non severam commodat.
Gratias 20 ago parenti
Optimo, qui se roganti
Asperum non præbuit:
Qui sua benignitate
Destitutum non reliquit
Rebus unquam in asperis.

PSAL. LXVII. *Deus misereatur nostri, &c.*

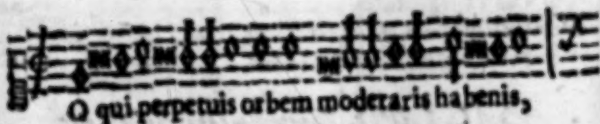
Psalmo sexagesimoseptimo continetur votum, ut Deus pro infinitâ bonitate et misericordiâ suâ, Ecclesiam omnibus bonis tam æternis quàm præsentibus cumulet, eo quoque nomine, ut ipse debito honore et præconio ubique terrarum celebretur.

Carm. genus v.

ARbiter 2 mundi, placidus bonusque
Parce delictis, solito & favore
Terra fac lætis segetem, pecusque
Nutriat arvis.
Nota 3 per terras bonitas ut omnes
Sit tua, & nostræ studium salutis
Mente quos curas patriâ, tegisque
Rebus in arctis:
Ut 4 tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
Omnis 5 exultet locus omnis ætas
Gestiat plausu & a fremitu secundo,
Res quòd humanas modereris æqui
Juris habenis.
Ut 6 tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad

Carm. genus XX.

Discantus.

Altus.

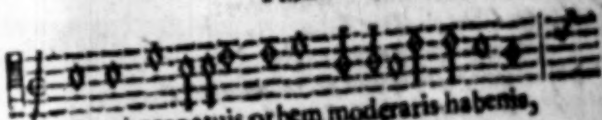

Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
Si 7 tuæ genti faveas benignus,
Conditor mundi bone, mellis agros
Vestiet, vites oleæque colles,
Gramina campos.
Si 8 tuæ genti faveas benignus,
Conditor mundi bone, te pavebunt
Et colent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.

PSAL. LXVIII. *Exsurgat Deus, &c.*

Psalmus hic splendidissimè celebrat Dei potentiam incredibilem, et bonitatem planè admirandam, eique pro variis beneficiis et liberationibus, proque victoriis multis et miraculosis, perpetuáque adeò præsentiâ suâ gratias agit immortales, tuque Dei hac clementiâ, et benignitate cum sanctis quodam superbiâ, mirificè gloriatur et exsultat. Describit etiam magnificentissimam Dei de devictis hostibus pompam triumphalem, qua Christi gloriosam in cœlum ascensionem multis ante sæculis adumbravit. Sub finem omnes homines denuò ad gratiarum actionem, suo exemplo cohortatur.

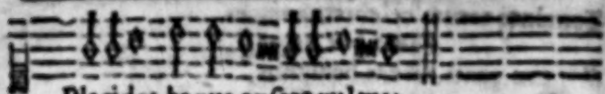
Tenor.

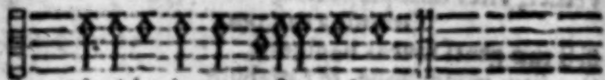

Bassus.

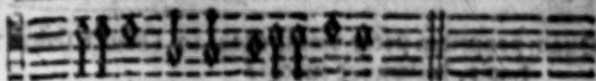
Placidos

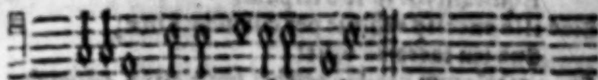

Impieraſque exoſa tuas, pater optime, leges,
Tremefacta repentè faceſſet,
Ut 3 levis in tenues fumi vapor effugit auras,
Ut cera liqueſcit ab igni.
At 4 lætis pia turba animis ſua gaudia plauſu
Teſtabitur, & tibi rerum
Sancte 5 parens [a] pæana canet, qui lucida cœli
Veheris ſuper aſtra, nec ævi
Incluſis ſpatiis, æternis legibus orbem
Æternus & ipſe gubernas.
Te 6 canimus læti & lætos renovamus honores,
Qui celſi è vertice mundi
Reſpicis humanas curas: & patribus orbos
Pueros, viduaſque maritis
Proſequeris patrio affectu: 7 qui prole beatâ
Steriles ſolare [b] hymenæos:
Compedibus vinctos ſolvis: populi arva rebellis
Bibulis obducis arenis.
8 Iſacidæ [c] Nilo quum te ductore relicto,
Arabum per inhoſpita ſaxa
Errarent, 9 tremuêre ſoli penetralia: cœlum
Maduit ſudoris anheli
Imbribus: à vultu Domini conterrita duræ
Tremuere cacumina [d] Sinæ.
Arva 10 ſibi ſelecta bonus rigat imbre benigno:
Et quum labefacta fatiſcunt,

Confirmat,

Confirmat, recreatque afflicta: 11 suoque fruenda
Dat habere gregi: nec egenam
Temporibus duris virtutem deserit. 12 Arma
Trepidâ formidine belli
Quum quatient animos, lætum celebrare triumphum
Teneris dabit ille puellis:
Sufficietque suas in laudes carmina. 13 reges
Numeroso milite freti
Terga dabunt, latebrasque petent: spoliisque fruetur
Imbellis turba relictis.
Vestra 14 licet somno sternantur corpora nigræ
Inter fuliginis ollas;
Illa tamen vincent nitidam candore columbam
Rutile cervicis honore,
Quæ nunc argentum nitidum, nunc lumina blandum
Radiantis provocat auri.
Quum 15 Deus omnipotens traduceret agmina regum
Longo spectanda triumpho,
Squalida quæ luctu & tenebris Solyma antè jacebat,
Nivea tum luce refulsit:
Ceu nive vicinos inter candentia colles
e Salmonis culmina fulgent.
Usque 16 sibi f Basan placeat, Jactetque superbus
Fastigia proxima cœlo:
Ne 17 tamen herbiferos saltus, ne pascua sacro
Ausit conferre Sioni;

Quam-

Quam propriam pater omnipotens in sæcula sedem
Legit, lectamque tuetur:
Ille 18 pater, quem cœlitum tot millia currûm,
Equitum tot millia stipant:
Sive ille excelsę vehitur per culmina Sinæ,
Sua seu sacraria visit:
Seu 19 scelerum vindex celebri petit astra triumpho,
Captiuaque colla catenis
Vincta trahit: victæ passim donaria gentes
Cumulant: paulò antè rebelles,
Poplite nunc flexo venerantur templa Sionis.
Igitur 20 celebramus honores
Jure tuos, nullam nobis qui munere lucem
Vacuam sinis ire; 21 salutis
Unica spes nostræ: nempe unus fręna gubernas
Vitę, & irremeabilis Orci
Vnus claustra tenes, & nutum fata sequuntur,
Inimicos 22 vulnere certo
Tu figis; longâ scelerum tu sorde sepultis
Lethali tempora plagâ
Diuidis. 23 At caros sic consolaris amicos,
Extremo à littore ponti
Vos ego crudeli incolumes ex hostę reducam,
Rubri ceu trans freta ductos
Æquoris à sæuo incolumes seruauimus Ogo.
Cæsorum 24 in sanguine regum
Tingent crura: canes hostilia vulnera lambent.
Lætæ 25 spectacula pompæ
Adspicient, pater alme: tuo, pater alme, triumpho
Plaudent tua templa petentes.
Antibunt, 26 qui voce canant, qui cymbala pulsent,
Citharæ tuba iuncta, tubæque
Tibia, quæque tuas celebrent fortissime laudes
Doctę pulsare puellæ
Tympana: 27 te populi cœtu fremituque secundo
Et

Et plausu ad sidera tollent:
Isacidæque tuas in laudes ora resoluent:
Iuuenis 28 de stirpe creatus
Beniamini, Iudæque aderit generosa propago:
Neque clarus Zabulon deerit,
Nephthalidæque duces: 29 Nam tu tua iussa sequutis
Viresque animosque ministras:
Claraque victrici das tempora cingere lauro.
Solymæ 30 victoria præpes
Ex adytis volat. Ergo ferent tibi munera reges,
Atque ad tua templa ferentes
Munera, te super astra ferent. 31 tu fiera sagittis
Lethalibus agmina fundis:
Tu fortesq; domas dextras, animosque rebelles;
Humiles tibi pendere cogis
Vectigal fractosque duces: auidique cruoris
Vindex populi agmina perdis.
Quique 32 bibunt Nilum, quà mergitur æquoris vndis
Quique ipso fontis in ortu,
Accurrent, pacemque petent, opulenta ferentes
Tibi munera supplice dextrâ.
Regna 33 hominum celebrate Deum: date carmina (Regi,
Qui templa gubernat olympi.
Æterna æternus: 34 cuius mortalia cuncta
Vocem tremefacta pauescunt.
Hunc 35 fortem celebrate, vnique accepta referte
Bene gesti prospera belli.
Cuius in Isacidis resplendet gloria, cujus
Testantur robora nubes:
Cuius 36 ab arcano templo venerabilis horror
Stupefacta in pectora manat.
Isacidûm Deus ille, Deus, qui robore neruos
Animosque vigore suorum
Implet, ei laudes Iacobi dicite proles:
Etenim Deus ille deorum est.

PSAL.

PSAL. LXIX. Salvum me fac Deus, &c.

Repraesentat hoc Psalmo David magna ex parte personam Servatoris nostri Iesu Christi. Querelis enim & lamentationibus gravissimis suas angustias, dolores, multitudinem hostium, auxiliique divini moram enumerat, seque innocentem alienorum peccatorum poenas luere, et in summis suis miseriis, non modò nulli, ne propinquo quidem, miserabilem esse; verùm ab iis etiam, quorum causa haec patiatur, ludibrio haberi, sibique pro cibo fel, pro potu acetum praeberi conqueritur. Ad solius igitur Dei auxilium confugit, simulque pro vera Ecclesia membris orat, ne illae capitis deformitate offensi deficiant. Hostibus deinde, tanquam impoenitentibus et desperatis, mala praesentia et aeterna imprecatus: se autem Deo pro beneficiis, quae enumerat, gratias acturum, suoque exemplo eodem alios perducturum esse, promittit.

Carm. genus ii.

SAncte 2 parens, fer opem lasso: torrentibus vndis
Penè obruerunt me malorum flumina.
Pes 3 nequit in molli vestigia figere limo:
Pronumque inundans vertici fluctus rapit.
Dum 4 clamo, arentes urit sitis arida fauces:
Spectando lassa torpuere lumina.
Me 5 vexant odiisque premunt immanibus hostes
Plures, inumbrant quàm capilli tempora.
Inque dies crescunt numero: &, ceu rapta rependam,
Bene parta per vim cogor illis reddere.
Simplicitas 6 tibi nota mea est, bone conditor orbis,
Meęque testis semper innocentiae es.
Fac 7 pater alme, bonis ne sint mea damna pudori,
Dum te colentes clade cernunt opprimi.

Te 8 propter maledicta tuli & ludibria vulgi:
Te propter ora turpis infecit pudor:
Me 9 vitant fratres, & eâdem è matre creati:
Me ceu ſceleſtum abominantur filii.
Vror 10, & ira coquit penitus præcordia, leges
Tuosque ritus impii quum negligunt.
In tua quæ iactant probra & conuicia ſacra,
In me recurrunt, corque vulnerant meum.
Si 11 fleo ieiunus, ſi macero pectora curis,
Rident, probrisque proſequuntur lacrymas.
Si 12 tegor incultos ſaccis ſqualentibus artus,
Fio repentè fabula & ludibrium.
Me 13 ſalibus petit a è portæ ſtatione ſenectus:
Et ebrioſæ ſum tabernæ cantio.
Interea 14 curis genitor, confectus acerbis
Ad te recurro: tu benignus reſpice.
O genitor, ſine fine bonus, ſine fraude fidelis,
In rebus arctis da ſalutarem manum.
Erige 15 penè luto abſorptum: da figere greſſum:
Crudelis hoſtis me eripe impotentiæ.
Neu 16 rapiat torrentis aquæ violentia, neu me
Mergat ve gurges, aut vorago abſorbeat.
Sancte 17 parens, nullos cuius clementia fines
Novit, vocantem & deſtitutum reſpice.
Ne 18 faciem ſervo avertas, qui rebus egenis
Supplex opem orat: ſubitò miſerum ſubleva.
Mitis 19 ades: ſerva hanc animam, ut pudor obruat
Qui ceu relictum me enecant conviciis. (hoſtes,
Tu 20 teſtis mihi probri ignominiæque ſuperbæ:
Tu teſtis, hoſtes quàm protervè illaſerint.
Cor 21 dolor urebat: ſocius mihi nemo doloris,
Nemo dolorem qui levaret anxium:
Dulcia 22 felle mihi tingebant fercula amaro:
Pro vino aceti porrigebant pocula.
Ergo 23 victum illis vitient [b]aconita viciſſim,

Mœrorque

Mœrorque læta obnubilet conuiuia.
Vnde sibi placidæ promittunt otia pacis.
Hinc semen illis pullulet discordiæ.
Caligent 24 oculi, & nutent vestigia: vires
Elumbe corpus deserant. 25 iram tuam
Sic meritos effunde super: tuus hauriat illos
Furor. 26 colonis tecta vidua mœreant:
Qui deserta habitet tentoria, nemo supersit,
Quia 27 persequuntur dexterâ afflictos tuâ:
Afflictos miserosque procaciter insultantes,
Verbis exacerbant uulnera atque iniuriis.
Tu 28 sine, peccatis cumulent peccata, nec vnquam
Dulcem æquitatis sentiant fructum tuæ.
Impia 29 de tabulis viuentum nomina dele:
Tuos nec inter hos recense filios.
Me 30 tenuem afflictumque tuâ, pater optime, dextrâ
Erige, locoque siste tutum in arduo.
Hic 31 ego carminibus rerum super astra parentem
Tollam, & celebri gratias in cœtu agam.
Gratius 32 hoc illi est, quàm si cadat hostia ad aram,
Vitulus tenellus iam & conscans cornibus.
Adspicient 33 mites, & pectore gaudia volvent,
Deum colentum læta corda gestient.
Audit 34 enim Dominus tenues, nec despicit ægros
Ob nomen eius vinculis coërcitos.
Vnum 35 igitur tellus colat hunc, & pontus, & æther,
Et quicquid æther, terra, pontus continet.
Qui 36 facit incolumem pulcram florere Sionem,
Vrbesque Iudæ mœnibus cinget nouis:
Metiturque 37 suis rura antè inculta colonis,
Tenenda blandis quæ relinquant liberis:
Quæ placidâ teneat series in pace nepotum,
Quicunque Domini nomen & numen colunt.

PSAL. LXX. Deus in adiutorium meum.

Implorat hic Pſalmus ſubitum Dei auxilium contra hoſtes; quos peſſundari, cum ſummo piorum gaudio, Deique celebratione, optat; omnem interim ſpem et fiduciam vitæ et ſalutis ſuæ in Deo poſitam aſſeverans.

Carm. genus xvii.

O 2 Deus, præſens ades, & periclis
Me præſentibus eripe:
O Deus durus propera labores
Confeſtim auxilio ut leves.
Qui 3 meam quærunt animam, erubeſcant,
Fœdam ignominiam ferant:
Et fugâ turpi doleant, malignis
Qui me conſiliis petunt.
Terga 4 dent, fuſos pudor ut perurat,
Qui rident gemitus meos.
Teque 5 clementi & placido fruantur,
Qui gaudent placitis tuis.
Qui ſalutis ſpem poſuere in uno
Te certam penitus Deo.
Gaudeant, ſemperque canant, Perennis
Majeſtas & honor Deo.
Sunt 6 meæ vires & opes puſillæ:
Sed tu me Deus adiuva.
Tu, meæ vires, mea ſpes, opeſque,
Feſtinus, fer opem mihi.

PSAL. LXXI. In te Domine ſperavi, &c.

Hoc quoque Pſalmo David fiduciam ſuam, ab ineunte ætate in ſolo Deo collocatam, profitetur, petitque ut in

ſenectute

senectute quoque suâ à Deo non desratur. Explicat e
tem suam miserias, et hostium scelera, iisque exitium, q
meriti sint, imprecatur; se autem Deo pro perpetuâ b
tate et præs ntiâ suâ, tanquam voti jam compotem sit gra
acturum, et alios quoque ad Dei hujus agnitionem et ce
brationem perducturum esse, cum piâ quadam confide
constanter pollicetur,

Carm genus xvi.

IN 1 te salutis spem posui mea;
Fac me perennis ne pudor obruat.
Audi 2 vocantem lenis, & eripe
Hostis cruenti me violentiæ.
Vitæque 3 custos & columen meæ,
Turrisque rebus semper in asperis,
Nunc turris esto & perfugium mihi,
Et 4 sævientum subtrahe dexteræ.
A 5 vi scelestæ subtrahe dexteræ
Pendentem ab uno subsidio tuo:
Et 5 qui juventæ tutor eras meæ,
Orbam senectam viribus assere.
Tu 6 me tuendum matris ab ubere
Duxti: pependit matris ab ubere
Spes nostra de te. materies meis
Una est perennis laus tua cantibus.
7 Ceu a continenter prodigium malis
Natum ferendis, rideor impiis,
Sed me malorum fluctibus obrutum
Spes una fulcit præsidii tui.
Me 8 lux videbit, me tenebræ tuas
Laudes canentem, 9 jam senio gravem,
Fractisque lasso corpore viribus,
Ne me impiorum trade libidini.
Et 10 clàm susurrant, & caput in meum
Occul

Occulta tendunt retia per scelus :
Et 11 dum scelestum propositum premunt,
Aiunt, Ope illum destituit Deus :
Instate fracto, prendite, perdite
Nudum salutis vindice. 12 Tu Deus
Ne linque fretum prȩsidio tuo,
Præsensque sȩvis hostibus eripe.
Pudore 13 vultus inficiat rubor
Hosti doloso, fraude nefariâ
Qui me aucupatur: mœreat irrita
Conata, vanum lugeat exitum.
Liber 14 periclis, carmine te novo
Pangam 15 tenacem polliciti, & tuis
Promptum juvandis : & numeris meis
Aptabo laudes innumeras tuas,
Canam 16 potentem te dare prospera
Eventa, belli quum fremuit timor :
Canam fidelem reddere fœderum
Promissa largo non sine fœnore,
Abusque 17 primo flore [b] puertiæ
Laudum tuarum tu mihi carmina
Semper [c] præisti. 18 ne senio gravem
Canumque nunc me spes mea desere ;
Donec nepotum sæcula noverint
Me vate, quanto robore, quâ fide
Me liberâris 19 justitiæ tuæ
Convexa [d] mundi gloria transvolat.
Rerum creator, quis similis tui ?
Qui 20 me malorum gurgite merseras,
Mitisque vita rursus amabili,
Tracto è profundo gurgite, das frui.
Opesque 21 honoresque accumulas bonus,
Irâ remissâ : & pectora turbida
Solaris. 22 ergo te citharâ canam
Nabloque certâ conspicuum fide.

O sancte nostræ gentis ab ultimo
Protector ortu, vox mea te canet:
Te 23 spiritus, te vita, laboribus
Exempta duris, laudibus efferet.
Lux 24 nulla solem proferet aureum,
Quæ prædicantem justitiam tuam
Non audiet, mer ex bone, qui meis
Rubore vultum offuderis hostibus.

PSAL. LXXII. Deus judicium tuum, &c.

Psalmo septuagesimosecundo David filio et successori suo Salomoni optat omnia ea, quæ ad boni regis officium, florentemque regni statum pertinent; qualia sunt sapientia, æquabilis in omnes justitia, clementia, æquitas quies, pax, subditorum obedientia, vicinorum regum et populorum veneratio, victoria de hostibus, agrorum fertilitas, longa regis vita, bona et numerosa soboles, salus subditorum, sempiterna gloria, quibus omnibus multa inspergutur, quæ non tam Salomonis quam Christi regno spirituali et æterno congruunt, ideoque vaticinium de regno et beneficiis Christi, hunc Psalmum *continere plerique asseverant, In fine pro his beneficiis ipse* Deo *gratias agit, et alios ad agendum cohortatur.*

Carm. genus v.

DA 1 tuæ regi, Deus, æquitatis
Jus ad exemplum dare, filióque
Regis, ut legum patriæ ad salutem
Flectat habenas.
Ut 2 regat justis populum institutis,
Pauperum questus facili tuorum
Aure cognoscat, dirimatque lites
Legibus æquis.
Pace 3 lætentur juga montiumque
Horridi saltus: genitrix quietis

Æquitas

Æquitas colles amet, asperosque
Ruris alumnos.
Ius 4 suum det pauperibus, potentum
Curet ut ne vi tenues premantur,
Destruat quisquis miseros dolosis
Litibus urget.
Ut 5 reformidet venientis ævi
Gens tuum nomen, sua sol diei
Donec effundet, sua luna donec
Lumina nocti.
Æquitas 6 & jus veniens olympo
Recreet terras, veluti sub æstu
Imber, & rores, pluvii beatos
Ruris honores.
Floreat 7, rerum hoc moderante habenas.
Ius, bonæ paces vigeant, perenni
Luna dum cursu rediens novabit
Menstrua vultus.
Imperi 8 fines maris unda fluctu
Hinc & hinc claudat; spatiumque latis
Quod modum regnis faciat, sit idem
Terminus orbis.
Ad 9 pedes illi cadat advolutus
Æthiops: hostes veniam precati
Supplices, vultus humiles comamque in
Pulvere verrant.
Qui 10 tenent pontum refluique ponti
Insulas, regesque Arabum beati,
Thuris & dites venient Sabæi,
Dona ferentes.
Illum 11 adorabunt, mare quà remotis
Obstrepit terris, metuentque reges:
Servient gentes sub utroque mundi
Axe jacentes,
Ille 12 desertos ope sublevabit:

Eximet curis querulos: 13 egeno &
Pauperi dextram dabit: obrutosque
Fœnore solvet.
Nec 14 velut vilem tenuis cruorem
Plebis effundi sinet. 15 ergo vivat,
Deque thesauris Arabum beatis
Munera sumat:
Ac suo regi bene comprecatus,
Illius laudes canat, illum honoret:
Largam opum dextram celebret, patremque
Vulgus adoret.
Per 16 feros montes segetem refundat
Terra, tam densis crepitans aristis,
Quàm gravi cedros Libani flagellant
Murmure venti.
Augeat prolem numero carentem
Per vias urbis bona pax beatæ:
Læta ceu campis riguis per imbrem
Gramina surgunt.
Nomen 17 æterno juvenescat ævo,
Filii nomen, jubar usque solis
Dum vagæ fundet radiata terris
Lumina flammæ.
Ille rex gentes faciet beatas,
Quas sinu claudit refugo [a] Amphitrite,
Omnis hunc tellus canet Amphitrite
Cincta beatum.
Isaci 18 gentis Domino Deoque
Laus, honor, virtus: opis haud egenus,
Illa quæ cuncti attoniti intuentur,
Perficit unus.
Nomen 19 augustum canat omnis ætas,
Ulla quod nunquam taceat vetustas:
Nominis sancti penetret per omnes
Gloria terras.

GEORGII BUCHANANI Paraphrasis in tertium Librum Psalmorum.

PSAL. LXXIII, *Quàm bonus Israel, &c.*

Psalmus septuagesimustertius consolatur homines pios, felicitatem, honores & opulentiam impiorum cum indignatione admirantes suamque infelicitatem & quotidianas miserias deplorantes. Ostendit igitur, quàm infelicem felicitas impiorum brevi habitura sit exitum, quamque beati futuri sint Dei patrocinio freti homines pii, qui in hoc mundo infelicissimi credebantur.

Carm. genus xvi.

TEllus 1 ut undis hospitium neget,
Undeque terras fluctibus obruant,
Aër coruscis fulminet ignibus,
Ruina mundi sidera misceat:
Dei potentis non bonitas tamen
In rebus arctis destituet pios,
Purásue mentes nequitiæ sinet
Mœroris æstu funditus opprimi.
Quàm 2 penè lapsu pes mihi lubrico
Gressum fefellit, dum pede metior
Immensa parvo, dum trutinâ meâ
Expendo stultus judicium Dei!

Fervebat 3 irâ pectus, & æmulo
Livoris æstu, quum scelerum omnium
Contaminatos sordibus impios
Florêre cunctis conspicere bonis.
Sors 4 illa cunctis a invida, mobilis,
Infida servat perpetuâ fide
Istis tenorem, & robore vivido
Firmos senectam ducit ad ultimam.
Exempta 5 duris vita molestiis
Curisque (pectus quæ reliquis coquunt
Mortalibus) per lætitiam fluit
Luxumque & ægris pura laboribus.
Ergo 6 insolenti fœta superbiâ
Corda intumescunt: pectora spiritus
Ventosa tendunt: cæcus amor sui
Fræna impotenti dat violentiæ.
Tecta 7 invidendas non capiunt opes;
Felicitatem non animus suam;
Et vota vincens, spemque superfluus
Luxus fatigat, nec satiat tamen.
Verbis 8 minores terrificant feris
Et fastuosæ mole potentiæ:
Vultu procaci & vocibus improbis
Adblandiuntur nequitiæ suæ.
Nec 9 impudentis garrula vanitas,
Contenta linguæ fundere toxica
Terras per omnes, astra lacessere
Audet, Deumque insana superbia.
Hæc 10 mente spectant attonitâ pii,
Et æstuanti pectore fluctuant,
Secumque 11 mussant, Scilicet hæc Deus
Quum cernat, atris abstinet ignibus?
Opes 12 abundè b suppeditant malis,
Crescitque nullo fine pecunia:
Secura pacis molliter otia

Qui

Quassante nullo turbine transigunt.
Frustra 13 ergo puro pectore vivitur:
Frustra innocentem contineo manum:
Frustra 14 labores perfero, torqueor
Dolore, nullis non crucior malis.
Rursus 15 verebar, ne temerario
Ausu improbarem consilium Dei,
Ac arbitrarer fortè miserrimos,
Selecta quos is pignora nuncupat.
Causas 16 latentes dum sequor anxius,
Et pertinacis viribus ingeni
Pugno, profundum se chaos ingerit,
Et nocte mentis lumen adobruit,
Labore 17 tandem fessus inutili
Ad te recurro, rex bone cœlitum:
Quietus expecto ex adytis tuis,
Quis hos & illos separet exitus.
Vidi 18 repentè quàm pede lubrico
Starent superbi: quàm stabiles parùm
Opes tenerent, quàm fragili loco
Fultos ruinâ præcipiti trahas.
Procellâ 19 vindex ut sonuit tuæ
Iræ, fugaces cum domino suo
Evanuerunt divitiæ: manet
Umbra invidendæ nulla potentiæ.
Sic 20 nocte mentes ludificans fugit
Imago somni: & quæ modò pectora
Sopita vano terruerat metu,
Risus per urbem mox ciet omnibus.
Donec 21 viderem hęc, mœror & anxiæ
Mentem obruebant sollicitudines:
Aut 22 hęsitantem, ceu stupidum pecus,
Torpor ligabat pectore marcido.
Arcana 23 sed vis interea tui
Me fulciebat numinis, ac manum

Dextram regebas: 24 auspicio tuo
Ductuque clarus fulgeo gloriâ.
Quid 25 terra, præter te mihi, quid polus
Offert colendum? 26 cor mihi tabuit,
Infracta mens desiderio tui
Languebat, ægrum corpus inaruit:
Tu rursus artus robore vivido
Firmasti: opimas suppeditasti opes.
Qui 27, te relicto, spe stolidâ deos
Vanos adorant, cladibus obruis.
Te 28 sector unum: tu superas meis
Spes una rebus: præsidio tuo
Liber periclis, auctus honoribus,
Te sempiternis laudibus efferam.

PSAL. LXXIV. *Ut quid Deus repulisti.*

Hoc Psalmo Ecclesia deserta, & omnibus humanis præsidiis destituta, quin insuper subjecta crudelitati & libidini tyrannorum, graviter de suis miseriis conqueritur, hostium immanitatem accusat, Deoque cum spe non dubia, præter antiqua beneficia, plane maxima & miraculosa, etiam fœdus cum Abrahamo, ejusque posteritate initum, in memoriam revocat: atque ideo se jam quoque non deseri, sed tandem defendi liberarique petit.

Carm. genus iii.

CUr 1 nos relinquis penitus, ô rerum parens,
Hostique dedis impio?
Lupis vorandum cur gregem pastor tuum
Irâ obstinatâ deseris?
Memento 2 cœtus, servitute ab asperâ
Quem vindicâsti: quem tibi
Peculiari sorte, patrimonium

Ceu proprium, receperas.
Colles Sionis, numinis sedem tui,
Bonus favensque respice.
Tandem 3 resurge, & hostium superbiam
Compesce: perde funditus
Hostes protervos, qui tuum sacrarium
Manu nefandâ polluunt.
Clangunt 4 sono: â buccinâ, non quæ tuas
Laudes canat, ludibrio.
Sed festa acerbo quæ profanet. In tuis
Vexilla figunt turribus.
Bacchatur 5 audax ira frenis libera:
Ædis ruentis it fragor:
Quales 6 sub altis murmurant quercus jugis,
Cæsæ bipenni quum ruunt.
Demoliuntur 7 malleis & vectibus
Cælata templi limina,
Populatur ignis adyta: nominis tui
Contaminant sacrarium.
Secumque 8 tacito comminantur pectore,
Se dirutoros omnia:
Nec temere flammis strata fumant omnia
Tuo dicata cultui
Loca. 9 signa nusquam, nulla jam miracula:
Propheta nullus perditos
Solatur, & spe quamlibet lentâ, tamen
Spondet malorum terminum,
Quousque 10 tandem nomini fines tuo
Hostem protervum illudere?
Quousque acerbis facta dira & impia
Exasperabit jurgiis?
Cur 11 otiosus retrahis manum? exsere
Tandem potentem dexteram.
Tu 12 noster olim rector & custos Deus
Priscis abusque sæculis.

Te vidit orbis vindicantem ab omnibus
Semper tuos periculis.
Secessit 13 unda te jubente, & [a] vitreo
Muro liquor coërcuit
Cursum: feroces viribus suis duces
Ponti recursus obruit.
Ipsum 14 marinis vastiorem belluis
Hausit tyrannum, & asperis
Afflicta saxis, fluctibus cadavera
Ejecta vulgus Æthiops
Voravit: 15 inter æstu arenas torridas
De [b] cote durâ limpidi
Fluxere rivi: te imperante substitit
Arente flumen alveo.
Tuus 16 dies est, nox tua est: solis jubar
Radiis adornas aureis:
Æquorque 17 claudis littorum repagulis,
Terrasque cingis fluctibus:
Æstate lenis frigus acre, frigoris
Æstum rigore temperas.
Domine 18 intuere probra, contumelias,
Et hostium ludibria,
Qui te lacessunt impiis conviciis,
Molestiis nos opprimunt.
Ne 19 trade vitam turturis tuæ feris:
Turbam tuorum pauperum
Ne sempiternâ oblivione desere:
Memor 20 tui sis fœderis.
Nam nec tenebræ nos tegunt: nec pellimus
Obscuritate injurias,
Ope 21 destituti & omnibus fracti malis
Populi pudori consule:
Ut te merentem prosequantur laudibus
Miseri levati luctibus.
Exsurge 22 rector orbis optime, & tuam

Causam

Causam tuere: sis memor,
Quę probra passim nomini semper tuo
Stulta ingerat procacitas.
Voces 23 superbas & tumultus improbos
Silentio ne supprime:
Curamque rerum gerere te mortalium,
Qui negligunt te, sentiant

PSAL. LXXV. Confitebimur tibi Deus, &c.

Gratiæ hoc Psalmo aguntur Deo, quòd perpetuo præsto sit suæ Ecclesiæ, eamque in omnibus periculis defendat; puniat autem & penitus evertat ejus hostes impios & superbos, ad quos ipse orationem suam convertit, eosque monet, ne nimium suæ potentiæ & divitiis confidant: Deum enim multò potentiorem, omnis insolentiæ & injustitiæ vindicem, & innocentiæ assertorem esse.

Carm. genus xiii.

TE 2 nos carminibus, rex bone, patriis
Dicemus merito: te celebrabimus
Præsentem miseris, & memorabimus
Facta illustria posteris.
Quum 3 plenis venient tempora sæculis,
Cogam, inquit Dominus, consilium meum:
Iustis suppliciis prosequar impios,
Iustis muneribus pios.
Fundamenta 4 soli dissiliant licet,
Turbetur trepidis gens hominum minis,
Fundamenta soli fluxa a adamantinis
Nectam rursum ego vinculis.
O 5 stultos quoties admonui, modum
Vesanæ impios ut facerent nequitiæ suæ!
In cœlum quoties admonui, modum

Ne stultè arma capesserent?
Quid 6 cœlum stolidâ voce lacessitis?
Quâ spe sic furitis? spiritus arrogans
Cujus præsidio fretus in æthera
Cristas erigit impias?
Eois 7 coëat viribus occidens,
Conjurent calidæ cum Boreâ plagę,
Frustra divitias, sceptra, potentiam
Cuiquam concilia verint,
Unus 8 rex hominum, res hominum suo
Versans arbitrio, præcipitem trahit
Illum de solio, plebis ab infimæ
Hunc fæce ad solium erigit.
Nam 9 cratera meri purpurei Deus
Iam[b] dextrâ tenet, & vindice pharmaco
Undantem pateram temperat, & malis
Iustum supplicium parat.
Illinc impietas undique ab ultimis
Terrarum spatiis hauriet, & mero
Consumpto, cupido gutture turbidâ.
De fæce exitium bibet,
At, 10 me vate, Dei, quem genus Isaci
Et thure & precibus placat & hostiis,
Omnis posteritas munificentiam
Et vim numinis audiet.
Confringam 11 tumidæ tela superbiæ
Formidata bonis: cladibus obruta
Emerget pietas, & super æthera
Tollet conspicuum caput.

PSAL. LXXVI. Notus in Iudæa, &c.

Gratias hic Psalmus agit vero Deo qui solis Iudæis se patefecit pro præsentiâ suâ & defensione Ecclesiæ in omnibus periculis tumultuum & bellorum: ipsamque adeò Dei victoriam

victoriam & omnipotentiam verbis magnificis describit, & ad Deum laudandum celebrandumque omnes cohortatur.

Carm. genus iii.

GEntes 2 profanæ numinis loco colunt
Sibi quisque quem finxit Deum :
Iudæa verum novit & colit Deum:
Laudatque festis cantibus:
Deum 3 Sionis incolam, Solymæ sacris
Cui templa fumant ignibus.
Illic 4 minaces fregit arcus, lucida
Fregit sagittæ spicula.
• Clypea sinistris rapuit, enses dexteris :
Funesta bella sustulit.
Tu 5 præpotentes fortior tyrannidas
Virtute frangis: tu feram
Compescuisti6 fortium superbiam
Regum potenti dexterâ,
Fracta minacis spiritus ferocia,
Prędæ fuere : aut ferreo
Somno gravati condidere lumina.
Obtorpuere 7 dexteræ
Fortes virorum, vis equorum, & curruum
Elanguerunt impetus.
Tuum 8 verendum nomen & numen, tuæ
Quando æstus iræ incanduit,
Quis obviam ausit ire? quis miserum caput
Tuo furori objecerit?
Quum 9 templa mundi fulminum quateret fragor,
Ut impiâ tyrannide
Pœnis 10 repressâ supplicem modestiam
E servitute abduceres,
Attonita tellus siluit: imbellis pavor
Mentes superbas perculit.

Ultricis

Ultricis 11 iræ scelera pœnis obruta
  Humana gens quum cerneret,
Boni efferebant laudibus te, conscius
  Premebat horror impios.
Vota 12 ergo Domino nuncupate & reddite:
  Domino verendo munera
Ferte universi civitatis incolæ
  Sanctæ, Deumque agnoscite,
Reges 13 superbi quem pavent, qui spiritus
  Feros retundit impiis.

PSAL. LXXVII. *Voce meâ ad, &c.*

Docet Propheta in hoc Psalmo homines verè pios, ut suo exemplo in omnibus angustiis & rebus adversis ad solum Deum confugiant, non immemores interim magnorum et multiplicium ejus in Ecclesiam collatorum beneficiorum: quorum recordatione motus, asseverat, ne nunc quidem preces ipsorum irritas, et fiduciam vanam esse futuram.

Carm. genus vi.

TE 2 voce semper, te prece supplice
Rerum invocabo conditor optime:
  Nam lenis ac placatus aurem
 Das facilem miseris querelis.
Ad 3 te refugi quum premerer malis,
Ad te tetendi sollicitus manus
  Sub nocte solâ, donec atras
 Lux tenebras rediens fugaret
Mens 4 inquietis fracta doloribus,
Surdâ abnuebat aure fidelium
  Voces amicorum, medelæ
 Impatiens: animusque solum
Intentus in te, cum lacrymis preces

Miscens

Miscens tremebat: pectora flebili
Concussa singultu sonabant:
Cura animi cruciabat artus,
Æstus 5 vetabat sollicitudinum
Dulcem soporem carpere lumina:
Segnis ligabat membra torpor,
Vocis iter dolor obstruebat.
Tum 6 mente versâ volvere sæcula
Cœpi anteacti temporis, ac Dei
Numen bonis præsens, nec unquam
Auxilii miseris [a] avarum
Laudum 7 subibat, quas tibi carmine
Lyræ canebam suaviloquæ ad modos:
Secumque vestigabat ægra
Mens vario labefacta motu.
Num 8 me relicto in perpetuum Deus
Opis benignam jam retrahit manum?
Nec 9 ampliùs suum tenebit
Larga Dei bonitas tenorem?
Nec ore vatum leniet anxias
Curas suorum? 10 nec miseris erit
Placabilis? nec sistet iræ
Præcipitem bonitate cursum?
Tandem 11 remisso pectore, Quò dolor
Impellis? inquam: stant adamantinis
Decreta cœli fixa vinclis,
Nec dubio labefactis casu?
Nec fracta vi, nec temporis invidis
Obliviosi obnoxia [b] dentibus.
Rursus 12 tuæ mentem subibant,
Sancte parens, monimenta dextræ:
Qui templa picti sideribus poli,
Frugumque campos germine fertiles,
Et [a] sęcla tot nostros ad usus
Condideris pecudum & ferarum.
Quàm 13 sæpe, pœnis dum premis improbos,

Tutoque

Tutoque fulcis præsidio probos,
Mortalibus clementiæque &
Iustitiæ specimen dedisti,
Æterne 14 rerum conditor! omnia
Consulta cujus factaque sanctitas
Illustrat: haud quidquam tibi ingens
Orbis habet simile aut secundum.
Mirante 15 mundo tu Deus unice
Miræ dedisti signa potentiæ,
Ergastulis 16 quum liberasti
Abramidas [d] Pharii tyranni.
Vidêre 17 fluctus te tumidi Deus,
Vidêre fluctus, & trepido gradu
Fugêre: turbavit profundas
Horror aquæ vitreæ lacunas.
Fudere 18 aquosas imperio tuo
Nubes procellas de gravido sinu,
Sonore rauco: grandinisque
Infremuit lapidosus imber.
Cœli 19 tonantis [e] vastificus fragor
Implebat aures: lumina fulgurum
Terrebat ardor, & pavore
Attonitæ tremuêre terræ.
[f] Sali 20 rubentis pervia vastitas
Ductore te tot millibus obruit
Vestigia, & fluctu refuso
Clausit iter Phariis quadrigis.
Moses 21 & Aron (ceu pecudum greges
Pastor reducit) præsidio tuo
Duxere tranquillas per undas
Incolumes populi catervas.

PSAL. LXXVIII. Attendite popule, &c.

Hic Psalmus primò celebrat magnitudinem bonitatis
divinæ,

deinde, quâ Deus posteros Abrahami præ omnibus aliis gentibus, tanquam patrimonium peculiare, sibi elegerit; deinde eorundem incredulitatem, ingratitudinem, & contumaciam obstinatam accusat, qui neque miraculorum magnitudine, neque beneficiorum multitudine, nec suppliciorum grauitate, quæ omnia magnâ ex parte commemorantur, adduci potuerint, vt vero & sincero corde Deo fiderent, eiusque mandatis obtemperarent. In fine tamen gratuitam Dei bonitatem prædicat, qui in ipsâ irâ memor sit misericordiæ & promissionis suæ, gentemque suam perire non sinat, sed eam manu victrice tueatur.

Carm. genus 1.

AVdite 1 Isacidæ, & rerum pietate parentem
Qui colitis purâ, huc animos aduertite vestros.
Mira 2 canam, sed vera canam: quæ longa vetustas
Occulit arcanis oracula mersa tenebris,
Euoluam: priscis 3 accepta parentibus olim
Veriloquis dictis 4, in sæcula sera nepotum
Transmittam: laudesque Dei, mirandaque facta
Cognita de proauis discent me vate minores.
Namq; 5 parens mundi sancto quum fœdere gentem
Iungeret Isacidûm sibi, patres prodere natis
Per seriem 6, & seris venientia sæcula sæclis,
Et legum monitus & facta ingentia iussit.
Scilicet 7 vt memori benefacta priora tenentes
Pectore, consilium vitæ auxiliumque regendæ
A Domino exspectent, trepido turbante tumultu.
Ne tam cæca animos condant obliuia, legum
Irrita ventosis ve dent præscripta procellis.
Neu 8 similes patrum, malè gratâ mente rebelles,
Deficiant animi instabiles, dubioque labantes
Pectore. 9 Cur a soboles Efræmi docta sagittis
Figere vel iaculo quamuis distantia certo,

Terga

Terga dedit pænè ante tubas? latebrisque salutem
(O pudor!) abiectis quæsiuit turpiter armis?
Nempe 10 quòd auersos flexere per auia gressus,
Obliti 11 legum & monitorum & fœderis icti,
Obliti 12 tantorum operum, quę testibus olim
Patribus, in Phariis Dominus patrauerat oris.
Quum 13 mare diuisit sese cumulante profundo,
Inter & aggestos vndæ stagnantis aceruos
Incolumem eduxit populum, 14 duce nube, serena
Luce, per obscuras flammâ præeunte tenebras.
Flumina 15 de solido patefecit vulnere saxi,
Damnatisque 16 siti riuos donauit arenis:
Nec 17 satiati vndis linguas tenuêre procaces
Ausi 18 immane scelus, deserta per auia rursus
Tentauêre Deum, & ventris stimulante voracis
Ingluuie, petiere cibos: 19 ac talibus ora
Soluerunt. Silicis duræ qui flumina venis
Elicuit, subitoque sitim torrente levavit,
Non 20 potis est panem, non lautæ fercula mensæ
Addere? non epulis convivia larga profusis?
Audiit 21 omnipotens, calidaque accensus ab ira est,
In Judamque hausit flammato corde furorem.
Et 22 populo tamen ingrato, totiesque salutis
Immemori acceptæ, victum dedit ille petitum.
Castra 23 super latè ætherei patefecit olympi
Horrea, 24 dein gravidas cœlesti semine nubes
Ambrosiæ largos super agmina soluit in imbres:
Cœlestisque 25 cibi indulsit mortalibus usum.
Cedere 26 tum jusso campis ex aëris Euro,
Mox tepidis volucrum pluvias Notus attulit alis:
Non 27 secus ac siccæ cumulos quum verrit arenæ,
Pulvereamque trahit deserta per arida pallam.
Castra 28 super tensisque super tentoria velis
Alituum tremulis resonabant agmina pennis,
Et circum affusis cumulabant stragibus agros.

Iamque

Iamque 29 epulis exemta fames: 30 sed praua libido
Non exemta tamen; sed adhuc sine fine petitæ
Faucibus hærebant epulæ: 31 Deus ecce repente
Vltro adest: latè subitâ grassante ruina,
Robora selectæ passim cecidère iuuentæ.
Sed 32 neque tot pœnæ, neque tot benefacta rebelles
Continuere animos, nec tot miracula, rerum
Naturâ monstrante Deum 33 Pater ergo procaces
Casibus assiduis fregitque, & robore fracto,
Ante diem tremulę succidit fila senectę.
Vix 34 tandem morbis vexati, erroribus acti,
Omnibus exhausti propè cladibus, omnium egeni,
Agnouêre Deum: 35 per tot discrimina tecti
Ereptique malis, sæuoque ex hoste recepti,
Verba 36 tamen blandis fundebant subdola linguis
Ore pii, mendaci animo: 37 neque fœderis icti
Seruauère fidem. 38 verùm clementior ille
Sontibus ignouit: patriâ pietate remisit
Offensas, meritamque vltrò compescuit iram: (gacis
Quippe 39 homines memor esse animi modò flabra fu-
Quæ fragiles agitent morituri corporis artus.
O 40 quoties inter c viduas cultoris arenas,
Inter saxa siti squalentia, 41 numinis iram
Languentem insanis irritauêre querelis:
Et sua diuinas dimensi ad robora vires,
Virtutem breuibus voluêre includere metis,
Quæ mare, quæ terras, quæ cœli continet orbes.
Scilicet 42 obliti benefacta priora, salutem
Acceptam, & duri nuper iuga demta tyranni,
Et 43 quæ per Pharias d miracula plurima gentes
Edidit, in vitreos suffuso sanguine riuos,
Damnatisque siti laticum sine munere mensis,
Et 44 modò pestiferæ per celsa palatia muscæ
Spicula figebant liuenti tincta veneno:
Et 45 modò flumineis squalebant atria ranis,

Et

Et 46 nunc e bruchus edax hominumque boumque
Agmine nunc denso dirę exedêre locustæ (labores,
Grandinis 47 imbre hortos, lapidosâ grandine vites.
Grandine siluarum Dominus decussit honorem:
Grandine 48 prostrati fortes iacuere iuuenci:
Et segetum grauidos ruit igneus imber in agros.
Ira 49 Dei, laxisque furor bacchatus habenis,
f Eumenidumque faces, & conscius horror oberrans
Pectora, turbabat stimulis præcordia cæcis.
Tum 50 letho patefacta via est: mors sæva per omne
Passim hominum pecudumque caput nulli ęqua cucur-
Primitias 51 sobolis, carissima pignora, florem (rit:
Roboris, & seræ spem præsidiumque senectæ
Prostravit, quà Nilus aquâ se divite voluit,
Et septemgeminis refluum mare submovet vndis.
Interea 52, ceu pastor oues in pascua ducit,
Ipse 53 suum Dominus populum deduxit, ab omni
Vi procul & trepidâ formidine: fluctibus æquor
Obruit infestos in se redeuntibus hostes.

At 54 sancti tenuere patres loca sancta, Deique
Parta manu, exclusit gentes prius unde profanas,
Aut prostravit humi victas: 55 & g iugera mensus
Abramidis habitare dedit. Nec 56 segniùs illi
Irritare Deum, & rerum tentare parentem,
Fœdera negligere: 57 & patrum de more rebelles,
Auertêre suos recto de tramite gressus.
Non secus ac arcus curuat se in cornua neruo
Adducto, dextraque iterum neruoque remisso
In faciem subitò flectit se sponte priorem:
Libera 58 sic iterum gens impia vindice pœnâ
Ad sese rediit, cunctisque in collibus aras
Erexit, finxitque sibi simulacra deorum,
Ac 59 Dominum rerum meritas accendit in iras.
Audiit 60 omnipotens pater impia vota precesque,
Et sibi dilectam gentem contemsit: & aras

Ipse

Ipse suas, ac h Silonis tentoria liquit,
Sola sibi è cunctis electa habitacula terris.
Deseruitque 61 sui monimentum fœderis arcam
Hostibus in prædam: monimentum roboris, vnde
Clara Dei in cunctas splendebat gloria terras.
Hos 62 ferro, terræ iratus sibi nuper amatę,
Obiecit flammis alios: 63 cecidere cruento
Ense sacerdotes: 64 non connubialia festis
Carmina sunt cantata toris, carique mariti
In deploratis viduæ iacuere sepulcris.
Ast 65 vbi iam pœnis meritam satiauerat iram,
Ceu crapulâ excussâ miles, lentoque sopore
Excitus, arma iterum fugientes vertit in hostes:
Tergaque 66 vulneribus figens imbellia cæcis,
Perpetuam adspersit ventura in sæcula labem.
Non 67 tamen Efræmum præstantem fortibus armis
Elegit, cui sceptra daret: non ille Manassæ
Pignora: 68 sed Iudam, sed celsæ tecta Sionis,
Templa 69 sibi & solido fundata sacraria saxo,
Cumque polo & stellis mansuram in sæcula sedem.
Quique 70 sequebatur pecudes in pascua Dauid,
Sustulit 71 è caulis caram & sibi pascere gentem,
Impositum solio, & sanctæ ius dicere terrę
Iussit: 72 & ille gregem studio curaque fideli
Rexit, & infestis defendit ab hostibus armis.

PSAL. LXXIX. *Deus, venerunt gentes &c.*

Hoc Psalmo cum suspiriis & lacrymis Ecclesia crudelitate & libidine tyrannorum oppressa, & penè à Deo deserta, de suis miseriis & angustiis conqueritur, ardentique precatione à Deo petit, vt suos defendat, & hostes Ecclesiæ funditus euertat: pro quo ipso auxilio, perpetuam Deo gratiarum actionem, & diuinorum beneficiorum celebrationem pollicetur.

Carm.

Carm genus iii.

HÆreditatem 1, rector orbis, cur tuam
 Invadit hostis impius?
Ritu profano polluit sacraria
 Tuo dicata nomini:
Soloque stratam funditus Solymam suæ
 Tegit ruinæ molibus.
Truncata 2 ferro membra te colentium
 Passim per agros objacent,
Lanianda rostris vulturum crudelibus
 Aut belluarum dentibus.
Rivi 3 cruoris perluunt vias, velut
 Torrens adauctus imbribus.
Nec usquam amicus ossa sparsa qui legat,
 Aut lecta tumulis obruat.
Functique 4 fato pariter & superstites
 Ludibrio accolis sumus.
Parens 5 benigne, quem modum tandem tuæ,
 Speremus iracundiæ?
An continenter instar ignis omnia
 Vorantis in nos sæviet?
Tui 6 furoris verte potiùs impetum
 In impiarum gentium
Tot regna: nomen quæ tuum vel nesciunt,
 Vel, si sciant, non invocant:
Semen 7 piorum quæ laborant perdere
 Armis, & urbes ignibus.
Revocando 8 vetera, parce, genitor, crimina,
 Faces furori subdere.
Sed pænè cunctis obrutos malis, tuâ
 Nos præveni clementiâ.
Offensionum 9 mitis obliviscere,
 Nostræ salutis anchora.
Placatus adsis, splendor ut cunctis tuæ

Clarescat

Clarescat oris gloriæ :
Cur 10 obstruatur impiis, quærentibus
Num noster hic cesset Deus.
O juste vindex, impios exercitos
Pœnis vicissim cernere
Fac nos, cruore qui piorum sordidi
Nunc insolenter gestiunt.
Audi 11 gementes carcerum qui vinculis
Marcent : potente dexterâ
De fauce mortis libera, quos sedibus
Iamiam tyranni destinant.
Et 12 quam intulerunt contumeliam tibi,
Et quam tuis injuriam,
Multiplicatam redde nostris accolis,
Rerum perennis arbiter.
Et 13 nos, ovilis grex tui, quem pabulo
Alis, tueris numine :
Et posterorum posteri laudes tuas
Cunctis canemus sæculis.

PSAL. LXXX, Qui regis Israël, intende, &c.

Hic Psalmus ejusdem ferè est cum priori argumenti. Ecclesia enim hic quoque de summis suis miseriis & angustiis conqueritur : & priora Dei clementis in Ecclesiam beneficia, sub insigni allegoriâ vitis & vineæ commemorat; ejusque auxilium, cum pollicitatione gratiarum actionis, ardenti precatione implorat.

Carm. genus xvi.

HEbræi 2 generis pastor, uti gregem,
Blandè progeniem qui regis Isaci,
Inter qui geminos aligeros tuo
Præscribis populo jura salubria :

Selecta

Selectæ 3 soboli da bonus ac favens
Lumen posse tuæ cernere gloriæ,
Da vim posse tuæ nosse potentiæ:
Ac fessis properè porrige dexteram.
Tu 4 nos si placido a lumine videris,
Cedent continuò cætera prosperè.
O 5 rex armipotens, quem statues modum
Iræ? quando humiles suscipies preces?
Irroras 6 lachrymis fercula, lacrymis
Misces continuis pocula: 7 jurgia
Nostris finitimi de spoliis serunt,
Et nostra exagitant ludibrio mala.
O 8 rex armipotens, agmina cœlitum
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cætera prosperè.
Traduxti 9 Phariâ de scrobe vineam:
Pravarum expuleras semina gentium,
Ut 10 puro sereres puriùs hanc solo.
Jam radix teneras fuderat undique
Fibras: 11 jam tremulo frigore texerat
Montes: qua cedris brachia sparserat:
Tangebant 12 teretes æquora palmites,
[b] Euphratem teneri germina surculi.
Nudatam 13 solitis cur modò sepibus
In prædam hospitibus deseris hanc vagis?
Cur 14 hanc sævus aper proterit? alites
Carpunt? omnigenæ depopulant feræ?
O 15 rex omnipotens, obsecro jam redi
Tandem, & sidereo prospice de throno:
Placatusque tuam respice vineam,
Plantâras propriâ quam tibi dexterâ.
Hunc 16 saltem placidus respice ramulum,
Cui cultu assiduo conciliaveras
Robur, clara tui gloria nominis

Terrarum

Terrarum ut populis nota sit omnium.
Illic 17 flamma vorat brachia vitium:
Hic convulsa gemunt: cæsa bipennibus
Hic duris resonant: omnia pessum eunt:
Iræ justa tuæ nos premit ultio:
Indulgens 18 genitor, nunc ope sublevа:
Firma præsidio nunc propiùs tuo
Hunc, vires & opes & decus antea
Affectu patrio cui cumulaveras.
Vitam 19 redde tuis, sancte parens, quibus
Semper mors avidis faucibus imminet.
At nos usque ducem te comitabimur,
Præsentem miseris te celebrabimus.
O 20 rex armipotens, agmina cœlitum
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cætera prosperè,

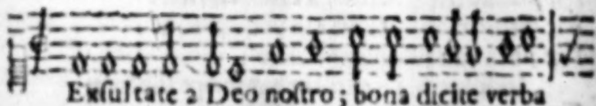
PSAL. LXXXI. Exsultate Deo adjutori, &c.

Hymnus hic videtur scriptus, ut decantaretur in festo tabernaculorum, ad cujus celebrationem Propheta populum studiosè invitat, ipsumque adeò Deum, multiplicia sua beneficia commemorantem; fœdus antiquum renovantem; de gentis Iudaicæ ingratitudine & contumaciâ conquerentem, pœnasque simul irrogantem, inducit: ita tamen, ut ipsum invitum punire, multoque benefaciendi quàm nocendi cupidiorem esse & fuisse, ostendatur.

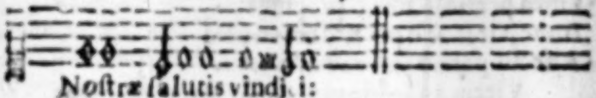
Carm.

Carm. genus xxi.

Diſcantus.

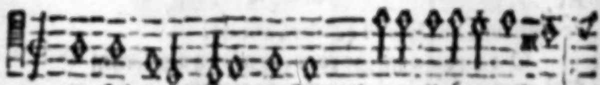

Exſultate 2 Deo noſtro; bona dicite verba

Noſtræ ſalutis vindici:

Altus.

Exſultate 2 Deo noſtro; a bona dicite verba

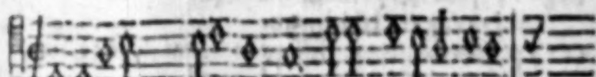

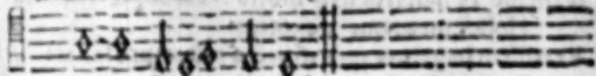
Noſtræ ſalutis vindici:

Iſacidûm 3 laudate Deum pæana canentes
Ad tympani dulces modos.
Nec 4 lyra, nec ceſſent genialia nablia: feſtis
Tubâ calendis clangite.
Hunc 5 læti celebrate diem, ſtata ſacra ferentes:
Nam ſic ſtatutum eſt patribus,
Sic 6 lex ſancta jubet, ſic ſacri fœdera pacti
Percuſſa cum majoribus.
Hæc eſt illa dies ventura in ſecula teſtis
Memphiticæ tyrannidis:
Quum b Peluſiacis Hebri gens hoſpes in oris
Erraret, & linguæ ſonum
Attonita ignotum audiret, nec nota viciſſim
In verba fruſtra os ſolveret:
Quumque 7 humeros curvaret onus ſervile, manuſque
Laſſaret olla fictilis;

Excuſſi

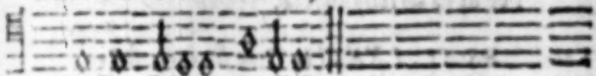
Tenor.

Bassus.

Excussi 8 manibusque ollas, humerosque levavi
Luto, inquit optimus parens :
Auxiliumque tuli poscenti in rebus egenis ;
Et nube densâ conditus
Intonui: ad Meribam propter, tua jurgia passus
Feci tui periculum.
Nunc 9 etiam selecta mihi gens auribus hauri,
Et quæ paciscor, accipe :
Si 10 mea dicta vagis non tradas irrita ventis:
Nec alterum colas Deum,
Nec prostratus humi supplex nova numina adores ;
Sed 11 unicum tibi me Deum
Esse velis, domini qui ruptâ compede Nili,
Juris tui te reddidi:
Posce modò; spe plura feres, potiora petitis,
Majora votis auferes.

Hæc 12 neque dicta suas populus demisit in aures,
Bene nec monenti paruit.
Ergo 13 ipsos sibi permisi, frænoque remisso
Solvi vagam libidinem.
O 14 potiùs monita audissent mea! me duce rectum
Vtinam institissent tramitem!
Namque 15 humiles illis subitò fractosque dedissem
Hostes, meamque dexteram
Vertissem in gentes, quæ 16 recta odere, profanas:
Et supplices mendacibus
Vultibus Isacidûm ambissent verbisque favorem;
Felicium omne in sęculum
Isacidûm, quibus 17 almus ager fudisset abunde
Frugum benignam copiam,
Mellaque de duri fluxissent viscere saxi
Per arva cultus inscia.

PSAL. LXXXII. *Deus stetit in, &c.*

Psalmus hic primò docet, Deum omnibus regibus & judicibus superiorem esse, eorumque actiones & sententias exactè nosse, rationesque aliquando reposciturum esse. Deinde accusat & objurgat magistratuum injustitiam, eosque sui officii commonet; & in quanta dignitate divinitus sint constituti, quantaque ipsorum sceleribus pœnæ immineant, ostendit. Tandem precatur, ut, quando nemo judicum istis admonitionibus moveatur, ipse Deus justi regis & judicis officio inter homines fungatur.

Carm. genus vi.

[a] REgum 1 timendorum, in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iovæ,
Qui judicantum examinabit
Nequitiam [b] trutinâ severâ.

Nu

Num 2 fraudulentos semper & impios
(Inquit) dolosâ lance fovebitis?
Pauperque 3 pupillusque vestrum
Ceu scopulum metuet tribunal?
Quin 4 orbitatem cernitis anxiam?
Aurem querelis quin inopum datis?
Cur pauperes non à superbo
Ludibrio asseritis potentum?
Frustra 5 monemus: lumina cæcitas,
Errorque mentes obsidet: ut neque
Compaginem rerum solutam
Iustitiâ pereunte cernant.
Deus 6 vocavi vos, dominos necis
Vitæque feci: sceptriferâ manu
Pacem dedi tueri, & armis
Lethiferum cohibere bellum.
At 7 mors iniquæ justa superbiæ
Ultrix honores detrahet, & pari
Ignobili cum plebe fato
Purpureos rapiet tyrannos.
Exsurge 8, legum fræna manu Deus
Capesse, cunctis arbitrio tuo
Qui regna dispensas, ut orbi
Imperio domineris æquo.

PSAL. LXXXIII. *Deus quis similis, &c.*

Hoc quoque Psalmo Ecclesia in suis angustiis ad Deum confugit, ejusque auxilium contra hostes suos multiplices, qui enumerantur, invocat, eodemque modo, quo Chananæi olim à Baracho, & Midianitæ à Gedeone victi sunt, istos quoque vinci & funditus everti postulat, idque eo potissimùm nomine, ut Dei omnipotentis majestas & præsentia clariùs apud gentes elucescat, et quàm latissimè propagetur,

Carm. genus ii.

NE 2 taceas, ne cuncteris, pater optime, néve
Preces tuorum sperne duris auribus.
Ecce 3 fremunt hostes circùm, & miscere tumultu
Sæuo parati cuncta, cristas erigunt.
Concilia 4 occultè coëunt, populoque minantur,
Tu quem tuendum propriè susceperas.
Eia 5 (aiunt) properate, omnem succidite siluam:
A stirpe sobolem deleamus Isaci.
En 6 sceleri iurata manus coit omnis in unum;
Tua instituta vt deleant & fœdera.
En 7 cum palmifera iunctus [a] Nabathæus Idume,
Soboles 8 Moabi, & [b] Agareni & [c] Gabala,
Cumque Palæstinis Tyriisq; [d] Amalecus & [e] Ammon,
Syrusque 9 iungit castra [f] Lothi posteris.
At 10 tu sterne solo victos [g] Madiana iuuentus,
Vt cęsa texit semitas te vindice,
[h] Sisara ceu tumidus cecidit, milesque [i] Iabini:
[k] Cissontis vndas turbidas quum sanguine
Tinxere: 11 infletæ passim iacuere cateruæ,
[l] Lętamen agris. 12 nec fuga eripuit duces
[m] Orebum & [n] Zebum: nec subtraxere latebræ
A falce mortis [o] Zebeamque & [p] Salmanam:
Dicere 13 non veritos animo votoque superbo,
Dominos futuros se tui sacrarii.
At 14, tu sancte parens, sic hos vertigine torque,
Vt rotula cliuo, stipula vento voluitur:
Flamma 15 velut siccæ populatur brachia siluæ,
Per alta stridens montium cacumina,
Sic 16 vrge attonitos consternatosque procellâ,
Tui furoris dissipa sic turbine,
Sic 17 animos dolor exurat, pudor ora coloret,
Suis miseriis numen vt probent tuum.

Sic 18 ignominiâ fastum preme, damna timorque
Sic continenter territos exerceant,
Te 19 solum ut noscant dominum, rerumque poten-
Quacunque terras ambit axis ignifer. (tem,

PSAL LXXXIV. Quàm dilecta, &c.

Docet hoc Psalmo Propheta, summum in hâc vitâ felicitatis gradum esse, habitare in Tabernaculis Domini, id est, membrum esse veræ Ecclesiæ, pieque Deum invocare et colere. Ideoque tacitè conqueritur de suis inimicis, quorum violentiâ è cœtu piorum excludebatur, Deumque orat, ut ardenti huic suo in templum redeundi desiderio, optatâ sui restitutione, tandem satisfaciat.

Carm. genus viii.

O 2 Rex [a] armipotens, qui [b] creperos tuo
Bellorum arbitrio dividis exitus,
Ergo limina templi
Lætus conspiciam tui.
Hic 3 cor lętitiâ palpitat: hic bonis
Languet [c] mens nimiis ebria, gestiunt
Artus, atria vivi
Visuri propiùs Dei.
Hic 4 passer latebras invenit, hic locat
Nidum [d] veris avis nuncia O atria
Regis bellipotentis,
Ut vos adspiciam libens!
Felix 5 qui domui perpetuò tuæ
Herens te celebrat: qui penitus suam
In te spem posuerunt
Felices ter & ampliùs.
Felices 6, studio qui properant pio
Templo sacra tuo ferre: 7 per aridas

Valles fontis amœni
De rivis liquidis bibent.
Nec deerit pluviæ, quæ repleat cavas
8 Fossas, et agmen aquæ, dum properat premens
Turmam turma, parentum
Ritu cedere victimas.
O 9 rex armipotens, da placidum tuo
Te regi, capitis cui decus inclytum
Indulsti: bonus autem
Ne duram abnue supplici.
Tu 10 noster clypeus, rebus in asperis
Spes & præsidium: 11 juxta adytum tuum
Unius mora lucis
Pro mille est mihi sæculis.
Sim custos potiùs liminis in tuo
Templo, sancte parens, quàm Solyma procul
Degam inter sceleratos
Multis clarus honoribus.
Tu 12 sol, tu clypeus, tu Dominus: tuis
Tu das conspicuâ fulgere gloriâ:
Nec puro scelerum unquam
Claudis munificam manum.
O 13 rex armipotens, quem penes exitus
Bellorum, & positis ensibus otia:
O bis terque beatos,
Qui te spe solidâ colunt.

PSAL. LXXXV. Benedixisti, &c.

Hic Psalmus in memoriam Deo revocat priorem suam placabilitatem et misericordiam, Patribus delinquentibus sæpe præstitam: atque ideo in præsentia quoque Ecclesiam non deseri, sed mitigatis benignè calamitatibus recreari petit: nec petit solùm; verùm etiam animosâ quadam fiduciâ statuit, voti se compotem fore: et quasi in re præsenti jam

versatur

versetur, novam Ecclesiæ felicitatem magnificè describit, deque ea illi cum gaudio gratulatur.

Carm. genus 1.

NOn 2 semper tumidis fervent vexata procellis
Æquora, nec gelidâ riget horrida terra pruinâ:
Inque vicem ponunt venti, mare sternitur, aura
Mitior in florem torpentes evocat herbas.
Nec 3 semper, Deus, avertis mœrentibus aurem
Durus, & indulgens iræ: quondamque favore
Sponte tuum amplexus populum es: vinclisque solutis
Servitii, patrias duce te remeavit ad aras.
Oblitus 4 scelerum & violati fœderis, iram
Lenisti, & patriâ texisti crimina curâ.
Et 5 nos ergo parens, nostræ & spes una salutis,
Respice placatus facilisque animumque benignum
Accipe: 6 perpetuæ nève implacabilis iræ
Sæviat in seros etiam vindicta nepotes.
Respice 7 nos melior tantùm: quodcunque misellæ
Spirat adhuc animæ, te respiciente vigorem
Accipiet: populoque tuo, jam nube repulsâ
Tristitiæ, lætos hilarabunt gaudia vultus.
Alme 8 parens, bonitate tuâ complectere fessos,
Speratæque diu jam fructum ostende salutis.
Jamdudum 9 expecto, Dominus dum læta futuri
Signa det, arcano pulsans præcordia motu.
Et 10 dabit haud dubiè positâ placabilis irâ
Signa secunda: piis dabit omnia prospera, leges
Qui patrias & sacra colent, errore relicto.
Ecce 11 salus, ecce incultas bona copia terras
Incolet, & læti renovatrix gloria sęcli.
En 12 bonitas, en alma fides feret obvia gressus:
Terra 13 fidem, cœlo terras [b] Astræa relicto
Sancta colet, comes Astrææ bona copia cœlo

 Appluet,

Appluet, & lætos decorabit frugibus agros.
Et 14 quacunque feret Dominus vestigia, gressus
Antè ferent jus fasque suos: lis, visque dolusque
Deseret afflictas per tot jam sæcula terras.

PSAL. LXXXVI. *Inclina Domine, &c.*

Psalmus hic ardentem precationem continet quâ David conscius suæ imbecillitatis, à Deo exaudiri, doceri, regi, & in vita innocentiâ confirmari, cum quadam fiducia petit, simulque Dei omnipotentiam, majestatem et clementiam mirificè prædicat.

Carm. genus x.

DA 1 mitis aurem supplici
Deus: saluti consule
Ope destituti & pauperis,
Nec semper iræ vindicis.
Servum 2 tuum serva Deus,
Cui spes salutis unica es:
Serva 3 invocantem jugiter
A solis ortu ad vesperum
Depelle 4 mentis nubila
Pendentis à te servuli,
Blandæ 5 parens clementiæ,
Promtus vocanti parcere,
Intentus 6 audi supplicem:
Nam 7 te vocamus arduis
In rebus, invocantibus
Opem benignus quòd feras
Nullus 8 deorum par tibi:
Nullus secundus: exserit
Nullus suam potentiam
Tam splendidis miraculis.

Rerum

Rerum 9 creator, ultimis
Ab orbis oris affluent,
Flexoque gentes poplite
Te prosequentur laudibus.
Solus 10 nec ævi termino
Inclusus aut potentiæ,
Deus deorum, gentibus
Miranda cunctis perpetras.
Legum 11 tuarum semitam
Fac ingredi me: pectoris
Compone fluctus turbidos,
Tranquilla mens ut te colat.
Ut 12 spiritus contagio
[a] Emancipatus corporis,
Tuam celebret gloriam,
Dum vita voxque suppetet.
Vivo 13 tuâ clementiâ
De fauce mortis erutus,
Quum 14 virium fiduciâ
Sæviret hostis insolens:
Securus 15 quum vis numinis
Mihi immineret, tu Deus
Et lenis & placabilis,
Et pacta fidus reddere.
Mitis 16 bonusque respice,
Qui pendet ex te, servulum;
Opem fer, & [b] vernaculum
Tuum periclis exime.
In 17 me favorem sentiant
Hostes tuum: ora decolor
Muret [c] pudor, quum viderint
Mihi te salutis vindicem.

PSAL. LXXXVII. Fundamenta ejus, &c.
Celebrat Propheta hoc Psalmo, perpetuoque se celebra-

novum pollicetur, laudes Sionis, seu veræ Dei Ecclesiæ quam comparatione aliarum urbium mirificè extollit, et in eius societatem omnes toto terrarum orbe gentes perventuras esse, cum gaudio prædicit.

Carm. genus iii.

ABram'datum 2 cæteras urbes supra
Dominus Sionis diligit
Portas, Sionis, imminet quæ montium
Fundata sanctis collibus.
O 3 prædicanda posteris sęclis Sion,
Beata a mater urbium:
Tecúmne b Babylon se audeat componere?
4 Tecúmne c Memphis insolens?
Ventura Babylon sub jugum Dei, Deo
Flexura Memphis poplitem.
Præclara quamvis & Palęstina & Tyros
Iactet virorum robora;

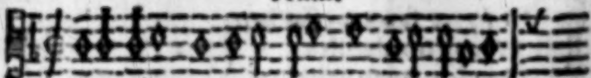
Carm. genus xxii.

Discantus.

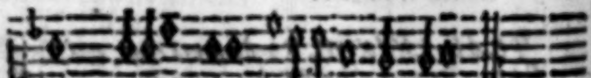

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Altus.

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

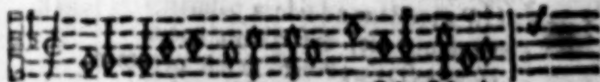
Spes, columen, vitæ præsidiumque meæ.

Nihil 5 ad Sionem fortibus fœtam viris,
Favore tutam numinis.
Censore 6 Domino humana gens quum nomina
Ad profitenda confluet.
Quis non Sionis se feret civem? inseri
Quis non colonus ambiet?
Tum 7 vox Sionem carminum, tum vox lyræ
Canent Sionem & tibiæ:
Et nostra si quid audiendum vox sonet,
Laudem Sionis vox canet:
Et si quid animus voce dignum excogitet,
Animus Sioni serviet.

PSAL. LXXXVIII. Domine Deus, &c.

Miserabilem hic Psalmus lamentationem continet hominis sensu iræ divinæ oppressi, et omnibus humanis præsidiis destituti, cumque desperatione et morte acerrimè luctantis. In qua ipsa tamen animum erigit, solitusque Dei misericordia spem et fiduciam suam niti ostendit.

Tenor.

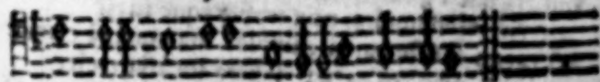

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Bassus.

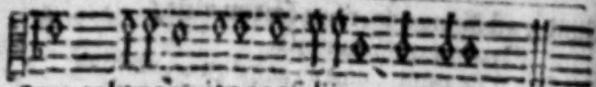

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Spes, columen, vitæ præsidiumque meæ.

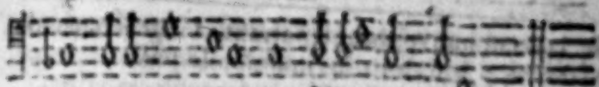
Spes,

Spes, columē 1, vitæ præsidiumque meæ.

Imò 3 parens, facilem ne vultum auerte precanti,
Néve humiles durâ respue mente preces.
Mens 4 hebetata malis torpet; confecta dolore
Funereas spectat languida vita faces.
Membra 5 vigor liquit: mors vnguibus imminet atris:
De tumulo tantùm iam mihi cura meo est.
Corpora 6 non aliter pallent sub mole sepulcri,
Vulnere quæ subitò mors inopina tulit.
Perpetuis quæ sub tenebris obliuia condunt
Alta, salutiferam te retrahente manum.
Carcere 7 ceu clausum, & cæca sub nocte sepultum,
Me propè lethææ gurgite mergis aquæ.
Vsque 8 premis, stratumque vrges, supraque iacentem
Accumulas iræ flumina cuncta tuæ.
Me 9 veluti scopulum fugiunt horrentque sodales,
Quos portum afflictæ spes erat esse rati:
Affixusque toro iaceo, ceu compede vinctus:
Languida 10 cesserunt lumina victa malis.
Interea lassas tendens ad sidera palmas,
Te veniente die, te fugiente voco.
Scilicet 11 exspectas, ut acerbâ morte peremto
Ostentes vires me revocando tuas.
An rediuiua tuas in laudes ora resoluent,
Quos gelido tellus claudet auara sinu?
An 12 tua sub tumuli bonitas cantabitur antro?
Vulgabuntve tuam muta sepulcra fidem?
Iustitiámne 13 tuam taciturna silentia pandent?
An referent vires nox tenebræque tuas?
Ast 14 ego, sancte parens, supplex tua numina clamo:
Nec precibus vacua est hora locúsve meis.
Sancte 15 parens, animæ auxilium cur subtrahis ægræ?
Cur surdâ miseras respuis aure preces?

Me

Spei, columen, vitæ præsidiumque meæ.

Me 16 dolor & primis labor anxius urit ab annis:
  Me trepidi exanimant corde micante metus.
Me 17 furor exagitat tuus; opprimit undique terror,
  Agmen 18 ut hibernæ quod sata mergit aquæ.
Æger, 19 inops, cari jaceo desertus amicis;
  Nec noti ærumnis ingemuere meis.

PSAL. LXXXIX. Misericordias Domini, &c.

Hoc Psalmo Ecclesia in summas angustias et miserias conjecta, ita quidem, ut à Deo ipso deserta videri posset, magnifice Dei omnipotentiam et benignitatem prædicat, ejusque promissiones de venturo Messiâ Davidi factas, quarum Deus oblitus videbatur, commemorat: et etiamsi ob moram auxilii facilè in dubium venire Dei misericordia & veritas posset: se tamen propterea de fide promissionum divinarum minimè dubitaturum, sed certò voti aliquando compotem, Dei bonitatem omnibus prædicaturum esse asseverat.

Carm. genus 1.

TU 2 mihi carmen eris rerum pater optime, semper:
  Notaque erit populis bonitas, me vate futuris,
Pollicitique immota fides, dum sidera mundo
Volventur tacito: 3 citiùs quoque sidera credam
In chaos antiquum lapso se condere mundo,
Irrita quàm sacri credam fore fœdera pacti,
His 4 concepta tuo quondam cum Davide verbis;
Dum 5 mare, dum tellus staret, dum sidera cœli,
Davidici generis mansuram in secula prolem,
Et stabilem regni ventura in tempora sedem.
  Te 6 pater, ætherei cœtus, te jure piorum

Secla

Sęcla hominum celebrant, patrantem ingentia mundo
Mirante, 7 & stabilis ius inuiolabile pacti
Servantem. quem terra tibi, quem conferet æther,
Magne parens? 8 quem siderei tremit omnis olympi
Cœtus, & attoniti submissâ mente tyranni.
Armorum 9 belliq; potens, quocunque moueris,
Alma fides clarâ circum te luce refulget.
10 Tu a maris irati furias compescis, & vndæ
Dejicis insanæ tumidos ad sidera fluctus.
Tu 11 Pharon elatam lethali vulnere sternis,
Et quicunque tuis miserum caput obiicit armis.
Tu 12 terræ cœlique opifex: quæcunque capaci
Complexu facies mundi reuolubilis ambit,
Auctorem agnoscunt: 13 Aquilo tibi servit & Auster:
a Thabor & occiduum qui condit vertice solem,
Quique rubet radiis c Hermon tepefactus Eois,
Lætitiâ exsultant. 14 validæ tu robore dextræ
Clara per immensum spargis miracula mundum.
Ante 15 tuum solium tibi iustum apparet & æquum:
Ante oculos adstat bonitas, & nescia flecti
Promissi sincera fides. 16 O terque quaterque
Felices, quos festarum clangore tubarum
Ad tua sacra vocas: 17 quos sacri lumine vultus
Illustras, hilaresque tui sub numinis umbra
Custodis: 18 bonitate tuâ super æthera vectis
Das vires, decus, imperium: 19 das impia contra
Agmina, ceu clypeum, per dura pericula regem.
Tu 20 tibi dilectum secreto numine vatem
Implêsti, vt sæclis daret hæc responsa futuris.
Ipse 21 mihi legi mediâ de plebe, meoque
Imposui regem solio, qui protegat armis
Isacidas, populoque meo qui iura ministret:
Davidis & sacro perfudi tempora oliuo.
Huic 22 animum viresque dabo, pręsensque tuebor
Perpetuò, 23 ne fraude scelus, ne robur apertè
Exitium

Exitium ferat: 24 ipse hostes, ipse impia sternet
Agmina: 25 nulla meam vertet sententia mentem:
Auxiliumque feram bonus, & super ætheris axem
Nominis auspicio nostri se gloria tollet.
Iura 26 dabit terris, rapido quas gurgite claudit
Hinc mare [d] Sidonio fœcundum murice, & illinc
Palmifer Euphrates, 27 supplex me in vota vocabit
Ille patrem. Deus ille meus tu, (dicet) & vnum
Præsidium, una meæ custodia certa salutis.
Hunc 28 ego præcipuo contrà dignabor honore,
Supra aliosque dabo rerum moderamina reges,
Quicunque immensum populis dant iura per orbem.
Nec 29 meus absistet fauor illi in sæcla, nec illi
Iurata æterni soluentur fœdera pacti.
Quin 30 sobolem & sobolis seros in cuncta nepotes
Sæcla dabo & stabilis sceptrum immutabile regni,
Donec ab obscuris lucem sol dividet umbris.
Quòd 31 si posteritas mea fœdera sancta profanet
Immemor, 32 & legem spernat, iustamque recuset
Ire viam; 33 domitos pœnis duroque labore
Compescam, & plagis usque exercebo rebelles.
At 34 neque destituam regem bonitate perenni,
Fœdera nec soluam, 35 nec quod semel ore profudi,
Vlla immutabit venturi temporis ætas.
Quippe 36 semel sancto firmaui fœdere, iurans
Per me, Nulla dies initi cum Davide pacti
Immemorem argueret. 37 soboles, dum sæcula mundus
Voluet, ei patrii sceptri moderamen habebit.
Isto 38 mi sol testis ad hæc, & conscia luna,
Cum quibus æquæuum sceptrum Iudæa tenebit.
At 39 nunc sancte parens, tumidâ inflammatus ab irâ,
Proiicis electum regem: 40 rata fœdera pacti
Negligis, & capiti sacrum diadema reuulsum
Sternis humi, & populis præbes calcare profanis.
Nuda 41 patent hosti disjectis oppida muris:

Sit

Si qua manet, gelidâ formidine concutis arcem:
Cunctis præda sumus populis 42 rapiuntque feruntq;
Vicini, insultantque malis, miserosque proteruis
Vocibus illudunt. 43 hostis tu robore dextram
Interea firmas, perfundis pectora dulci
Lætitia: 44 ac gladios hebetas in vulnera nostros:
Nec recreas fractos duro in discrimine belli.
Iam 45 decus & regni splendor, iam proxima cœlo
Maiestas versa in tenebras, soliique superbi
Gloria strata iacet. 46 brevis immaturæ iuuentæ
Stamina præcidis: miseræ pars vltima vitæ
In luctu in squalore ignominiaque senescit.
Quem 47 finem dabis ærumnis? nunquámne tuorum
Respicies clades vultu placatus amico?
An ceu flamma furens, semper tua sæuiet ira?
Ipse 48 memor tecum reputa, quàm concita nostræ
Tempora prætereant vitæ, frustra ergo creâris
Humani generis sobolem? 49 vt brevis exigat æui
Tempora, perpetuo curarum exercita fluctu?
Dum fractam luctu & morbis senióve, sepulchri
Clauserit obscuro mors illacrymabilis antro.
Heu 50 bonitas vbi prisca? fides vbi pristina? vbi illa
Fœdera conceptis quondam cum Dauide verbis
Facta tibi? 51 cerne opprobriis quibus impia seruos
Turba tuos premat insultans: quàm multa silenti
Clausa sinu maledicta feram, dum turba profana,
Dum 52 circum innumeræ gentes conuicia fundunt,
Nosque tui Christi verbis petulanter amaris
Aduentum sperare iubent. 53 At tu bone rerum
Conditor, æterno verax celebraberis æuo.

GEOR-

GEORGII BUCHANANI Paraphrasis in quartum Librum Psalmorum.

PSAL. XC. Domine, refugium factus, &c.

Hoc Psalmo Moses insigni & pathetica descriptione primò exprimit miserias, angustias, brevitatem & inanitatem vitæ humanæ, mortisque & ærumnarum omnium veram causam esse indicat peccatum, cui Deus irascens, eum variis hominem calamitatibus et morte ipsâ castiget. Petit deinde, ut Deus meditationem harum miseriarum quotidianam in pectoribus humanis excitet, atque ita ad veram sapientiam eos perducat. Docet etiam, ubi horum malorum remedia sint quærenda. Deumque orat, ut pro infinitâ bonitate suâ hominibus adsit, omnesque actiones ipsorum felici successu prosperet et fortunet.

Carmen genus v.

CÆlitum rector bone, abusque primis
Sæculis mundi rudis & juventa,
Qui laborantes ope sublevasti
Semper amicos:
Antequam tellus nova parturiret
Montium saltus, tegeretque montes
Lucidus cœli decor, ante metas
Lucis & umbræ,

Tu

Tu manes idem pater orbis, unus
Nec vices rerum patiens, nec ævi
Termino clausus brevis : unus expers
Finis & ortus.
At 3 brevis nobis miseręque vitę
Fila paulatim tenuas, senecta
Donec in putrem cinerem caducos
Solverit artus.
Tempus 4 annorum tibi mille lucis
Instar hesternæ fluidique puncti,
Nulla decursus quod, ubi recessit,
Signa relinquit
Nostra 5 vanescit tenues in auras
Vita, per siccas velut unda arenas,
Aut velut sensus per opaca ludens
Noctis imago.
Herba 6 ceu verno saturata rore
Manè m ox languet medio sub æstu,
Mox humi [b] comis jacet arefactis
Vespere sero.
Preter 7 & vitæ mala tot fugacis,
Quæ voluptates [c] vitiant amaro,
Ira turbatis tua semper instans
Pectora vexat.
Quicquid 8 erramus temerè aut malignè,
Quę timor celat tenebris pudórve,
Tu vides, nec te latet inquieti
Pectoris æstus
Dum 9 tui pœnas meritas furoris
Mens reformidat, propè cogitatu
Ocyus vitæ spatium [d] citatis
Aufugit alis :
Septies 10 denos spatiosa in annos
Vita procurret; quibus est senecta
Firmior, fermè in decimum supersunt

Am. lib.

Ampliùs annum.
Quid senectutis memorem labores?
Transvolat blandæ breve* ver juventæ,
(Inquies curis miserisque morbis,
Ocyus Euro.
Deinde 11 quis justæ tolerabit iræ
Impetum, si jam jubeas nocentes
Pro modo offensæ numeroque justas
Pendere pœnas?
Sic 12 pater, sic ô numerare fluxæ
Nos doce vitę spatium, caducis
Mens ut à curis revocata, veri
Lumen honesti
Cernat. O 13 tandem placidus favensque
§ Desine irarum, propiusque servis
Semper assuetâ tibi lenitate
Consule fessis
Fac 14 tuæ fructu bonitatis aucti,
Gaudio tandem satiemur: ęgris
Liberi ut curis reliquos agamus
Suaviter annos.
[b]Cedat 15 & lætis fugiens vicissim
Luctus, exacto modus & labori
Par voluptatis subiens amarum
Mitiget ęvum.
Facta 16, majestas, opera, amplitudo
Nota sint servis tua, posterisque
Nota servorum, tua qui libenter
Jussa capessunt.
Fac 17 tuæ semper bonitatis ut nos
Splendor illustret, bone rector orbis:
Gratiæ adspirans favor actiones
Prosperet omnes.

PSAL.

PSAL. XCI. Qui habitat in adiutorio, &c.

Docet hic Psalmus, quanta felicitas et securitas sit eorum, qui se suaque omnia Deo commendant, et magnanima quadam spe et fiducia à solo Deo pendeant. Illis enim non vim, non fortunam adversam, non tumultus, non bella, non insidias, non venena, non pestem, non diabolum, non denique mortem ipsam, sine Dei voluntate, nocere posse affirmat. Mirificè quoque inter alia prædicat vigilantiam castorum angelorum, pro Ecclesiæ salute excubantium; et sub finem, ipsum Deum, suam benevolentiam et protectionem hominibus piis pollicentem, inducit.

Carm. genus vi.

SI 1 protegendam præsidio Dei
Credas salutem, rem, sobolem, domum,
Insana 2 quam sors intonabit,
Si domini fugias sub umbram;
Securus omnem fet violentiam
Sortisque mortisque, & tetricas minas
Contemne: securus tumultum
Despicias creperi duelli.
E 3 fraude cæca te Deus eximet,
Frangetque casses insidiantium,
Nec sæviens latè venenum
Lethiferæ patiere pestis.
Expandet 4 alas te super, & suis
Pennis fovebit rebus in asperis:
Certusque promissæ salutis
Sub clypei latitabis umbra.
Noctis 5 per atræ cæca silentia
Non 6 expavesces cæca pericula:
Nec luce grassantem timebis

Perniciem

Perniciem, nec aperta bella:
Interque 7 strages mille cadaverum,
Dextra, sinistra, mille cadaverum,
Periculorum [b] exsors propinquam
Incolumis fugies ruinam.
Pœnam 8 luentes interea malos
Lętus videbis: 9 præsidio Dei
Securus armorum & tumultus,
Ceu validis tegerere muris.
Nec 10 te, nec ædes vis propiùs tuas,
Aut damna tangent. 11 nam Deus angelos
Custodiæ tuæ salutis
Præficiet, vigilesque ad omnes
Motus, viarum qui reserent moras:
Qui 12 per salebras te manibus ferant,
Ne sauciettur pes recussus
Objicibus scopulorum acutis.
Securus 13 atras inter & aspides
Deges, ferarum & pignora tigridum:
Tutusque calcabis dracones,
Et [c] Libycæ catulos lęnæ.
Observat 14 (inquit) me Deus unicè, &
Honore nomen prosequitur meum:
Laboriosis hunc vicissim
Incolumem eripiam periclis.
Præsens 15 vocanti subsidium feram,
Et imminenti rebus in asperis
Fato eximam: exemptoque honorum
Eximium decus arrogabo.
[d] Faxo 16 virenti robore transigat
Seræ senectæ tempora suaviter:
Meosque monstrabo beare
Quâ soleam ratione amicos.

PSAL.

PSAL. XCII. Bonum est confiteri, etc.

Prædicat hoc Psalmo perpetuoque prædicaturum se pollicetur Propheta æternam Dei justitiam et bonitatem, qui impiorum felicitatem diuturnam esse non sinat; pios autem in suis angustiis recreet et exhilaret, eosque ad extremam usq; senectam vividos et florentes conservet; idq; eo maximè nomine ut Dei clementia ab iis celebrata omnibus gentibus innotescat.

Carm. genus iii.

TE 2 prædicare, laudibus te prosequi,
　　Rex alte cælitum, decet.
Seu 3 sol Eoâ luce terras purpuret,
　　Seu nox tenebris obruat,
Lux prædicantem me tuam clementiam,
　　Nox audiet constantiam:
Nec 4 voce tantùm, sed canorâ barbito,
　　Sed cymbalo, sed nablio.
Operum 5 tuorum tacita cogitatio
　　Animum jacentem exsuscitat.
Quum facta reputo, gestiunt præcordia
　　Perfusa dulci gaudio.
O 6 opera! facta ô magna verè! ô sub cavâ
　　Consilia nube condita!
Consilia cæcis mentibus mortalium
　　Ignota! 7 qui non cogitant
Florere pravos instar herbæ, quam fovet
　　Sol lenis, humor educat:
Mox 8 instar herbæ frigorum afflatu levi
　　Marcentis evanescere.
Tu 9 semper idem permanes, nec sentiens
　　Rerum vices nec temporum:
Sceleris 10 amicos ac tuos hostes premet

Ruina inevitabilis:
At 11 me fovebis patriâ indulgentiâ
[a] Crudo vigentem robore:
Et rore mitis balsami vultum imbues,
Roseo juventæ lumine.
Oculis 12 malignis qui tuentur me, hostium
Pascam ruinis lumina,
Et impiorum, qui creant molestiam
Mihi, lætus excidium audiam.
[b] Ceu 13 palma, justus germinabit interim,
Aut [c] cedrus in [d] Libani jugo,
Quam non procellæ, non calor, non frigora
Honore nudant frondium.
Quæ 14 planta firmis hæserit radicibus
In æde Domini aut atriis,
Se flore amœno frondibusque vestiet:
Fluxique 15 lapsu temporis
Ægræ senectæ damna nulla sentiet,
Onerata largis fructibus:
Ut 16 nota cunctis gentibus sit æquitas
Domini potentis: qui meæ
Arx est salutis una, qui nunquam malæ
Affinis est injuriæ.

PSAL. XCIII. Dominus regnavit, &c.

Psalmo 93. Ecclesia ex angustiis suis tandem liberata, votique compos facta celebrat Dei omnipotentiam et veritatem, ejusque præsidio freta, insolentiam et minas hostium cum quadam exsultatione extremè contemnit.

Carm. genus ii.

IAm 1 Dominus rerum imperium suscepit, amictus
Decore multo & dignitate: robore

Iam

Iam sese accinxit: Dominus, qui mœnia mundi
Firmavit, ullo non movenda seculo:
Cujus 2 ab æterno solium est immobile regni,
Ut ipse, nullas temporum metuens vices.
Fluminaq; 3 præcipites volvant cum murmure fluctus,
Et æquor undis æstuet minacibus:
Compescit 4 Dominus gravidis turgentia nimbis
Flumina, minacis sternit undas æquoris.
Stat 5 fixum, & cunctis manet invariabile seclis,
Quodcunque Dominus ore sancto protulit.
Quæque ædem exornant Domini sacra mystica, nulla
Oblivionis damna feræ sentient.

PSAL. XCIV. *Deus ultionum, &c.*

Hic quoque Psalmus Dei auxilium implorat contra hypocritas et hostes piorum, qui impunè à se innocentes opprimi sibi imaginabantur. Eos igitur docet, Deum inspectorem et vindicem esse actionum omnium, eumque impios certè tandem puniturum, et periculis suis pios erepturum esse. Hunc unum Deum salutis suæ auctorem et vindicem agnoscit & profitetur.

Carm. genus xiv.

O 1 Fraudis ultor, sceleris ô vindex Deus,
Ostende numen impios contra tuum.
O 2 juste judex orbis expergiscere,
Meritisque pœnis reprime arrogantiam.
Quousque 3 tandem rector orbis optime,
Sese superbè jactitabunt impii?
Devota 4 sceleri factio in scelere suo
Plaudit, sibique fabulis stultis placet:
Tuumque 5 populum pedibus interim premunt,
Tuam protervè hæreditatem proterunt:
Viduam 6 trucidant advenamque, & omnibus

a Parent

a Parente cassos obruunt molestiis:
Secumque 7 mussant, Hæc Deus non adspicit,
Nec fanda prorsus & nefanda intelligit.
Gens 8 ergo brutâ penitus ignorantiâ
Obsessa pectus somnolentum, discute
Animi b veternum & cogita tecum, Deus
Qui 9 fecit aurem, surdus est? qui luminum
Formavit orbes, ipse nil videt? 10 vagas
Sine lege gentes recta qui sequi docet,
Non is suorum puniet scelera, quibus
Oracla legum sacrosancta credidit?
Arcana 11 nostri pectoris novit Deus,
Consilia vana, spes inanes, turbidos
Æstus. 12 Beatus ille demum, quem parens
Erudit amore patrio, legis suæ
Cui scita monstrat. 13 rebus in duris aget
Securus ævum, dum paratur impio
Nassa, in lacunam incogitantem quæ trahat.
Hæreditatem 14 nec Dominus unquam suam
Ope destitutam negliget, nec impiis
Prædæ relinquet. 15 sed tribunal judicum
Ad æquitatis diriget normam suæ:
Vitamque ad illam dirigent boni suam.
Contra 16 scelestos quis mihi auxilium feret?
Mecum impiorum quis premet superbiam?
Nam 17 jam sepulcri frigidus sub frigido
Cumulo jacerem, 18 nisi Dominus opem mihi
Præsens tulisset, & suâ clementiâ
Firmâsset animum, & jam vacillantem gradum
Fulsisset: 19 & me pænè submersum malis
Solatus esset, anxiæque nubibus
Curæ remotis reddidisset gaudium.
Mecum 20 loquebar, Quid scelestis cum Deo
Commune? scelera legis umbrâ qui sua
Tegunt, bonorum fraudulenta qui in caput

Concilia coëunt: 21 factione innoxium
Premunt, iniquisque obruunt sententiis.
At 22 rector orbis me tuebitur, meæ
Custos salutis, arx meæ fiduciæ;
Pro 23 scelere pravis digna reddet præmia:
Suis & ipsos artibus pessundabit
Rerum creator dominus, ac noster Deus.

PSAL. XCV. Venite, exsultemus, &c.

Psalmo xcv. primò vehementi quâdam cohortatione David populum ad cultum Dei, celebrationemque potentiæ & misericordiæ ipsius invitat: deinde Deum ipsum inducens de pertinacia Iudæorum conquerentem, eosdem ab impietate & ingratitudine deterret.

Carm. genus 11.

Eia 1 alacres cuncti Domini celebremus honores:
Salute partâ Domino agamus gratias.
Eia 2 alacres rapiamus iter; mora segnis abesto:
Dominum canorâ personemus barbito.
Magnus 3 enim Dominus Deus est: Rex magnus, & (orbi
Longè universis est deis potentior.
Ille 4 manu fulsit vastæ penetralia terræ,
Et nube cincta montium fastigia.
Ille 5 vagum fecitque, & factum temperat æquor,
Terramque fulsit innatantem fluctibus.
Eia 6 igitur genibus flexis manibusque supinis
Dominoque nostro supplicemus & patri.
Noster 7 enim Deus est, nos grex illius: ab uno
Pendemus illo, spiritumque ducimus:
Si modò non lentam verbis damus illius aurem,
Nec respuamus monita pertinaciter:
Nec 8, velut ad Meribam, me rixis, inquit, acerbis
Et arroganti provocetis murmure:

At

Aut, Arabum veluti quondam per inhospita saxa,
Vires rebelli voce tentetis meas:
Quum 9 proavi vestri me exploravêre, meamque
Didicêre factis plurimis potentiam.
Illa 10 quater denis mihi natio restitit annis:
Dixique semper interim, Hæc gens desipit,
Et mea securas transmittit dicta per aures.
Irâ 11 ergo justâ in pertinaces concitus
Iuravi, Terræ gens hæc ingrata beatæ
Promissa amicis commoda haud carpet meis.

PSAL. XCVI. *Cantate Domino, &c.*

Hoc Psalmo David non solùm populum Iudaicum, verùm gentes quoque universo terrarum orbe dispersas, ad agnitionem & celebrationem veri Dei, suorum verborum illecebris allicit, atque ita de regno Christi, ex omnibus nationibus in unitatem fidei colligendo, non obscurè vaticinatur.

Carm. genus x.

NOn 1 usitato pangite
Orbis parentem carmine,
Orbis coloni, incognitis
Abusque terræ finibus,
Cantate 2 Dominum, laudibus
Nomen beatum tollite,
Et mente gratâ agnoscite
Vestræ salutis vindicem.
Sol 3 quà recurrit, audiant
Gentes Dei potentiam,
Stuporque dulci gaudio
Perfusa oberret pectora.
Namque 4 unus est verè Deus,
Cunctisque major laudibus,

Et diis timendus ceteris,
Quos horret error credulus.
Vesana 5 gentes ceteræ
Pro diis colunt ludibria:
Dominus potenti dexterâ
Cœlum solumque condidit.
Apparet 6 illi dignitas,
Auctoritas, potentia:
Ejusque templa siderum
Fulgore lucent gloriæ.
Tribuite 7 Domino gentium
Terras colentum sæcula:
Tribuite regi cælitum
Et robur & potentiam,
Tribuite 8 magnitudinem
Tanto decoram numini:
Augusta templi ad atria
Adferte promti munera.
Adeste 9, pompam adducite,
Et supplices procumbite:
Omnesque rerum termini
Deum tremant, & diligant.
Narrate 10 cunctis gentibus
Regnare Dominum, qui ligat
Orbem catenâ immobili, &
Æquis gubernat legibus.
Lętetur 11 æther, gestiat
Tellus, fretum præ gaudio
Exsultet, & quicquid freti
Salsas lacunas incolit.
Campi 12 virescant avii,
Se cultâ fruge vestiant,
Arrideantque floribus
Silvæ, & grauentur fructibus.
Natura 13 rerum gestiens

Cunctos

Cunctos per artus sentiat
Dei sui præsentiam,
Et promta jussis pareat.
Ius namque veniet dicere,
A vi suos ut asserat,
Mundumque justis legibus
Et veritate temperet.

PSAL. XCVII. Deus regnavit, &c.

Describit hic Psalmus maiestatem et omnipotentiam veri Dei vanitatemque idolorum detestandam exagitat, et maximè nomine, ut abolitâ idololatriâ, soli Deo debiti honores et cultus præstentur. Ideoque sub finem omnes homines ad idipsum faciendum exhortatur, eosque in unum hunc verum Deum omnem fiduciam vitæ et salutis suæ vult collocare.

Carm. genus iii.

IPse 1 sui Dominus regni moderatur habenas:
Lætare tellus a continens, & insulæ,
Quas vagus Oceanus refluis complectitur undis,
Quicunque cœli subjacetis b cardini.
Hunc 2 circum umbriferæ nubis prętexit amictus,
Pallensque multâ fusca nox caligine.
Apparent famulæ juxtà, firmantque tribunal
Severitasque dura, mitisque ęquitas.
Antè 3 volant sævùm rutilantes fulminis ignes,
Hostesque flammis obruunt sequacibus.
Fulguribusque 4 micat latè flagrantibus æther:
Attonita tellus intremiscit: 5 montium
Saxa fluunt, rapido ceu cera liquescit ab igne,
A sempiterni pavida vultu numinis.
Terra sui à vultu Domini tremefacta liquescit:
Et 6 ęquitatem templa cœli prædicant.

Et diis timendus ceteris,
Quos horret error credulus.
Vesana 5 gentes ceteræ
Pro diis colunt ludibria:
Dominus potenti dexterâ
Cœlum solumque condidit.
Apparet 6 illi dignitas,
Auctoritas, potentia:
Ejusque templa siderum
Fulgore lucent gloriæ.
Tribuite 7 Domino gentium
Terras colentum sæcula:
Tribuite regi cælitum
Et robur & potentiam,
Tribuite 8 magnitudinem
Tanto decoram numini:
Augusta templi ad atria
Adferte promti munera.
Adeste 9, pompam adducite,
Et supplices procumbite:
Omnesque rerum termini
Deum tremant, & diligant.
Narrate 10 cunctis gentibus
Regnare Dominum, qui ligat
Orbem catenâ immobili, &
Æquis gubernat legibus.
Lętetur 11 æther, gestiat
Tellus, fretum præ gaudio
Exsultet, & quicquid freti
Salsas lacunas incolit.
Campi 12 virescant avii,
Se cultâ fruge vestiant,
Arrideantque floribus
Silvæ, & grauentur fructibus.
Natura 13 rerum gestiens

Cunctos per artus sentiat
Dei sui præsentiam,
Et promta jussis pareat.
Ius namque veniet dicere,
A vi suos ut asserat,
Mundumque justis legibus
Et veritate temperet.

PSAL. XCVII. Deus regnavit, &c.

Describit hic Psalmus maiestatem et omnipotentiam veri Dei vanitatemque idolorum detestandam exagitat, eo maximè nomine, ut abolitâ idololatriâ, soli Deo debiti honores et cultus præstentur. Ideoque sub finem omnes homines ad idipsum faciendum exhortatur, eosque in unum hunc verum Deum omnem fiduciam vitæ et salutis suæ vult collocare.

Carm. genus ii.

Ipse 1 sui Dominus regni moderatur habenas:
Lætare tellus a continens, & insulæ,
Quas vagus Oceanus refluis complectitur undis,
Quicunque cœli subjacetis b cardini.
Hunc 2 circum umbriferæ nubis prętexit amictus,
Pallensque multâ fusca nox caligine.
Apparent famulæ juxtà, firmantque tribunal
Severitasque dura, mitisque ęquitas.
Antè 3 volant sævùm rutilantes fulminis ignes,
Hostesque flammis obruunt sequacibus.
Fulguribusque 4 micat latè flagrantibus æther:
Attonita tellus intremiscit: 5 montium
Saxa fluunt, rapido ceu cera liquescit ab igne,
A sempiterni pavida vultu numinis.
Terra sui à vultu Domini tremefacta liquescit:
Et 6 ęquitatem templa cœli prædicant.

Et quicunque habitant terras vbicunque remotas,
Nouere numen & Dei præsentiam.
Illis 7 ora pudor turpis confundat, & inanes
Quicunque mentis stipites pro diis colunt:
Dumque sacris placant picti & ludibria trunci,
Se gloriantur impio in scelere pios.
Quicquid vbique Dei sub nomine credulus error
Honorat, vnum adoret, vnum diligat.
Læta 8 Sion tenebras errorum cernet abactas:
Iudæa dulci delibuta gaudio,
Sacrilega adspiciet vani sacraria ritus
Euersa, pœnas luere meritas impios.
Nam 9 procul astriferi trans ignea mœnia mundi
Tu fræna rerum iustus arbiter tenes:
Teque deos infra longè premis altior omnes,
Tuique obumbras numinis fastigio.
Ergo 10 Deum quicunque pio complectere amore,
A scelere mentem contine puram & manum,
Nam Domino cordi est pietas, vitamque bonorum
A vi tuetur impiæ tyrannidis:
Et 11 lætum offundit lumen cultoribus æqui,
Et pura sceleris corda recreat gaudio.
Vos 12 quibus est cordi reverentia iuris & æqui,
Gaudete, Domini spe fauoris ac opis
Securi: gratoque Deum super æthera cantu,
Sanctumque nomen ejus usque tollite.

PSAL. XCVIII. *Cantate Domino &c.*

Compellat hic Psalmus non homines solùm verùm res quoque inanimatas, mare, terram, montes flumina; qua omnia Dei bonitatem, veritatem & iustitiam celebrare, Dominumque aduenientem cum gaudio excipere jubet.

Carm. genus x.

NOn 1 usitato carmine
Rerum parentem pangite,
Virtute qui victoriam
Non usitatâ rettulit.
Suâ ipse solus dexterâ,
Externæ opis nil indigus,
Nos liberando, posteris
Miranda gessit sæculis.
Sensere 2 gentes impiæ
Bello Dei potentiam:
Pœnas luendo, judicem
Sensere justum & vindicem.
Promissa 3 solvit optimâ
Fide Isaci nepotibus,
Partæ salutis testibus
Totius orbis incolis.
Huic 4 ergo læti psallite
Totius orbis incolæ:
Hunc ferte in astra laudibus,
Lætis tubæ & clangoribus.
Laudate 5 Dominum barbito,
Nervisque carmen jungite:
Lenisque 6 tibiæ modis
Adsit sonora buccina.
Testetur 7 æquor gaudium,
Et quicquid æquor occulit:
Orbisque terræ gestiat,
Et quicquid orbis educat.
Exsultet 8 unda fluminum,
Leni susurrans murmure:
Montesque læti plausibus
Deum venire gaudeant.

En 9 ipse Dominus advenit,
Cunctis ut orbis incolis
Det æqua justis præmia,
Et facta plectat impia.

PSAL. XCIX. Dominus regnavit, &c.

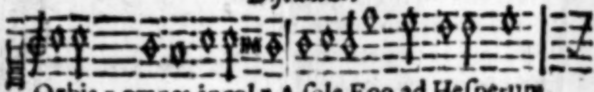
*Prædicat hic Psalmus propria et peculiaria Dei benefi-
cia, Abrahamo ejusque posteritati singulari quodam privi-
legio præstita, et ad eorum ipsiusque adeò Dei celebrationem
Ecclesiam cohortatur.*

Carm. genus xiii.

IAm 1 regnum Dominus, spirituum piis
Qui dat jura choris, suscipit: impiis
Horror a terrificet pectora gentibus:
Tellurem quatiat tremor.
Nec 2 tantùm Solymæ vim Dominus sui
Fecit conspicuum numinis: & suæ
Majestatis opes cernere finibus
Terrarum dedit ultimis.
Ergo 3 temeritis tollat honoribus,
Augustum celebret gens hominum tuum
Nomen, qui salubri temperie modum
Sceptris constituas tuis.
Selectæ 4 soboli qui populi tui
Ius nullis dederis mobile sæculis :

Carm genus 23.

Discantus.

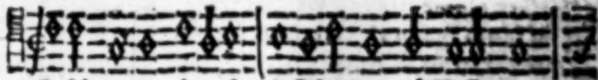
Orbis 1 omnes incolæ A sole Eoo ad Hesperum

Frænas justitiæ qui moderamine
Æquali genus Isaci.
Sublimem 5 Dominum laudibus & Deum,
Solus qui liquido regnat in æthere,
Ferte, & scamna pedum (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.
Huic 6 Moses & Aron & Samuel bonus
Docti legitimis tingere victimis
Aras, consilium quum peterent, data
Sæpe oracla petentibus.
De 7 pilâ b tereti nubis eis dabat
Responsa ambiguis sollicito metu,
Legum quòd monitus pactaque fœdera
Servâssent stabili fide.
Aurem 8 supplicibus tu facilem dabas,
O rerum genitor maxime & optime,
Indulgensque bonis, & scelerum simul
Vindex, durus in impios.
Sublimem 9 Dominum tollite laudibus,
Solus qui liquido regnat in æthere: &
Montem quo colitur (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.

PSAL. C. *Iubilate Deo omnis terra, &c.*

Psalmus C. hortatur omnes pios, ut Deum conditorem et conservatorem suum in cœtu vera Ecclesia agnoscant; ipsiusque veritatem et misericordiam celebrent.

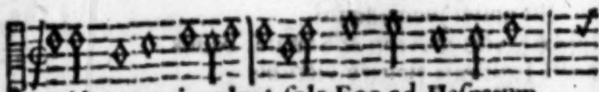
Tenor.

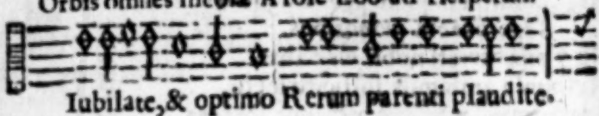

Orbis omnes incolæ A sole Eoo ad Hesperum

Alim.

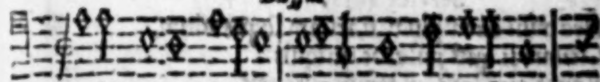

Mente lætâ, & ritibus
Servite puris numini.
Gestientes gaudio
Adite sancta limina.
Ille 3 noster est Deus,
Noster parens & conditor.
Non enim nos finximus
Ipsi, sed illius sumus,
Qui levi de pulvere
Alit creatos & regit.
Ad 4 fores ergo illius
Adite læti, gratias
Agite: festis laudibus
Benignitatem pangite:
Prædicate ceteris
Nomen beatum gentibus.
Nam 5 benignitas Dei,
Et in suos clementia,
Clausa nullo est termino:
Et firma stat pactis fides
Posterorum posteris
In sempiterna sæcula.

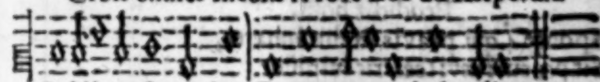

Iubilate, & optimo Rerum parenti plaudite

Bassus

Orbis omnes incolæ A sole Eoo ad Hesperum

Iubilate, & optimo Rerum parenti plaudite.

PSAL. CI. Misericordiam & judicium, etc.

Hoc Psalmo David seipsum constituit exemplum et specimen boni regis, qui Dei auxilio fretus, & ipse suo officio præclarè fungi cupiat; suosque domesticos ad idipsum faciendum severâ disciplinâ adigat. Inquit enim, se nequaquam tolerare domi suæ, sed gravissimis pœnis persequi omnes adulatores, sycophantas, mendaces, superbos, fraudulentos, impios: amare autem et complecti veraces, integros, justos, pios. Hunc igitur Psalmum omnes reges & principes perpetuo in conspectu habere, & ad eum consilia & actiones suas conformare debebant.

Carm. genus v.

TE 2 salus rerum cano, qui precanti
Lenis irarum es facilisque flecti;
Impiorum idem tetricus rebelles
Frangere fastus.
Huc 2 meæ vires vigilant, labores
Huc ferent omnes, opis in tuæ spem
Semper ut castis domus institutis

Culta

Culta nitescat.
Si 3 salutarem mihi tu serenus
Porrigis dextram, tibi corde puro
Serviam, fraudum scelerisque pura
Serviet aula.
Nec mihi exemplum statuam sequendum,
Litibus si quis miseros iniquis
Vexet, aut causam tenuis clientis
Prodidit hosti.
Sponte 4 qui pravis studiis inhæret,
Sit procul: sævi sceleris minister
Candidos nunquam mihi censeatur
Inter amicos.
Quisquis 5 incautum lacerat sodalem,
Clàm venenato jaculatus ictu,
Persequar, plectam, penitusque ab imâ
Stirpe revellam.
Nec meæ mensæ dapibus fruetur
Mentis elatæ tumor, arrogansque
Vultus, & cunctos veluti minores
Lumine spernens.
Veritas 6 simplex quibus est amori,
Hos amo, amplector, video libenter:
His mihi seros sociis senectus
Impleat annos.
Integer vitæ mihi sit minister:
Tecta 7 non intret mea fraudulentus:
Nemo mecum intra mea commoretur
Limina mendax.
Impios 8 longè (mora nulla) terræ
Finibus pellam: procul omne monstrum
Civitas sancta ut Domini releget
Flagitiorum.

PSAL.

PSAL. CII. Domine exaudi orationem, &c.

Psalmus hic quintus est inter septem illos, qui pœnitentiales nominantur. In eo Propheta, cùm prævideret animo servitutem populi sui, quam apud Babylonios durissimam erant subituri, quasi unà illius particeps, Dei fidem implorat, suasque angustias lamentabili querimonia commemorans, earum causam esse, Dei peccatorum vindicis iram, non diffitetur: petit tamen, ut Deus, memor promissionis suæ, populum in integrum restituat, eo maximè nomine ut ipse celebretur, finesque regni ejus quàm latissimè extendantur. Sub finem Ecclesia, vitæ brevitatem, miserias & imbecillitatem suam agnoscens, Deique æternitatem & omnipotentiam prædicans; in ea omnem spem suæ posterorumque salutis positam esse asseverat.

Carm. genus xiiii.

EXaudi 2 genitor sancte meas preces,
Clamorisque sonum percipe lugubris:
Neu 3 vultum misero subtrahe, cladibus
Omni ex parte prementibus.
Aures suppliciis nunc adhibe meis:
Da votis facilem te pater optime,
Et presso celerem porrige dexteram,
Et præsenti ope subleva.
Ceu 4 fumi nebulę tempora transvolant,
Ut lentis coquitur torris ab ignibus,
Paulatim tacitus sic dolor aridis
Humorem ebibit artubus.
Dum 5 luctu crucio me dapis immemor,
Ut secta è viridi gramina cespite
Arescunt nimio torrida sole, cor
Exsuccum mihi tabuit.

Crebris

Crebrò 6 sic remeans spiritus ilia
Tendit sic gemitus pectora concutit
Mœstus continuò, tabida uti cutis
Iam vix hæreat ossibus.
Ut 7 saltus habitans [a] cuculus avios,
Aut tectis latitans noctua dirutis,
Aut 8 turtur viduus, solus, inops, dies
Et noctes vigiles gemo.
Dum 9 te i ludibrium rideor improbis,
Irrisumque petunt fraude nefariâ,
Nec 10 panis cinere est gratior arido, &
Potum tempero fletibus.
Istis 11 ira malis me cumulat tua.
Qui me sustuleras ex humili loco,
Sublimi graviùs rursus ut è gradu
Tractum præcipitem dares.
Ut 12 sero in tenebras umbra crepusculo
Vanescit, celeres [b] deproperant dies
In mortem, veluti sub medio die
Fœnum, corpus inaruit.
At 13 te perpetuis sæcula sæculis
Nectentem, volucris non fuga temporis
Carpit, nec memorem nominis obruet
Famam posteritas tui.
Tandem 14 surge pater, tecta Sionia
Jam lenis placido respice lumine.
Jam pleno redeunt tempora circulo,
Promissumque ferunt diem.
Jam 15 servi lapides respiciunt tui
Disjectos, faciles, sparsaque rudera,
Inculti que soli jam miserabilem
Verâ mente dolent vicem.
Ut 16 vertat populos terror in exteros,
Ut nomen Domini sit celebre omnibus,
Et numen, [c] trifidum quà colitur solum

Fermi-

Formidabile regibus:
Versam 17 restituet quum Solymam, suę
Maiestatis opes quum dabit adspici:
Lugentum 18 miseris quum querimoniis
Flectet se, & prece supplice.
Scribentur 19 tabulis ista fidelibus,
Seris vt Domini nota nepotibus
Sit laus, nec senium prodita posteris
Nôrit gloria sæculis.
De 20 sanctis adytis ętheriæ domus,
Templi sepositis de penetralibus,
Cælestis Dominum non piguit soli
Curas respicere ad leues;
Nexorum 21 vt gemitus audiat, & neci
Addictos tetricâ compede liberet,
Laudes 22 vt Solymæ templa Deo sonent,
Et nomen recinat Sion
In cætu celebri 23 Tum procul ultimis
Terrarum populi finibus exciti
Illuc sacra ferent, & Domino dabunt
Reges munera supplices.
Quamuis 24 in medio curriculo meum
Robur comminuit, destituit manum,
Atque ęui spatiis tempora lubrici
Contraxit brevioribus:
Clamabo 25 tamen, O mi Deus vnice,
In vitæ medio ne stadio breuem
Cursum siste rotæ: quantulum ad ultimam
Iam metam superest mihi?
Te nunquam brevibus clausa recursibus
Astrorum, senio conficiet dies:
Tu 26 terræ stabilis mole, volucribus
Tu cæli prior ignibus.
Illis 27 interitus stant sua tempora:
Tu nullo interitum tempore senties,

Annorum

Annorum series cetera deterit,
Ut vestis teritur vetus,
Ut detrita novis pallia vestibus
Permutat locuples: sic abit & redit,
Et mutat facies imperio tuo
Mundi dædala machina.
At 28 tu, qui fueras, semper es atque eris:
In te ipsoque habitas; nec varias vices
Decurso patiens tempore, permanes
Metæ sæcula nescia.
Sed 29 servi soboles & sobolis tui
Servi posteritas per seriem tuis
Tecum perpetuis æmula sæculis,
Ævi tempora transigent.

PSAL. CIII. *Benedic anima mea, &c.*

Hic incredibili suavitate & elegantiâ celebrat Propheta *multiplicia Dei in genus humanum beneficia, tam præsentia quàm æterna; aliosque ad idipsum faciendum cohortatur. In primis autem splendidissimis verbis et significantissimis similitudinibus amplificat infinitam Dei bonitatem et misericordiam, quâ ipse æternus, genus humanum fragile et caducum complectatur. Proinde et angelos, et omnes res à Deo creatas, atque adeò animam suam exhortatur, ut pro tantis beneficiis immortales Deo gratias agant, eorumque nullo unquam tempore obliviscantur.*

Carm. genus v.

SIt 1 parens rerum mihi carmen: illum
Vox canat, sensus petat, & remotis
Quisquis est fibris vigor, & sacratum
Nomen honoret.
Mens a Deo laudes cane, redde grates
Mens Deo: nullis benefacta sæclis

Excidant,

Excidant,& quæ tribuit benignâ
Munera dextrâ.
Qui 3 scelus tollit maculosum,& ægros
Sanat angores,4 animoque vires
Reddit,& vitæ properante fato
Prorogat annos.
Qui 5 manu largâ tibi plura donat,
Ore quàm poscas,animo vel optes:
Servat ac in morem aquilæ, virentem
Flore juventam.
Integer 6 judex, scelerumque vindex
Tradidit sancto sua jura Mosi:
Isaci 7 prolem docuit piarum
Dogmata legum.
Lenis 8 & blandus, dare dona largus,
Tardus irasci: 9 neque sempiternæ
Sævit offensæ memor,aut perennes
Ardet in iras.
Nec 10 modus pœnæ numerúsve nostris
Æquus est culpis: 11 bonitas redundat
Latiùs,terræ plaga quàm remoto
Distat olympo.
Tam 12 procul nostri maculas removit
Criminis,quàm se procul à cubili
a Gaditano sol oriens Eois
Exserit undis.
Qualis 13 in natos placidi parentis
Lenitas, talis Domini benigni est,
Quisquis illius pietate verâ
Nomen adorat.
Tu 14 sinus mentis penitus repostos,
Tu pater nosti penetrale cordis:
Quippe nos terræ memor è rubenti
Pulvere factos.
Herba.15 ceu, lactens pueri venustas,

Prodit, occultoque adolescit ævo,
Donec ut fœnum cadat arefactum
Falce senectæ,
Instar 16 aut floris Tyrio comantis
Murice, ut vultu modicè sereno
Risit, afflatu tepidi repente
Concidit Austri,
Sed 17 Dei æternâ bonitate in ævum
Tutus æternum, remanet piorum
Cœtus, & longâ serie propago
Sera nepotum:
Si 18 nec æternas violabit icti
Fœderis leges, memorique jussa
Mente servârit, referat que vitâ
Puriter actâ.
Ille 19 flammantis super alta cœli
Culmina immotum solium locavit,
Et suo nutu facilè universum
Temperat orbem.
Angeli 20 jussis Domini ministri,
Sub jugum jus est quibus & potestas
Cuncta cogendi, Domino Deoque
Pangite laudes.
Quique 21 castrorum comites [b] meretis
Sub ducis tanti imperio, audientes
Sedulò dictis, Domino Deoque
Pangite laudes.
Quæque 22 per vastos ubicunque fines
Imperi pollens opifex creavit,
Plaudite, auctori Domino Deoque
Pangite laudes.
Mens Deo grates cane: redde grates
Mens Deo: hunc sensus petat, & remotis
Quisquis est fibris vigor, & beatum
Nomen honoret.

PSAL.

PSAL. CIV. Benedic anima mea &c.

Psalmus hic incomparabili verborum splendore & elegantiâ celebrat omnipotentiam, sapientiam & bonitatem Dei, ex creatione gubernatione & conservatione mundi rerumque omnium in cœlo, terrâ, & mari eminentem. In primis autem prædicat eiusdem philanthropian, gratoque se animo hæc beneficia Dei semper in ore habiturum esse, pollicetur.

Carminis genus 1.

TE 1 rerum Deus alme canã Dominumq; patremq;:
Magne parens, sanctâ quàm maiestate verendus,
Ætheris æternas rector molitis habenas!
Te 2 decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfusum vestit pro tegmine lumen.
Tu 3 tibi pro velo nitidi a tentoria cæli
Et liquidas curuo suspendis fornice b lymphas:
Et leuibus ventorum alis per inania vectus,
Frenas ceu celeres volitantia nubila currus.
Apparent 4 accinctæ auræ flammæque ministræ,
Vt iussa accipiant, 5 Stat nullo mobilis æuo
Terra, super solidæ nitens fundamina molis,
Pollenti stabilita manu. 6 terra obruta quondam
Fluctibus, vt fuso super ardua culmina velo:
Sed 7 simul increpuit tua vox, tonitruque tremendo
Insonuêre auræ, 8 paulatim ascendere montes
Cernere erat, sensimque cauas subsidere valles,
Inque cauas valles trepidas decurrere lymphas.
Neve 9 iterum immissâ tellus stagnaret ab unda,
Limitibus compressa suis resonantia plangit
Littora, præscriptas metuens transcendere metas.
Tum 10 liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas voluentia campos,

Vnde

Unde 11 ſitim ſedent pecudes, quæ pinguia tondent
Paſcua, quique feris [c] onager ſaxa invia ſilvis
Incolit, 12 hic levibus quæ [d] tranant aëra pennis,
Per virides paſſim ramos ſua tecta volucres
Concelebrant, mulcentque vagis loca ſola querelis.
Tu 13 pater aërios montes campoſque jacentes
Nectare cæleſti ſaturas fœcundaque rerum
Semina vitales in luminis elicis oras:
Unde 14 pecus carpat viridis nova pabula fœni:
Unde olus humanos geniale aſſurgat in uſus:
Quæque novent feſſas [e] cerealia munera vires:
Quæque 15 hilarent mentes jucundi pocula vini:
Quique hilaret vultus ſuccus viridantis olivi.
Nec 16 minùs arboribus ſucci [f] genitabilis humor
Sufficitur, 17 cedro Libanum frondente coronas,
[g] Alitibus nidos abies tibi conſita ſurgit,
Nutrit ubi implumes peregrina ciconia fœtus.
Tu 18 timidis montes damis: caua ſaxa dediſti,
Tutus ut abſtruſis habitaret [h] echinus in antris:
Tu 19 lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis: puroque accenſum lumine ſolem
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas:
Inde 20 ſuperfuſis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras.
Tum 21 fera prorepit latebris, ſilviſque relictis
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
Te patrem expoſcit: 22 dein rurſus ſole renato
Abditur occultis prædatrix turba cavernis:
Inque 23 vicem ſubeunt hominumque boumque labo-
Donec ſera rubens accendat lumina veſper. (res,
Sic 24 pater in cunctos [i] didis te commodus uſus.
Nec tantùm tellus, genitor, tua munera ſentit,
Tam variis fœcunda bonis: 25 ſed & æquora ponti
Fluctibus immenſas circumplectentia terras,

Tam laxo spatiosâ sinu: tot millia gentis
Squamigeræ tremulâ per stagna liquentia caudâ
Exsultant: 26 tot monstra ingentia & horrida visu
Veliferas circumnant puppes: grandia[k] cete
Effingunt molles[l] vitreo sub marmore lusus.
Atque 27 adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, pater optime, teque
Quæque suo proprium poscunt in tempore victum.
Te 28 magnam pandente manum, saturantur abundè
Omnia: 29 te rursus vultum condente, fatiscunt:
Te tollente animam, subitò exanimata recurrunt
In cinerem: 30 inspirante animam te denuò, surgit
Illico fœcundæ sobolis generosa propago,
Et desolatas gens incolit aurea terras.
Sic 31 erit ô nullo regnet cum fine per ævum
Majestas divina: suumque in sæcula lætus
Servet opus Deus, 32 ille Deus, quo territa tellus
Concutiente tremit, montes tangente vaporant,
Fumiferâ trepidum nebulâ testante pavorem.
Hunc 33 ego, dum vivam, dum spiritus hos reget artus,
Usque colam: 34 tantùm ille meas facilisque bonusq;
Accipiat voces: nempe illo oblector in uno.
At 35 verò impietas planè exstirpetur ab ima
Radice, & scelerum stirps nulla repullulet: ac nos
Te rerum Deus alme patrem Dominumque canemus.

PSAL. CV. *Confitemini Domino, &c.*

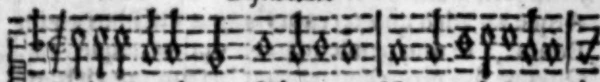
Hic quoque Psalmus mirificè prædicat gratuitam Dei bonitatem et misericordiam, Abrahamo fidissimum, ejusque posteritati peculiariter ad id electæ, sine ulla intermissione, præstitam, eò usque, donec terram Chananæam toties promissam occuparet. Quod eo nomine factum esse asserit, ut populus magnitudine multiplicium Dei beneficiorum motus vicissim perpetuâ quâdam vitæ innocentiâ Deum veneraretur, ipsiusque legi summo studio obtemperaret.

Carm.

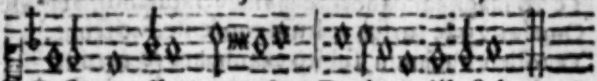
Carm. genus xxiv.

Recentiora exemplaria hic binos versus conjungunt: gen. Carminum 27.

Discantus.

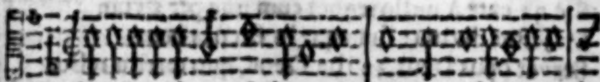

Canite Dominum, & invocate Nomen ejus: exteris

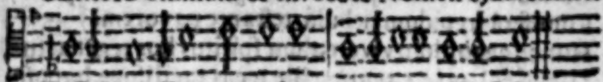

Facta gentibus per orbem Prędicate illustria.

Altus.

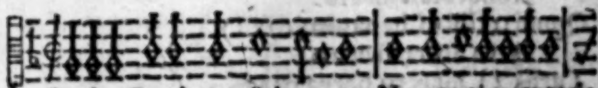
Canite Dominum & invocate Nomen ejus: exteris

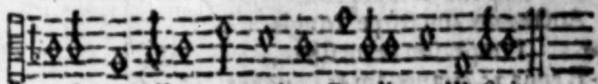
Facta gentibus per orbem Prędicate illustria,

Ille 2 sermo, carmen ille, &
  Illius miracula,
Nomen 3 ejus, numen ejus,
  Una nobis gloria
Hunc amantum & hunc petentum
  Palpitet cor gaudio.
Robur 4 ejus, pignus ejus
  Sacrosanctum roboris
Petite: vultum ejus beatum
  Continenter quærite.
Subeat 5 animum, quanta nostris
  Edidit majoribus
Signa, quæ portenta: legum

Tenor.

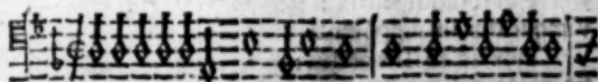

Canite Dominum, & invocate Nomen ejus: exteris

Facta gentibus per orbem Prædicate illustria.

Bassus.

Canite Dominum, & invocate Nomen ejus: exteris

Facta gentibus per orbem Prędicate illustria.

Scita quæ reliquerit,
Vos 6 Abrami, vos Iacobi
Posteri servi Dei
Separati, sorte lecta
Natio, vos alloquor,
Ille 7 rerum rector unus,
Orbis unus arbiter,
Pacta 8 nostris firma servat
Facta cum majoribus:
Verba meminit: mille sancta in
Sæcla nectit fœdera
Icta 9 primitus cum Abramo,
Deinde jurata Isaco:

Isaci

Isaci 10 sancita nato,
Lege non mutabili:
Posterisque sempiterno
Roborata vinculo:
Quum 11 tibi [a] Chananæa (dixit)
Arva sorte dividam.
Turba 12 numero parva quamvis
Advena illic degeret,
Aucta nondum stirpe longis
Temporum decursibus,
Regna 13 quanquam & nationes
Exsul errans verteret;
Hos 14 tamen Dei benigna
Fovit indulgentia:
Vimque duram prepotenti
Dextrâ ab illis arcuit:
Et minis reges potentes
Tetricis compescuit.
Ne 15 mihi (inquit) consecratos,
Ne mihi unctos tangite:
A meis, moneo, prophetis
Abstinete injuriam.
Quum 16 tamen voracem in orbem
Contumacem induceret,
Gentibusque alimenta latè
Noxiis subduceret,
Prævium 17 misit ministrum
Nili ad arva fertilis,
[b] Filium pulcræ Rachelis
[c] Mango turpis vendidit:
Carceris 18 latuit tenebris,
Crura vinctus compede:
Somnii 19 donec soluti
Nota regi veritas
Crura 20 ferro liberavit,

Soluit

Solvit animum crimine,
Et 21 novâ sortis benignæ
Iam vicissitudine,
Regiorum servulorum
Servus antè ignobilis,
Fræna rerum tractat unus:
Nuper 22 è custodia
Missus, aulæ purpuratos
Nunc coërcet vinculis:
Et senum juvenis severæ
Pręsidet prudentiæ.
Isaci 23 tandem propago
Culta linquens patria,
Pinguis ad fluenta Nili
Castra fixit advena.
Ac 24 Deo fovente, lætâ
Stirpe sic refloruit,
Viribus brevi ut præiret
d Inquilinus incolas.
Tum 25 Phari rector superbus
Mente versâ Abramidas
Fraude molitus nefandâ
Stirpitus revellere:
Circulo 26 donec voluto
Destinati temporis,
Legifer cum fratre Moses
Missus est divinitus.
Ac 27 Pharon Pharique regem
Terruit miraculis.
Ergo 28 natura, imperantis
Non rebellis jussibus,
Vestiit polum tenebris,
Et solum caligine
Condidit, seu nocte cæcâ

Sole jusso cedere:
Unda 29 decolor cruoris
Tabe rivos polluit.
Squameæque strage gentis
Inquinavit littora.
Terra 30 felix ante frugum,
More nunc præpostero,
Turpibus fœcunda ranis
Squalet: ipsa regia
Fœta ranis, ipsa regum
Fœta sunt cubilia:
Fusâ 31 deinde nube densâ
Musca Memphin occulit:
Et pediculorum ubique
Fœda erant examina.
Instar 32 imbrium ruebat.
Mista flamma grandini,
Arbores 33 nudans comantes,
Fronde, flore, fructibus.
Quod 34 reliquit atra grando,
Mox locusta perdidit:
35 Bruchus ᵉ abstulit, locustas
Quod voraces fugerat.
Tot malis subinde sævis
Icta Nili regia,
Quum ferox non mitigaret
Contumaces spiritus,
Dira poulum mox in ipsum
Versa pœna sæviit.
Prima 36 pignorum repentè
Per penates omnium
Occidêre: cuncta planctu,
Cuncta fletu personant,
Rege 37 tandem pertinace

Cladibus perterrito,
Sancta Memphin gens relliquit
Jam tyranno libera,
Dives auro argenteiſque
Barbarorum poculis.
Nec tot inter millia ullum
Languor attentaverat.
Ergo 38 Nili jam pavore
Liberata regia,
Voce, vultu, plauſibuſque
Præferebat gaudium.
At 39 parens memor benignus
Gentis electæ ſibi,
Per ſiticuloſæ arenæ
Vaſtitatem imperviam
Caſtra nubis texit umbrâ,
Luce: noctem luridam
Ignium latè coruſco
Temperavit lumine.
Arva 40, victum quum rogarent,
Texit imber alitum:
Panis impluit per auras
More denſæ grandinis:
Petra 41 juſſa fudit undas:
Deque rupis viſcere
Antè ſicca ſolitudo
Flumen hauſit, 42 Scilicet
Fœderis parens benignus
Immemor nunquam ſui,
Quod ſibi caro cum Abramo
Sempiternum fecerat.
Sic 43 parentum ſtirps piorum
Tuta ductu numinis,
Arva liquit fraudulenta

Perfidi 8 Pelusii:
Occupatis 44 efferatum
Nationum sedibus,
Tradidit Deus labores,
Impiorum eis carpere:
Sanctiones 45 ut tenerent
Sacrosancti fœderis,
Et piarum ad jussa legum
Facta cuncta fingerent.
Laus, honor, decusque Regi
Sempiterno cęlitum.

PSAL. CVI, Confitemini Domino &c.

Hoc Psalmo miracula & beneficia Dei multiplicia,
ex antiquis historiæ sacræ monimentis repetuntur & enu
merantur: ita ut simul Iudæi, ingenuâ confessione &
suam et patrum suorum petulantiam et contumaciam, be-
neficiorum divinorum immemorem, agnoscant, et deplo
rent; & ad solius Dei bonitatem et misericordiam in angu
stiis suis confugiant.

Carm. genus xiv.

LAudate 1 regem cælitum, regem bonum,
Suisque nullo non benignum tempore.
Quis 2 facta verbis æquet? eloquentiâ
Quis assequetur illius potentiam?
O 3 ter beatos ęqui amantes, & tuæ
Præscripta legis qui tuentur a jugiter!
Memento 4 nostri facilis & favens, tuum
Prospicere populum quâ soles clementiâ:
Et me revise lenis ac salutifer,
Ut 5 separati tibi bonis populi fruar,

Caspan

Carpamque lætus quo fruuntur gaudio,
Hæreditatique comes applaudam tuæ.
Sceleita 6 proles cum scelestis patribus
In te rebelles multa iniqua fecimus:
Abominanda dira perpetrauimus.
Nam 7 nec tyranni Ægypsii ex ergastulo
Nostri parentes liberi per te, tua
Ostenta grauiter ponderârunt, nec tuæ
Meminêre gratis mentibus clementię:
Sed propter vndas æquoris rubri, duces
Aduersus animis turba contumacibus
Obmurmurauit: 8 At parens malis bonus
Pœnas remittis, vt tuam clementiam
Agnoscat orbis, & tremat potentiam.
Nam 9 comminanti cessit unda fluctuum:
Suspensa moles hinc & inde per [b] sali
Tranquilli arenas aridam dedit viam,
Ceu solida campis figerent vestigia:
Donec 10 tyranno liberati & hostium
Crudelitate, tuta tuti littora
Tenuêre. 11 at hostes [c] vorticoso [d] gurgite
Absorpsit vnda, cladis vt nec nuncius
Superesset. 12 Illic tum salutis compotes
Fidemque verbis præbuêre, & cantibus
Cecinêre festis numinis potentiam.
Metu 13 repulso, protinus lasciuia
Animos rebelles perculit: nec ampliùs
Meminêre signa nec pericla pristina:
Repentè 14 prauâ perciti libidine
Ardêre, verbis & Deum procacibus
Ira impulerunt fræna iustæ soluere:
Ac 15 flagitatos impiè dedit cibos,
Iussisque pœnis impios coërcuit.
Nec 16 pœna mentes nec benignitas feras

Mollire potuit, quin procaciter ducem
Ducisque fratrem peteret æmulatio,
Et freta studia semper ambitio malis.
Sed 17 factiosos terra fasto condidit
Sinu dehiscens, 18 flammeique gurgitis
Torrens vorago devoravit impios.
Nec 19 noxiorum monita tot pœnis modum
Gens prava sceleri fecit. [e] Horebi in jugo
(Proh facinus!) ante imaginem bovis Dei
Imago sese stravit, 20 & fronde satuti
Simulacra tauri coluit instar numinis;
Partæ 21 salutis nuper ingrata, immemor
Miraculorum in urbibus [f] Niloticis,
Et 22 fluctu eodem sospites se, subrutos
Hostes superbos verticosis æstibus.
Ergo 23 scelestos ira justa perdere
Ibat: furenti ni Deo earum caput
Pro gente [g] Moses obtulisset, & prece
Frænâsset iras. 24 Nec tamen turbæ furor
Illic quievit; expetitum tamdiu
Uber feracis sprevit agri: nec fidem
Mosi docenti, pollicenti nec *Deo*
Habuit: 25 tumultu castra complens respuit
Imperia: 26 donec ille munificus parens,
Delere promptus inter invia montium
Toties rebelles, extulit dextram, 27 & genus
Per nationes impias dispergere
Jam destinârat: 28 ante sculpta numina
Iterum protervi procidêre, & mortuis
Diis thura, lectasque immolarunt hostias;
Deum 29 sceleribus provocaverunt novis,
Iramque rursum exasperârunt vindicem.
Justâ incitatus 30 donec irâ [h] Phineas
Ferro scelestam puniit licentiam:

Et sævientem dexteram compescuit
Domini, 31 sibique peperit æternum decus,
Quod nulla sileant posterorum secula.
Nec 32 contumaces supplicia tot spiritus
Coërcuerunt, [1] Meribæ ad undas quin Dei
Rursus furorem accenderent: 33 nec publicò
Moses furore liber etiam incredulâ
Oratione vertit iram numinis
In se. 34 Potiti deinde pactis finibus,
Nec impiarum semen omne gentium
Disperdiderunt funditus, nec jussibus
Rectè monentis paruerunt numinis:
Sed 35 se profanis miscuêre gentibus,
Didicêre ritus, serviere ludicris
Diis: 36 ac eorum mancipati cultibus,
Tenuêre puras à scelere nullo manus.
Quippe 37 immolârunt filios ac filias
Ad dæmonum aras: 38 & suæ propaginis
Tinxere sculptos sanguine innocuo deos,
Terramque sanctam polluerunt cædibus.
In 39 scelera proni abominanda, dum suæ
Manus adorant opera, 40 patrium Deum
Iustas ad iras provocârunt, 41 ut suam
Hæreditatem abominatus impiis
In servitutem manciparet hostibus:
Quorum 42 severo penè contriti jugo,
Posuêre sævam spiritus ferociam.
Ac 43 liberati sæpe Domino vindice,
Rursus rebelles spiritus in vindicem
Sumsêre: rursus ob scelera pœnas sua
Dedêre 44 mitis nec Dei bonitas tamen
In rebus arctis innocentiam à prece
Avertit aurem: 45 fœderis memor sui
Pœnas remisit lenis & placabilis.

Quin 46 & superba corda gentis barbaræ,
Cui servjebant dirutâ jam patriâ,
Lenivit: animos omnium ut perstringeret
Imago k sortis flebilis vel hostibus.
Tu 47 nos tuere, Domine noster & Deus,
Et è profanis gentibus recollige:
Ut te canamus, nomen ut sanctum tuum
Celebremus unum: 48 populus omnis ut simul
Dicat, Deo, quem posteri Abrami colunt,
Sit laus, honorque in seculorum sæcula.
Amen, amen.

GEORGII BUCHANANI Paraphrasis in quintum Librum Psalmorum.

PSAL. CVII. *Confitemini Domino, &c.*

Psalmo CVII, *hoc præcipuè agit Propheta, ut doceat omnes afflictiones et pœnas Dei voluntate irrogari et auferri, ad quod ipsum demonstrandum adducit exempla exsulum, captivorum, ægrotorum, tempestatibus maris jactatorum, aliisque calamitatibus oppressorum; quorum et in angustiis suis preces, et in liberationibus actiones gratiarum commemorat; et generatim docet, omnia in hoc mundo divina providentia et nutu administrari, mutari, instaurari et conservari.* Proinde hunc numen *perpetuis laudibus esse celebrandum.*

Carm. genus 1.

CAntemus [1] Dominumq; bonum facilemque parentem,
Cujus habet nullas larga indulgentia metas.
Hunc [2] grato simul ore canant, quos dira tyrannis
Quum premeret, sævo incolumes ex hoste recepit,
Et juga captivo excussit servilia collo:
Perque [3] feras gentes sparsos, quà surgit ab undis,
Et quà diversas abiens se condit in undas
[a] Phœbus, ab [b] arctoæ campis glacialibus ursæ
Collegit, tepidoque domum revocavit ab Austro.

Per 4 steriles saltus & inhospita saxa vagantes,
Quà nulla ad cultas ducunt vestigia terras,
Fracti 5 animos mœrore, inopes vndæque cibique
Auxilium miseris implorauêre querelis.
Audiit 6 orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exsolvit mœrentia pectora curis,
Monstrauitque 7 viam cultas quæ ferret ad vrbes.
Ergo 8 canant Dominumq; bonum, facilemq; paren-
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris: (tem
Quippe 9 sitim victuque famem compescuit ęgram,
Reddidit & membris vires animoque vigorem.
Quique 10 Dei monitis ingratâ mente relictis,
Carceris 11 in tenebris & cæcâ nocte iacebant,
Quum 12 tremerent gelidæ exanimes formidine mor-
Afflictique 13 malis humiles fractique iacerent, (tis,
Auxilium miseris imploravêre querelis:
Audiit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exsolvit mœrentia pectora curis.
Vincla 14 manu validâ rupit, mortisque timorem
Reppulit, & teteris pauidos eduxit ab umbris.
Ergo 15 canant Dominumque bonum, facilemq; paren-
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris; tem,
Liminaque 16 & portæ qui claustra refregit ahenæ.
2 Deliciis 17 animi vires quum stulta libido
Affligit, corpusque gravi languore solutum
Stultitiæ pendit pœnas, 18 & morte propinquâ
Rejiciunt omnem fastidia marcida victum,
Auxilium 19 miseris qui imploravêre querelis,
Adspicit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus 20 exsoluit mœrentia pectora curis:
Ereptisque suo lethi de limine verbo,
Restituit lætumque novat per membra vigorem.
Ergo 21 canant Dominumq; bonum, facilemq; paren-
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris: (tem,
Et 22 meritis cumulent memores altaria donis,

Et gratâ acceptam testentur voce salutem.
Quia 23 mare fluctisonum sulcat, curuisque carinis
Admovet externas vaga per commercia gentes,
Non 24 ignota illi diuina potentia, nec quæ
Monstrat in immenso miracula sæpe profundo.
Quum 25 iubet, irrumpunt venti stridente procellâ,
Et 26 mare nunc spumis canentibus astra lacessit,
Et nunc tartarei subsidit ad ima barathri:
Pallent 27 ora, metus trepidantia pectora pulsat:
Et velut oppressis vino vestigia nutant,
Callida nec cani iuuat ars aut cura magistri:
At 28 Dominum vt mœstis imploravêre querelis,
Exaudit trepidos, & opis miseratur egenos.
29 Iam venti ponunt, strataque æqualiter vndâ,
Arrident taciti tranquilla silentia ponti.
Iam 30 positâ læti gaudent formidine nautæ,
Cùm lacera optatum portum tetigêre carinâ.
Ergo 31 recanant Dominumq; bonũ facilemq; parentem,
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris.
Hunc 32 populi cœtus laudent, sanctique senatus
Concilium super astra ferat, 33 qui flumina siccat,
Et riguos passim riuis bullantibus agros,
Fontibus occlusis sitienti damnat arenæ:
Et 34 fœcunda, sui facta ob scelerata coloni,
Arua iubet salsis subitò sterilescere glebis.
At 35 contrà in sterili campo malè pinguis arenæ
Stare lacus, pinguesque facit stagnare paludes:
Et fluuiis siccos riuisque fugacibus agros
Irrigat, 36 atque inopi transmittit habere colono:
Quique nouas sanctis moderetur legibus vrbes,
Et 37 scrobibus credat vites, & semina sulcis,
Vnde legat dulces maturo in tempore fructus,
Quos pater omnipotens alit, 38 & proventibus auget
Assiduis pecorum fœtus. 39 Vbi nescia rursus
Commoda fortunæ modicè mens ferre secundæ,

Frana

Fræna dedit vitiis, retrahit sua munera iustus
Arbiter: 40 indomitos animos & corda superba
Cladibus affligit: sæuis punire tyrannis
Tradit, & ignauo petulans sub principe vulgus
Contemtum, populis prædam iubet esse propinquis,
Perque inopes victus terras traducit. ubi antè
Nulla hominum tritam monstrant vestigia callem.
Avertit 41 mala pauperibusque animique modestis,
Atque hilares multâ fœcundat prole penates.
Hæc 42 spectant gaudentq; boni: malè conscia mussat
Turba metu. 43 Ast, animi quibus est solertia, curâ
Assiduâ voluunt, memorique hæc mente recondunt,
Luceat ut cunctis Domini clementia terris.

PSAL. CVIII. Paratum cor meum, etc.

Psalmus CVIII. primò extollit veritatem & misericordiam Dei, undemque rogat, ut in præsentibus quoque periculis, præsto sit, quod quidem Deus se facturum benignè pollicetur, illi igitur Propheta gratias agit, omnemque suæ gubernationis felicitatem, et victoriarum splendorem, à solo Deo proficisci asseverat.

Primi duodecim versus concludunt Psalmum LVII. *sicuti viginti postremi, suprà quoque in fine Psalmi* LX. *positi, hic iterantur.*

Carm. genus ii.

MEns 2 invicta malis, animi vigor integer, orbis
Te voce, rector, te celebrabit lyrâ.
Eia 3 age, depositis mens expergiscere curis:
Et tu canora barbitos cum nabliis,
Ocyùs auroræ quam lucifer excitet ignes,
Auroræ cantus quàm volucrum exsuscitet,
Te pater alme canam; 4 populos tua facta per omnes
Quacunque

Quacunque tellus panditur, vates feram:
Nam 5 tua fide ei bonitas fastigia cœli,
Fidesque tractus nubium supervolat.
O 6 Deus augustum nitido caput exsere cœlo:
Ostende terris gloriæ jubar tuæ
Eripiasque 7 tuos gelidi formidine lethi
Præsens, & opifer invocantes audias.
Audiit 8 ex adytoque Deus flammantis olympi
Vocem rependit gaudii prænuntiam.
En tibi frugiferos Sichimæ dispertiar agros:
Vallem Suchoti metiar a decempedâ.
Nonne 9 mihi parent Iacobi pignora, quisquis
Vel [b] pecore tondet arva, vel [c] vomere secat?
Oppida 10 sub pedibus Syriæ calcabo superbæ,
Moabum, Idumen & Palæstinas domos.
Quis 11 mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Muros Idumes diviris quis diruet?
Quis, 12 nisi tu nostræ gentis Deus unice tutor?
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
Offensus vitiis pravis: nec in arma ruentes
Nostros præibas dux, ut antè, exercitus.
Nunc 13 pater auxilium rebus bonus adfer in arctis:
Humana fallax credulos spes decipit.
Te 14 duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

PSAL. CIX. *Deus, laudem meam ne tacueris, &c.*

Hoc Psalmo David, sustinens personam Christi pro nostris peccatis afflicti, & à Iuda proditi, gravissimè conqueritur de simulatorum amicorum ingratitudine, perfidiâ, calumniis & injuriis, diris que multiplicibus quendam eorum devovet; & Dei patrocinio & præsidio salutem suam commendat, atque ideo quoque vota hujus sui compos fieri expetit, ut inimici intelligant, Deo innocentiam suam curæ fuisse.

Caren.

Carm. genus ii.

NE 2 sileas, ne dissimula mea gloria, néve
Sine veritatem supprimi mendacio.
Me scelerati oris fraus, & crudele venenum,
Proterva fictis lingua me premit dolis.
In 3 me odia occultis acuunt sermonibus iras,
Et immerenti fabricant molestiam.
Qui 4 mihi debebant fidum solamen amici,
Probra ingerebant clanculum & convicia:
Ast ego, secretæ tibi qui penetralia mentis
Cernis, dolente corde fundebam preces.
Omnibus 5 officiis culti mihi damna rependunt,
Remunerantur odio amorem simplicem.
Tu 6 pater hunc sævo vexandum trade tyranno:
Vastator illi ad dexteram adstet Angelus.
Judicis 7 adstiterit quum sordidus ante tribunal,
Damnatus a asperis exeat sententiis.
Quum volet iratos animos inflectere fando,
Oratione iudices exasperet.
Ante 8 diem fato pereat præreptus acerbo:
Locumque vacuum dominus occupet novus.
Orba 9 fleat soboles, vidua gemat vxor in aula:
Ejecta 10 proles patrio exsulet solo:
Instabilis, mendica, vagis erroribus orbem
Lustret: quietum reperiat nusquam locum.
Conturbetque 11 domum miseram, inscribatque penates
Scrutatus omnes fœnerator arculas.
Ignotusque hæres longo congesta labore
Rapiat, 12 opemque nemo poscenti ferat:
Nullaque 13 progeniem miseratio sublevet orbam
Mors falce totam demetat semel domum:
Proxima gentem omnem cum nomine deleat ætas;
Apudq; 14 Dominum, patris erratum, vt recens,
Ante

Ante 15 oculos interque manus versetur & erret:
Nec vitia matris tollat vlla obliuio,
Vtque 16 erat oblitus miserandi, obliuio gentem
Eius perenni supprimat silentio
Qui deiectum, inopem, & curis mordacibus ægrum
Pertrahere mortis nixus est in retia.
Semper 17 ei veluti fuerat maledictio cordi,
Maledicta in illum & exsecratio cadent.
Ac 18 veluti studio fugit benedicere prauus,
Sic nullus illi cupiat aut dicat bene.
Et velut obtegitur talari corpus amictu,
Totus miseriis ille sordeat obsitus.
Sic in cuncta illi passim se viscera fundant,
Vt oleum in ossa penetrat, vnda in viscera.
Hoc 19 ergo incedat semper vestitus amictu:
Hæc zona lumbos cingat illi & ilia,
Ante 20 Deum tales pendat detractio pœnas,
Et clàm salutem quisquis oppugnat meam.
Alme 21 pater, pater alme, tuâ me protege dextrâ,
Et inuidorum libera calumniis:
Vt nomen latus omne tuum telluris honoret,
Et suauitatem sentiat clementię.
Eripe me inuidiæ: 22 sum pauper, egenus & [b] exspes;
Animumque curæ turbidum vrunt anxiæ.
Non 23 aliter pereo, species quàm futilis vmbræ,
Pallent tenebris sera quum crepuscula:
Aut ubi decussis solerti indagine ramis,
Locusta e tectis pulsa frondeis cadit.
Genua 24 labant infirma; artus ieiunia soluunt:
Exsangue siccis corpus aret ossibus
Me 25 tumidi probris hostes petiêre superbis:
Me conspicati capita quassarunt sua.
Adfer 26 opem, seruumque tuum, pater optime, serua
Pro lenitate semper assuetâ tibi.
Agnoscantque 27 tuam, rerum pater optime, dextram

Tuaque

Tuaque ſaluum me ſciant clementiâ.
Dum 8 maledicta voment hoſtes, dum probra loquen-
Bonuſque placiduſque benedices tu mihi. (tur,
Dum confuſa illis turpis pudor ora notabit,
Lætitia ſerui pectus hilarabit tui.
Hos 29 pudor, vt talos à vertice veſtis ad imos
Effuſa latè corpus omne contegat;
Hos pudor, & mœrens turbato infamia vultu,
Qui me maligno dente rodunt, obruat.
Aſt 30 ego tum Domino grates memor ore ſonabo,
Cœtuque laudes in celebri concinam;
Qui 31 ſtetit auxilio dexter, cum paupere, vitamque
Eripuit ejus hoſtium ludibrio.

PSAL. CX. Dixit Dominus Domino &c.

Pſalmus CX. vaticinium habet illuſtre, de regno, ſacerdotio, morte & reſurrectione Chriſti, cujus quidem regnum in Sione exortum, in omnem terram fines ſuos ſit propagaturum, duraturumque donec hoſtes ejus vniverſi ſint ſubacti & pedibus hujus ejus regis ſubiecti.

Carm genus III.

SIc 1 alloquutus Dominus eſt Dominum meum,
Aſſide dexteram ad meam.
Dum proterendos, ceu ſcabellum, ſub pedes
Hoſtes tibi prouoluero,
Ad 2 orbis oras ultimas faſces tuos
Alta ab Sione proferam:
Vt iuris æqui vinculis coërceas
Faſtus rebelles hoſtium.
Te 3 pompa lætis quum reducet plauſibus
Ad templa voti compotem,
Sancto decorus apparatu exercitus

Lætum

Lætum celebrabit diem
Non roris imber ante lucem a argenteis
Tot vestit arua gemmulis,
Quàm multa cunctis gentium de finibus
Ad te propago confluet.
Iurauit 4. & se adstrinxit immutabili
Dominus b sacramento tibi,
Te te futurum c Melchisedecis sibi
R tu sacrorum d antistitem,
Sol inquieto lucis orbe dum diem,
Dum luna noctem illuminet,
Ad 5 dexteram illi semper assistet tuam:
Ferro tyrannos vindice
Compescet: 6 iram commodans suam tibi,
Gentes rebelles comprimet:
Ducesque regnis imperantes ditibus
Sternet solo: 7 torrentibus
E fortuitis, dum fugam premet, sitim
Victor levabit igneam.
Ergo subactis hostibus, cælo caput
Tollet decorum gloriâ.

PSAL. CXI. *Confitebor tibi Domine.*

Celebrat hic Psalmus Dei maiestatem, iustitiam, aequitatem, misericordiam, veritatem et constantiam, simulque docet, quæ in re vera hominis sapientia et beatitudo consistat, nimirum in summi illius Dei timore, cultu et observantiâ.

Carm. genus iv.

SIue 1 inter fidos tractem secreta sodales,
Seu sancti stipante catervâ
Me populi loquar, alme parens, te pectore toto
Vsque canam: tua munera grato

Orè

Ore feram. 2 magna æternæ miracula dextræ:
Magna quidem, sed & inclyta certè,
Et manifesta bonis, studio scrutante fideli.
Quicquid 3 enim gerit, omnia splendor,
Omnia diuinâ maiestas luce refulgens
Illustrat, dum sidera terras
Ignea lustrabunt, hunc iustum semper & æquum
Sera agnoscent sæcla nepotum.
Nec 4 quæ primæui quondam stupuêre parentes
Attoniti, mirandaque natis
Inuida delebunt obliuia: parcere largus
Nempe parens, facilisque querelis
Flectere cor miseris, 5 spoliis ex hoste superbo,
Direptis decorauit amicos.
Ne cum gente sua percussi fœderis illum
Immemorem vlla redarguet ętas.
Ostenditque 6 suas per facta illustria vires,
Quum populatus regna superba,
Dimensusque novis hostilia rura colonis,
Dilectæ dedit oppida genti.
Quicquid 7 agit loquiturque fides immobilis actus
Æqui & regula dirigit omnes.
Quæ jubet, æqua jubet, nulloque interlita fuco,
Aut tacitam celantia fraudem,
Quæque 8 nec æterno volventia sæcula lapsu
Interimant, aut tempore carpant,
Quippe adstans fidei firmæ constantia & ęquum
Perpetuò rata jussa tuentur.
Quum premeret Pharii imperium crudele tyranni
Selecta de gente nepotes,
Excussitque jugum, & regis fera jussa superbi
Exsuit: æternaque beatis
Libertate frui donârat; pignora sera
Si jurata parentibus olim
Intemerata piæ servâssent fœdera legis,

Fœdera

Fœdera nullis irrita sæclis.
Quippe Dei sanctum est & formidabile nomen,
Ac sanctè sua pacta tuetur:
Exigit & duras violato fœdere pœnas.
Hunc 10 colere ex animoque vereri,
Viuendi rectè fons & sapientia prima est,
Hanc cunctos qui dirigit actus
Ad metam, verè sapit: hunc ventura nepotum
Semper dicent sæcla beatum.

PSAL. CXII. Beatus vir qui timet &c.

Docet Psalmus CXII. quibus in rebus consistat vera hominis beatitudo & felicitas in hac vita misera & ærumnosa: nimirum in eo, vt verâ pietate Deum timeat & colat, & ad ipsius legem omnia consilia & actiones suas conformare, suaque beneficentiâ & misericordiâ ipsum Deum studeat imitari. Iis autem qui hoc faciunt, eorumque posteritati, reliqua etiam, quæ in hoc mundo habentur bona, licet impii inuideant & stomachentur, ostenditur non esse defutura.

Carm. genus III.

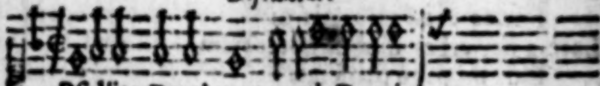
BEatus 1 ille, qui Deum rerum patrem
Pietate non fictâ colit,
Deique gaudet legibus: mores suos
Formare ad illas nititur.
Latè 2 per vrbes diuites potentiam
Eius propago proferet.
Prolem piorum numinis benignitas
Largâ beabit dexterâ.
Res 3 affluenter suppetet semper domi
Illi: nec ætas longior
Obliterabit æquitatis gloriam
Fructûmque. 4 Quum premet malos

Fortuna,

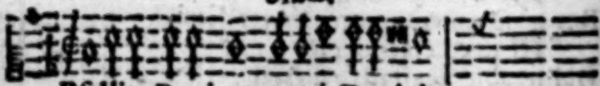
Fortuna, ſævo geſtiens ludibrio
Mutare ſummis infima,
Benignitatis tum ſuæ juſtis Deus
Lucem in tenebris offeret:
Clemens bonuſque in omnibus periculis
Stirpem piorum muniet.
Miſertus 5 inopis vir bonus, largâ manu
Succurret indigentiæ:
Sic cuncta juſto temperans examine,
Nec verba temere ut excidant.
Non 6 turbo ſortis cuncta quatientis loco
Movebit illum, nec dies
Suprema famam condet ejus invido
Oblivii ſilentio.
Non 7 livor illum falſa gaudens ſpargere
Terrebit, aut calumnia:
Bellive rumor, aut egeſtas lurida,
Fragorque lethi proximi:
Sed mente firmâ provocat diſcrimina,
Deoque ſolo nititur.
Ceu 8 cana rupes murmurantis æquoris
Spernit minaces impetus:
Sic ille certâ interritus fiduciâ

Carm. genus xxv.

Diſcantus.

Altus.

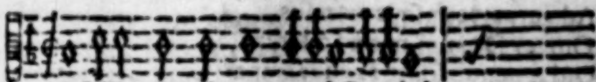

Sortis procel'a sustinet:
Ac sustinebit, dum ruinas hostium
Salvus suorum adspexerit.
Opes 9 volucris instar auræ mobiles
Largitus est egentibus;
Sibi æquitatis gloriam superstitem
Servavit: orbe gloriam
Vivaciorem, nec senectæ dentibus
Æruginosæ obnoxiam.
Dum 10 laude clarum, reque lautum splendida
Spectabit impius pium,
Curæque mentem vellicabunt anxiæ
Succumque carpent corporis;
a Dentem fatigans dente ringetur, lue
Se macerabit tabida.
Dominus malorum vota ridet irrita,
Spes ut modestas promovet.

PSAL. CXIII. Laudate pueri Dominum, &c.

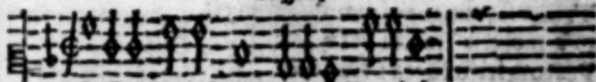
Invitat hic Psalmus pios ad celebrationem omnipotentiæ, majestatis, et providentiæ Dei, quibus omnia conserventur, et gubernentur, et in primis humiles subleventur, et steriles contemptæque extollantur.

Tenor.

Psallite Dominum pueri, Domini

Bassus.

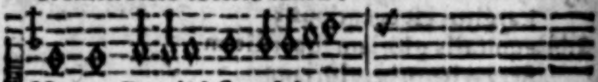

Psallite Dominum pueri, Domini

Nomen

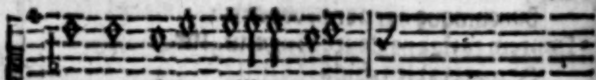
Nomen festo tollite cantu :

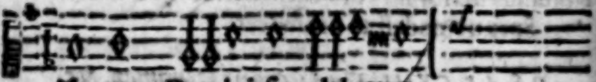
Nomen Domini sic celebretur,

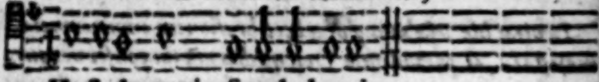
Ut sæclorum in sæcula longi

Nomen festo tollite cantu :

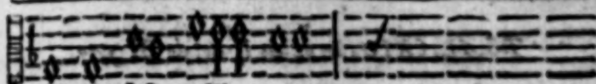
Nomen 2 Domini sic celebretur,

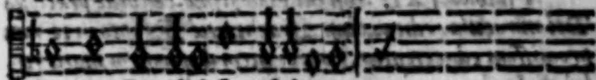

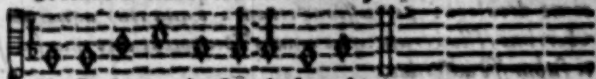
Ut sęclorum in sæcula longi

Nulla oblivia sentiat ævi.
Primo 3 à carcere Solis eoi
Ad purpureos usque occasus,
Omnes Domini nomen adorent,
Qui 4 gentes super arduus omnes
Celsas ætheris incolit arces:
Cujus longè gloria mundi
Trans flammantia mœnia vecta est.
O 5 pietatis nescia veræ
Pectora! ritu sacra nefando
O qui fingitis, anne deorum
Quenquam Domino similem nostro

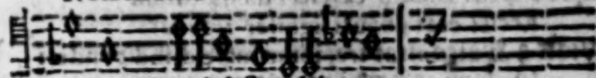
Nostis?

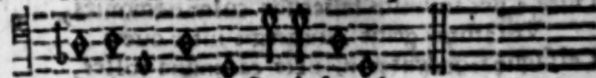

Nostis? ô quem super ardua cœli
Culmina positum nil latet ima
Sub cava clausum viscera terræ,
Nihil humano procul adspectu
Trans multiplices ætheris orbes:
Inopem 7 terra qui prostratum
Suscitat, & de pulvere egenum
Tollit, 8 vt altò positus solio
Populi primos carpat honores.
Qui 9 maternos sterili fructus
Exoratus donat, & orbos
Læta renovat prole penates.

PSAL.

PSAL. CXIV. In exitu Israel de Ægypto.

Psalmus CXIV. insigni dialogismo celebrat præcipua Dei miracula, edita, cùm Israelitæ ex Ægypto in terram promissam educerentur. Ponit autem diuisionem maris rubri & Iordanis: tremores montium et collium in promulgatione decalogi: percussam petram, è qua riui aquarum vberrimi effluxerunt: quæ omnia Dei potentiæ et maiestati submissè adscribit.

Carm. genus xxi.

QVum 1 domus Isacidûm patrias remearet ad oras,
Barbaraque inuisæ linqueret arua Phari;
Ipse 2 Deus Iudam cælesti numine tutum
Fecit: erat populi signifer ipse sui
Vidit 3 & attonitas trepidum mare diffidit vndas:
Iordanis refugas in caput egit aquas
Dura 4 per intonsos salierunt culmina montes,
Vt saturas gestit dux gregis inter oues:
Celsaque frondentes mouêre cacumina colles,
Agnus vt in pratis luxuriare solet.
Quid 5 mare vidisti, solito cur cesseris alueo?
Cur fugis in fontes fluminis vnda tuos?
Cur 6 ita concusso saliistis vertice montes,
Vt satur exsultat dux gregis inter oues?
Cur ita frondenti saliistis vertice colles,
Agnus vt in pratis luxuriare solet?
Nempe 7 Dei trepidum præsentia terruit orbem,
Cui cadit in Solymos victima multa focos.
Qui 8 lapidum venas laticum laxavit in vsum,
Cui fluxit largo flumine dura silex.

PSAL.

PSAL. CXV. Non nobis Domine &c.

Psalmus hic primò docet, omnes victorias, & liberationes, non ad hominum, sed Dei gloriam referendas esse; & quidem veri & omnipotentis Dei, qui quantopere ab idolis et commentitiis numinibus differat, accuratè ostendit, et idololatris, ut similes fiant mutis illis simulacris, imprecatur: Israëlitas autem universos admonet, vt omnem spem salutis in hunc vnum Deum collocent: de cuius beneficentiâ et misericordiâ illis gratulatur; et se unà cum ipsis gratum Deo fore profitetur.

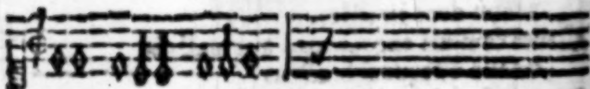
Carm. genus iii.

TE 1 magne rector orbis, haud victoriam
Ex hoste sæuo poscimus,
Nos vt per omnes fama gentes differat,
Nec apparatu vt splendido
Per ora vulgi nos triumphus aureo
Curru superbos transferat:
Sed impiarum vt sæcla gentium sciant
Te largum opis cultoribus
Tuis, fideque semper immutabili
Promissa promtum solvere.
Ne 2 fortè rebus insolentes prosperis,
Vbi nunc Deus vester? rogent.
Deus 3 astra noster incolens, mortalium
Nutu suo res temperat.
At 4 impiarum finxit error gentium
Manu deos inutiles.
Aurum caminis excoquens, aut malleis
Massa è sequaci bracteas
Ducens, figurâ multiformi ludicra
Affixit aris numina,

Inane 5 vocis os habent: oculos habent,
Orbes inanis luminis.
Naribus 6 odores nec trahunt, nec auribus
Surdis sonores hauriunt:
Palpare 7 manibus non queunt, torpentibus
Nec ingredi vestigiis:
Nec vox anhelis edita è pulmonibus,
Cavo recurrit gutture.
Quicunque 8 tales fingit aut colit deos,
Diis ipse similis fit suis.
At 9 tu Jacobi gens, loca fiduciam
Omnem salutis in Deo:
Qui te potenti sublevabit dexterâ,
Et in periclis proteget.
Et 10 vos Aronis posteri, spem ponite
Omnem salutis in Deo,
Qui vos potenti sublevabit dexterâ,
Et in periclis proteget:
Quicunque 11 cultor es Dei, fiduciam
Loca salutis in Deo,
Qui te potenti sublevabit dexterâ,
Et in periclis proteget:
Qui 12 nos favore semper amplexus memor
Fovit fovetque sedulò:
Cunctos Iacobi qui fovebit posteros,

Carm. genus xxvi.

Discantus.

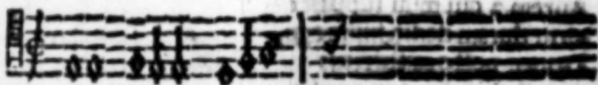

Aronis & sacrum genus:
Qui 13 se colentes sive juvenes, seu senes,
Fovebit & custodiet:
Qui 14 nosque donis semper augebit novis,
Et liberorum liberos.
Nam 15 nos profanis segregavit gentibus
Cœli solique conditor:
Cœlum 16 sibi ipsi regiam fecit, solum
Sedem dedit mortalibus:
Remunerantes muneribus illum ut suis
Rerum parentem agnoscerent.
Neque 17 ora laudes in tuas solvent, pater,
Quos mors teget silentio.
Nos 18 te parentem agnoscimus, qui spiritus
Vitalis auræ vescimur
Te prosequemur laudibus, dum lucido
Sol axe terras ambiet.

PSAL. CXVI. Dilexi, quoniam, &c.

Hoc Psalmo Propheta regius extrema sua pericula et angustias commemorando amplificat: et ut Dei Servatoris bonitas et omnipotentia sit conspectior, seipsum quoque ad laudandum cohortatur, et in compensationem beneficiorum divinorum perpetuò se illa prædicaturum et sacrificia laudis vovet oblaturum.

Tenor.

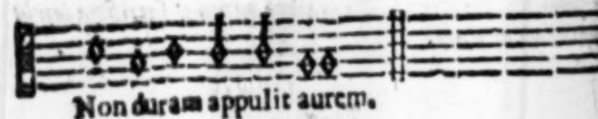
Alius.

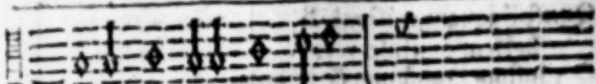

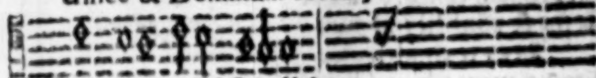

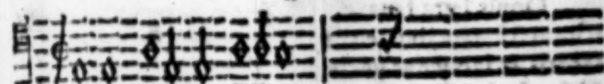

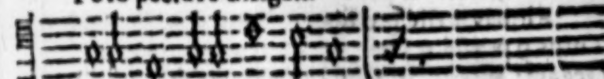
Aurem, qui mihi supplici
Non duram dedit, hunc ego,
Donec pectora spiritus
Pulset, semper amabo.
Ipsi, mors ante oculos erat,

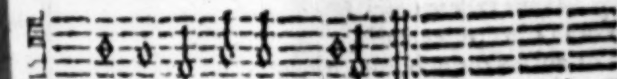
Bassus.

Iam stabam super ag :erem
Busti, jam dolor anxius
Omni ex parte premebat:
Exspes 4 tum prece supplice
Oravi Dominum, Pater,

Quæso, inquam, miserabili
Saltem consule vitæ.
O 5 justum Dominum & bonum,
Et pronum veniæ! 6 auxili
Is me & consilii indigum
Sævo texit ab hoste.
Ergo 7 mens tibi reddita
Mœrorem cohibe: &, Deus
Quæ largâ tribuit manu,
Donis læta fruare.
Vitam 8 è faucibus eruit
Mortis, & lacrymas genis
Abstersit, stabili & pede
Firmavit tibi gressum.
Tutus 9 præsidio Dei
Degam: & polliciti fide
Fretus non dubiâ, canam
Grato pectore laudes.
Lassus, 10 rebus & asperis
Afflictus, trepidâ fugâ
Vitæ prospiciens meæ,
Sic mecum ipse loquebar:
Nulli 11 certa homini fides:
At rerum arbiter optimus
Unus a polliciti tenax,
Unus fallere nescit.
Tot 12 liber toties malis,
Tot auctus toties bonis,
Quo tandem officio tibi
Coner solvere grates?
Te 13 festâ dape, te prece.
Te libamine prosequar,
Te vitæ columen meæ
Grata voce fatebor:
Te 14 vitæ columen meæ

In cætu populi tui
Gratâ prosequar hostiâ,
ᵇ Damnatus tibi voti.
Electos 15 genitor, tuo
Custos præsidio tegis,
Nec per vim pereuntium
Manes linquis inultos.
Tu 16 servum Dominus tuum,
Ancillæ sobolem tuæ
Me, minacibus hostium
Vinclis eripuisti.
Te 17, rerum pater optime,
Semper laudibus efferam:
Nomen in dubiis tuum
Usurpabo periclis.
Te 18 voti reus, erutus
Morti, prosequar hostiâ,
Sacri 19 limen ad atrii,
Sacræ redditus urbi.

PSAL. CXVII. *Laudate Dominum, &c.*

Omnes toto terrarum orbe homines exhortatur hic Psalmus ad celebrationem sempiternæ bonitatis & veritatis divinæ.

Carm. genus X.

OMnes 1 ubique gentium
Quos Solis ambit orbita,
Rerum parentis optimi
Laudes libenter pangite.
Agnoscite 2 indulgentiam
Benigniùs nos in dies
Foventis, & constantiam
Promissa certam reddere.

PSAL. CXVIII. Confitemini Domino &c.

Hic Psalmus, quem Halelvia aureum dixerunt, in optimis & splendidissimis meritò suum quoque locum habet. Eo enim David, ab omnibus hostibus & rebus aduersis liberatus, & ad fastigium regni Israelitici euectus, in cœtu solenni publicas Deo gratias agit, magnoque animi ardore, Dei bonitatem, toties iam sibi perspectam, laudat. sustinens interim non obscurè imaginem Iesu Christi, in illo quidem abiecti et mortui, sed paulò pòst ad regni æterni gubernacula resuscitati. quod ipsum hîc David celebrat, proque eo gratias Deo agit.

Carm. genus ii.

EIa 1 Deum laudate, Deum facilemque bonumque
Largâ benignum semper indulgentiâ.
Eia 2 Dei, soboles Iacobi, dicite laudes,
Largâ benigni semper indulgentiâ.
Eia 3 Deum canat Aronis numerosa propago,
Largâ benignum semper indulgentiâ.
Eia 4 Dei purâ cultor pietate, fatere
Largâ benignum semper indulgentiâ.
Audiit 5 orantem Dominus me rebus in arctis;
Ac liberauit ilico ex angustiis.
Ille 6 mihi assistat solus: non arma, nec ulla
Humana mi vis adferet formidinem.
Ille 7 mihi auxilio sit solus: lumina damnis
Explebo (nec me decipit spes) hostium.
Tutius 8 à rerum Domino est sperare salutem,
Confidere armis quàm virorum fortium:
Tutius 9 à rerum Domino est sperare salutem,
Confidere opibus quàm potentum principum.
In 10 me coniurent populi omni ex parte propinqui;
Dei fauentis conteram cunctos ope:
Circumdent

Circumdent 11 omnique premant ex parte licebit,
Dei fauentis conteram cunctos ope:
Circumdent 12 omnique premant ex parte licebit,
Quàm nube densâ vere se fundunt apes;
Non secus ac siccas ignis violentia spinas,
Dei fauentis conteram cunctos ope.
Improbe 13 quid frustra labefactum euertere tentas?
Dei potentis sustinet me dextera.
Ille 14 meæ vires: illum mea carmina pangent
Vnum: salutis vnus auctor est meæ.
Cunctaque 15 iustorum pariter tentoria plaudent,
Meæ salutis pariter auctorem Deum
Laudabunt: cantuque ferent ad sidera dextram
Belli potentem, diuitem victoriæ:
Dextram 16 armis, dextrã præstantem robore, dextrã
Belli potentem, diuitem victoriæ.
Seua 17 quid insultas mihi mors? tua tela recondes;
Frustra minaci territas me spiculo.
Viuo equidem, viuusque feram super æthera cantu
Raram benigni numinis clementiam.
Iure 18 parens bonus ærumnâ me afflixit acerbâ;
At imminentem reppulit mortem tamen.
Pandite 19 pontifices sacri mihi limina templi,
Salute partâ vt laude prosequar Deum.
Hæc 20 est illa Deo gratissima janua, justis
Votis aperta dehinc futura janua.
Te 21 meritò, pater alme, canam, tu rebus in arctis
Aurem applicasti supplici placabilem:
Sospes, & infesto duce te sum tutus ab hoste,
Et 22 molientum tecta quem rejecerat
Artificum improbitas lapidem; fastigia summi
Latè refulgens jam coronat anguli.
Scilicet 23 arcano factum est hoc numine, nostra
Attonita factum quod stupescunt lumina.
O 24 lux festa, ô lux jucunda ad gaudia nata,

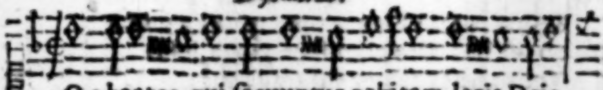
Cælestis in nos lux favoris conſcia !
Uſque 25 fave, cuſtoſque tui, pater optime, regis
Sis, & ſecundos cœpta duc ad exitus.
O 26 felix, iterum ô felix, quem rector olympi
Populo ſalutis miſit auctorem ſuo.
Nos, quibus eſt ſacri cuſtodia credita templi,
Vobis precamur cuncta vertant proſperè.
Unus 27 enim Dominus rerum moderatur habenas,
Qui gratiæ in nos lumen effundit ſuæ.
Lętitiâ celebrate diem, fœtuſque bidentis
Tenellus aræ vinctus adſtet cornibus.
Te 28 Dominum, te mente colam, te voce fatebor :
Tuumque ſemper laude nomen proſequar.
Eia 29 Deum laudate, Deum facilemque bonumque,
Largâ benignum ſemper indulgentiâ.

PSAL. CXIX. Beati immaculati in via, &c.

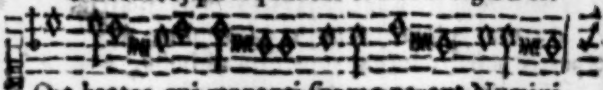
P*ſalmus hic, ut inter omnes prolixiſſimus, ita miro quoque artificio & ardore compoſitus eſt. In eo enim David*

Carm. genus xxvii.

Diſcantus.

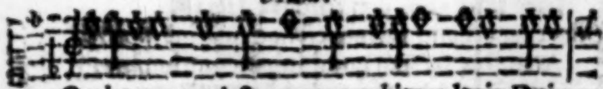

O 1 beatos, qui ſequuntur orbitam legis Dei:

O 2 beatos, qui monenti ſponte parent Numini,

Altus.

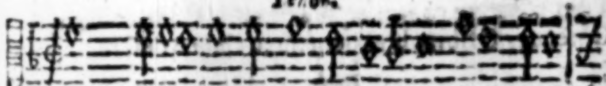

O 1 beatos, qui ſequuntur orbitam legis Dei:

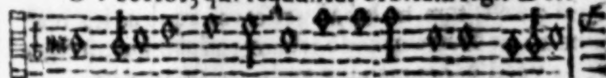
ectionariis viginti duobus, literis Hebræorum totidem à fronte distinctis, ita seipsum in celebratione & laudibus doctrinæ cælestis, suoque in eam desiderio & affectione commemorandâ oblectat et effundit, ut nullum ea in parte modum tenere potuisse videatur. Primùm autem docet, qua in re consistat hominis integritas et perfectio, & quantopere ejusdem ipse cupidus sit, ardentissimâ et crebrò repetitâ auxilii divini imploratione ostendit, exuscitans interim alios quoque ad verbi divini amorem, nullâ satietate aut fastidio languescentem; eosdemque monens, ut à dogmatibus impiis et venenatis sibi caveant. Præterea jam crucis & calamitatum utilitates recitat: jam preces effundit: jam lamentatur: jam gratias Deo agit: jam seipsum & alios consolatur: jam fidem suam cum quadam animi magnitudine profitetur: jam memoris gratique animi pollicitationes intexit. In quibus omnibus cùm pietatis Christianæ curriculum, et veræ religionis exercitatio contineatur; dignus est hic Psalmus, qui quotidie in ore, cogitatione, et cordi omnium piorum, sine ulla intermissione, versetur.

Aleph.

Tenor.

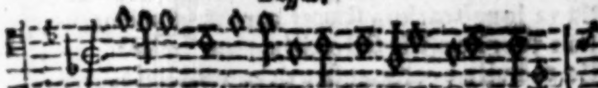

O 1 beatos, qui sequuntur orbitam legis Dei:

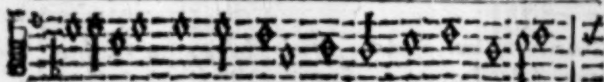

O 2 beatos, qui monenti sponte parent Numini,

Bassus.

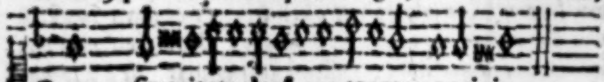
O 1 beatos, qui sequuntur orbitam legis Dei:

O 2 beatos, qui monenti sponte parent Numini,

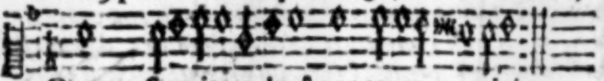
Labe 3 puri nec relinquunt lege jussum tramitem,

Quem 4 severitate durâ nos tenere præcipis.

Labe 3 puri nec relinquunt lege jussum tramitem,

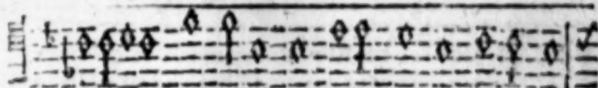

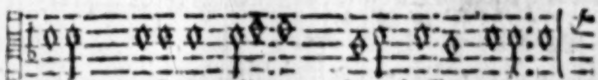
Quem 4 severitate durâ nos tenere præcipis.

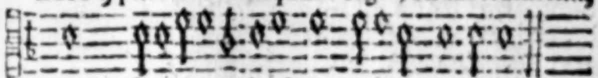
O 5 gradum regas labantem sic, monenti ut paream,
A 6 tuis attenta jussis nusquam ut errent lumina:
Tum 7 ducem canam æquitatis candido te pectore.
Obsequar 8 tibi: obsequentem tu tibi ne desere.

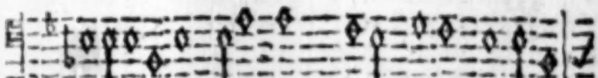
Beth.

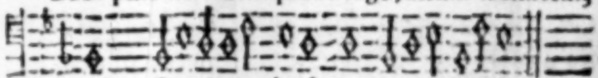
Quid 9 juventam, ne labascat, servat æquè ac lex tua?
Hinc 10 ne aberrem, modò laboro: tu laborantem rege.
Ne 11 vacillet pes, meo tua verba condo pectore.
Rector 12 orbis, æquitatis regulam tuæ doce
Me, 13 tui oris verba semper ore mediter ut meo:
Illa 14 longè cariora semper auro ut æstimem:
Illa 15 cogitem, illa secter, illa mirer unicè:
Illa 16 nulla è corde nostro deleant oblivia.

O 2 beatos, qui monenti ſponte parent Numini,

Labe 3 puri nec relinquunt lege juſſum tramitem,

Quem 4 ſeveritate durâ nos tenere præcipis.

Labe puri nec relinquunt lege juſſum tramitem,

Quem 4 ſeveritate durâ nos tenere pręcipis.

Gimel.

Da 17 tuæ legi obſequenti vivere: ut 18 propiùs tui
Conſpicer pacti æquitatem, pande mentis lumina,
Inquilinum 19 juſſa legis ne tuæ celaveris.
Fœderum 20 leges tuorum ægra mens deſiderat.
O, 21 tuæ legis ſuperbum qui premis faſtidium,
22 Me tuæ legis ſequacem vindica: 23 cui divites
Arroganter obloquuntur, juſſa quòd ſervem tua,
24 E tuo ſermone vitæ quòd capeſſam formulam.

Daleth.

Æger 25 animus languet: ægrum recrea verbo tuo.
Cordis 26 arcanas latebras prodidi tibi: 27 rudem
Tu doce, præferque lucem, ſcita mediter ut tua:
Et 28 cor anxium tui verbi erigas ſolatio.

Abſque

Abſque 29 fuco fac tuarum ſcita legum vt diligam.
Recta 30 ſector, inſtituta ſpecto ſemper ad tua: (ſere.
Lex 31 tua animo ſculpta inhæret; ſpem meam ne de-
Pande 32 iter tuæ æquitatis: te cor es lętus ſequar,

He.

Legum 33 iter monſtra tuarum: fœdus erudi tuum,
Fœdus 34 vt legemque totis imbibam præcordiis,
Cuncta 35 vt inſtituta rectâ ſecter uſque ſemitâ.
Sordidis auerte curis iuſſa pectus ad tua:
Flecte lumina, impias ne vanitates hauriant.
Languidum excita: face vt te timeat animus ac amet.
Libera probro à pudendo me benignus arbiter:
Tua 40 ſtatuta diligentem ſeruet æquitas tua.

Vau.

Me 41 bonus reſpice opiferque fœderis memor tui,
Ora 42 claudam vt exprobranti ſpem tuæ fiduciæ:
Spes 43 ſalutis, veritatem ab ore ne tuam eripe:
Semper 44 vt tuis ſtatutis audiens, 45 tuto gradu
Ambulem. tua iuſſa quæro ſola: 46 coram regibus
Diſſeram (nec me pudebit,) de tuis ſermonibus, (chia
Hos 47 amaui, & hos amabo: 48 & obſequens his bra-
Tollam: ut uſq; & uſq; voluam hos ore, mente cogitem

Zain.

Sis 49 memor pacti columna quæ meæ fiduciæ eſt: (pit.
Quod 50 leuat mœrentem, & ægrum è fauce mortis eri-
Rideant 51 licet ſuperbi, te ſequar: 52 legem tuam
Vſque repetam, in rebus arctis hoc erit ſolatium.
Impios 53 quum legis hoſtes cerno, totus horreo.
Carmen 54 hęc erit mihi, orbem donec hoſpes hunc colam.
Hanc 55 vt obſeruem, tenebræ me ſilentes admonent:
Illa 56 mentem cura ſemper vnicè exercet meam.

Heth.

Heth.

Obſequi 57 tibi mihi vna eſt ſpes, opes, hæreditas.
Vt 58 bonus promiſſa præſtes, vnicè vnum id ambio.
Actiones 59 vitæ vt omnes ad tuam componerem
Legem: 60 ad hanc cuſtodiendã, quà licet, me confero.
Impeditus 61 impiorum vinculis hanc cogito:
Huius 62 ergo nocte ſurgens proſequor te laudibus.
Qui 63 verentur hanc, amicis vtor. 64 hanc, parens
Qui tua benignitate cuncta reples, edoce. (bone,

Teth.

Domine 65 ades, pollicita ſeruo fac benignè appareãt,
In 66 tua lege acquieſcam: me doce legem tuam,
Vix 67 malo coacta leges mens ſequi didicit tuas.
Scite, 68 fons benignitatis, tua benignè me doce.
Me 69 ſuperbi criminantur: corde toto ego te ſequar.
Iuſſa me iuuant tua: 70 illis mens hebeſcit proſperis.
Erudiſti 71 me malis, vt legi adhæream tuæ,
Hæream vt legi, auri aceruis gratiori ingentibus.

Iod.

Da 72 manu tuâ creato noſſe vim legis tuæ.
Me 73 pii læti obſequentem legibus ſpectant tuis.
Iuſta 74 lex tua eſt: premis me iure iuſtus arbiter.
At 75 libenter audientem iuſſa re tua recrea,
Tibi 76 libenter obſequentem præueni clemen[illegible]:
Seruulum 78 tuum prementem comprime arrogantiam,
Me 79 tuæ legi obſequentes obſequentem diligant:
Nec 80 ferat tibi obſecundans pura mens infamiam,

Caph.

Deficit mens ſpe ſalutis, ſpes nec illam deficit.
Laſſa languent lumina: vtris corpus inſtar aridi
Tabuit: 83 ſolare promiſſi in malis memorem tui.

Quis

Quis 84 ferendi finis? hostem quando punies meum?
Mihi 85 tuæ legis superbus hostis effodit scrobem.
Æquâ lex; promissa certa sunt tua: hostes confice,
Qui premunt me, quòd te in uno collocem fiduciam.
Scita fac vt ad tua omnes actiones dirigam.

Lamed.

Certa eunt promissa, certa stat tuis verbis fides,
Dum 90 polo stellæ micabunt, herba terras vestiet:
Sempiterno quæ recursu legibus parent tuis.
Obruissent me dolores, ni affuisset lex tua,
Lex salubris: nulla nobis tollet hanc obliuio.
Sum tuus, tua instituta diligentes diligo.
Impii 95 mortem parabant scita meditanti tua.
Ceteris est finis: illa sola semper permanent.

Mem.

O tuam quàm legem amaui! semper illam cogito.
Hostibus prudentiorem me meis hæc reddidit
Factus huic fui obsequendo doctior doctoribus.
Huic quòd audiam, senectâ astutior sum callidâ:
Huic 100 vt obsequar malorum flecto gressum à semi-
Te docente non recedo paululum à verbis tuis, (tis.
Facibus meis suaui melle suauioribus.
Eruditus his, recedo à semita mendacii.

Nun.

Sancta 105 lex, velut lucerna, dirigit pedes meos.
Obstinaui animum, tuis vt obsequar sermonibus.
Obrutum malis, tuorum fœderum memor, leua.
Edoce me iussa, & oris hanc bonus cape victimam;
Iussa non reiecta, quamuis undique instarent mala:
Hæc 110 nec abiectî impiorum penè clausus retibus.
Hęc voluptas, hoc mihi vnum gaudium, hæc hęreditas,
Hic scopus mihi manebit, viuus aurâ dum fruar.

Samech.

Samech.

Diligo legem tuam, sicut malos abominor.
Vnica es spes, una verbis in tuis fiducia.
Vt 115 Dei mandata seruem, hinc impii facessite.
Me tuo sermone fulci, ne sequar spes irritas.
Te regente saluus vsque iussa diligam tua.
Perfugas calcas tuos, qui vana frustra cogitant.
Legem amo tuam, quòd omnes impios extermines.
Corpus 120 horret, quum seuerum cogito te iudicem.

Ain.

Æqua ne me diligentem desere opprimentibus.
Iusta fac amem superbo tutus à ludibrio.
Dum salutem spero, scita specto dum tua, lumina
Lassa languent: tu 124 benignus edoce seruum tua
Placita: legum fac tuarum intelligat mysteria.
Tempus instat puniendi legis aduersarios:
At tuum fœdus mihi auro est carius carissimo:
Hoc amo, huc errore misso dirigo vitę ordinem.

Pe.

Mira rituum tuorum mens colit mysteria.
Verba 130 pectori imperito luminis sunt ianua:
Faucibus tua verba apertis duco vitæ vt spiritum:
Ceu soles te diligentes, intuere me bonus. (met
Dirige 133 ad tua verba gressus: tum scelus non oppri-
Me 134 tuæ legi, impiorum liber à calumnia,
Obsequar. 135 bonus intuere me, tuā vt legem sequar.
Si 136 quis hanc spernit, fluunt mihi more riui lacry-
(mæ.

Sade.

Iustus 137 es creator orbis: iusta iussa sunt tua.
Plena 138 lex est æquitatis: certa verbis veritas,
Rumpor 139 irâ, quum scelestis impiè contemnitur
Sermo

Sermo 140 purus instar ignis: seruus hunc amat tuus,
Impii spernant licebit me, tuam legem sequar.
Iussa stant tua sempiterna, mota nullo turbine.
Turbidis mihi illa rebus anxium cor recreant,
Scire legem da tuam: vitam mihi donaueris.

Coph.

Corde 145 toto audi vocantem, legi vt obsequar tuæ.
Inuoco, adiuua inuocantem, fœdus ut colam tuum:
Inuoco te manè: verbis in tuis fiducia est.
Nocte vigiles anteuerto, verba mediter vt tua.
Me benignè audi, vt soles, & fauce mortis eripe.
Impii 150 me persequuntur, legis expertes tuæ.
Tu propinqua Domine, iussa cuius omnia iusta sunt.
Iussa firma fine nullo, firma nullo exordio.

Res.

Adspice afflictum: leua me, fœderis memorem tui.
Fœderis memor meam vitam patronus assere.
Impii 155 malè interibunt, iussa qui tua negligunt.
O bonus, sine fine, robora, vt soles, vitam meam.
Me prementum multitudo à lege non flectit tua.
Mœret animus intuendo pacta qui spernunt tua.
Tu bonus tua iussa amantem me vicissim recrea.
Cuncta 160 promissa tua nullum fixa norunt terminum.

Sin.

Me premit tyrannis: at cor verba meditatur tua,
Verba gratiora gazis aureis animo meo.
Diligo legem tuam, ceu vanitatem abominor.
Septies tuam æquitatem me canentem lux videt.
Legem 165 amantibus tuam pax multa, nulla offensio.
Spectat à te mens salutem, nixa promissis tuis.
Mens amat promissiones vnicè & seruat tuas.
Seruo tua pacta, vt vicissim tu vitam obseruas meam.

Thau.

Thau.

Inuocanti da tuarum scire legum abscondita,
Inuocantem 170 libera me, fœderis memor tui.
Te 171 docente prædicabit os tuas laudes: tua
Iussa 172 lingua nuntiabit, iussa longe æquissima.
Dexterâ 173 tuâ obsequentem iussibus iuua tuis.
Abs 174 te opem spero: tuarum scita legum diligo.
Sospita 175 me, vt prædicem te: lex iuuabit me tua.
Me 176 vagam vt pecudem, require fœderis memorem
tui.

PSAL. CXX. *Ad Dominum, cùm etc.*

Querelam habet hic Psalmus non tam de externorum hostium vi, quàm de maleuolorum calumniis fraudulentis et venenatis, cum quibus quàm graue sibi sit conuersari indicat, Deique auxilium implorat.

Carm genus iii.

HInc 1 me obsidebant bella, & hinc calumniæ,
Liuor faces admouerat:
Ad te refugi destitutus omnibus,
Rerum creator optime.
Te voce supplex inuocaui, tu meas
Non lentus audisti preces.
A 2 fraudulentæ toxico linguæ Deus
Me protege & mendaciis.
O 3 lingua fraudis machinatrix impia,
Quâ spe meum oppugnas caput?
• Scythæ 4 ferocis lingua pestilentior
Tinctis veneno spiculis:
Ignis voracis lingua flammis acrior,
Quum [b] silua flagrat arida:
Heu 5 vita tristis, vita dura & anxia,

Per

Per invios erratica
Montes, latrones inter atque inhoſpita
Gentis feræ mapalia.
Mens 6 ægra vitæ carpitur faſtidio,
Hoſtes quietis accolens;
Hoſtes 7 quietis, blanda quos oratio
Ferociores efficit;
Quos innocentis mentio concordiæ
Ad bella ſæva exaſperat.

PSAL CXXI. Levavi oculos meos, &c.

Teſtatur hoc Pſalmo David, fiduciam ſe ſuam in omnibus anguſtiis & periculis in ſolius Dei præſentia et benignitate feliciſſimè collocare; ideoque exemplum hoc ſuum omnibus piis imitandum proponit.

Carm. genus xvii.

DUm 1 ferox armis inimicus inſtat,
Ad montes vaga lumina
Proximos circumfero, ſi quid illinc
Fortè appareat auxilî.
At 2 mihi cœli Dominus ſolique
Certam ſolus opem feret:
Ille 3 (quid vano trepidans tumultu
Cor pulſas mihi pectora?)
Ille ſanctorum (mihi crede) cuſtos
Noctes excubat & dies:
Victa 4 nec blandi illecebris ſoporis
Unquam lumina dimovet:
Leniter 5 paſſis tibi ſemper alis
Umbræ more ſupervolat,
Ne 6 cutem ſolis violentioris
Urant ſpicula de die,

Nocte ne lunæ nebulosioris
Artus degravet halitus.
Seu 8 domi clausus lateas, latentem
Clausus servat in ædibus:
Seu 9 toris pacis obeas amicæ,
Seu belli fera munera,
Sospitem è cunctis Dominus periclis
Semper te bonus eruet.

PSAL. CXXII. Lætatus sum in his, &c.

Gaudium & insultationem animi pii, gestientis interesse concioni hominum piorum, hic Psalmus exprimit; in quo ipso gaudet David, Hierosolymam præ aliis urbibus, tanquam imaginem veræ Ecclesiæ, cultibus divinis delectam destinatamque esse, proque illius incrementis et salute Deum orat.

Carm. genus xxvi.

O 1 Lux candida, lux mihi
Læti conscia nuncii:
Jam pleno stata tempora
Reddit circulus anno:
Jam festi revocant dies
Augustam Domini ad domum:
Jam 2 sacri pedibus premam
Lætus limina templi.
Jam 3 visam Solymæ edita
Cœlo culmina, & ædium
Moles nobilium, & suo
Augustam populo urbem:
Urbem, 4 quam procul ultimis
Terræ finibus exciti,
Petunt Isacidæ, ut Deum
Placent more parentum:

Jussam

Iuſſam 5 cælitus oppidis
Urbem jus dare ceteris:
Et ſedem fore Davidis
    Cuncta in ſæcula proli.
Mater 6 nobilis urbium,
Semper te bona pax amet:
Et te ſemper amantibus
    Cedant omnia rectè.
Semper 7 pax tua mœnia
Colat: ſemper in ędibus
Tuis copia dextera
    Larga munera fundat.
Dulcis 8 Iſacidûm domus,
Te pax incola ſoſpitet:
Sedes 9 Numinis, omnia
    Succedant tibi fauſtè.

PSAL. CXXIII. *Ad te levavi oculos etc.*

Precatio eſt, quâ homines verè pii, divitum ſuperborum, irriſorumque contumeliis et ludibriis ſubjecti, ad Dei patrocinium confugiunt.

Carm. genus vi.

AD 1 te levavi, rex, pater & Deus;
Ad te levavi lumina, qui procul
    Contagio humano remotus,
  Templa habitas radiata cœli.
Ut 2 ſervus obſervat domini manus,
Geſtus & omnes lumine mobili,
    Arguta ceu nutus acutis
  Serva oculis dominæ tuetur:
Te noſtra ſpectant, te Domine & Deus,
Intenta mentis lumina; dum graves

Iras

Iras remittas, servulisque
Des veniam bonus atque pacem.
Iam 3 lenis in nos respice: servulis
Iam parce tandem, parce fidelibus,
Quos hostis insultans superbo
Ludificatque premitque vultu.
Contemtus 4 hosti ac opprobrium sumus,
Vitæque tædet, ferre animus nequit
Superc li fastum superbi,
Ludibriumque opibus tumentum,

PSAL. CXXIV. *Nisi quia Dominus &c.*

Agnoscit hoc Psalmo Ecclesia, se è maximis periculis & ærumnis, non suis viribus, sed bonitatis diuinæ auxilio euasisse. Cladium etiam, quæ imminebant, magnitudinem amplificat; & ad gratiarum actionem omnes cohortatur.

Carm. genus xxviii.

NI 1 faventis affuisset numinis præsentia,
(Dicat Isaci propago) 2 Numinis præsentia,
Ni fauentis affuisset, quum veniret perditum
Nos superba multitudo, freta stultis viribus,
Fortè 3 viuos deuorassent, debilesque & pauculos:
Ira feruidi furoris, auida nostri sanguinis,
Obruisset 4 instar vndæ nos procella cladium:
More 5 torrentis nivali ab imbre turgidi, impetus
Nos repentè sustulisset: usque ad animam gurgites,
Usque ad animam transiissent gurgites imperuii.
Sempiterna 6 laus Deo sit, qui suos non tradidit
Dentibus prædam cruentis perfidarum gentium.
Cassibus 7 fractis dolosis sospites evasimus:
Capta veluti jam volucris rete fugit aucupis.
In 8 Deo nostræ salutis spes reposta est unico;
Qui solum cœlumque fecit vi potentis dexteræ.

PSAL.

PSAL. CXXV. Qui confidunt in, &c.

Docet hic Psalmus, quanta securitas et felicitas sit eorum, qui in omnibus rebus adversis spem salutis suæ in Deo habeant collocatam; perpetuoque cogitent, momentaneas tantùm vitæ hujus miserias esse, si cum æternis comparentur. Deinde contra impios pro piorum felicitate Dei benignitatem implorat.

Carm. genus vi.

Sionis 1 arcem non Aquilo impotens
Saxo sedentem perpetuo quatit,
Nigrantibus non auster alis
Imbriferas glomerans procellas.
Quicunque verè spem locat in Deo,
Non hostis hunc vis, non quatiet dolus,
Si [a] fractus illabatur orbis,
Incolumis fugiet ruinam.
Ut 2 civitatem [b] mœnia montium
sanctam tuentur, sic Dominus suos
Vi cingit arcanâ, nec unquam
Præsidio [c] viduos relinquet.
Nec 3 impiorum perpetuo jugo
Sinet piorum progeniem premi,
Ne turpibus contaminetur
Flagitiis labefacta mentem.
Ut 4 affluenter fac bona sint bonis,
Ut continenter fac malè sit malis,
De 5 calle quos recti illecebris
Impietas male sana flexit.
Fac sancte rerum conditor, ut domum
Beata semper pax colat Isaci:
Tranquillitas secura pulchras
Exhilaret Solymæ colonos.

PSAL. CXXVI. *In convertendo,&c.*

Judæi ex vinculis Babylonicis domum reversi, hoc carmine lætitiam suam, cum gratulatione, testantur, oranique Deum, ut inceptam liberationem continuet & perficiat; indicantes interim, quo durior fuerit afflictio, eò cumulatiorem insequentis gaudii ubertatem esse futuram.

Carm. genus di.

Quum 1 pater omnipotens captam remeare Sionem,
Dulcemque jussit patriam revisere,
Attoniti stupuere animi, nec opinaque secum
Metum librantes inter & spem gaudia.
Vixque sibi credunt; veluti qui noctis opacæ,
Sopore pulso manè versat somnia.
Pro 2 lacrymis redeunt risus: sua gaudia quisque
Sermone celebrat patrium laudans Deum.
Nec minùs attonito stetit ad miracula vultu,
Sic barbarorum turba secum mussitans,
En pater ille deûm quot signa ostendit amoris!
Hujus saluti gentis usque ut prospicit!
Nec 3 falsò nam signa Deus monstravit amoris
Præclara, nostræ dum saluti prospicit.
Ergo alacres læto testamur gaudia plausu:
At 4 tu benigne fac parens, ut cæteri
Jam redeant, plenisque viis sic agmen inundet,
Ut æstuosi quum flat Austri spiritus,
Indignata suis cohiberi flumina ripis
Vagâ per agros murmurant licentiâ.
Qui 5 male fœcundæ commisit semina terræ,
Et corde tristis multa voluit anxio,
Si venit uberior seges imbribus aucta benignis,
Exsultat hilari cor metentis gaudio.

Nos 6 quoque longa fugæ post tædia, postq; labores,
Læti arva dulcis patriæ revisimus.
Te patrium canimusque Deum, semperque canemus:
Agimusque memores atque agemus gratias.

PSAL. CXXVII. Nisi Dominus, &c.

Docet hic Psalmus, civitatum et familiarum salutem, alimenta, et liberorum felicitatem, non humanæ industriæ, sapientiæ aut vigilantiæ opus esse; sed à solius Dei benignitate et providentiâ omnia proficisci et conservari.

Carm. genus iiii.

NIsi 1 cœpta Dominus iuverit, frustra struis
Moles superbas ædium,
Ni Dominus urbem servet, incassum excubat
Muris vigil custodia.
Frustra 2 antevertis manè solem, & vespere
Sero domum reverteris:
Victum labore vix parabis anxio,
Ni Dominus admorit manum.
At ille amicis interim suis dabit
Purum soporem somniis:
Domumque dulci prole fœtam liberûm
Præbebit. 3 Hæc hæreditas,
Hæc illa merces, quâ beat caros sibi
Rerum ille Dominus omnium.
Non 4 sic timori est dexteram telis gravis
Bellator hostis hostibus,
Ut quem parentem masculæ propaginis
Favor beavit numinis.
O 5 ter beatum & ampliùs, qui talibus
Pharetram sagittis impleat!
Non ad tribunal erubescet jurgia
Procacis adversarii.

PSAL. CXXVIII. Beati omnes, etc.

Psalmus hic præmia, quibus pii et verè Deum timentes in hac vita ornantur, enumerat: nimirum felicitatem in omnibus actionibus: optatum conjugium: probos et bene valentes liberos: benedictionem divitiarum: felicem statum patriæ: longam progeniem nepotum: pacem et tranquillitatem publicam.

Carm. genus xxv.

FElix 1 ô ter & ampliùs
  Quem timor Domini tenet,
Quem non illius à via
  Flectit devius error.
Felix, 2 & tibi prosperè
Cedent omnia: nam tuo
Carpes dulcia fercula
  Comparata labore.
Instar 3 palmitis uberi
Proventu gravidi, & coma
Cingentis viridi domum,
  Te conjux hilarabit.
Ceu [a] plantaria fertili
[b] Pubescunt oleæ solo,
Jucundo tibi liberi
  Cingent agmine mensam.
Quem 4 timor Domini tenet,
Inter talia commoda
Vitæ tempora transiget:
  At 5 te ex arce Sionis
Ditabit Domini manus
Larga: & conspicies bonis
Florentem Solymam, tibi

Donec vita manebit.
Prolis 6 adſpicies tuæ
Longâ ſtirpe propaginem:
Feſtâ ſemper & Iſaci
Lætos pace nepotes.

PSAL. CXXIX. Sæpe expugnaverunt.

Monet hic Pſalmus Eccleſiam, ut memor multiplicium afflictionum & anguſtiarum, quibus ab impiis olim divexata, et poſtea liberata à Deo fuerit, gaudeat et exſultet, breviq; futurum ſperet, ut hoſtium improbitas in ipſo flore ſuo opprimatur.

Carm. genus xxiv.

Et hic binas conjungunt recentiſſima exemplaria ſtrophas, ut in CV.

IUre 1 dicat grex bonorum:
Mille me moleſtiis
Factio preſſit malorum:
Prima 2 abuſque origine
Factio preſſit malorum
Mille me moleſtiis;
Nec tamen ſubvertere unquam
Quivit ullis machinis.
Terga 3 ſævis exaravit
Verberum viticibus,
Terga longis ſecta a ſulcis,
b Hoſtis ad faſtidium:
Sed 4 parens rerum benignus
Vincla rupit impia,
Meque c nervo liberavit
Servitutis aſperæ,

Qui

Qui 5 Sionis non amico
    Spectat arces lumine,
Vota semper vana voluat,
    Spes inanes nutriat.
Marceat 6, ceu sole marcet
    Herba languens torrido.
Herba summis nata tectis,
    Quę repentè corruit
Ante falcis plagam acutæ,
    Sicca marcidis comis,
Unde 7 nec sinum replevit,
    Qui maniplos colligit;
Nec manum messor perustus
    Prata tondens florea;
Nec 8 viator ominatus
    Prospera est metentibus,
Sic precatus, Arva læta, &
    Arva lauta & roscida,
Hunc in annum, & usque in annos
    Hunc sequentes, numinis
Vos favor semper benigni
    Servet, ornet, augeat.

PSAL. CXXX. *De profundis clamavi.*

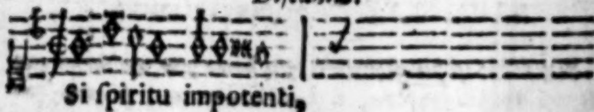
Sextus hic est pœnitentialis, quo homo pius, multorumque peccatorum sibi conscius, ingenuè confitetur, se omnesque homines ita peccati veneno imbutos esse, ut suis viribus & actionibus Deum placare non possint. Proinde divinæ veritatis promissionibus fretus, ardenti cum fiducia, ad solius Dei misericordiam confugit; atque uno hoc modo gratuitam se peccatorum suorum condonationem consequi ostendit: omnesque pios ad id ipsum faciendum suo exemplo cohortatur.

Carm. genus viii.

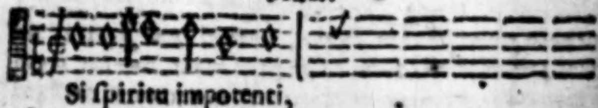
Curarum 1 rapidis fluctibus obrutus,
Arcanis animi de penetralibus,
Audi 2 verba precantis,
Clamavi, pater optime:
Audi verba pater, quæ tibi supplices
Multo cum gemitu fundimus: applica
Intentam bonus aurem
Tristes ad querimonias.
Si 3 vindex tetricus facta nefariè
Pœnis cuncta velis plectere, quis sibi
Tam confidit, acerbum
Ut non horreat exitum?
At 4 tu non furiis tristis es asperis,
Sed largus veniæ, & munificus parens:
Ut te jure colamus,
Legum & jussa salubria.
Nam 5 spes polliciti me recreat tui:
Promissique fides fallere nescii,

Carm. genus xxviii.

Discantus.

Altus.

Et fiducia certa
Mentem sustinet anxiam,
Non 6 sic præcipiti nocte vigil diem
Observat roseum, non roseum vigil
Phœbi sic avet ortum,
Ut flagrat mea mens Deum.
Securi 7 in Domino figite spem pii
Non duro veniam supplicibus dare;
Et promto dare pressis
Duro servitio manum.
Electi 8 generis progeniem gravi
Pressam servitio ex hostibus asseret:
Et de morte redemtam
b Noxis eximet omnibus.

PSAL. CXXXI. *Domine non est, &c.*

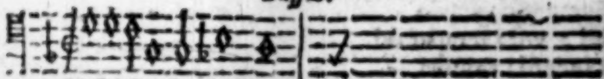
Describit hic Psalmus humilitatem et abjectionem hominis pii, non in propriis viribus, sed in solius Dei misericordia omnem fiduciam suam collocantis.

Tenor.

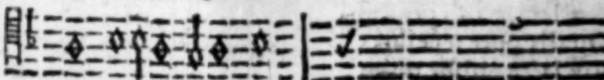

Si 1 spiritu impotenti,

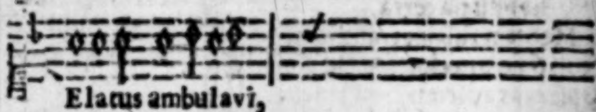
Bassus.

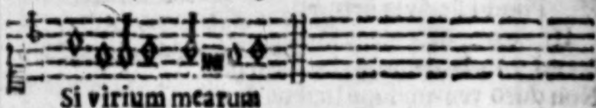

Si spiritu impotenti,

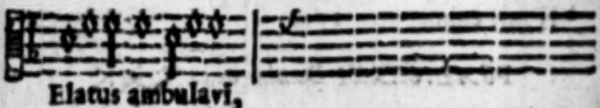

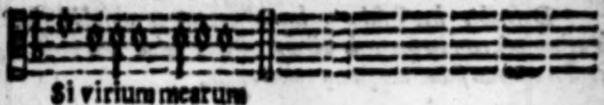
Si lumine insolenti

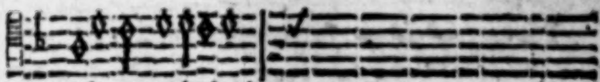

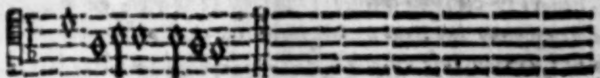

Fiduciâ superbus
Despexerim minores:
Si mentis arrogantis
a Sublime vectus alis,
Majora, quàm liceret
Sperare, cogitavi:
Ni 2 vota temperavi
Modestiâ salubri,
Nil deprecor, rogóve,
Nullam recuso pœnam.
Qualis puer tenellus
Vix lacte pulsus, unam
Suspirat in parentem;

Hanc

Hanc spectat, hac ab una
Dependet, ambit unam:
Æterne rector orbis,
Te mens mea intuetur
Unum, uni adhæret, unum
Te vindicem salutis
Agnoscit. 3 O piorum
Propago sancta patrum,
Unum Deum parentem
Spectate, spes in uno
Locate, cuncta ab uno
Sperate: spem nec unquam
Fovebitis caducam.

PSAL. CXXXII. Memento Domine &c.

Exprimitur hoc Psalmo desiderium Dauidis, gestientis honori & cultibus diuinis templum exstruere, & percipientis animo lætitiam, tanquam ex ædificatione ejus absolutâ, compos ipse votorum suorum factus jam esset. Gloriatur quoque Dauid de regni sui æternitate diuinitus promissa, quod ipsum de regno Messiæ ex posteritate Dauidis nascituro, intelligendum esse, patet ex secundo capite Actorum.

Carm. genus I.

DAuidis 1 esto memor, genitor, memor esto laborum
Quos tulit in rebus tua iussa sequutus egenis.
Ille 2 tibi, Hebrææ gentis Deus vnice, votis
Obstrinxit caput, & promissis ora reclusit:
Non 3 ædes priùs ingrediar, mollive reponam
Membra torô, 4 aut oculis dulcem indulgebo soporem,
Quàm 5 fanum inueniam, & sacri fundamina templi
Designem, sanctisque locum dimetiar aris.
Fama 6 licet patriæ multum promitteret oræ,
Inter saxa tamen siluestribus obsita dumis
Monstrauit Deus ipse locum. Deus ipse perenne
Hîc templum, templique sacris sedem innuit aris.
Ergo 7 alacres gratam Domino properemus ad ædem,
Scamna 8 pedum pronis veneremur vultibus: & tu
Sancte parens, bonus ac placidus cape vota, tuamque
Lætus adi sedem: neu dedignare penates
Qui memorem æterni seruabunt fœderis arcam.
Templa 9 sacerdotes casti tueantur, & omnes
Qui tua ritè piis venerantur numina, sacris,
Lætitiâ exsultent. 10 Si Dauid pectore puro
Te coluit, ne Dauidicæ nunc respue prolis
Dona, tui populi cui fræna tenenda dedisti.

Dauidi

Dauidi 11 enim quondam (neque iam sententia vertet
Vlla tuam mentem) iurasti: E stirpe propago
Nata tua solium & sceptrum retinebit auitum.
Quòd 12 si posteritas seruet mea fœdera, pactis
Si steterit, leges si non temerarit auitas;
Nulla dies solio, vis nulla extrudet auito
Et natos natorum, & qui nascentur ab illis.
Ipse 13 mihi sedem elegi sine fine Sionem, (ptas.
Quam colerem: 14 hic mihi certa quies, hic certa volu-
Hæc mihi grata domus. 15 cæli indulgentia fruges
Faxo alat, & duros largè saturabo colonos.
Templa 16 tuebuntur casti iustique ministri,
Lætitiaque piis perfundam pectora certa:
Dauidicoque 17 nouum producam è semine germen,
Quod latè in populos fundet sua brachia: stirpi
Prospiciam sera solium qui illustret auitum,
Claraque per cunctas diffundat lumina terras.
At 18 pudor & turpes maculas infamia spargens,
Hostibus inficiet vultus. Iessæa propago
Florebit, cingetque sacrum diademate crinem,
Transmittetque suam longæua in sæcula famam.

PSAL. CXXXIII. Ecce quàm bonum.

Encomium est concordiæ, cuius vtilitas, pulcritudo & vbertas, comparatur preciosissimis vnguentis balsami, & fæcunditati roris cælestis.

Carm. genus iii.

NIl 1 caritate mutuâ fratrum, nihil
Iucundius concordiâ;
Non 2 aura suauis balsami, quum funditur
Aronis in sacrum caput,
Et imbre læto proluens barbam, & sinus

Limbum

Limbum pererrat aureum :
Non 3 ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina,
Aut verna dulci a inebrians uligine
Hermonis b intonsi juga.
Fraterna quam pax incolit domum, juvat
Dominus benignâ dexterâ,
Et opibus auget, filiorum & filios
Multis propagat sæculis,

PSAL. CXXXIV. Ecce nunc benedicite.

Exhortatur Levitas, ut in suo officio sint vigilantes & sedulo, eisque Deum propitium et beneficum promittit.

Carm. genus id.

DOmini 1 ministri, nocte qui custodiæ
Sancti excubatis atrii,
Laudate Dominum, laudibus donec sacro
Nox annuit silentio;
Interque 2 laudes mentibus puris manus
Cœlo supinas tollite :
Et 3 vos beabit Dominus invicem omnibus
Cœli solique commodis ;
Dominus Sionem qui tuetur, unicus
Cœli solique conditor.

PSAL. CXXXV. *Laudate nomen Domini.*

Hic quoque Psalmus exhortatur populum Hebræum ut celebret verum Deum, pro peculiaribus ab eo acceptis beneficiis, quorum complura recitantur ; addita ironica exagitatione idolorum gentilium.

Carm.

Carm. genus i.

VOs, 2 quibus est sacri custodia credita templi,
Eia Deum laudate: Deum celebrate ministri,
Qui sacra assiduâ vigilatis ad atria curâ.
Eia Deum laudate bonum, nomenque beatum
Tollite perpetuò vestro super æthera cantu.
Quippe 4 Iacobum vltrò legit, lectumque dicauit
Hunc sibi, seu a priuam patrimonî in sæcula sortem.
Nota 5 quidem Domini est immensa potentia, notum
Numen: quippe deos sub se premit altior omnes,
Quos alii stolidâ placant ceu numina curâ.
Versat 6 enim nutu cælo, terraque marique,
Aut si quod cæcis clausum est penetrale tenebris
Naturæ, quodcunque libet. 7 de viscere terrę
Euocat, & liquido suspendit in aëre nubes:
Fulguribusque vagis venientes præuenit imbres,
Deque suis promit ventorum flamina gazis.
Ille 8 hominum primos fœtus pecudumque per arua
Diuitis Ægypti strauit: 9 regemque superbum,
Et quicunque bibunt b septemflua flumina Nili,
Terruit ostentis: 10 validis ille oppida muris
Turrita euertit: numeroso milite cinctos
Cum stirpe exstinxit violento funere reges:
11 Strauit c Amorrhæum validâ virtute d Seonem,
Quique Basan Ogus magnâ ditione tenebat,
Regnaque non uni Cananæïa subdita sceptro:
Aruaque 12 deiectis nuper viduata tyrannis,
Accepêre nouos Iacobi è stirpe colonos.
Sancte 13 parens rerum, qui iusto examine nosti
Parcere 14 subiectis, & debellare superbos,
Posteritas te sera canet: tua splendida facta
Nulla unquam ex animis tollent obliuia nostris.

At 15 ſibi quæ variis finxit ſimulacra figuris
Vana ſuperſtitio, calidis fornacibus aurum
Argentúmve liquans, nil ſunt niſi ludicra dextræ
Humanæ commenta: 16 illis os vocis inane:
Lucis egent oculi: 17 ſurdas ſonus aduolat aures:
Et patulas fruſtra nares jucundus odorum
Halitus incurſat: calidus non pectora pulſat
Spiritus. 18 O quiſquis ludibria talia fingit,
Aut colit, ipſe ſuis ſimilis diis exigat æuum,
Mentis inops & lucis egens: non aure nec ore
Accipiat reddát ve ſonos: nec nare ſagaci
Sentiat halantes per prata nitentia flores.
Tu 19 verò, genus à magno Iſraële profectum,
Et 20 domus Aronis, genitique è ſanguine Levi,
Et quicunque pio rerum venerare parentem
Obſequio; 21 laudate Deum, qui tecta Sionis
Ardua, qui ſacram Solymæ bonus incolit ædem.

PSAL. CXXXVI. Confitemini Domino &c.

Hoc quoque Pſalmo, celebratione diuinæ potentiæ & bonitatis, tam ex ordine naturæ, quàm ex gubernatione Eccleſiæ elucentis, omnes pii ad laudes Dei inuitantur.

Carm. genus ii.

EIa 1 Deum laudate, Deum facilemque bonumque
Largâ benignum ſemper indulgentiâ.
Eia 2 Deum laudate: Deus namque ille deorum eſt,
Largâ benignus ſemper indulgentiâ.
Cui 3 domini rerum ſubmittunt ſceptra tyranni,
Largâ benigno ſemper indulgentiâ.
Qui 4 facit attonito ſolus miracula mundo,
Larga benignus ſemper indulgentiâ.
Qui 5 nitidos mirâ arte polum conuoluit in orbes,
Largâ

Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 6 liquidis terras emergere iussit ab vndis,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 7 vitreo accendit flammantia lumina cælo,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 8 solem auricomum iussit dare iura diei,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 9 lunam & stellas tenebras distinguere noctis
Iussit benignâ semper indulgentiâ.
Pignora 10 prima Phari qui fato exstinxit acerbo,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Isacidas 11 medio incolumes ex hoste recepit,
Largâ 12 benignus semper indulgentiâ.
Qui 13 rubri Oceani torpentes diffidit vndas,
Largâ benignus semper indulgentiâ,
Perque 14 undas fissas sobolem traduxit Abrami,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Pharaonem 15 & Pharios submersit gurgite currus,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Deduxitque 16 suos deserta per auia tutos,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Et 17 validos meritâ prostrauit clade tyrannos,
Largâ 18 benignus semper indulgentiâ.
Strauit 19 Amorrhęum validâ virtute Seonem,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Strauit 20 & incassum confisum viribus Ogum,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Metatusque 21 nouis agrum est vtriusque colonis,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Isacidis 22 habitare suis dedit hostica rura,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 23 nos in rebus miseros respexit egenis,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Auertitque 24 forum nostris ceruicibus hostem,
Largâ benignus semper indulgentiâ.

Qui 25 genti vitam humanæ victumque ministrat,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Astrigeros 26 laudate Deum qui temperat orbes,
Largâ benignus semper indulgentiâ.

PSAL. CXXXVII. Super flumina Babylonis &c.

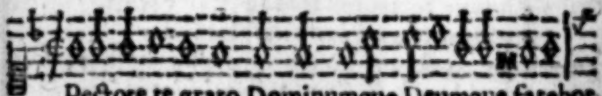
Lamentatio est populi Iudaici in vinculis Babylonicis detenti, & miserabiliter de suis infortuniis & hostium insolentiâ ac ludibrio conquerentis, vnà cum imprecatione & comminatione vltionis diuinæ.

Carm. genus xxii.

DVm 1 procul à patria mœsti Babylonis in oris,
Fluminis ad liquidas fortè sedemus aquas;
Illa animum subiit species miseranda Sionis,
Et nunquam patrii tecta videnda soli.
Fleuimus, & gemitus luctantia verba repressit;
Inque sinus liquidæ decidit imber aquæ.
Muta 2 super virides pendebant nablia ramos,
Et salices tacitas sustinuêre lyras.
Ecce 3 ferox dominus Solymæ populator opimæ
Exigit in mediis carmina læta malis:
Qui patriam exsilio nobis mutauit acerbo,
Nos iubet ad patrios verba referre modos;
Quale canebamus, steterat dum celsa Sionis

Carm genus xxviii.

Discantus.

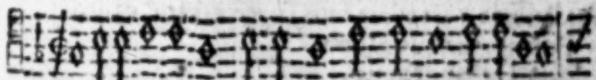

Regia, finitimis inuidiosa locis.
Siccine 4 diuinos Babylon irrideat hymnos?
Audiat & sanctos terra profana modos?
O 5 Solymæ ô adyta, & sacri penetralia templi,
Vllane vos animo deleat hora meo?
Comprecor, antè meæ capiant me obliuia dextræ,
Nec memor argutæ sit mea dextra lyræ:
Os 6 mihi destituat vox, arescente palato
Hæreat ad fauces aspera lingua meas:
Prima mihi vestræ nisi sint præconia laudis:
Hinc nisi lætitiæ surgat origo meæ.
At 7 tu, quæ nostræ insultauit læta rapinæ,
Gentis Idumææ tu memor esto pater.
Diripite, ex imis & euertite fundamentis,
Æquaque (clamabant) reddite tecta solo.
Tu 8 quoque crudeles Babylon dabis impia pœnas,
Et rerum instabiles experiêre vices,
Felix 9 qui nostris accedet cladibus ultor,
Reddat ad exemplum qui tibi damna tuum.
Felix, qui tenero consperget saxa cerebro,
Eripiens gremio pignora chara tuo.

PSAL. CXXXVIII. *Confitebor tibi Domine &c.*

Prædicat Dei in se multiplicem benignitatem, & idipsum alios quoque toto terrarum orbe reges ait facturos esse, nisi de gradu deijici malint Deum enim fauere humilibus, odisse superbos, ejusque præsidio deinceps quoque tutum se fore confidit.

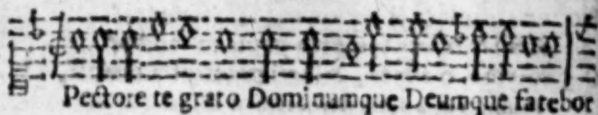
Tenor.

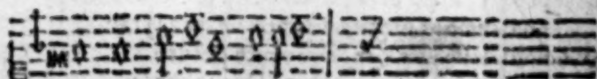

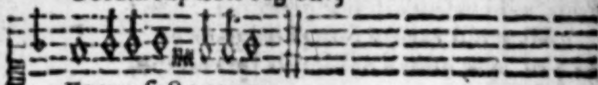
Pectore te grato Dominumque Deumque fatebor.

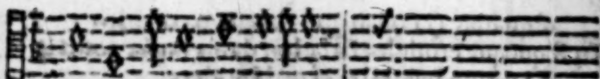
Bassus.

Altus.

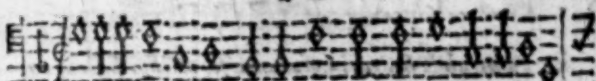

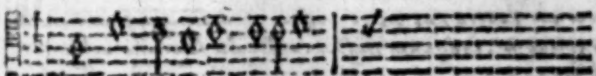

Ad 2 tua templa oculis, animo ad tua numina spectans
Nomen celebrabo tuum,
Perpetuamque fidem:
Qui 3 donis promissa novis cumulata rependis:
Audis vocantem, robora
Das animo trepido.
Te, 4 quacunque patet tellus circumflua ponto,
Reges fatebuntur Deum,
Quum sine labe fidem
Audierint: 5 ritusque tuos super æthera cantu
Ferent, tuæque gloriæ
Ad jubar attoniti.
Nam 6 liquidi quanquam trans ignea mœnia mundi

Bassus.

Beatus in te permanes:
Attamen haud humiles
Despicis, elatosque premis. 7 discrimina mille
Passim mihi circumstrepant,
Te duce tutus ero.
Tu validâ obsistes dextrâ furialibus ausis,
Qui me lacessunt, hostium:
Incolumique 8 dabis.
Quod superest, si quid superest, bonitate perenni,
Quo cœperas gradu, tuæ
Facta tuere manus.

PSAL.

PSAL. CXXXIX. *Domine probasti, &c.*

Ex admirabili sapientia, elucente ex artificiosissima corporis humani fabrica, ratiocinatur hic David, conditorem operis tam mirandi, nihil actionum et cogitationum humanarum fallere aut latere posse. Proinde seipsum et alios excitat, ut, tanquam in Dei conspectu et oculis versentur, omnia cogitent, dicant & agant sine hypocrisi. Tandem etiam splendidè Dei providentiam prædicat: quantoque Dei amore, & hostium Dei odio flagret, testatum facit.

Carm. genus iii.

1 MOmenta vitæ nulla te latent meæ,
Rector benigne cælitum.
Seu 2 sedeo, sive surgo, seu quid cogito,
Tu cuncta præsens adspicis.
Lux 3 sive curam, seu quietem nox tulit,
Curam & quietem temperas.
Nec 4 te minutæ voculæ fugit sonus,
Quam lingua temerè fuderit.
Et 5 os & humeros totiusque corporis
Sic arte mirâ fabricam
Finxisti 6 acumen nullum ut humani ingeni
Ratióve posset assequi.
Quonam 7 ergo vultum fugero tuum? quibus
Clausus latebris occular?
Petamne 8 cœlum? præstò es hic, ad inferos
Demergar? illinc non abes.
Aurora 9 curru me volucri ut deferat
Ad occidentis limitem;
Hic 10 deprehendes me: nec hic tutus tuæ
Vitabo fulmen dexteræ.
Incauta 11 mens si fortè secum cogitet,

Nox

Nox me tenebris occuleret;
Obscura tenebris nostra nox luce est tibi
Meridianâ clarior:
Tibi 12 nec tenebræ sunt tenebræ, nec tuę
Nox ulla providentiæ est:
Arcana 13 mentis tu tenes, qui pectoris
Arcana fabricatus es;
Qui me parentis ventre conditum, cutis
Tenello amictu involveras,
Compago 14 mira corporis nostri, tuæ
Miraculum est solertiæ;
Stupenda cujus opera nec nostra assequi,
Sed nec negare mens potest.
Nam 15 nulla nostri tam minuta est corporis
Pars, ut tuam scientiam
Fugiat: nec ulla claustra pectoris latent
Te conditorem pectoris.
Massæ 16 recentis rudia adhuc primordia,
Rudisque massæ semina,
Ceu scripta haberes, corporisque lineas,
Motum statumque noveras.
Et membra nondum quum forent, quid adderent
Dies sciebas singuli.
Hæc 17 mente tacitâ cogitanti mihi, stupor
Torporque sensus alligat
Animus labascit, quum tuæ miracula
Perpendo mecum dexteræ.
Citiùs 18 inibo numerum, arenæ in littore
Quot volvat æstus corpora:
Quamvis ocellis pervigil nunquam meis
Dulcem soporem indulsero.
O 19 quando perdes impios, rerum parens?
O quando sanguinarios
A me repelles, 20 qui scelesti nomini
Et numini illudunt tuo?

Te

Te 21 quiſquis odit, non ego odi? non tuos
Hoſtes habebam pro hoſtibus?
Odi 22 profectò: nec tuis ex hoſtibus
Amicus eſt quiſquam mihi.
Revolve 23 mentis intimos ſinus Deus,
Latebraſque noſtri pectoris:
Niſi hic amorem videris tui, niſi
Animum obſequi nunquam pigrum.
Si 24 par ſceleſtis ſcelere ſum, vitæ parem
Da cum ſceleſtis exitum.

PSAL. CXL. Eripe me Domine, &c.

David ab hominibus maledicis, fraudulentis et nefariis divexatus, Dei patrocinium invocat, utque impiis pœnas, ita piis felicia quæque prædicit, idque non fruſtra à ſe fieri, certa cum fiducia ſtatuit.

Carm. genus vi.

AEterne 2 rerum conditor, à malæ
Linguæ veneno me bonus aſſere.
Meamque perjuri tuere
Hoſtis ab inſidiis ſalutem,
Qui 3 fraude tectâ bella nefaria
Ciet: 4 nec atris mitior anguibus
Vibratque linguam virulentam, &
Ore vomit rabido venenum,
Averte 5 fraudem, & me violentiæ
Hoſtis ſceleſti ſubtrahe, 6 qui mea
Veſtigia obſervat, ſcrobeſque
Objiciens, laqueoſque tendens.
At 7 tu, ſalutis præſidium meæ,
Audi precantem: 8 tu Dominus mihi
Deuſque, tu me liberaſti

Incolumem

Incolumem crepero è duello.
Idem 9 impiorum nunc bonus irrita
Fac vota: sævam frange superbiam:
Virúsque 10 linguæ pestilentis
In domini exitium refunde.
Dejecta 11 cœlo flammea perfidos
Procella fundat præcipiti fugâ.
Cæcosque propellat profundas
Perpetui in barathri tenebras.
12 Linguæ [a] loquacis perfida vanitas
Nunquam quieto deget in otio:
Sed impiè dignum patratis
Exitium domino parabit.
At 13 impiorum à vi dominus suos
Et fraude vindex asseret: 14 ut pii
Numen Dei præsens potensque
Perpetuo celebrent honore.

PSAL. CXLI. *Domine clamavi, &c.*

Orat, ut à Deo in lubricis hujus vitæ viis tegatur et juvetur, ne in potentum gratiam aliquid impiè vel dicat vel faciat: sed potiùs amet conversationem hominum apertè veracium et piorum. Orat etiam, ut conatus impiorum dolosi vel reprimantur, vel in caput auctorum redundent.

Carm. genus iiii.

AUrem 1 vocanti da parens properè, meas
Audi preces salutifer.
Quum 2 verba fundo tristis, & puras manus
Attollo: sic preces meas
Manusque puras respice, ac si thureo
[a] Odore manè te colam;
Ac si colam te victimâ & [b] libamine

Sero

Sero rubente vespere.
Fræno 3 coërce linguam: ad oris januam
Fac excubet custodia:
Fac 4 mens sequatur recta: fac in lubricam
Ne flectat erroris viam:
Fac ne scelesto gaudeat cœtu, neque
Mensâ fruatur impiâ.
Me 5 malo justus increpet, me verberet
Quàm me palpet impius, comam
Quàm rore nardi spargat. 6 impii, precor
Et impiorum præsides,
De rupis altæ quum ruant specula, sui
Supplicia sceleris ut luant.
Tum subeat animum conscium, d salubriter
Quòd me monentem spreverint.
Sic 7 mortis horror ossium compagines
Mihi laxat, ut cæsæ jacent
Fagi per arva fissa cuneis fragmina.
Tu 8 sancte rector cælitum,
Spes una nobis es salutis, unicum
Agnoscimus te vindicem.
Vitam 9 tuere ab impiorum cassibus,
A fraude quam struunt mihi:
Compos 10 salutis impios fac in sua
Cernam ruentes retia.

PSAL. CXLII. Voce meâ ad Dominum &c.

Exponit hic David, quodnam in summis suis angustiis & ærumnis, cùm omni humano auxilio destitueretur, habuerit confugium, nimirum unum & solum Deum, cujus fidem in præsentia quoque invocat, eundemque se cum tota Ecclesia celebraturum esse promittit.

Carm.

Carm. genus xxvii.

INuoco 2 supplex Dominum, manusque
Tendo ad sidera supplices:
Mentis 3 huic pando lacrymas: querelis
Imploro miseris opem.
Pectus 4 afflictum dolor obruebat:
Quum tu rex bone cælitum
Pariter vitæ mihi tu peractæ
Esses arbiter optimus.
Quum domo gressum tamen efferebam,
Tendebant mihi retia.
Nec 5 mihi notus, nec amicus vsquam,
Quoquò lumina verteram.
Exitus nusquam, fuga nulla, nemo
Qui me sospite plauderet.
Ergo 6 te, rerum pater, inuocaui,
Vnum præsidium in malis:
Tu meæ vires, mea spes, opesque,
Dum a sedes hominum colo.
Da 7 meis aurem facilem querelis
Fracti cladibus vltimis.
Assere à sæui manibus tyranni,
Qui me fortior opprimit:
Carceris 8 vitam rape de tenebris,
Vt te laudibus efferam:
Teque conuentus celebret piorum,
Promtum ferre piis opem.

PSAL. CXLIII. *Domine exaudi &c.*

Septimus hic & ultimus est pœnitentialis, quo Dauid, seruus Domini, secundùm cor ipsius, ingenuè confitetur, neminem hominum, etiam innocentissimè viuentium, esse,

qui ad Dei tribunal consistere, & iusto Dei iudicio absolui possit. Ideoque ad vnicam solius Dei misericordiam gratuitò peccatis ignoscentem, magno cum ardore & desiderio confugit, seque à Deo in suis angustiis recreari, doceri & regi petit.

Carm. genus xv.

AVdi 1 vocantem rebus in asperis,
Et lenis aurem da precibus meis,
Rerum creator: quaque soles fide
Et æquitate ex hostibus eripe.
Iuris 2 seueri ne trutinâ meam
Expende vitam: nemo hominum innocens
Sic est, tribunal possit ut ad tuum
Se profiteri crimine liberum.
En 3 hostis atrox imminet, & premit
Stratum: tenebris tristibus abditus,
Et a lucis exsors dego, velut specu
Quos in sepulcri mors fera condidit.
Mens 4 pænè curis obruta volvere
Priora cœpit tempora, 5 quum patres,
Spes quos fouebat præsidii tui,
De fauce lethi sæpe revelleres.
Hac 6 recreatus rursus imagine,
Imploro supplex auxilium tuum.
Intenta mens te respicit, arida
Tellus vt imbres sub b cane torrido.
Non 7 lentus audi: nam mihi spiritus
Vix fessa pulsat pectora: si tui
Auertis oris lumen amabile,
Mors atra siccis faucibus imminet.
Spe 8 mens labores auxilii tui
Ferre spectat vnum te, pater optime.
Audi precantem lenis, & exitum
Iamiam obruturis pande periculis.

Ab

Ab hoste sæuo protege me, mea
Custos salutis: praua repellere
Mentem manumque & recta capessere
Doce, unicum te qui veneror Deum.
Arcana 10 fac vis numinis vt tuâ
Per plana gressum dirigat, vt tua
Mandata sector: neu malè credulum
Error malorum vertat in orbitam.
Vt 11 nulla numen non celebret tuum
Et æquitatem natio, recrea
Me destitutum præsidio: & malis
Hostis scelesti libera ab artibus.
Fauoris 12 vmbrâ me solitâ tege,
Et qui me acerbis vsque doloribus
Affligit, hostem perde nefarium,
Seruumque serua perpetuò tuum.

PSAL. CXLIV. Benedictus Dominus &c.

Confitetur hic David fortitudinem suam bellicam, victorias, regnum & felices in regno successus, solius Dei munus esse. Pro iis igitur Deo gratias agit, ejusdemque deinceps quoque patrocinium contra hostes suos expetit: ut ita in pace & tranquillitate publicâ, omnium rerum sit abundantia: in qua quidem partem aliquam felicitatis consistere non negat: sed beatitudinem longè potiorem esse Dei propitii amorem et paternam beneuolentiam, idem asseuerat.

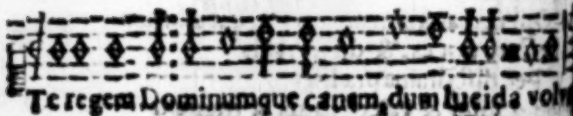
Carm. genus xiii.

QVOI te rex hominum carmine prosequar?
Qui firmas animum robore, qui manum
Et bellare doces, & dubii regis
Per discrimina prælii,
Quòd 2 viuo & valeo, tutus & hostium

A fraude, eximiâ fulgeo gloriâ:
Quòd latè validis impero gentibus
Totum muneris id tui eſt.
O 3 rerum genitor, quantulus eſt homo,
Hûc quem proſequeris munificentiâ,
Et curas patriâ ſollicitudine!
Figmentum 4 fragilis luti,
Quo nec bulla leuis vanior eſt, neque
Quæ mentes agitant ſomnia turbidas.
Nec ſerum fugiens umbra crepuſculum
Nec fumi volucris vapor.
Cæli 5 pande fores, rex bone cælitum,
Ac de ſidereis labere ſedibus:
Montes nube operi: 6 per liquidi aëris
Campos fulgura trajice.
Turbatos trepidâ ſparge fugâ impios,
Et ſparſos iaculis perde ſequacibus:
Porrectaque 7 manu me, pater optime,
Sæuis eripe fluctibus.
Hoſtis 8 pelle malam vim bonus impii:
Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Aſſuetæque dolis peſtiferis manus
Vires contere viribus:
Vt 9 te noſtra nouo carmine barbitos
Dicat, 10 ſubſidio qui recreas tuo
Reges: qui grauibus ſæpe periculis

Carm. genus XXX.

Diſcantus.

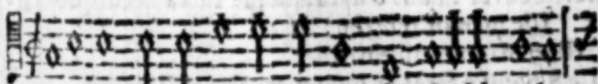

Vitam Dauidis eripis.
Hostis 11 pelle malam vim procul impii:
Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Assuetæque dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
Natorum 12 soboles crescat, vt ubere
Surgit silua solo laurea: virgines
Cultu sic niteant, vt [b] laquearibus
Templorum [c] cholus [d] aureis,
Stipentur 13 grauidis horrea frugibus:
Pleno cuncta penu copia suggerat:
Fœcundi pecoris non capiant greges
Latis pascua saltibus,
Pingues 14 plaustra boues & nitidi trahant:
Nec tristi resonent compita classico,
Nec fletu plateæ: nec furor hosticus
Clausis affremat oppidis.
Felicem 15 populum inter bona talia
Qui vitam in tacito transigit otio.
Felicem populum ter quater, omnium
Cui rerum pater est Deus.

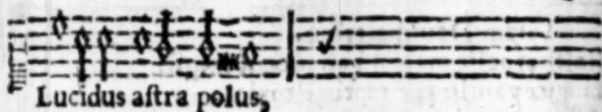
PSAL. CXLV. Exaltabo te Deus, &c.

Psalmus hic verbis et sententiis splendidissimis paternam Dei misericordiam, beneficentiam, sapientiam et opulentiam, toto terrarum orbe conspicuam, celebrat; proque ea maximas Deo gratias agit, et omnes ad id ipsum perpetuò faciendum cohortatur.

Tenor.

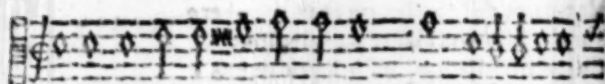

Te regem Dominumque canam, dum lucida volvet

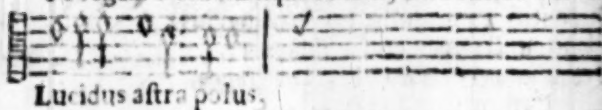

Lucidus astra polus,

Altus.

Te regem Dominumque canam, dum lucida volvet

Lucidus astra polus,

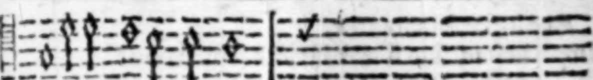
Et unicum colam Deum.

Et unicum colam Deum.

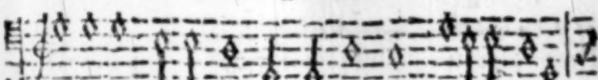
Luce 2 canam te, nocte canam te: nulla carebit
Laudibus hora tuis,
Rerum creator & salus.
Magne 3 parens, nullo cui clausa potentia fine est,
Sęcula 4 cuncta tuas
Laudes sonabunt: & patres
Longævi tua facta canent, seræque nepotum
Per seriem soboli
Prodent: nec ætas gloriam
Nesciet ulla tuam: 6 mirandaque facta decusque
Ille memor referet:
Hic 7 magnitudinem canet.
Ille 8 bonum feret & justum, & placabilis iræ,

Et

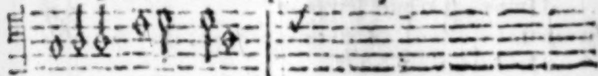

Lucidus astra polus,

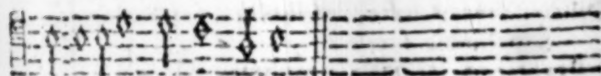
Bassus.

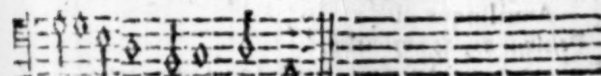
Te regem Dominumque canam, dum lucida volvet

Lucidus astra polus,

Et unicum colam Deum.

Et unicum colam Deum.

Et veniæ facilem, &
Largâ benignum dextrâ.
Totque 9 inter decora & laudum præconia nullo
Emoritura die,
Nil clarius clementiâ.
Ergo 10 parens rerum, stellantis machina cœli
Cuncta suo gremio
Complexa prædicat tuum
Robur: 11 & intacti scelerum a contage nefandâ
Te celebrant alacres,
Tuique vires imperi
Per 12 populos latè vulgant: ne nescia sceptri
Terra sit ulla tui,

Et gloriæ & potentiæ.
Imperium 13 sine fine tibi: nec legibus æui
Subdita sceptra tenes,
Aut clausa metis temporum.
Tu 14 lapsos rursum attollis, firmasque labantes
Incolumesque foues
Vitæ beatæ commodis.
Te 15 volucrum pecudumque genus, te sæua b ferarum
Sæcula respiciunt
Unumquoque tempore
Accipiunt victum: 16 tu dextram pandis, & omne
De locuplete penu
Animal benigne recreas.
Quicquid agis, iusteque & sanctè agis: 18 impiger aurem
Supplicibus facilem
Præbes: 19 optique compotes
Dimittis, puro a qui pectore cunque precantur:
Auxilioque piis
Præsens es, & periculis
Eruis 20 è cunctis, qui te venerantur amantque:
Cumque suo scelere
A stirpe vellis impios.
Ergo 22 omnes te iure canent, nomenque tacebit
Natio nulla tuum
In sæculorum sæcula.

PSAL. CXLVI. Lauda anima mea &c.

Docet, omnem fiduciam salutis non in principibus & præsidiis humanis, sed in solo Deo ponendam esse: qui solus sit omnipotens, iustus, verax, æternus; & inprimis benefaciat humilibus ab omnibus neglectis & contemtis,

Carm.

Carm. genus vi.

TE 1 magne rerum conditor, & tuas,
Sonabo laudes, 2 factaque posteris
Miranda prodam, dum recurret
Per calidos mihi sanguis artus.
Securitatem 3 ne stabilem tibi
Promitte regum præsidio, neque
De stirpe mortali & caduca
Pone tibi columen salutis.
Vt 4 membra liquit spiritus, in suam
Terrena moles terram abit; & diu
Consulta vanescunt, & auras
Irrita per vacuas feruntur.
O 5 ter beatum quem Deus, ætheris
Fido tuetur præsidio, suas
Qui spes opesque omnes in vno
Constituit Domino Deoque,
Qui 6 terram & æquor condidit & polum,
Et quicquid æquor terraque continet,
Polusque qui promissa præstat
Perpetuo stabilis tenore:
Qui 7 nec tyranni vi sinit opprimi
Infirmiorem, aut a esurie premi:
Qui carcerum exemtos tenebris
Compedibus leuat innocentes:
Qui 8 nocte pulsâ luminis aurei
Cæcis refundit luminibus iubar:
Gressusque firmat claudicantes,
Iustitiamque amat æquus æquam:
Curâ 9 fideli qui fouet aduenam,
Orbæ marito qui viduæ fauet,
Orbos puellos qui tuetur,
Et scelerum labefactat artes,

Rex 10 ergo habenas imperii tuus
Sion tenebit, sidera dum polum
Pingent, & obliquum per orbem
Sol rutilos agitabit axes.

PSAL. CXLVII. Laudate Dominum etc.

Enumeratio est multiplicium Dei beneficiorum, tam præsentium, quàm æternorum: quorum consideratione accuratâ impulsos omnes pios, perpetuis Deum laudibus celebrare iubet.

Carm. genus iii.

EIa 1 Deum laudate, Deo date carmina digna:
Certè erudito dignus ille est carmine:
Qui 2 Solymam instaurat rursus, passimque per orbem
Sparsos reducit exsules Abramidas:
Qui 3 fractos animi leuat, & corda anxia lenit:
Mulcet dolores, mitigatque vulnera:
Qui 4 numerat tacito labentia sidera mundo,
Suisque quæque nuncupat vocabulis.
Magna 5 Dei virtus, immensa potentia: nulla
Quam lingua fari possit, aut mens cogitet.
Qui 6 mite ingenium fouet, alleuat, auget honore:
Humique sternit impiam superbiam.
Eia 7 Deum cantate, Deo persoluite grates;
Grato benignum canite patrem barbito:
Qui 8 cælum obnubit tenebris, terram rigat imbre,
Montesque læto vestit altos gramine:
Qui 9 pecudum genti largâ dat pabula dextrâ,
Coruoque victum se roganti sufficit.
Quem 10 neque magnanimûm delectat robur equorum
Nec vis ferocis aut lacertus militis:
Sed 11 pietas animi simplex, & in illius vna
Quæ spem salutis collocet clementia;

Eia

Eia, 12: Dei laudes Solymææ pangite turres:
Benignitatem mons Sionis prædica:
Qui 13 portarum aditus claustris firmauit b ahenis,
Ciuesque cunctis commodis auxit tuos.
Qui 14 te pace beat lætâ, & defendit ab hoste:
Et messe flauâ tritici campos tegit:
Cuius 15 ad imperium fundit sua munera tellus:
Natura cuius prompta paret iussibus.
Qui 16 niuibus celsos operit, ceu vellere, montes:
Densas pruinas cineris instar deiicit:
17 Et c glacie lapsus solidarum frænat aquarum:
Cuius rigorem quis feret mortalium?
Quum 18 libuit, molles glacies tabescet in vndas,
Adspirat aura mitior, riui fluunt:
Ostenditque 19 suam per signa illustria mentem:
Legesque Abrami tradidit nepotibus.
Non 20 ita se populis aliis monstrauit amicum,
Qui scita legum nesciunt cælestium.

PSAL. CXLVIII. *Laudate Dominum &c.*

Totam rerum vniuersitatem, inque ea omnes res tam cælestes quàm terrestres, tam animatas quàm inanimes, compellat hic Psalmus, *inuitatque adeò, vt creatoris & conseruatoris sui sapientiam et benignitatem perpetuò prædicent.*

Carm. genus. X.

LAudate 1 Dominum cęlitum
Chori beati, qui procul
Contagio mortalium
Templa ætheris tuemini.
Laudate 2 Dominum, quos sibi
Adesse iussit angelos:
Laudate Dominum exercitus

Parens

Parere promti jussibus.
Laudate 3 Dominum, qui diem
Sol, luna noctem illuminas:
Laudate Dominum lucidis
Stellæ decoræ flammulis.
Laudate 4 eum a rotatiles.
Tot orbium compagines,
Et unda longè celsior
Campis nitentis aëris.
Huic 5 cuncta laudes dicite,
Numenque cuncta pangite,
Quod cuncta nutu condidit,
Et cuncta nutu sustinet:
Finxitque 6 firmo cardine,
Ne vi senectæ corruant:
Certisque vinxit legibus,
Quas transgredi non audeant.
Laudate 7 Dominum sub specus
Terræ dracones abditi:
Et b vasta cete, quæ sinus
Ponti c repostos finditis.
Ignes, 8 nives, & grandines,
Vaporque & auræ spiritus,
Ad jussa Domini mobiles
Circumrotantes turbines,
Colles 9 feraces, & feri
Montes, & omnes arbores,
Seu montibus rigescitis;
Seu cultibus mansuescitis:
Mites 10 ferǽque bestiæ
Humique lentè reptiles,
Et quæ liquentes aëris
Campos volando carpitis:
Reges 11 & orbis præsides,
Et nationes liberæ,

Et

Et pauperi plebeculæ
Qui jus ab alto dicitis
Et 12 vos juventa florea,
Læti puelli & virgines,
Senesque vitæ in ultimo
Iamjam exituri limine.
Laudate 13 Dominum: numini
Sit ejus uni gloria.
Unumque noscat omnium
Cœlum solumque principem.
Hunc 14 omne in ævum laudibus
Propago tollat Isaci:
Sibi dicatam qui bonis
Gentem beavit omnibus.

PSAL. CXLIX. Cantate Domino, &c.

Hic quoque Psalmus excitat Hebræos, ut Deum suum pro præstitis beneficiis et victis hostibus celebrent, pluresque illis victorias et triumphos pollicetur.

Carm. genus x.

CAntate Domino canticum
Novum sonet laus illius
Cœtus per omnes, qui sacris
Non se profanis polluunt.
Oblectet 1 Isaci genus
Auctore se suo, suo
Regi [a] Sionis arduæ
Congratulentur filiæ:
Nomen 3 celebrent illius
Lętis choris & tympanis;
Ejusque laudes accinant
Blandè canoro [b] pectine.

Gentem

Gentem 4 bonus parens ſuam
Amore ſancto amplectitur,
Mitemque manſuetudinem
Firmat ſalute immobili :
Cœtus 5 piorum ut geſtiant
Foris paratu ſplendido,
Domique ſecum clanculum
Lætentur in cubilibus.
In 6 ore, rerum præſidis
Laus continenter perſonet:
Utrinque acuti in dexteris
Vibrentur enſes vindices :
In 7 ſe ferarum ut gentium
Crudelitatem vindicent,
Et in futurum iras, minas,
Superbiamque comprimant :
Reges 8 ſuorum ut hoſtium
Arctis catenis alligent;
Et ferreis coërceant
Vinclis feroces principes :
Pœnas 9 ſecundùm cælitus
Præſcripta ab iis ut exigant,
Et laus piorum pervolet,
Omnes per orbis cardines.

PSAL. CL. *Laudate Dominum in, &c.*

Ultimus etiam Pſalmus omnes creaturas et voce et inſtrumentis muſicis, Dei potentiam, fortitudinem et majeſtatem prædicare jubet.

Carm. genus x.

LAudate 1 Dominum, lucidum
Templum colentem ſiderum,

Qui

Qui vi suæ potentiæ
Firmavit orbis cardines.
Laudate 2 Dominum fortiter
Ubique gestis inclytum :
Laudate magnitudinem
Captum supra mortalium.
Laudate 3 Dominum bellicæ
Claris tubæ clangoribus :
Laudate Dominum a nabliis,
Lyrisque blandè garrulis.
Laudate 4 Dominum tympanis,
Chorique festi cantibus :
Laudate Dominum fidibus, &
b Sonore dulci tibiæ.
Laudate 5 eum tinnitibus
Lætis canori c cymbali.
Hunc 6 cuncta laudent, quæ trahunt
Vitalis auræ spiritum.

EIUSDEM

EIUSDEM GEORGII BUCHANANI HYMNUS MATUTINUS AD CHRISTUM.

Proles 1 parentis optimi,
Et par parenti maximo,
De luce verâ vera lux,
Verusque de Deo Deus:
En 2 nox recessit, jam nitet
Aurora luce pravia,
Cœlum, solumque purpurans,
Et clausa tenebris detegens.
Sed 3 fuscat ignorantiæ
Caligo nostra pectora,
Et nubilis erroribus
Mens penè cedit obruta.
Exsurge 4 sol purissime,
Diemque da mundo suum:
Nostramque noctem illuminans
Erroris umbram discute.
Dissolve 5 frigus horridum,
Arvumque nostri pectoris
Calore lampadis tuæ.
Humore purga noxio:
Ut 6 irrigetur cœlitus
Roris beati nectare,
Et centuplo cum fœnore
Cœleste semen proferat,

CARMINUM GENERA
QVIBVS IN HOC OPERE POETA USUS EST.

I. Genus monocolon. Versu heroici hexametri hoc modo:

-- vv- -- -- -- . vv —

Eo utitur Psal: 1, 18, 45, 78, 85, 89, 104, 107, 131, 135

II Dicolon distrophon. Versus prior, hexameter heroicus: Alter, iambicus trimeter acatalectus, ad exemplum Horat. lib. 5 ode 16 hoc modo:

-vv-- -- -- -vv--

v vvv--v v vv

Eo utitur Psal. 2. 20, 24, 57, 60, 69, 83, 93, 95, 97, 108 1 9. 118, 116, 136, 147.

III. Dicolon distrophon. Versus unus, iambicus trimeter acatalectus, alter dimeter acatalectus, ut Horat. lib. 5. ode 1. hoc modo:

- vv) --v v -vv

--vvv- v.

Eo utitur Psal. 3, 6 10, 21, 22, 27, 34, 38, 39, 41, 44, 48, 53, 62 74, 76, 79, 87, 91, 110 112, 115, 120, 127, 133 134 139, 141.

IV. Dicolon distrophon, Versus primus, Heroicus; Secundus, Alcmanius dactylicus tetrameter acatalectus, ut Horat. 1. Carm. 7. hoc modo:

-vv -vv -- -- -vv--

-- -vv -vv--

Eo

Eo utitur Psal. 4, 111.

V. Dicolon tetrastrophon. Versus primus, secundus, tertius, Sapphicus hendecasyllabus, Quartus, Adonius, ut Horat. 1. Carm 2. hoc modo:

-υ---υυ-υ-υ

-υυ--

Eo utitur Psal. 5, 17, 51, 55, 65, 67, 72, 90, 101, 03

VI. Tricolon tetrastrophon. Versus 1. & 2. dactylicus Alcaicus acatalectus; Tertius iambicus, Archilochius dimeter hypercatalect. 4. dactylicus Alcaicus acatalect. ut Horat. 19. hoc modo:

--υ----υυ-υυ

--υ--υυ-υυ

--υ---υ--

-υυ-υυ-υ-υ

Eo utitur Psal. 7, 11, 15, 19, 30, 46, 50 56, 58, 77, 82, 91, 123 125, 140, 146.

VII. Dicolon distrophon. Versus primus, Sapphicus; 2. iambicus dimeter acatalectus, hoc modo:

-υ---υυ-υ-υ

--υ---υυ

Eo utitur Psal 8.

VIII. Tricolon tetrastrophon. Versus 1. & 2, choriambicus Asclepiadeus tetrameter: 3. Pherecratius heroicus trimeter acatalectus: 4 choriambicus Glyconius trimeter acatalectus, ut Horat 1. Carm. 5. hoc modo:

----υυ---υυ-υυ

----υυ---υυ-υυ

---υυ--

---υυ-υυ

Eo utitur Psal. 9, 64, 84, 130.

IX. Dicolon distrophon. Versus primus, Heroicus Secundus, dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus, ut Horat. 4 Carm. 7. hoc modo:

-υυ

-uu --- uu---uu--
-uu-uu-

Eo utitur Psal. 12.

X. Monocolon. Versus iambicus dimeter acatalect. ut Prudentius Cathem. hoc modo:

--u--- u.

Eo utitur Psal. 13, 31, 37, 47, 52, 54, 59, 86, 96, 98, 117, 148, 149 150.

XI. Dicolon distrophon. Versus 1. choriambic. dimeter Glyconius: Secundus, choriambicus Asclepiadeus: ut Horat. 1. Carm. 3. hoc modo:

---uu uu
---uu---uu-uu

Eo utitur Psal. 14, 35, 43.

XII Tricolon tristrophon, Versus primus, choriambicus trimeter: 2 tetrameter: 3 pentameter, ut Prudentius prologo Cathem. hoc modo:

----uu -uu
---uu--uu -uu
----uu-- uu-- uu -uu

Eo utitur Psal. 16.

XIII. Dicolon tetrastrophon. Versus 1, 2, 3, choriambicus tetrameter Quartus, choriambicus trimeter, ut Horat 1. Carm 6. hoc modo:

---uu--uu-uu
---uu -uu

Eo utitur Psal. 23 41 75 99 102 144.

XIV. Monocolon Versus iambicus trimeter acatal. ut Horat. lib. 5. Carm. ode 17. hoc modo:

---u--u-u -uu

Eo utitur Psal: 25, 94, 106.

XV Monocolon. Versus dactylicus Alcaicus acatalectus, hoc modo:

---u----uu -uu

Eo

Eo utitur Psal. 26, 29 32, 49, 61, 71, 73 143.

XVI. Monocolon. versus choriambicus Asclepiadeus tetrameter. ut Horat 1 Carm. 1. hoc modo:

--- -vv---vv -vv

Eo utitur Psal 28, 40 80.

XVII. Dicolon distrophon. Versus primus, Sapphicus; 2. Choriambicus trimeter, hoc modo:

-v--- -vv -v v

-- vv- vv

Eo utitur Psal 33 7? 1?1, 142.

XVIII. Dicolon distrophon. Versus 1 iambic. trimeter: 2. pentameter dactylicus, hoc modo:

v-v- --vvv v- v-

-vv---- -vv -vv -

Eo utitur Psal. 36 63

XIX. Dicolon tristrophon. Versus primus & secundus, trochaicus dimeter acatalectus; Tertius, trochaicus catalecticus; hoc modo:

-v---v -v

v -v -v -v

-v vv- -v-

Eo utitur Psal. 66.

XX. Dicolon distrophon. Versus prior, heroicus dactylicus; Secundus, anapæsticus dimeter catalecticus, hoc modo:

-- vv vv --

vv- vv -vv--

Eo utitur Psal. 68.

XXI Dicolon distrophon. Versus prior, heroicus hexameter. Posterior iambicus dimeter, ut Horat. lib. 5. Carm. ode 14. hoc modo:

--- vv -- vv -vv---

---- v-- v-

Eo utitur Psal. 81.

XXII. Dicolon distrophon. Versus prior, dactylicus hexameter

hexameter: Alter, pentameter, hoc modo omnibus noto:

-UU---UU---UU--
UU----UU-UU-

Eo utitur Psal. 88, 114 137.

XXIII Dicolon distrophon. Versus primus, trochaicus dimeter catalecticus: Secundus, iambicus dimeter acatalectus, hoc modo:

-U---U
--U---UU

Eo utitur Psal. 100.

XXIV. Dicolon distrophon. Versus 1. Troch. dim. Acat. alter Troch. dim. catal. hoc modo:

-U-U U---U---UU
. U U

Eo utitur Psal, 105 119, 124, 129.

XXV. Monocolon. Versus anapæsticus Pindaricus dimeter acatal ut Boëth. 1 5. hoc modo:

-UU UU--UU UU-

Eo utitur Psal 113.

XXVI. Dicolon tetrastrophon. Versus 1, 2, 3, choriambicus trimeter. Quartus, dactylicus Pherecratius, hoc modo:

-- UU-UU
- UU-U

Eo utitur Psal 116, 122, 128.

XXVII Monocolon. Versus trochaicus octonarius catalecticus; qualis est Prudent Cathem. 9. hoc modo:

-U-U-U----U----UUU
— U U

Eo utitur Psal 119 124.

XXVIII. Monocolon. Versus iambicus Anacreontius dimeter catalect. ut Boëth. 3. 7. hoc modo:

--U-U--
UUU-U--

Eo

XXIX. Tricolon triſtrophon. Verſus 1. heroicus: Secundus, iambicus dimeter, 3. dactyl. Archilochius dimeter, hypercatal. hoc modo:

- uu - - - uu - - - uu - -
- - u - - - u -
- uu - uu -

Eo utitur Pſal. 138.

XXX. Tricolon triſtrophon. Verſus iidem, qui modò, niſi quòd ſecundus in locum tertii migrârit, hoc modo:

- - - u u - uu - - - uu - -
- uu - uu -
u u - u - u -

Eo utitur Pſal. 145.

TYPO-

TYPOGRAPHUS Lectori S.

Venimus, beneficio divino, Lector, ad stationem; iter non illud quidem usque adeo periculosum, sollicitè tamen emensi. Quare quod viatores faciunt, cursu peracto hoc illud lustrantes oculis, corpore tamen quieto; superesse nobis quoque video. Nam cùm Flacco nostro latissimos variorum metrorum campos Musæ suæ sanctissimæ aperuerint, cuiates illi sint, cognoscere jam licebit. Quam si esse putaveris molestiam aliquam, ei quoque novarum melodiarum huic libello convenientium medebuntur embammata. Separavimus autem has ab alteris, Collectaneorum libello contentis, minùs pium rati, quicquam commune sacris miscere. Habebis verò illic Odis Horatianis, quarum structurâ noster non sit usus, convenientes harmonias. Tu his nostrâ qualicunque operâ, studio certè pio tibi oblatis fruere, & sicubi erravimus, cujus partem, ut speramus, multò maximam nostro ipsorum judicio vides, candidus emenda.

Carm.

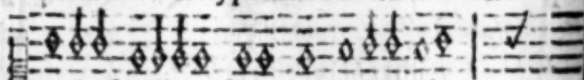

Carm. genus i.

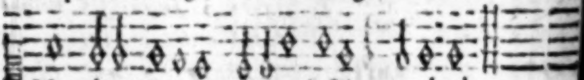
Diſcantus.

Felix ille animi, quem non de tramite recto

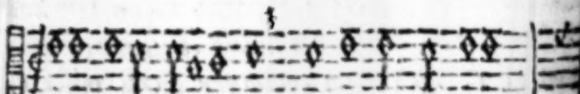

Impia ſacrilegæ flexit contagio turbæ:

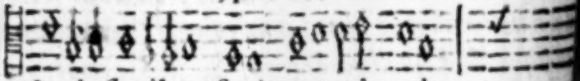

Non iter erroris tenuit, ſeſſórve cathedræ

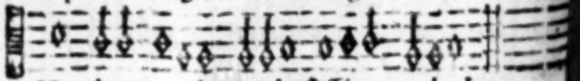
Altus.

Felix ille animi, quem non de tramite recto

Impia ſacrilegæ flexit contagio turbæ:

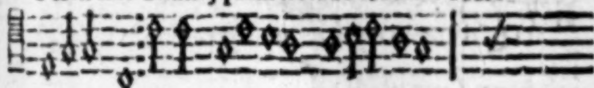

Non iter erroris tenuit, ſeſſórve cathedræ

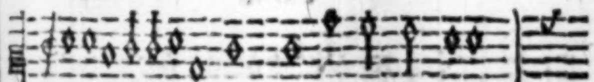
Tenor.

Bassus.

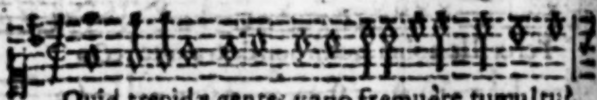

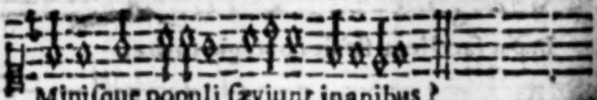

Carm. genus II.

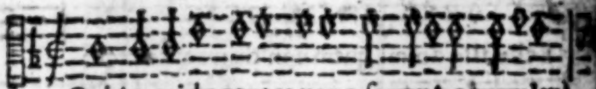
Discantus.

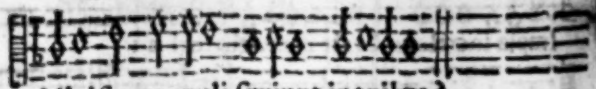

Altus.

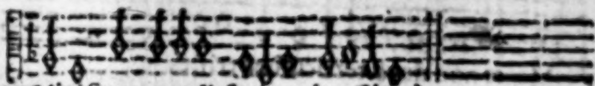

Quid

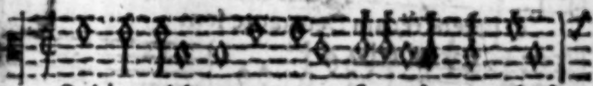
Tenor.

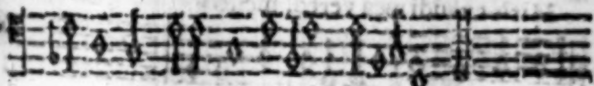

Bassus.

Carm. genus v.

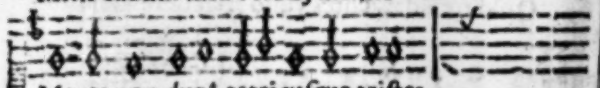
Discantus.

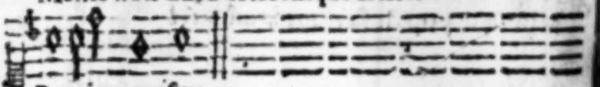
O potens rerum Deus, aure leni

Mitis exaudi mea verba, mentis

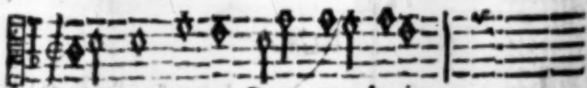

Mente non durâ tetricusque tristes

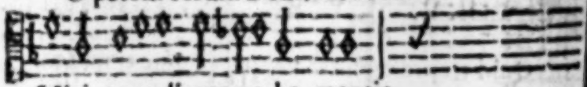

Percipe questus.

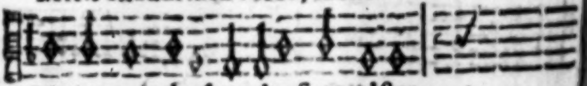
Altus.

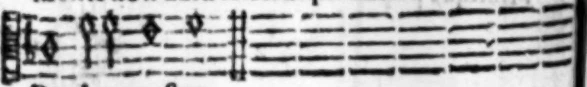
O potens rerum Deus, aure leni

Mitis exaudi mea verba, mentis

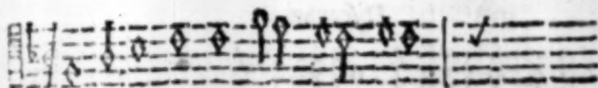

Mente non durâ tetricusque tristes

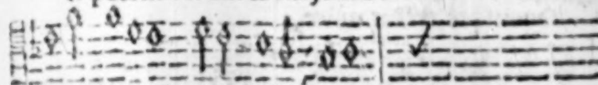

Percipe questus,

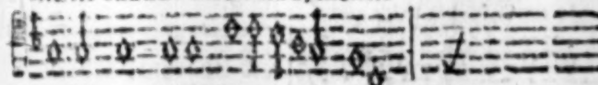
Tenor.

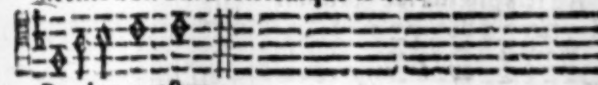
O potens rerum Deus, aure leni

Mitis exaudi mea verba, mentis

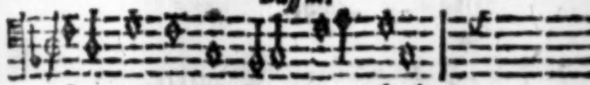

Mente non durá tetricusque tristes

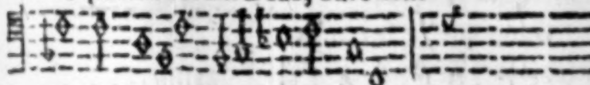

Percipe questus.

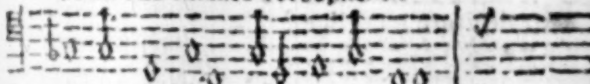
Bassus.

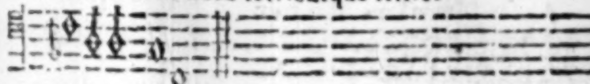
O potens rerum Deus, aure leni

Mitis exaudi mea verba, mentis

Mente non durá tetricusque tristes

Percipe questus.

Carm. genus x.

Discantus.

Quousque, rector unice,

Me destitutum negliges?

An sempiternâ me obrutum

Oblivione deseres?

Altus.

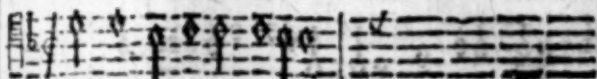
Quousque, rector unice,

Me destitutum negliges?

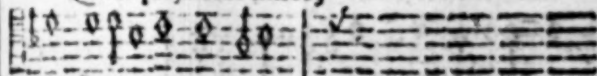
An sempiternâ me obrutum

Oblivione deseres?

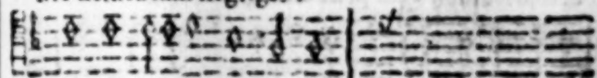
Tenor.

Quouſque, rector unice,

Me deſtitutum negliges?

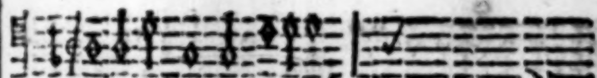

An ſempiternâ me obrutum

Oblivione deſeres?

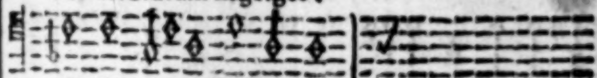
Baſſus.

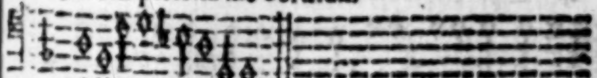
Quonſque, rector unice,

Me deſtitutum negliges?

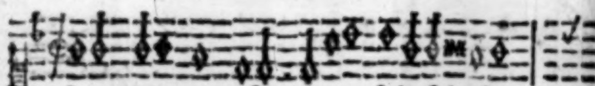
An ſempiternâ me obrutum

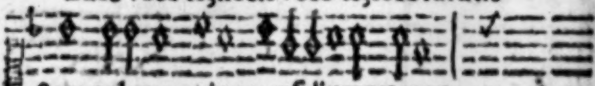

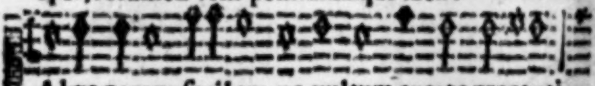
Obliviune deſeres?

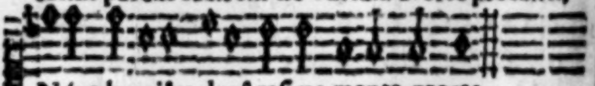
Carm. genus XXII.

Discantus.

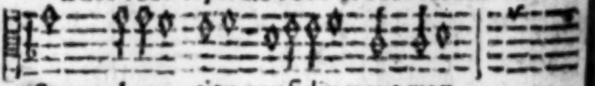

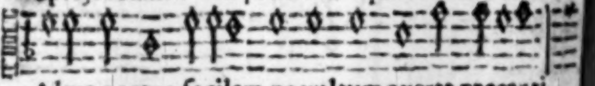

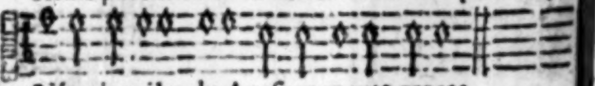

Altus.

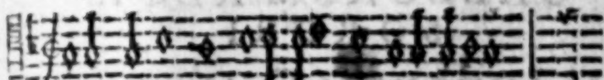

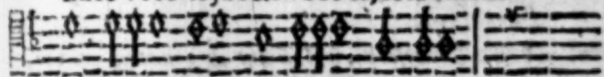

Tenor.

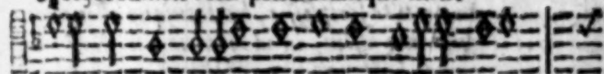
Tenor.

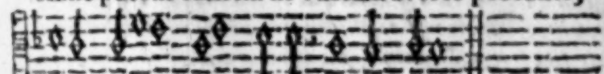
Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Spes, columen vitæ præsidiumque meæ.

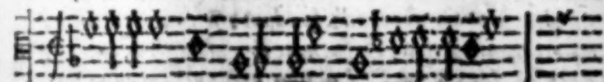

Alme parens facilem ne vultum averte precanti,

Neve humiles durâ respue mente preces.

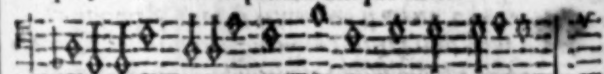
Bassus.

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Spes, columen vitæ præsidiumque meæ.

Alme parens facilem ne vultum averte precanti,

Neve humiles durâ respue mente preces.

MARGARITÆ HENRICI GALLORUM REGIS SORORI

M. ANTONIUS FLAMINIUS.

CVm Petrus Carnesecus, doctissimus & ornatissimus vir, de tua singulari erga Deum pietate, & assiduo literarum studio, ad me multa scripsisset, hortatusque esset, ut si quid novi elucubratus essem, id ad te mitterem, quod tibi scriptorum meorum lectionem non iniucundam esse solere affirmaret; hoc tam præclaro de te testimonio commotus, & cum hominis amicissimi autoritate adductus, tum humanitate tua fretus, Carmina, quæ de rebus divinis proximè composui, ad te mittere non sum veritus. In his ego à meo veteri instituto discessi. Davidem enim, & ejus similes poëtas imitari malui, quàm Horatium, vel Catullum: propterea quòd in scriptione rerum divinarum, ut munditiem Latini sermonis, & elegantiam adhibendam esse non nego: sic omnem orationis pompam & fucum, & calamistros removendos censeo. Itaque ut C. Lucilius poëta perantiquus dicere solebat, se non Persio scribere, sed Siculis & Tarentinis: sic ego quæcunque de rebus divinis scripsero, ea solùm religiosis, & literarum divinarum amatoribus me scripturum profiteor: quibus sine dubio longè gratius faciam, si stylum ita temperavero, quàm si orationem fuco & pigmentis illinam. Tu verò Margarita, religionis specimen clarissimum, hoc ab homine tibi deditissimo opusculum, quale idcunque est, habeto: quod si non ingratum tibi fuisse audiam, & ex hoc molesto quartanæ morbo, quo iam multos menses conflictor, Dei benignitate convaluero, alia à me posthac hujus generis munera expectato. Vale.

M. AN.

M. ANTONII FLAMINII DE REBUS DIVINIS CARMINA.

Precatio matutina.

IAm noctis umbras Lucifer,
Alme diei nuncius,
Terra poloque dimovet,
Simulque nos cubilibus
Monet relictis pectore
Preces ab imo fundere
Ad templa summa cœlitum.
Oremus ergo supplices
Fontem perennem luminum,
Ut sicut omnes aëris
Illustrat oras, vivido
Sic nostra corda repleat
Fulgore sancti Spiritus,
Qui nos per hæc contagia
Puros ab omni crimine,
Traducat ad cœlestium
Sedes beatas: illius
Nutu gerantur omnia.
Cibumque sive sumimus,
Seu quid negotii foris
Tractamus, aut domi, intima

Seu

Seu mente quid revolvimus,
Id omne ſemper gloriam
Spectet beati numinis.
Rector ſupreme cœlitum,
Quæ mente tota poſcimus,
Hæc omnibus concedito,
Qui corde puro te colunt,
Et unicum natum tuum,
Cum ſempiterno Spiritu.

Precatio meridiana.

IAm Sol citato ſidere
Suprema cœli culmina
Percurrit, alma fervidis
Tellus caleſcit ignibus.
At tu beato lumine
Accende corda frigida
Pater benigne : in omnibus
Tantos piorum ſenſibus
Ignes amoris excita :
Ut quicquid orbis continet,
Præ te ſit illis ſordidum :
Nec ulla vis hunc fervidum
Amoris æſtum temperet:
Sed uſque creſcens, omnia
Convexa cœli tranſvolet.
Summoque Patri vinculo
Nos jungat inſolubili.
Has nos ab imo pectore
Precationes mittimus,
Tuas ad aures, maxime
Terræ polique conditor:
Tu vota noſtra numine
Dextro ſecunda, idque ad tuam
Concede nobis gloriam.

Precatio

Precatio vespertina.

IAm vesper ortus incipit
Diem tenebris condere:
Ad nos parentem luminis
Sancti precemur, ne sinat
Noctem suorum mentibus
Caliginosam irrepere:
Seu dulcis alma recreat
Sopor quiete, languida
Seu liquit ille lumina,
Nunquam recedat à piis
Lux sempiterna cordibus:
Ut semper indies magis
Magisque detur maximi
Benignitatem numinis
Videre mente lucida:
Et hinc amoris optimi
Ardere semper ignibus.
Supreme cœlitum Pater,
Votis tuorum supplicum
Aures benignas admove:
Ut sensa cordis omnia,
Et dicta, factaque ad tuam
Sic dirigamus gloriam.

Opem Christi in magna animi ægritudine constitutus implorat.

IEsu benigne, fervidas
Precationes, & mea
Ne quæso vota despice.
Ut terra, solis ignibus
Hiulca, sic animus meus
Afflictus, æger, aridus,

Dulcissime

Dulcissimum rorem tuum
Expectat ô salus mea,
Refrigera mentem meam:
Metus, dolores, lacrymas
Muta perenni gaudio:
Ut hæ querelæ flebiles
Mutentur in laudes tuas,
Et vox agentis gratiis
Noctes diesque personet.
Ne quæso more judicis,
Quid egerim, quid dixerim,
Quid cogitarim, pondera:
Peccata sed mea omnia
Tuo cruore deleas.
Me vulnerum lenet dolor
Tuorum, amara mors tua
Cordi meo dulcedinem
Instillet, ut meam crucem
Et fortis & libens feram.

Quàm sint beati, qui sumptâ suâ cruce, Christum sequuntur.

BEatus ille, qui suam
Tollit crucem quotidie,
Magnisque IESUM passibus
Sectatur: illum maximus
Cœlestium pater sibi
Adoptat ultro filium:
Eique donat Spiritum
Peccata delentem omnia,
Hæreditatis inclytæ
Pignus beatum, is intimo
In corde miros excitat
Patris amores optimi.
Hinc ille temnens omnia,

Quæcunque

Quæcunque tellus, & maris
Arena dives continet,
Letatur unico Deo.
Hunc spem, salutem, gloriam
Suam, suumque gaudium,
Patrem, magistrum nominat,
Latusque semper dexterum
Sibi tegentem conspicit:
Per huius ut vitæ vias
Formidolosas ambulet
Securus, & cari patris
Benignitatem sentiat.
Ergò nec illum terriat
Humana vis, nec inferûm
Furor tremendus maximis
Periculorum casibus.
Ut dura rupes turgidi
Tunsa procellis Adriæ,
Immobilis semper manet,
Nec cessat ullo tempore
Hostes, Amicos, patriam
Juvare, negligens sui:
Sic ille vitam cœlitum
Colens, perenni gaudio
Triumphat: impius licet
Terræ, marisque sit potens,
Pulchrumque nomen occupet
Fœlicis, est semper miser.

Comparat animum suum flori.

UT flos tenellus in sinu
Telluris almæ lucidam
Formosus explicat comam,
Si ros & imber educat,
Illum: tenella mens mea

Sic floret, almi ſpiritus
Dum rore dulci paſcitur.
Hoc illa ſi caret, ſtatim
Langueſcit: ut flos arida
Tellure natus, cum niſi
Et ros & imber educat.

Eos tantùm beatos eſſe affirmat, qui cæteris omnibus relictis, Chriſto adhærent.

QUouſque vana ſomnia,
Falſaſque rerum imagines
O cæci amare pergitis?
Non forma vincens Nirea,
Non dives uſus purpuræ,
Non mens peragrans ſidera,
Camposque latos aëris,
Mariſque terraſque infimas,
Reddunt beatos. Unica
Felicitatis eſt via
IESUS benignus, omnium
Dator bonorum, currite
Omnes ad illum, currite
Fidenter. ille deſerens
Amore noſtri cœlitum
Sedes beatas, pertulit
Famem, ſitimque & vulnera,
Mortemque diram, neminem
Faſtidit ille: perditos,
Ægros: malorum pondere
Preſſos juvare diligit.
Non ſic & optimum & unicum
Amant parentes filium,
Ut ille nos. ô centies
Beatus ille, maxime
IESU, relictis omnibus,

Qui

Qui mente tota se tibi
In servitutem dedicat.

Prædicat beneficia à Christo in se & cæteros mortales collata.

IESU beate, numinis
Æterna proles maximi,
Quibus tuam clementiam
Efferre possim laudibus?
Tu pulchra linquens sidera,
Formata dextera tua,
Mortale corpus induis:
Ut ipse terram deserens,
Suprema cœli culmina
Conscendam, acerba vulnera
Crucisque dira sustines
Tormenta, ut ipse callidi
Serpentis ore saucius,
Mortisque certus, gaudeam
Vita potitus cœlitum,
Tuoque factus munere
Tuus cohæres. Fac precor
IESU benigne, cogitem
Hæc semper, ut semper tibi,
Summoque patri gratias
Agam, pieque vos colam,
Totaque mente diligam.

Quid servandum sit amatoribus Christi.

QUicunque IESUM diligit,
Humana discat omnia
Nil æstimare. diligens
Opes, honores, gloriam,
Amare IESUM puriter

Nequit.

Neqait relinque cætera,
Unumque IESUM possidc.
Nam quicquid est usquam boni,
Sic possidebis, lacrymas,
Metus, dolores pectore
Tuo fugabit, dulcia
Semper morantur gaudia,
Ubi moratur candidus
IESUS, voluptas unica
Et ille amantium sui.
Quin mater, & pater tuus
Te derelinquent, optimus
A dextera nunquam tua
IESUS recedet, omnium
Fidus comes discriminum:
Et cùm suprema venerit
Tibi dies, te transferet
In sancta regna cœlitum,
Fruaris ut vita simul,
Et sempiterno gaudio.

Exprimit ardorem amoris sui erga Christum.

Te sancte IESU mens mea,
Amoris icta vulnere,
Suspirat, ô salus mea,
Me solve tandem vinculis
Istis, ut evolem tuam
Beatus ad præsentiam.
Fac interim magis, magis
Amore totus ardeam,
Ut pura mens à corporis
Contagione, complexibus
Evadat aptior tuis.
Tu spes, voluptas, unicum

Cordis

Cordis mei sis gaudium.
Benigne IESU, da precor
Humana cuncta spernere
Te propter, omnia fac mihi
Te propter unum sordeant:
Seu pulcher oras ætheris
Sol lustrat almo lumine,
Seu nox benigno languida
Rigat sopore corpora,
Domi, forisque mens mea
Te quærat invocet, canat,
Solumque felix in tuo
Dulci acquiescat nomine.

Hymnus in Christum.

JESUM pudicæ virgines,
IESUM juventus integra,
IESUM viri, senes, anus
Cantemus: in cujus fide
Lætamur esse patrio
Qui nos amore diligit,
Fovetque. Summi numinis
Æterne fili, siderum,
Terræ, marisque conditor,
Nil vasta cœli immensitas,
Nil magnus orbis continet,
Non dextera factum tua.
Tu patris in sinu sedens,
Alis, gubernas omnia
Tu charitate maxima
Nostræ misertus miseriæ,
Mortale corpus induis:
Diræque suffixus cruci,
Nos morte vindicas tua
A sempiternis ignibus.

Tu

Tu morte victâ, regiam
Reversus ad tuam, simul
Tui colentes aurea
In parte cœli collocas.
Te cœtus omnis cœlitum
Noctes diesque concinit:
Te sempiternus Spiritus,
Salutis authorem unicum
Testatur esse. tu quies,
Lumen, voluptas mentium:
Tu pastor, agnus omnia
Peccata tollens, pontifex
Æternus, iram maximi
Sedare præsens numinis.
Clemens, suavis, optime
IESU, tuorum prospera
Cursum benignus, ut soles,
Piasque laudes suscipe,
Quas ore puro fundimus.

Christum invocat, magnitudine morbi se jam opprimi sentiens.

IAm quinta lunæ cornua
Se luce complent horrida,
Cùm febre membra tabida
Depascor, ossa frigore
Tremor furente concutit:
Dein æstus acer intimas
Urit medullas, ut facies
Absumit ignis aridas.
Jam corpus amisi, mei
Vix umbra jam superat levis.
Ut flos gravatus imbribus,
Caput tenellum dejicit:
Sic mens misella perdita,

Cedit

Cedit malorum ponderi.
Iesu benigne respice
Meos labores, dextera
Tua cadentem subleva.
Non illud ipse jam precor,
Meo recedat corpore
Hæc pestis: unum id omnibus
Votis requiro & obsecro,
Ut robur & constantiam
Mihi ministres. languidos
Artus, medullas, omnia
Hic ignis ossa devoret:
Dum mens retecta, vivida,
Tuoque fortis spiritu,
Resistat, & semper tibi
Jucunda laudes concinat.
Iesus benignus optimus,
Horrenda passus vulnera,
Dolentibus succurrere
Est promptus. ægrimoniam,
Metus, querelas abjice,
Fidenter, ô anima mea,
Quiesce, nomen invoca
Dulcissimum regis tui.
Est ille munitissima
Arx invocantibus eum.

Dolet se jam senem fieri, neque tamen adhuc cœpisse Deo ex animo servire.

EHeu senecta crinibus
Jam sparsa canet, labitur
Ætas, ut unda fluminis.
Auremque vellens pallida
Mors admonet: Miser ah miser,
Quousque pergis somnia,

Umbrasque

Umbrasque vanas persequi?
Iamiam supremi judicis
Tribunal ad justissimum
Sistêre, cordis intima
Qui sensa, qui dicta omnium
Qui facta novit omnia
Hæc vera, certa judicat
Mens: & relictis omnibus,
Summo beato numini
Servire totis viribus
Exoptat, ardet, nititur.
Sed heu misella, sordidæ
Affixa terræ, inaniter
Laborat: Eia agè subveni
Iesu benigne, subveni,
Tuamque dextram porrige.
Tu morte mortuum tua
Olim evocasti ex inferis:
Nunc vita me vivum tua
Perire ne rursum sinat.
Humana fac spernam omnia,
Nudumque te nudus sequar,
Et ponderosi corporis
Me solve tandem nexibus:
Ut pura mens, & integra,
Ævo potita cœlitum,
Te sancte, & optimum Patrem,
Et sempiternum Spiritum,
Laudare nunquam desinat.
Iesus suorum supplicum
Tutela, portus, gaudium,
Quæ tota mente deprecor,
Concedet, ipse gratias
Agam benigno numini,
Ejusque laudes pectore
Lætante semper concinam,

Quis

Quàm sit dulcis & salutaris vulnerum, & tormentorum Christi assidua meditatio.

IEsu tuorum vulnerum
Cruore sancto pascere
Me quæso nunquam desinas.
Me sanguis iste roborat,
Dulcique replet gaudio:
Hoc est amoris poculum
Cœlestis, omnes sordidos
Pellens amores, ebria
Hac potione mens, sui,
Et omnium fit immemor,
Quęcunque mundus continet,
Deumque solum cogitat,
Tuumque amorem, fervide,
Immense, nulli effabilis
Amor, beatis sedibus
Tu maximi natum Dei
Deducis, ipsique induis
Mortale corpus: asperam
Dein tollis illud in crucem.
Amabilis, dulcissime
Amor, meis in sensibus
Tantas amoris excita
Flammas, ut ustis nexibus
His ponderosi corporis,
Alis tuis ad optimum
IESUM beatus advolem.

Orat ut Christi benignitate sibi liceat piè sanctèque vitam agere.

TUtela præsens omnium,
Qui mente pura te colunt,

Da quæso, nil ut cogitem,
Agam, loquar, quod numini
Tuo placere non queat.
Comis, benignus in bonos,
Malosque sim, ne degener
Sim natus optimi Patris,
Qui solis almo lumine
Illustrat omnes, omnibus
Potum cibumque sufficit.
Legum tuarum per vias
Me continenter dirige:
Bonique quicquid egero,
Id esse totum muneris
Tui sciamque, & prædicem.
Seu febris artus pascitur,
Seu miles urit impius
Domum paternam, dicere
Laudes tibi ne desinam:
Sed cuncta numinis tui
Nutu regi nil ambigens,
Vivam quietus. Filios
DEI secunda & aspera
Iuvent oportet: gloriam
Tuam, Patrisque maximi,
Meæ saluti præferam,
Nec ulla res optatior
Queat mihi contingere,
Quàm contumelias pati
Te propter, ipsa carior
Sit luce mors: ut corpore
Exutus, ad tui volem
Regni beata gaudia.

Gratias agit Christo, cujus beneficio à maximis periculis sit ereptus, & ad viam salutis revocatus.

O Lux beata cœlitum
Mortalium fidissima
Tutela, quas agam tibi
Iesu benigne gratias?
Ut olim aberrans à grege
Ovis misella, saltibus
Formidolosis delitet,
Voranda mox rapacibus
Feris: miserrimus omnium
Sic ipse, per mala omnia
Cæcus ruebam, candida
Cùm lux beati Spiritus
Tui refulsit, & viam,
Quæ ducit ad fœlicium
Æterna regna cœlitum,
Monstravit. ista lux meæ
Mentis tenebras dispulit:
Cordi meo dulcissimi
Faces amoris ista lux
Infixit. illo ex tempore
Te sancte totus ardeo,
Te quæro amore saucius
Videre vultum candidum,
Tuis frui complexibus
Mens ardet, ipsa jam nihil
Te præter unum cogitat.
Non sic decentem virginem
Furens amator deperit:
Non sic tenellum filium
Parens uterque diligit.
Amoris æstu liquitur

Cor molle, ut olim fervidis
Percussa cera Solibus,
O flamma mentem frigerans,
Omnesque labes excoquens,
Me semper indies magis
Incende, perge adurere,
Consume, totum verteris
Me donec in faces tuas.

Queritur, magnam hominum partem, relicto Christo rebus inanibus studere.

IEsu beate, si tuo
Amore sancto perfrui
Quàm dulce sic cognoscerent,
Qui res inanes diligunt,
O quàm suæ dementiæ
Tæderet ipsos! Vulnera
Acerba corporis tui
Tanta fluunt dulcedine,
Ut quisquis illa suxerit,
Opes, honores, omnia
Amata jam fastidiat,
Deique sola gloria
Lętetur, oblitus sui.
Sed cæca gens his fontibus
Præfert lacunas putidas
Et pestilentes. Gratia
Magna tibi IESU maxime,
Qui me tuo purissimo
Lavas, alisque sanguine.

Prædicat se sine tutela Christi in mala omnia præcipitem ruere.

TE sancte IESU supplici
Adoro corde: cor tibi

Meamque mentem dedico.
Ut bimulus puer, sua
Custode si caret, sibi
Magna creat pericula:
Sic ipse, si desit tui
Tutela præsens Spiritus,
In cuncta præcipitem mala.
Dulcis, benigne Spiritus,
Me quæso totum posside,
Tuaque flamma incendito
Amore cor, illumina
Mentis tenebras, excoque
Quodcunque inhæret noxii,
Fac semper in te gaudeam:
Opes, honores sordeant,
Summique Patris gloria
Sit luce carior mihi.
Seu pascit hortus lumina
Florum colore gemmeo,
Seu fons susurrans vitreis
Delectat undis, illico
Vox surgat in laudes DEI,
Sol, luna, fulgor siderum,
Lapsus perennes amnium,
Formosa sylva, frugibus
Ager redundans, omnia
Quæcunque cerno, maximam
Sancti & beati numinis
Benignitatem cernere,
Manuque tractare imperant.
Hinc ipse dicam, comiter
Omnes juvare, nemini
Nocere: purus, integer,
Deoque carus exigam,
Quod restat ævi: transvolans

Dein ſumma cœli ſidera,
Fruar perenni gaudio.

De ardenti amore ſuo erga Chriſtum.

AMore totus langueo,
Nec ulla jam datur quies:
IESU benigne, iam meam
Solare mentem, candidos
Oſtende vultus, lumine
Tuo beata lumina
Fac mea, nec oſculum precor
Amans amanti denega.
Tu ſponſus animæ meæ,
Te quærit illa, lacrymis
Te continenter invocat.
Tu ſancte, mortis è manu
Tuo redemptam ſanguine,
Tuique amore ſauciam
Odiſſe certè non potes.
Ergò miſella cur tuæ
Dulcedinem præſentiæ
Non ſentit? ah cur ſupplices
Venti querelas diſſipant?
Sed tu licebit anxio
Amantem amore torqueas,
Non illa amare deſinet.
IESU tui tabeſcere
Amore, res dulciſſima eſt.

Commendat animum ſuum Deo, magnitudine morbi in extremum vitæ periculum adductus.

REctor beate cœlitum,
Qui ſic amas mortalium
Salutem, ut almi filii

Cruor

Cruore sancto laveris
Peccata eorum: suscipe
Servi precantis spiritum,
Qui fretus unica tua
Benignitate, languidos
Artus libenter deserit,
Ut alta cœli sidera
Petens, fruatur, optime
Pater, tua præsentia,
Et sempiterno gaudio.

Ad Margaritam Henrici Gallorum Regis sororem.

PUDICA virgo, regiæ
Stirpis propago nobilis,
Ornata sanctis moribus,
Et literis, & ingeni
Decore fulgens, scripsimus
Hæc, insideret aridis
Cùm longa febris artubus:
His addituri plurima,
Ni mens gravata corporis
Laboribus languesceret.
Sed tu puella candida,
Cælestis ardens ignibus
Amoris, ut mens augurat,
Hunc perleges libentiùs
Paruum libellum, sed pium,
Quàm prisca vatum carmina,
Nugis referta inanibus.

FINIS.

IN
GEORGII BUCHANANI PARAPHRASIN PSALMORUM

Collectanea

NATHANIS CHYTRÆI.

Quibus vocabula, & modi loquendi tam poëtici, quàm aliâs difficiliores, & minùs vulgo obvii, perspicuè explicantur:

In gratiam eorum, quibus hujusmodi, ut videntur, minuta investigare aut non libet, aut non vacat.

LONDINI,
Apud EDVV. GRIFFINUM.
1640.

NOBILISSIMO
FORTISSIMOQ. VIRO
D. IOACHIMO VAN DER LUHE
Domino hæreditario in Illov, Consiliario & Marscalco Megapolitano, & territorii Dobertinensis Præfecto, Domino & patrono suo colendo S. D.

Hactenus cum aliis Buchanani buccina vatis
Præcipuis placuit nobilitate viris:
Et meritò quid enim gravius, quid dignius illâ
Davidica Ausoniis plectra ciere modis?
Sed tamen interdum studium cursumque legentis
Obstructis quædam sunt remorata viis:
Illorum imprimis, quos magna negotia rebus
Non adeò obscuris sæpe vacare sinunt.
Hæc ego lectori, si possim, obstacula conor
Demere, & appositis pandere clausa notis.
Addo etiam diversa mele; quibus ora resolvat
Vulgus in laudes obsequiumque Dei,
Davidis exemplo; constans cui sorte secundâ
Adversaque labris ista sonare fuit.
Tu patriæ decus, & nostris patrone Camœnis,
Hæc placidâ accipito dona pusilla manu;
Dona pusilla quidem, chartæ si pondera libres,
Sed tamen æternis maxima laude Dei.

Nathan Chytræus.

LECTORI CANDIDO NATHAN CHYTRÆVS S. D.

CVm ante quinquennium de lectionibus & exercitiis scholæ nostræ puerilis deliberationes instituerentur, inter alia etiam placuit prudentissimis Scholarchis, vt Paraphrasis Psalmorum Buchanani in prima classe proponeretur: vt nimirum ex ea pueri nostri, præter veram pietatem, & linguæ Romanæ puritatem, varias etiam carminum, maximè Lyricorum dimensiones animo paulatim comprehenderent. Mihi verò sententiâ illâ Scholarcharum nihil tum fuit acceptius, nihil jucundius. Iampridem enim sacratissimum illud, quod vocant, Spiritus sancti Enchiridion, vnà cum omnibus piis, & ipse maximi feceram, & aliis quoque meæ fidei commissis & commendaueram, & nonnunquam etiam priuatim, domi meæ iisdem explicueram: vt eo quoque nomine facilius mihi esset, voluntati illorum laudatissimæ morem gerere. Id quod etiam sub ipsa Scholæ primordia statim sum aggressus. Primò autem in ea tractatione hoc potissimum egi, vt auditores mei post breue Psalmi cujuslibet argumentum verba & phrases Poëtę, grammaticè à me explicatas, rectè intelligerent; & metaphorarum, aliorumque ornamentorum poëticorum rationem, rudi, vt aiunt, Mineruâ expositam vtcunque viderent. Existimabam enim, verborum vi rectè perceptâ, ad rerum quoque & sententiarum cognitionem aditum illis fore faciliorem: & tum quoque

quoque illos eo maiore cum fructu ad modulationem eorundem Psalmorum, quam à psittacorum cantu discrepare omnino oportet, esse accessuros. Et hinc quidem nata sunt primò argumenta hac editione in ipso Buchanano singulis Psalmis præfixa: deinde collectanea illa qualiacunque, quæ bono typographi consilio, in hunc peculiarem libellum congesta sunt, vt, qui vellent, seorsim etiam ea sibi comparare possent. Interea, vt laudum quoque diuinarum nunquam nobis aut materia aut opportunitas paulò pòst deesset; egi cum primario Scholæ nostræ Cantore, M. Statio Olthouio Osnaburgensi: vt triginta diuersis, quę in Buchanano continentur, carminum generibus, melodias certas, partim iam olim ab aliis usurpatas, nonnullas etiam à seipso modulatas, adiungeret. In quo quidem ille mihi, & scholasticę iuuentuti, non solùm gratificatus est libentissimè, verum etiam fide & industriâ suâ effecit, vt breui admodum tempore auditores nostri illas ipsas melodias quatuor vocibus expeditè cantitare possent. Vnde etiam illud est consecutum, vt singulis horis, sub initia & finem exercitiorum scholasticorum, primani nostri ipsi inter se Psalmum aliquem quatuor vocibus, sine notis, quas vocant, Musicis canendo, aliquoties totum Psalterium iam absoluerint; atque ita (quod mihi certè auditu iucundissimum est) laudibus & celebrationibus nominis diuini multoties quotidie repetitis, locus gymnasio & domicilio nostro assignatus vndique resonet. Quinetiam crebrâ illâ eorundem Psalmorum iteratione factum est, vt, cæteris ingeniosiores qui sunt, bonam Psalmorum præcipuorum partem memoriâ circumferant: eosque si opus sit, sine libro recitare queant. Cùm autem multi pii & eruditi morem hunc nostrum magnopere probarent, existimarentque, alias quoque, si quę vellent, Scholas huius boni

participes

participes esse faciendas: non equidem inuitus concessi, vt tam collectanea hæc mea, quàm Melodiæ ipsi Psalterio Buchanani passim insertæ, cum pluribus communicarentur: atque ita aliis quoque, non solùm exercitiorum veræ pietatis & Musicæ religiosæ; verùm etiam linguæ Latinę pleniùs intelligendæ hoc modo præberetur occasio. Cum quouis enim veterum puritate & elegantiâ hoc poëma certare posse, cùm inter eruditissimos ferè in confesso sit; verbosiùs id hoc loco demonstrare non est opus: Sicuti etiam de præstantia Psalmorum Dauidicorum pluribus hic, in re scilicet omnibus verè piis notissimâ, non libet differere. Vnum hoc addo, me in gratiam & usum auditorum quoque meorum Academicorum, quibus hoc tempore Odas Horatii explico, curasse, vt eorum etiam carminum Horatianorum genera, quibus non est vsus Buchananus, melodiæ certę aliis subiungerentur, unà cum carminis Phalæcii, aliàs quidem vsitatissimi, sed tamen neque à Buchanano, neque ab Horatio vsurpati, harmoniâ. Poterunt igitur huius qualiscunque editionis adminiculo, qui volent & Buchanani, & Horatii, vt alios interim taceam, Odas omnes, quatuor vocibus decantatas, eò faciliùs familiariter sibi notas facere, & totas etiam memoriâ paulatim complecti. Vtrumque autem horum poëmatum eo honore & opera verè dignissimum esse, oro vt iuventus ingeniosa certò sibi persuadeat. Nam de Buchanano nemo, modò verè pius & mediocriter eruditus sit, unquam dubitabit, De Horatianis quoque plerisque aliter iudicare non poterunt, quicunque vnius aut alterius saltem Odæ, tum in sententiis & rebus ipsis, quas tractat, multiplicibus, grauitatem & dignitatem; tum in verbis quoque, quibus vtitur, lectissimis, venustatem, gratiam, & acumen utcunque perpenderint, Rei enim ignotę, aut non satis intellectæ, nullum desiderium

derium esse, nec mirum est, nec nouum. Sed de his sedulos Horatii auditores admoneri minimè opus est. Qui sine vllo dubio ex singulis nostris prælectionibus hoc vnum (ut alias eius laudes alibi vberius expositas hic prætercream) quod de Thucydide prædicat Cicero, de Horatio quoque non minùs verè vsurpari posse animadvertere cum scilicet argutè dicendi artificio facilè omnes vincere, qui ita creber sit rerum frequentiâ, vt verborum propè numerum sententiarum numero consequatur. Quod quidem ipsum scriptionis genus minimè vulgare, aut à quibuslibet communis notæ scriptoribus adhibitum esse, vel adhiberi etiam potuisse, res ipsa intelligentibus satis loquitur. Bene igitur studiis suis consulent adolescentes ingenui, qui hoc quoque auctoris optimi penitus addiscendi, & memoriæ infigendi adiumentum, & id quidem non solùm nulla cum molestia, sed etiam jucundissima cum voluntate coniunctum, non aspernabuntur. Ad collectanea verò hæc nostra quantum spectat, non deerunt fortasse, qui illa tanquam puerilia prorsus fastidiant: sicuti ego ipse quoque puerilia ea esse, & pueris potiùs quàm criticis illis serpente Epidaurio oculatioribus à me scripta, seu potiùs collecta, palàm fateor, & præ me fero. Quanquam idem ego non dubitem, adultiores quoque nonnulla cognitu sibi non inutilia hic inuenturos esse. Imprimis verò labor singula inquirendi minuetur iis, quibus gravissimis Reipub. maximè negotiis implicitis, huiusmodi minutiis tempus impendere nec vacat nec licet. Illorum igitur post auditores nostros commodis potissimùm me hic inservire, & occupationibus gratificari voluisse, censores illi sciant: & si ipsis hâc opellâ opus non est, eadem tamen alios nonnullo cum emolumento suo frui non iniquè ferant. Ad symphonias quoque istas faciles & simplices quod attinet,

attinet, Momi itidem fortè non pauci, qui ſcilicet in Muſica tantùm pruritus aurium rationem putant habendam, ſe offerent, qui multa in iis carpent, multa reprehendent, multa etiam extremè deridebunt, ſicuti hoc præſertim ſæculo, & his moribus, rideri carpique etiam rectiſſima poſſunt. Iis autem ego reſponſum volo, non nos ideo hæc in publicum emittere, vt omnibus ea obtrudamus. Eſſet enim hoc iniquiſſimum: neque nobis ab aliis hoc iugum imponi patienter ferremus. Liberum igitur hic eſto ſuum cuique iudicium; poteſtas quoque his ipſis vel vtendi, vel non vtendi, vel meliora etiam in eorum locum ſubſtituendi planè liberrima: ita tamen vt illis, qui melioribus deſtituuntur, vnà nobiſcum his vtendi facultas minimè ſit interclusa, donec limatiora & perfectiora illa ab aliis proferantur. Bene vale lector candide, & puerilia ac minuta hæc boni conſule, donec cùm alia nonnulla, tum imprimis libros xii. Faſtorum Eccleſiæ Chriſtianæ, iampridem quidem non ſine magno diuturnoque labore à me abſolutos, & ſparſim quoque hic & alibi meis ferè impenſis impreſſos; ſed tamen idoneo typographo, qui vno volumine eos coniungeret, hucuſque, deſtitutos, communicare tecum aliquando poſſim. Quod quidem quando futurum ſit, is, cui omnia nota ſunt, nouit. Vale iterum. Roſtochio Idib. Nouemb. Anno 1584.

Georgii Buchanani Vita.

GEorgius Buchananus in Leuinia Scotiæ provincia natus est ad Blauum amnem, anno salutis Christianæ M.D.VI. circa Calend. Febr. in villa rustica, familiâ vetustâ magis, quàm opulentâ. Patre in juventa robore ex dolore calculi exstincto, atque adhuc vivo decoctore, familia antè tenuis penè ad extremam inopiam est redacta. Matris tamen Agnetis Heriotæ diligentiâ, liberi quinque mares, & tres puellæ ad maturam ætatem pervenerunt. Ex iis Georgium, avunculus Iacobus Heriotus, cùm in scholis patriis spem de ingenio ejus concepisset, Lutetiam amandavit. Ibi cùm studiis literarum, maximè carminibus scribendis, operam dedisset, partim naturæ impulsu, partim necessitate (quòd hoc unum studiorum genus adolescentiæ proponebatur) intra biennium avunculo mortuo, & ipse gravi morbo correptus, ac undique inopiâ circumventus, redire ad suos est coactus. Cùm in patria valetudini curandæ propè annum dedisset, cum auxiliis Gallorum, qui tum in Scotiam appulerant, studio rei militaris cognoscendæ, in castra est profectus. Sed cùm eâ expeditione propè inutili, hyeme asperrimâ per altissimas nives reduceretur exercitus, rursus in valetudinem adversam incidit, qua totâ illâ hyeme, lecto affixum tenuit. Hunc in Galliam æstate proximâ an. 1535. sequutus, in flammam Lutheranæ sectæ, iam latè se spargentem, incidit;

at

ac biennium ferè cum iniquitate fortunæ colluctatus, tandem in collegium Barbaranum accitus, prope triennium classi Grammaticam discentium præfuit. Interea cùm Gilbertus Kennedus Cassilissæ Comes, adolescens nobilis, in ea vicinia diuersaretur, atque ingenio & consuetudine ejus oblectaretur, eum quinquennium secum retinuit, atque in Scotiam unà reduxit. Inde cùm in Galliam ad pristina studia redire cogitaret, à Rege est retentus, ac Iacobo filio notho erudiendo præpositus. Interea peruenit ad Franciscanos Elegidion per otium ab eo fusum, in quo se scribit à Diuo Francisco solicitari, vt ejus ordini se adiungat. In eo cùm vnum aut alterum verbum liberiùs in eos emissum esset, tulerunt id homines mansuetudinem professi, aliquantò asperiùs, quàm patres, tam vulgi opinione pios, ob leuiculam culpam decere videbatur. Et cùm non satis iustas iræ suæ immodicæ causas invenirent ad commune religionis crimen, quod omnibus, quibus malè propitii erant, intentabant, decurrunt, & dum impotentiæ suæ indulgent, illum sponte suâ sacerdotum licentiæ infensum acriùs incendunt, & Lutheranæ causæ minùs iniquum reddunt. Interea Rex è Gallia cum Magdalena vxore venit, nec sine sacrificulorum metu, qui timebant, ne puella regia sub auitæ Reginæ Nauarræ disciplinâ educata, nonnihil in Religione mutaret. Sed hic timor breui sequuto ejus decessu euanuit.

Subsecutæ sunt in aula suspiciones aduersus quosdam è nobilitate, qui contra Regem conjurasse dicebantur. In ea causa cùm regi fuisset persuasum non satis sincerè versatos Franciscanos, Rex Buchananum fortè tum in aula agentem, ad se aduocat, & ignarus offensionis, quæ ei cum Franciscanis esset, iubet aduersus eos carmen scribere. Ille utrosque juxtà metuens offendere, carmen quidem scripsit & breue, & quod aliquam interpretationem susciperet. Sed nec Regi satisfecit, qui acre & aculeatum poscebat; illis capitale visum est quemquam ipsos nisi honorificè attinger

S 2 ger

gere. Igitur acriùs iussus in eos scribere; eam syluam, quæ nunc sub titulo Franciscani est edita, inchoatam, Regi tradidit. at breui pòst, per amicos ex aula certior se peti, & Cardinalem Betonium à Rege pecuniâ vitam ejus mercari, elusis custodibus, in Angliam contendit. Sed ibi tum (1540.) omnia adeò erant incerta, ut eodem die, ac eodem igne, vtriusque factionis homines cremarentur, Henrico octauo jam seniore, suæ magis securitati, quàm religionis puritati intento.

Hæc rerum Anglicarum incertitudo, & vetus cum Gallis consuetudo, & summa gentis humanitas, Buchananum ad se traxerunt. Vt Lutetiam venit, Cardinalem Betonium pessimè erga se animatum ibi legatione fungi comperit. Atque ejus iræ se subtraxit. Burdegalam, inuitante Andreâ Gouuano, profectus, ibi in scholis, quæ tum sumtu publico erigebantur, triennium docuit, quo tempore quatuor scripsit Tragœdias, quæ postea per occasiones fuerunt euulgatæ. Sed quæ prima omnium fuerat conscripta (cui nomen est Baptista) vltima fuit edita. Ac deinde Medea Euripidis. Eas enim, vt consuetudini scholæ satisfaceret, quæ per annos singulos, singulas poscebat fabulas, conscripserat, vt earum actione, iuuentutem ab allegoriis, quibus tum Gallia vehementer se oblectabat, ad imitationem veterum, quà posset, retraheret. Id cùm ei probè vltra spem successisset, reliquas, Iephten & Alcestim paulò diligentiùs, tanquam lucem & hominum conspectum laturas, elaborauit.

Sed nec id temporis omnino ei fuit expers solicitudinis inter Cardinalis & Franciscanorum minas. Cardinalis etiam de eo comprehendendo ad Archiepiscopum Burdegalensem literas misit: sed eas forte fortuna Buchanani amantissimis dederat. Sed hunc metum Regis Scotorum mors, & pestis per Aquitaniam sæuissimè grassata, sedauit, an. 1543.

Interea literæ à Rege Lusitaniæ superuenerunt, quæ

Goueanum iuberent, vt homines Græcis & Latinis literis eruditos secum adduceret; qui in scholis, quas ille tum magnâ curâ & impensis moliebatur, literas humaniores, & Philosophiæ Aristotelicæ rudimenta interpretarentur. Ea de re conuentus Buchananus facilè est assensus. Nam cùm totam jam Europam bellis domesticis ac externis, aut jam flagrantem aut mox conflagraturam videret, illum vnum videbat angulum & tumultibus liberum futurum, & in eo cœtu qui eam profectionem susceperant, non tam peregrinari, quàm inter propinquos & familiares agere existimaretur. Erant enim plerique per multos annos summa beneuolentia conjuncti, vt qui ex suis monumentis orbi claruerunt; Nicolaus Gruchius, Gulielmus Garantaus, Iacobus Tevius & Helias Vinetus. Itaque non solùm se comitem libenter dedit, sed & Patricio fratri persuasit, vt se tam præclaro cœtui coniungeret. Et principio quidem res præclarè successit, donec in medio velut cursu Andreas Goueanus morte ipsi quidem non immaturâ, comitibus ejus acerbâ, præreptus est. Omnes enim ejus inimici & æmuli in eos primùm ex insidiis, deinde palàm animo planè gladiatorio incurrerunt: & cùm per homines reis inimicissimos quæstionem eldm exercuissent, tres arripuerunt, quos post longum carceris squalorem in iudicium productos multis per eos dies conviciis exagitatos, rursus in custodiam abdiderunt. Accusatores autem ne adhuc quidem nominarunt. In Buchananum certè acerbissimè insultabant, vt qui peregrinus esset & qui minimè multos illic haberet, qui ejus incolumitate gauderent, aut dolori ingemiscerent, aut iniuriam vlcisci conarentur. Obiiciebatur ei carmen in Franciscanos scriptum, quod ipse antequam è Galliis exisset, apud Lusitaniæ regem excusandum curauit; nec accusatores quale esset, sciebant. Vnum enim eius exemplar Regi Scotorum, qui scribendi auctor fuerat, erat datum. Criminè dabatur carnium esus in quadragesima, à qua nemo in tota Hispania est, qui abstineat. Dicta quædam obliquè in Mo-

 nachos

chos obiecta, quæ apud neminem nisi Monachum, criminosa videri poterant. Item grauissimè acceptum, quòd in quodam sermone familiari, inter aliquot adolescentes Lusitanos, cùm fuisset orta mentio de Eucharistia: sibi videri dixit, Augustinum in partem ab Ecclesia Romana damnatam, multò esse promiorem. Alii duo testes Ioannes Tolpinus Normannus, & Iohannes Ferrerius è Subalpina Liguria, (vt post aliquot annos comperit) pro testimonio dixerunt, se ex compluribus hominibus fide dignis audiuisse, Buchananum de Romanâ religione perperam sentire. Vt ad rem redeam, cùm quæstores propè sesquiannum & se & illum fatigassent, tandem ne frustra hominem non ignotum vexasse crederentur, eum in monasterium ad aliquot menses recludunt, vt exactiùs erudiretur à monachis, hominibus quidem alioqui nec inhumanis, nec malis, sed omnis religionis ignaris. Hoc maximè tempore Psalmorum Dauidicorum complures vario carminum genere in numeros redegit. Tandem libertati redditus, cùm à Rege commeatum redeundi in Gallias peteret, ab eo rogatus vt illic maneret, pecuniolâ interim acceptâ in sumtum quotidianum, donec de conditione aliquâ honesta prospiceretur. Sed cùm procrastinationis, nec in certam spem, nec in certum tempus, tæderet, nauem Cretensem in portu Olisipponensi nactus, in ea in Angliam nauigauit. Nec hic tamen substitit, quamuis honestis conditionibus invitaretur. Erant enim illic adhuc omnia turbida sub Rege adolescente, proceribus discordibus, & populi adhuc animis tumescentibus à recenti motu ciuili, (anno 1550. 1553. ineunte.) Igitur in Galliam transmisit, iisdem ferè dieb. quibus vrbis Mediomatricum obsidio fuit soluta. Coactus est ibi pro amicos ea de obsidione carmen scribere; idque eò magis inuitus, quòd non libenter in contentionem veniret cum aliis plerisque necessariis, & imprimis cum Mellino Sangelasio, cujus carmen eruditum & elegans ea de re, circumferebatur. Inde euocatus in Italiam à Carolo Cossæo Brixiatensi

qui tum secundâ famâ res in Ligustico & Gallico circa Padum agro, gerebat, nunc in Italia, nunc in Gallia, cum filio ejus Timoleonte, quinquennium hæsit usque ad ann. 1560. quod tempus maxima ex parte dedit sacrarum literarum studio, ut de controversiis, quæ tum majorem hominum partem exercebant, exactiùs diiudicare posset, quæ tum domi conquiescere cœperant. Scotis à tyrannide Guisiana liberatis, eò reversus, nomen Ecclesiæ Scotorum dedit. E superiorum autem temporum scriptis quædam velut è naufragio recollecta edidit. Cætera verò quæ adhuc apud amicos peregrinantur, fortunæ arbitrio committit. In præsentia 74. annum agens, apud Iacobum Sextum Scotorum Regem, cui erudiendo erat præfectus, senectutis suæ malis fractæ portum exoptans agit (an. 1580.)

Hæc de se Buchananus, amicorum rogatu.

Obiit Edinburgi, paulò post horam quintam matutinam, die Veneris, XXVIII. Septembris, Anno M. D. XXCII.

IN PSALMORUM GEORGII BUCHANANI Librum primum.

PSALM. I.

[a] DE *tramite*] Trames propriè est semita transversa & acclivis, quâ montes quasi transmeando conscenduntur. Ovid. 10 Metamorph. *Carpitur acclivis per muta silentia trames.* Et Cicero in Philip. *Egressus est non viis, sed tramitibus.* Quocirca hic Buchananus epitheto addito propriam significationem quodammodo correxit, sicuti etiam fecit Psal. 18. *Avertêre meos recto de tramite gressus.*

[b] *Sessórve cathedra*] Pertinent huc elegantissimi versus Nazianzeni.

Οὐ μὲν ἐγὼ κακοῖσιν ὁμόθρονος, οὐχ ὁμοεργός,
Οὐδέ τι συμφράδμων, οὐ σύμπλοος, οὐ συνοδίτης.

[c] *Rimatur*] Rimari est diligenter & valde solicitè scrutari, & tanquam per rimas aliquid inquirere, Græcè ὀφθαλμιᾶν. Virg. 11. *Partes rimatur apertas.* Et 7. *Quod cuique repertum Rimanti telum ira facit.* Dicitur etiam de amantibus & volucribus, rostro terram vel eruentibus, vel perquirentibus prata & stagna alimenti causâ. Virg. 1. Georg. de avibus palustribus: *Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.* Et 3 Georg. *Ergo aegri rastris terram rimantur.* Vide Nonium in voce *Rimari.*

[d] *Sirius*] Stella est primæ, ut vocant, magnitudinis, totâ ferè hyeme in plaga meridionali sub Orione, in ore canis majoris conspicua, quam alii Caniculam dixêre. Unde dies caniculares nomen accêperunt, quod

hâc

hâc stellâ cum sole oriente, æstus vehementissimè ferè augeantur, & canes quoque nonnunquam rabie corripiantur.

[e] *Impietas*] Abstractum pro concreto, seu impietas pro hominibus impiis. Orationis autem granditati servit hæc figura, quâ res pro personis accipiuntur, ita alibi Vanitas, pro hominibus vanis.

[f] *Anfractus*] Sunt obliqui & sinuosi flexus viarum, in quibus circuitione opus est: dicti ab ambitu, & frangendo. Varro in neutro quoque genere usurpavit: *Irrigavit cavata aurium anfracta*. Utitur eâdem voce Psal. 25.

PSALM. II.

[a] DIadema] Vox Græca à verbo *διαδέω*, id est, circumligo, aut corono. Olim fascia fuit linea, purpurâ intertexta & gemmis obsita, gestamen regibus tantùm proprium. Unde & pro corona ferè accipitur, ein stirnband.

[b] *Callis*] Propriè est via bene trita & quasi callo pedum durata.

PSALM. IV.

[a] FIbræ] In radicibus plantarum sunt tenuia quædam & minuta filamenta, ipsæque adeò radiculæ extremæ, quomodo utitur Psal. 80. *Iam radix tenebras fuderat undique Fibras*. In corporibus verò animantium sunt epatis & pulmonum extremitates prominentiores. *Neque enim mihi cornea fibra est*: Persius. hic pro ipsis visceribus accipiuntur.

[b] *Litare*] Inter sacrificare & litare hoc interest, inquit Nonius: *sacrificare* est veniam petere; *litare* est propitiare & votum impetrare. Virg. 4. Æn. *Tu modò posce deos veniam, sacrisque litatis*, id est, impetratis. Plaut. Pœnulo: *Si herclè istuc unquam factum est, tum*

me Iupiter faciat ut semper sacrificem, n qui unquam litem. Sic Suetonius in Nerone: *Attendit & extispicio nec unquam litavit.* Hinc verbum *perlitare* quo utitur Psalm.20. quod est perfectè litare, & sacrificio facto Deum placare, votique sui compotem fieri. Gel. l. 1. c.7. *Si hares divinæ facta, riteque perlitata essent; aruspices dixerunt, omnia ex sententia processura.* Græcis est, καλλιερέομαι, i. utor numine propitio, sacra facio feliciter.

PSALM. V.

a QVestus] Sine dipthongo querela est, siue querimonia, à queror: questus sum, unde conqueror. Quçstus cum dipthongo emolumentnm & lucrum est, à quæro quæsivi. Unde conquiro,

b *Eous*] ἠώς, Græcis aurora est, unde Eous apud poëtas significat aliquid, quod est matutinum aut versus orientem. ἠῷος ἀλέκτωρ. Variatur autem primæ syllabæ quantitas, quandoquidem, apud Græcos, & ἠώς & ἑώς pro eodem ferè accipiuntur. Virg. 1. Georg. *Antè tibi Eoæ Atlantides abscondantur*, & 11. Æn. *Vota deum primo victor solvebat Eoo.* Ita Propert. *Sive illam Hesperiis, sive illam ostendet Eois.* Quod noster est imitatus hîc & Psal. 29. *Radiis Hermon sæpe factus Eois.*

c *Ciebo*] à cieo, civi, citum penult. brevi, ciere, id est, movere, ut *fontes & stagna ciere* dicuntur ranæ apud Ciceronem de Divinat. Hinc excito, concito, item percitus, excitus, concitus penult. brevi. Alterum ejusdem ferè significationis est, cio civi citum penult. longâ; cire, id est, vocare, unde accitus, excitus; penult. itidem longâ pro advocato aut evocato.

d *Audacem simulare*,] id est, insimulando. Sicut Horat. dixit: *Audax omnia perpeti*, Sufficiat autem semel indicasse hunc Græcismum, qui ut apud Horatium,

tium, ita in hoc quoque poëmate creberrimus est. Eodem enim modo Graci dicunt, ἰχυρὸς ποιεῖν, ἀδίδακτος πάσχειν: quod Flacco est indocilis pati, ad cujus imitationem Psalm. 15 canit, *fidemque indocilis temerare pactam.*

c *Bustum*] propriè locus est, ubi cadaver alicujus combustum & sepultum est. Unde Statius dixit *fumantia busta.* Accipitur ferè pro ipso sepulcro, Cic. 2. de leg. *Bustum aut tymbon violare.*

PSALM. VII.

a *Servator orbis*] Ita Dominum Deum, conditorem & conservatorem rerum omnium nominat. Aliàs nomen hoc propriè tribuitur ἀνθρώπων σωτῆρι, sive Salvatori nostro Iesu Christo. Apud Propert. lib. 4. eleg. 6. eundem titulum Apollo tribuit Augusto Imp. hoc disticho:

Mox ait, O longa mundi servator ab Alba
Auguste, Hectoreis cognite maior avis.

Gentibus quoque celebris fuit ζεὺς σωτὴρ: quæ Herculi quoque idem nomen tribuêre.

b *Leo crudus*] Pro crudeli aut cruento. Crudum enim à cruore dictum volunt. Aliâs crudum dicitur quod incoctum est. Unde medicis cruditas est, quam Græci ἀπεψίας vocant.

c *Sitiens cruoris*] Elegans metaphora, vehementem rei cujuscunque aviditatem exprimens. Unde Cic. dixit, *sitiens voluptates,* item *sitiens virtutes.* Et apud Horat. est, *sitis argenti*, apud Juvenal. *sitis famæ*, apud Claudianum, *sitis prædæ.* Cyrus quoque apud Xenophontem ardentissimam suam aliis benefaciendi cupiditatem volens indicare, dicit: διψῶ χαρίζεσθαι, id est, sitio aliis gratificari.

d *Crimina texuit*] Id est, calumnias & mendacia concinnavit. More Græco, Hom, Iλ 3. δόλον ἄλλον ὕφαινον,

ὑφαίνειν, id est, πλέκειν. ita Propert. *& causas texere lethi* Cic. *texere opus, texere epistolam.*

e *Me persequatur*] Bellam hi versus gradationem (quod in Rhetoricis Aristoteli est ἐποικοδομεῖν) seu κλίμακα continent, qui hoc modo solutâ oratione expressus fiet conspectior: Iudex persequens me capiat, captum sternat, stratum proterat, protritum conculcet, conculcatum sepulchro inferat. In Heroico dixisset: *Me capiat, captumque necet, tumuletque necatum.*

f *Ferale*] Primâ longâ, est quicquid funestum, dirum, & cum exitio & abominatione conjunctum est.

g *Lethiferas sagittas*] Id est, mortiferas & veneno illitas. Lethum enim Poëtis mors est, ab oblivione, quam Græcè vocant λήθην, quia mors omnium rerum oblivionem inducit. Alii sine aspiratione scribunt, & deducunt à deleo, vnde letum quasi deletum, quòd omnia deleat.

h *Pariet*] Indicat ἀποτύπωμα, quod Germanis est ein fehl, sicut Esaias cap. 33. *Concipietis fœnum, & parietis stipulam.*

i *Scrobem*] fossam. Scrobs propriè fovea in terra effossa, ad arbores conserendas aut depangendas.

k *Expeditus*] Liberatus, à pedibus animalium qui cùm stupa, aut lino, aut quocunque alio filamento implicantur, dicuntur impediti. Id autem si inde tollatur, & pedes liberi fiant, dicuntur propriè expediri.

PSALM. VIII.

a *GEntis humanæ*] Versus Horatii lib. 1. Od. 12.

b *Lactens*] à lacteo, es, lactêre, penultimâ longâ, quod est lac sugere. & proprium est infantis, aut catuli ab uberib. pendentis, saugen. Aliud lacto, as, are, quod est lac præbere, seugen, & proprium est matris. Psal. 103, dixit. *Lactens pueri venustas.*

c *Pollenti*]

c *Pollentis*] validæ, potentis. *Auster fulmine pollens*: *& pollens opibus*, est apud Lucretium. *Hostis equo pollens*, apud Ovidium.

d *Haustus auræ vitalis*] Poëticè accipitur pro ipsa vita, quæ tamdiu inesse corpori creditur, quamdiu vitali vescitur aurâ, seu quamdiu spiritum ducit.

e *Ales*] In auguriis veterum aliæ volucres vocabantur oscines, quæ voce & cantu; aliæ alites seu præpetes, quæ volatu aliquid prænunciare putabantur. Utrunque complexus est Virgil. de augure loquens: *Qui volucrum linguas, qui præpetis omnia pennæ, &c.* Hic poëticè pro quavis ave usurpatur.

f *Pinnarum*] Pinna vocabulum est homonymum. Sunt enim etiam pinnæ ædificiorum & murorum partes, ad modum fastigii acuminatæ. Hîc autem sunt *πτέρυγες*, seu pennæ piscium, fischfedern.

Psalm. IX.

a ÆTernum ætheris arbitrum] Periphrasis Dei, cujus arbitrio cœlum & terra condita sunt & conservantur.

b *Pessum abit*] Pessum adverbium idem significans, quod Græcis *κάτω*, id est, deorsum, & quasi sub pedes depressum. Lucret. 6 *Pessum subsedêre suis pariter cum civibus urbes*, loquens de terræ motu. Columel. lib. 12. c. 6. *Est aliud muriæ maturæ experimentum. Nam ubi dulcem caseum demiseris in eam, si pessum ibit, scias esse adhuc crudam: si innatabit maturam.* Hinc *dare pessum & pessundare*, item, *ire pessum*, sicuti, *dare venum & venundare*, item, *ire venum* seu *venire*, id est, venalem esse.

c *Condit nube silentii*] Bella translatio. Sicut enim nubes splendorem radiorum solarium adspectui nostro aufert: ita silentium & hominis & rerum ab ipso gestarum memoriam abolet, earumque oblivionem inducit.

inducit. Sicuti ex adverso multorum vox & celebratio nominis claritatem efficit & conservat. Hinc Pindarus alicubi de re eadem loquens, λάθας νέφος, id est, oblivionis nubem dixit.

d *Vi fœta superbiâ*] Fœtus, substantivè, aliàs γέννημα, est rerum tam animatarum quàm inanimatarum 4. Georg. *Nec fœtus nixibus edunt.* Ovid. 4. Metam. *Arborei fœtus*, Et Virg. 2. Georg. *Fœtus nemorum, & largo pubescit vinea fœtu.* Hic adjectivè idem significat cum gravido aut pleno. Fœtum enim dicitur animal prægnans antè & paulò post partum. Eleganti igitur translatione vim superbiâ fœtam, id est, prægnantem & gravidam superbiâ dixit. Violentia enim plerumque cum superbia conjuncta est, quod vernaculo sermone diceremus, gewalt gehet mit hoffart schwanger Virg. *Loca fœta furentibus Austris.* Et: *Non insueta graves tentabunt pabula fœtus.* Horat. *vulpes fœta.* Et hic noster infra Psalmo 105, *Regia fœta ranis.*

e *Asyli arcem pandis*] Σύλα Græcis præda seu rapina est, inde συλάω, συλέω vel συλεύω, est spolio vel aufero. Hinc ἄσυλον, arx, templum, statua principis, vel area sacra dicta est in quam sontibus tutus erat receptus, unde nefas esset, quempiam extrahere vel abripere. Aliàs Græcis καταφύγιον Virg. 8. Æn. *Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer asylum Rettulit.* Hinc ἀσυλία pro eo jure libertatis veniæ

f *Dominum pangite*] Propriè pangi dicuntur plantæ, quæ in scrobes defiguntur Hinc versus quoque pangi, id est, stylo in tabellam ceream impresso quasi exarari videntur. Cicero Tironi, *An pangis aliquid Sophocleum?* Horat. *Ego mira poëmata pango.*

g *Plagis irretire*] Plaga quoque verbum est homonymon, quod primâ brevi, ut hîc, significat retia rariora ad capiendas feras, quod scilicet, ut nonnulli volunt,

volunt, plagis, id est, foraminibus plenæ sint, unde Horat. *Trudere apros in obstantes plagas.* Et per metaphoram *plagæ amoris*, apud Lucretium. Eadem vox primâ brevi significat spatia vel tractus cœli & terræ amplissimos. hinc *plaga orientalis aut occidentalis.* Eadem denique primâ longâ significat verbera, Græcis πλήγας. Hinc *plagas adhibere*; *Phryx plagis fit melior.* Unde *plagosus Orbilius*, qui plagis inferendis delectaretur.

[h] *O res pectoris altis condenda in penetralibus*] Expressit Paraphrastes his verbis vim vocis Ebraicæ *Selah*.

PSALM. X.

[a] *VErgat in caput*] Id est, recidat, ut quod sequitur, suis pereat artibus. juxta illud Salomonis: *Dolus recidit in cor fabricantium malum: In consiliarios autem pacis lætitia.* Est autem *vergere*, leniter inclinare, demittere, aut etiam se extendere. Hinc vergere in meridiem aut septentrionem. Dies vergens in noctem. *Invergere* verò idem quod infundere est. Virg. *Frontiq; invergit vina sacerdos.*

[b] *Compita*] Loca, ubi plures viæ seu itinera competunt, ein freutzweg. Ovid *In ternas compita secta vias.*

[b] *Involet innocentem*] Quasi volâ injectâ comprehendat & constringat. Non enim componitur à verbo volo, as, are: sed à nomine vola, quæ propriè est cavum illud in media manu vel pede. Est igitur hic involare, quasi in volam capere.

[d] *Spelæa*] σπήλαιον, vel σπήλυγξ, Latinis antrum, spelunca vel caverna, unde spelæum ferarum, pro antro feris latibulum præbente. Virg. *in sylvis inter spelæa ferarum.*

[e] *Multimodis*] Legendum *multinodis*, πολυπλόκοις, ut penultima sit longa; à nexu multorum nodorum. Ita Lucretius dixit: *Multangulas*, Plin. *Multicaulis*, Ovid. *Multiforus*, Varro *Multinummus*: ad quorum similitudinem

similitudinem eleganter vocabulum hoc πεπειραμένον conformauit.

f *Nassa*] Nassa propriè textum vimineum, in quod escâ impositâ pisces alliciuntur, ita vt ingressis non pateat exitus. Hîc metaphoricè accipitur pro dolis & machinationibus fraudulentis.

g *Librata vulnera*] Id est, tela iampridem librata tandem eiaculari, & hostem vulnerare. *Librare* enim de telis dicitur, cùm iis ictum alicui intentamus Virgil. 9. Æn. *Ecce aliud summa te'um librabat ab aure.* Quo exprimitur gestus hastile vibrantium.

h *Peruicax*] Quasi per vim perseuerans, nulli cedens, Græcè σκληραύχην, ἰσχυρογνώμων.

i *Vesania*] παραφροσύνη, seu potiùs μανία, & vecordia crudelis & furiosa. Ita Catullus vocat *ventum vesanientem.*

k *Eliminetur*] Quasi extra limen eiiciatur. Est enim *eliminare* extra limen efferre. Horat. *ne fidos inter amicos Sit qui dicta foras eliminet.*

l *Imperi*] Pro imperii, apocope poëtis vsitata. Virg. *Tuguri congestum cespite culmen.* Ita Psal. 13. dixit *auxili*, pro auxilii. Psal. 55 *Consili*, pro consilii, Et alibi *Ingeni*, pro ingenii.

PSALM. XI.

a N*Eruo sagittas admouet*] Quasi de arcu Scythico (flitschbogen) loquatur, cuius neruo crena seu incisura sagittæ immittitur à sagittario, priusquam arcum tendat.

b *Speculatur*] Quasi è specula cœli intuetur. Eodem pænè verbo vtitur Prudentius, in versibus omnium piorum obseruatione dignissimis, & cum hoc quoque Psalmi loco planè congruentibus:

Speculator adstat desuper,
Qui nos diebus omnibus

Actusque

Actusque nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur quidquid est,
Humana quod mens concipit.
Hunc nemo fallit iudicem.

e *Remisto*] Pro misto. Compositum pro simplici. Horatius arte Poët. *Sic veris falsa remiscet*, pro miscet.

PSALM. XII.

a REpagula] Repagulum propriè in circo illud quasi obstaculum erat, quo demisso, equi cursores ab excurrendi libertate cohibebantur; eodemque sublato, ad cursum emittebantur, ein furwurf, schlagbaum. Accipitur etiam pro obice, seu pessulo quo fores muniuntur, ein rigel oder grindel. Vtrumque Plautus Cistellariâ coniungit: *Occludite ædes pessulis, repagulis*. Nonnullis etiam idem significat quod Græcis κατακλεῖς, seu operculum.

b *Planctus*] Propriè eiulatus cum pectoris percussione.

c *Aure trahens*] Poëticè, pro, exaudiens.

d *Toxica*] Toxicum pro veneno accipitur, teste Plinio; dictum à taxo arbore venenata: vel quòd τοῖς τόξοις, id est, sagittis illineretur. Dioscorides enim lib. 5. scribit, Toxicum dici ἐκ τοῦ τὰ τόξα τ̃ βαρβάρων ὑπ' αὐτῷ χρίεσθαι. Alii à τοξεύω, id est, iaculor, deducunt, quòd venenum in imas corporis partes penetret. Vtuntur eo Plautus, Horatius, Propertius, & alii. Vide Plin. lib. 16. cap. 10.

PSALM. XIII.

a MEo dolore gaudeant] Significat ἐπιχαιρεκακίαν, qui Germanis est ein schadenfro, vitium proprium diabolo & hominibus prorsus malis.

PSALM.

Psalm. XVI.

[a] AFfatim] Abundanter, ἀδδῶς. Cic: *Puto me Dicarcho affatim satisfecisse.*

[b] *Agricolatio*] Pro agricultura, vox Columellæ.

[c] *Stimulor pectora*] Græcismus, pro, pectus mihi stimulatur. Ita Horatius dixit: *Purgor bilem*, id est, bilis mihi expurgatur. Eurip. Hecub. τὰ φλάγμα φλέγει ὀμμάτων.

[d] *Tartari*] Pro inferno, Virgil.

——— tum tartarus ipse
Bis patet in præceps tantum tenditque profundum,
Quantus ad æthereum cœli suspectus Olympum.

Psalm. XVII.

[a] COgnitorem] Quis propriè dicatur cognitor, optimè patet ex commentatione Asconii in illud Ciceronis primâ Verrinâ: *Me defensorem calamitatum suarum, me ultorem injuriarum, me cognitorem juris sui, me actorem causæ totius esse voluerunt.* Sic enim ibi Asconius: *Qui defendit alterum in judicio, Aut patronus dicitur; si orator est: Aut aduocatus; si aut ius suggerit, aut præsentiam suam commodat amico: Aut procurator; si negotium suscipit: Aut cognitor; si præsentis causam nouit, & sic tuetur vt suam. Ergo cognitorem dixit modo familiarissimum defensorem.*

[b] *Cogitatus arcanos*] Pro arcanis cogitationibus dixit.

[c] *Orbitam legum*] Elegans metaphora, aliâ *orbita* propriè est ἁρματροχιά, seu vestigium rotæ in via decurrentis. Ein wagenspur 3 Georg. *Castaliam molli divertitur orbita clivo.* unde verbum *exorbitare*, utitur eâdem voce Psal 32.

[d] *Impotentium*] Impotens hîc non significat invalidum, sed eum, qui iræ aut aliis suis cupiditatibus moderari

moderari non potest. Homo impotens, Germanicè est ein ungehaltener mensch, quales ferè sunt divites fastuosi.

e *Sufficit veutri*] Id est, suppeditas.

f *Hilaras*] Ab hilaro, quod est exhilaro, seu jucunditatem affero. Ovid. *Hos ubi facundo tua vox hilaraverit ore*. Verbum à Cicerone quoque usurpatum.

g *Tueri*] Pro intueri Sicut Ovidius. *Os homini sublime dedit, cœlumque tueri Jussit*.

PSALM XVIII.

a *Torrentibus aquis*] Torrens aliàs substantivè fluvium significat, non vivâ aquâ, sed pluviis crescentem, qui Græcis est χαράδρὸν ἢ ποταμὸς χαράδραῖος Hic tanquam participio usus est, ad imitationem Virgilii, cujus Eclog. 7. hi sunt versus:

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
Aut numerum lupus aut torrentia flumina ripas.

Et Georg. 2. *Torrentem undam levis innatat alnus.*

b *Olympi*] Olympus dictus est, Theone interprete Arati teste, quasi ὁλόλαμπος, quòd totus luceat. Quamvis Cæsar Scaliger putet dictum, quasi ὁλύοντος ποδὸς. Ut esset montis nomen ob altitudinem, quem cùm ascenderent, interrogati quò irent, dicebant, in cœlum, Unde cœlo communicata vox, Aristoteles tamen, aut quisquis est auctor libri de mundo, usitatum etymon ipse quoque probat his verbis, interprete Budæo: *Deus in excelso situs est, purus ipse, in puro loco. Quem locum tum οὐρανὸν ab origine vocis dicimus, quasi terminum extimum superiorum corporum; (ut dictus sit οὐρανὸς quasi ὅρος τῶν ἄνω: tum etiam Olympum, ut usquequaque lucidum, ab omni caligine secretum, motuque omni incondito, cujusmodi sunt, qui apud nos venti fiunt & tempestates Id quod his verbis significat Homerus:*

Esse solum divis subnixum semper Olympum
Fama est, haud ventis tremefactum, haud imbribus udum,
Ac procul à nivibus subductum: nubibus illinc
Splendida summotu candensque expanditur æthra.

Hujus autem rei elogium est mortalium consensus, regionem mundi summam non dubiè Deo tribuentium. Quam ob causam ipsi manus tollimus sursum, inter vota concipienda. Hæc ibi Aristoteles, Locum autem Homeri, quem citat, respexisse videtur & Solinus cap. 13. cùm ait: *Olympum ab Homero non per audaciam celebratum, docent quæ in eo visuntur. Primùm excellenti vertice tantum attollitur, ut summa ejus cælum accolæ vocent. Ara est in cacumine Iovi dicata, cujus altaribus si qua de extis inferuntur, nec difflantur ventosis spiritibus nec pluviis diluuntur, sed voluente altero anno cujusmodi relicta fuerint, ejusmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus à corruptelis aurarum vindicatur, quidquid sibi semel est Deo consecratum. Literæ in cinere scriptæ, usque ad alteram anni cæremoniam permanent.* Hæc Polyhistor. Olympi altitudinem Xenagoram inuenisse scribit Plutarchus in vita Æmilii, atque ideo erecto in montis vertice monimento, & addito carmine, rem posteritate testatum esse. Diodorus quoque Siculus lib. 5. in descriptione Panchææ seu Arabiæ felicis, de Olympo scribit, quòd sit mons excelsus, dicatus diis, & cœli quoque sedes dictus, & olympus triphylius. In fabulis enim esse antiquum illum Cœlum Terra imperantem, familiariter in hoc loco versatum, & ex ejus altitudine cœlum ejusque sidera esse contemplatum. Homerus quidem primo Iliados Olympum *ἀγάννιφον* appellat, q. d. valde nivibus conspersum. Sed interpretes referunt hoc ad partes Olympi, quæ sunt ὑπὸ τοῖς νέφεσι. τὰ γὰρ ἄκρα τοῦ ὀλύμπου τὰ ὑπερφερῆ, ἢ ὑπέρτερα, οὔτε νίφεται, οὔτε κατομβρεῖται. Ubi etiam adducit versus, quos paulò antè à Budæo latinitate donatos

donatos ex Aristotele adducebamus:

Ουλυμπόνδ' ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἔμμεναι, οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται, οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
Δεύεται, οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
Πέπταται ἀνέφελος. λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη.

c *De naribus*] ἀνθρωποπαθῶς. Cùm enim scriptura Deo adscribit os, oculos, aures, manus, pedes, & similia, non propterea Deum corporeum debemus imaginari, quod olim fecerunt Anthropomorphitæ. Tales enim loquendi formæ non tam exprimunt, qualis sit Deus, quàm ejus notitiam incomprehensibilem tenuitati nostræ accommodant. Iis enim, veluti nutrices cum infantibus solent, balbutire nobiscum Dominus voluit, ut, cùm naturam ejus intelligere nequeamus, quasdam suas proprietates membrorum nomine nobis adumbraret, ut providentiam oculis, fortitudinem brachio, iram naribus, atque ita de reliquis.

d *Favilla*] Cinis est calidus, sub quo ignis abstrusus latitat & fouetur, de quo Horatius, *Incedis per ignes suppositos cineri doloso*. Saxones vocant amer.

e *Fusca*] Color fuscus subniger est, ex rubro in nigrum degenerans. Braun.

f *Adremigat*] Quid sit remex & remigium in re nautica, notum est. Quia autem volantibus eundem vsum in aëre præbent alæ, quem nauiculariis in aqua remi: eleganti metaphorâ, id quod de nauigio propriè dicitur, transfertur ad volatum. Ita Virgilius *remigium alarum* dixit.

g *Furuo*] Color furuus est idem cum atro, seu anthracino, id est, carbonis instar nigro.

h *Ex oculis vibratæ spicula flammæ*] Talis enim est vultus iratorum. Ita Virgilius de Turno irato:

——— totoque loquentis ab ore
Scintillæ absistunt, oculis micat acribus ignis.

i *Sinosa*]

i *Sinuosa*] Sinus in corpore humano ea pars dicitur, quæ est intra pectoris brachiorumque complexum, ad ipsa precordia. Terent. *Hiccine non gestandus in sinu est?* Hinc sinus vestium appellarunt plicas, seu plicaturas vulgò dictas. Virg. *Nodoque sinus collecta fluentes.* Item sinus maris, seu partes litorum, propter excursus maris incurvos, qui si majores sint, à nostris nautis nominantur een wick. Græcis κόλπος. Hinc quicquid incurvum est, & multos sinus habet, dicitur sinuosum, ut mare, vela, cauda serpentis, vestes & alia.

k *Inane*] More Lucretii, pro vacuo, vel ipso aëre, quod Horatio est, τὸ purum: *Plerumque per purum tonantes Egit equos, volucremque currum.* Per purum, id est, aëra, quod Græci dicunt, δι' αἴθρην, per æthram.

l *Laticum*] Latex Lucretio est omnis humor aut liquor, qui in re aliqua latet, ut latex absinthii, pro succo de absinthio expresso. Item *liquoris vitigeni laticem* nominavit vinum. Ovid. *Palladios latices*, pro oleo. Hic simpliciter accipitur pro aqua.

m *Hians tellus*] His & sequentibus terræ motus indicatur, quo terra aut egeritur, aut complanatur, aut in voragines dehiscit.

n *Chaos*] Vox Græcis & Latinis poëtis usurpata, significat rudem indigestamque molem, seu confusionem & congeriem rerum omnium informem: ex qua mundum & reliqua in mundo creata esse Poëtæ fabulantur. Ovid. Metam.

o *Cæca fraus arte*] Cæcum hic est occultum, clandestinum, sive ἀόρατον, quod sub aspectum non cadit, ita Psal. 27. *Fraus cæca sit formidini.*

p *Celebri me in luce*] Ita Cicero ad Q. Frat. inquit: *Ejus virtutem non latere, sed in luce Asiæ, in oculis clarissimæ provinciæ esse positam.*

q *Florentes ære phalanges*] Id est, splendentes. Arma

enim

enim exercitus, præsertim sole lucente, latè micant, & è longinquo conspicua sunt. Respexit autem hic Paraphrastes ad vetus illud, *florentes ære catervas*. Poëtæ vero epici, Servio etiam teste, verbo *florendi* variis omnino in rebus passim usi sunt, ut apud Lucretium sunt *florentia lumina flammis*, id est, splendentia & latè lucentia. Eidem *mare navibus*, *urbes pueris florent*. M. Manilius quoque nomen *floris* elegantissimè ad stellas transtulit. Sicuti Columella non minùs eleganter nomen stellarum & siderum ad flores transtulit terrestes Quod enim in cœlo sunt stellę, id in terra sunt flores, & è contrario. Versus Manilii libro 5. Astronom. hi sunt, pænè in extremo:

Tunc conferta licet cæli fulgentia templa
Cernere seminibus densis, totisque micare
Floribus, ut siccæ currunt per littus arenæ.

Sic ἄνθη quoque usurpant poëtæ Greci. Sic Æschylus ἄνθος, Homerus ἄνθεμα τοῦ πυρὸς dixit. Et itig. *semina flammæ*, alii *florem ignis* dixêre, ut ad locum illum Manilii monet incomparabili patri similis filius Josephus Scaliger.

r *Phalanges* [Phalanx propriè acies Macedonum quadrata, octonis peditum millibus constans, in qua pes pedi, clypeus clypeo, vir viro consertus erat: quâ nihil apud Macedonas validius, ut lib. 3. Q. Curtius scribit.

s *Obsessa viarum*] Pro viis insidiis sè obsessis. Forma loquendi poëtis & historicis non infrequens, ut, *Ardua terrarum*, *opaca locorum*, *angusta viarum*, *abdita litorum*, *cava saxorum*, *devia sylvarum*, *summa vel invia montium*, *lata camporum &c*. Ita Psa. 69 dixit, *prospera bellorum*, sicuti Horatius, *peracuta belli*, dixit, quæ Græcè diceres, τὰ τοῦ πολέμου δεινά.

t *Armis reparare ruinas*] Hoc Græcis est ἀναμάχεσθαι, quod in extremis periculis propter desperationem

sæpe

sæpe saluti fuit, cùm aut vincere aut mori pugnantibus est propositum. Ita autem affecti maximè sunt formidabiles. Huc illud Virgilianum,

Vna salus victis, nullam sperare salutem.

u *Borea violentia*] Pro ipso Borea violento, poëticè. Ita Horat *Virtus Scipiadæ & mitis sapientia Læli*, pro ipso Scipione & Lælio. Vide Psal. 1. *Impietas.*

x *Parere volentes*] ἑκουσίους ἢ ἑκόντι νόῳ, ut Pindarus loquitur. Obedientia enim voluntaria regibus maximè optanda est. Ut enim apud Sallustium loquitur Sylla, *Tutius est volentibus quàm coactis imperitare.* Ita Virg. de suo Augusto: *Iura volenti Dat populo.* Invitis enim imperare, admodum grave [& periculosum est. Apud Pindarum est, ἐθέλοντα προσίλλειν, Olymp. Ode 6.

PSALM. XIX.

a INsanientis sapientia] Ita Horat. Ode 34. lib. 1. vocat philosophiam Epicuri, speciem quidem sapientiæ habentem, sed quæ penitiùs introspecta mera esset insania. Figura quam Rhetores vocant ὀξύμωρον, q. d. acutifatuum. *Est enim*, ut Quintilianus ait, *sententia ex periculo petita, seu ità affectate & acutè enunciata, ut primo intuitu fatua videatur: sed tamen postea peculiari cum acumine conjuncta deprehendatur.* Ita Cic. *Si tacent satis dicunt.* Et Alibi Horatius: *Strenua nos exercet inertia.* Item, *Concordia discors. Fides perjura. Ebrietas sobria.* Talia Græcis sunt σοφία ἄσοφος, βίος ἀβίωτος, ὕπνος ἄϋπνος, γάμος ἄγαμος, &c.

b *Fornice flammeo*] Quid fornix in ædificiis sit notum est. Hic accipitur pro concauitate cæli stellis exornati & distincti.

c *Pelagi arcum*] Indicat maris quasi globum. Mare enim cum terra integrum globum constituit.

d *Fortuito*]

[d] *Fortuito*] Penultimâ longâ ad imitationem illius Horatiani, *Nec fortuitum spernere cespitem leges sinebant*, Ode 15. lib. 2. Et ita etiam τὸ *Gratuitum* & similia pronuntianda esse confirmat genere & doctrina clarissimus ille Janus Dousa lib. 11. Præcidan ad Petron. Arbitrum.

[e] *Sidera obliqua*] Intelligit duodecim signa Zodiaci, quæ sol motu proprio quotannis semel peragrat.

[f] *Jugiter*] Juge est, quod perpetuum aut continuum est. Horatius: *fluvius perennis jugis aquæ*. Et Serm. 2. Sat. 6. *Tecto vicinus jugis aquæ fons*, id est, perenni scaturigine fluens. Hinc *jugiter*.

[g] *Sinuosus error*] Simplex enim est veritatis oratio. Sed mendacia, perplexa & intricata cùm sint, multis involucris indigent. Rationem metaphoræ vide Psa. 18

P S A L M. XX.

[a] ADyto] Intelligit partem templi intimam & sanctissimam, quam phrasi Ebræâ, *Sanctum sanctorum* appellabant: unde responsa & oracula olim reddebantur. 2 Æneid. *Isque adytis hæc tristia dicta reportat*. Δύω, id est, ingredior: Hinc ἄδυτον locus inaccessus: aut, si de templo Hierosolymitano loquamur, nemini patens, præterquam summo sacerdoti. Hinc Lucretius per metaph. eleganter dixit, *adytum cordis*. Et ipse paraphrastes Psalm. 57. hanc vocem ad cœlum, quod adyto templi significabatur, transtulit.

[b] *Axes asperare falcibus*] Indicat currus δρεπανηφόρους, seu falcatos, quorum in bellis veterum usus erat. E curribus enim veteres pugnasse, vel ex Homero notum est. Iidem in libro Josuæ nominantur *currus ferrei*. Lucretius vocat *falciferos*. Xenophon ἅρματα δρεπανηφόρα. Livius *quadrigas falcatas*: qui etiam Decad. 4. libr. 7. in descriptione pugnæ, quâ Romani Antiochum superârunt, quadrigas illas sic describit.

 Armat,

Armatæ, inquit, in hunc maximè modum erant. Cuspides circa temonem à jugo decem cubita exstantes, velut cornua habebant, quibus, quicquid obvium daretur, transfigerent: & in extremis jugis binæ circà eminebant falces, altera æquata jugo, altera inferior in terram devexa, illa ut quicquid ab latere objiceretur, abscinderet, hæc ut prolapsos subeuntesq; contingeret. ? Item ab axibus rotarum utrinque binę eodem modo diversæ deligebantur falces, &c. Earundem meminit Q. Curtius in pugna Alexandri & Darii.

c *Hostica*] Pro hostilia, more Horatiano: *illum ex mœnibus hosticis*. Item, *Cædes & rabiem tollere civicam*, pro civilem.

PSALM. XXI.

a MEnsura voti] Accipitur pro quadam impletione & satietate rei alicujus perfecta, quâ majus aut melius optari nihil possit.

b *Perduelles*] Qui Græcis sunt πολέμιοι, seu hostes quodammodo ἀσπονδοι, & pervicaces.

c *Sylva brachia*) Ita vocat ramos arborum poëticè.

d *Demetes*] à demeto, demessui.

e *Inhonesta vulnera*] Inhonestatis enim seu turpitudinis & fugæ infamis signum est, vulnus tergo aut poplitibus acceptum, corpore scilicet non adverso, sed averso. Hinc apud Catullum sic laudatur Achilles:

Hostibus haud tergo, sed fronte & pectore notus.

PSALM. XXII.

a CIvitatis incola] Græcis πολιοῦχος.

b *Nictat atque*] Nictare est oculis signum dare, aut connivere. Plautus Asinariâ: *Nec illa ulli homini mutu nictet, annuat.* *Nictantia quoque sidera* dixit Maro in Ciri. Videntur enim connivere.

e *Efferati*]

[c] *Efferati*] Efferare est aliquem irritando & molestando instar feræ ferocem & immanem efficere.

[d] *Liquitur*] Id est, liquescit, ad imitationem Virgilii 1. Georg.

Vere novo canus gelidùs cùm montibus humor
Liquitur, & Zephyro putris se gleba resolvit.

[e] *Defecta viribus*] Viribus destituta. Martialis:

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator cycnus funeris ipse sui. Hinc *defectus facultatibus* in Jure civili ab Ulpiano dicitur ad egestatem redactus, ut creditoribus satisfacere non possit.

[f] *Tralucentia*] Pellucida. à trans & luceo.

Psalm. XXIII.

[a] T*Repidas tenebras*] Quæ horrorem & trepidationem concitant: Metalepsis.

[b] *Pedo*] Pedum propriè est baculus pastoritius incursus. Virg. *At tu sume pedum.*

Psalm. XXV.

[a] M*Ysteria*] Μυέω, id est, in sacris instituo & instruo, unde Germanicum weihen. Item μύω, unde μύειν, est in latibula se addere, instar muris, qui, ut volunt nonnulli, μῦς propterea dictus est. Μύω quoque vel μύζω idem est, quod os comprimo, seu mussito, quia oportebat, ut docet Eustathius, τὺς μύστας μύειν τὸ στόμα καὶ μὴ ἐκφαίνειν ἃ μεμύηνται, Aristoteli est μεμυκὼς τῷ στόματι, qui ore est compresso. Hinc mysterium accipitur pro re sacra & arcana, & occultam significationem habente. Germ. ein geheimnus.

PSALM XXVII.

[a] *INtuor*] Antiquè, pro intueor. Plautus Mostellariâ: *Nullam cornicem intuor*. In præterito intutus vel intuitus sum. Infinitivo intui.

[b] *Vitam quam debet tibi*] Bella phrasis, quâ uti possumus, cùm alicujus erga nos beneficentiam volumus agnoscere & celebrare, & omnia nostra illi accepta referre. Ita dicimus, *Salutem, incolumitatem, dignitatem & felicitatem suam alicui debere.*

[c] *Fatisceret*] Fatisco, quasi fatim vel affatim hisco, id est, aperior, χαίνω. Virg. 6. *Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiscunt*, id est, valde aperiuntur, **sich von einander thun, oder von einander springen**. Aliâs idem quod deficere, aut lassescere significat, ut hîc, & apud Lucretium: *Animæ natura fatiscit Fessa auo*. Item Psal. 104. *Te vultum condente fatiscunt.*

[d] *Præstolor*] Præstolari est quasi præstò esse, & apparere, **einem auf den dienst warten aufwarten.** A præstò, prestolus, vnde præstolari. Hîc simpliciter pro exspectare accipitur.

PSALM XXVIII.

[a] *SVpplicium*] Hâc voce propriè utitur versu 19 hujus Psalmi. In hoc autem tertio versu more Sallustiano, pro supplicationibus eam usurpavit. Sic enim Sallustius, cum sępe alibi, tum in Catilinâ: *Non votis neque suppliciis muliebribus deorum auxilia parantur, sed vigilando, agendo, bene consulendo prospere omnia cedunt. Vbi socordiæ te atque ignaviæ tradideris; ne quidquam deos implores, Irati infestique sunt.* Idem in Jugurtha. *Senatus ob ea feliciter gesta diis immortalibus supplicia decernere.* Ita dixit Psal. 102. *Aures suppliciis nunc adhibe meis.* Eodem modo, *Obsidium, pro obsidione.* dixit Corn. Tacitus.

[b] *Cælum Pervigil*] τὸ *pervigil* in genere neutro posuit

posuit. Et de stellis, tanquam de cęli oculis, totâ nocte excubias agentibus, eleganter & poëticè sic locutus est.

c *Pro semente legant semina*] Respexisse videtur Poëta hæc scribens ad apophthegma quoddam M. Pinarii, recitatum à Cicerone in secundo de Oratore his verbis: *Vt olim Rusca cùm ferret legem annalem, dissuasor M. Servilius, Dic mihi, inquit, M. Pinari, num si contra te dixero, mihi maledicturus es, vt cæteris fecisti? Vt sementem feceris, ita metes, inquit.* Cui simile est illud 3 Rhet Aristotelis, σὺ δὲ ταῦτα αἰσχρῶς μὲν ἔσπειρας, κακῶς δὲ ἐθέρισας.

d *Hebri progenies*] Heber pronepos Semi fuit, à quo posteros omnes dictos volunt Hebræos, Genes. 11 Luc. 3. vixit annos 464. Aliis non ab Hebero certo aliquo viro dicti videntur Hebræi, sed potiùs ab Habrami nomine non proprio, sed cognomine, quod apud Chananæos habebat, cùm tranator vel transvectus est dictus, eò quòd vocante Domino è Babylone & Mesopotamia esset egressus, & fluuium Euphratem transmisisset, & perpetuò ex uno loco in alium commigraret. Ita Genes. 39 de Iosepho dicitur, Venit ad me seruus Hebræus vt illuderet mihi. Non quòd jam tum esset populus aut natio tali nomine insignis, sed quòd Josephus inter Ægyptios & seruus & peregrinus esset, quorum vtrumque majore modestia deceret. Hebræi verò ipso hoc nomine & conditionis suę in his terris, & de meliori & certiori patriâ in cælis quærenda monebantur.

PSALM XXIX.

a ADorea] Vox vsurpata ab Horatio ode 4. l.4. *Qui primus almâ risit adoreâ*, quam vetus interpres laudem bellicam significare ait quia victores faciat adorandos. Festus autem Pompeius de eadem voce hæc habet:

habet: *Ador farris genus, hinc adoream laudem sive gloriam dicebant: quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret. Adorea autem pro laude accipi cœpta est, postquam præmium militibus frumentum erat, partâ victoriâ.* Hinc Plin. lib. 18. cap. 3. *Gloriam* inquit, *ipsam à farris honore adoream appellabant.* Et Plaut, *Qui multâ prædâ atque adoreâ affecit populares suos.* Vnde adoreosus idem quod ἔνδοξος. Ioseph. Scaliger in Festum.

b *Ad patrandum*] Patrare idem est, quod perficere, aut ad finem perducere, Græcè διαπράττειν. Cic. 2. de Legib. *Opera patrare.* Epist. ad Attic. *Promissa patrare.* Sallust. Iugurthâ, *spe patrandi belli omnes asperitates vincere.*

c *Tesqua*] Vox antiqua Sabinorum, significans loca deserta, inculta & aditu difficilia. Hor. Epist. 14. *Deserta & inhospita tesqua.* His contraria sunt Tempe.

d *Robora concidunt*] Robur species quercus durissimę est. Hor. *Illi robur & æs triplex &c.*

e *Tellus Dædala*] Quicquid varium & artificiosum est, id Poëtæ vocant dædalum. Lucret. 1. *Tibi suaues Dædala tellus submittit flores &c.* De hac voce Festus: *Dædalam à varietate rerum artificiorumque dictam esse apud Lucretium terram, apud Ennium Mineruam, apud Virgilium Circen, facile est intelligere, cùm Græci δαιδάλλειν significet variare.* Ita Psal 102. dicit: *Mundi Dædala machina.* Hinc δαιδάλματα opera sunt artificiosa, Pindaro.

PSALM. XXX.

a PLectro] Vox origine Græca. significat enim πλῆκτρον aculeum vel calcar. Unde Aristophani πλῆκτρον ἀλεκτρυόνος, calcar est galli gallinacei. Significat etiam vox eadem radiolum, calamum, aut paxillum, quo fides, seu chordæ citharæ pulsantur.

Unde

Unde apud Clementem est πλήκτρῳ κρέκεσθαι. Postea etiam nomen plectri datum est arculo illi setis equinis tenso, qui resinâ illitus, & chordis susque deque affricatus, eas sonoras facit. Accipitur & pro ipsa lingua, quæ in formanda voce articulata, quasi plectri officio fungitur.

PSALM. XXXI.

a *AHenea*] Pro ænea, Sicuti Horatius *Hic murus aheneus esto, Nil conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.*

b *Obliteror*] Obliterare est, literas tabulæ cereæ inscriptas inducere, vel chartæ inscriptas eradere, & quasi è monumentis delere. Item obscura facere, & in oblivionem deducere. Catullus:

Hæc vigeant mandata, nec ulla obliteret ætas.

c *Pila vitæ*] Phrasis ad colum Parcarum accommodata. Significat autem, totum suæ vitæ cursum sive tenorem divinâ providentiâ gubernari.

d *Exspes*] ἄελπις, qui est sine spe. Horat, arte Poët. *si fractis enatat exspes Navibus.*

PSALM. XXXII.

a *FOvebam morbum, sub tacito sinu*] Congruunt cum his versus Sedulii:

——— Magna est medicina, fateri
Quod nocet abscondi, quoniam sua vulnera nutrit
Qui tegit, & plagam trepidat nudare medenti.

b *Cancri per æstum*] Sole ingrediente cancrum dies est longissimus, atque adeò solstitium æstivum; quo maximi ferè calores sentiuntur.

c *Lupatis*] Lupatum est frænum asperrimum, à dentibus lupinis, qui inæquales sunt, dictum. Virgil. 3. Georg. *Pressique negabant Verbera dura pati, & duris parere lupatis.* Ovidius de equo domito dixit:

Et placido duros accipit ore lupos.

PSALM. XXXIII.

[a] CHelys] Pro cithara seu testudine. Primam enim citharam è testudine factam volunt. Alii sic dici volunt asserem perforatum, qui in testudine ponticulum sustinet, & sonos repercussu reddit. vulgo Rosa.

[b] *Nablia*] Nablium & Naulium, ab Ebræo Nebel deducunt, quâ voce instrumentum musicum seu psalterium significatur, ad quod Propheta regius hymnos suos decantabat. Meminit ejusdem Ovid.

Disce etiam dupl ci genialia vertere palma

Nablia; conveniunt dulcibus illa modis. Psal. 71. dicit, *Te cithara canam Nabloque*. Vide Nomenclat. Had. Iunii.

[c] *Bis quinis nervis*] Indicat δεκάχορδον, Instrumentum musicum, à decem chordis seu nervis sic dictum.

[d] *Sinuavit orbem*] In formam videlicet circularem.

[e] *Renidet*] Id est, fulget. Horatius. *Non ebur neque aureum mea renidet in domo lacunar.* Apud Catullum est ore aperto, & dentibus ostensis subridere.

[f] *Campis ætherlis igneis*] id est, in ipso cœlo, stellis & sideribus lucente. Poëticè. Ita Lucretius *campos natantes*. & Virgilius *campos liquentes* dixerunt pro mari. Sic etiam vice versâ *æquor campi*, dicitur de planitie terræ spatiosa.

[g] *Cujus à nutu viget interitque Quodcunq; interit aut viget*] Exemplum anadiploseos, seu ἐπιλογίας, quale illud Ciceronis: *Audes in horum conspectum venire, proditor patriæ? proditor, inquam, patriæ, venire audes in horum conspectum?*

[h] *Incassum*] Dictum vult Servius, quasi sine cassibus, sine quibus venatio inanis est. Virg. *Turne tot incassum fusos patiere labores?* Item de igni: *Incassum furit*. Aliàs cassum dicitur inane & vacuum, & quasi re aliquâ

carens

carens aut vacans. Lucret. *Animâ cassum corpus*, pro cadavere. Virg. *Nullum cum victis certamen & æthere cassis.*

[i] *Irretorto*] Qui nunquam scilicet aliò convertitur aut retorquetur. Ita Horat. ode 2, lib. 2.

Quisquis ingentes oculo irretorto spectat acervos.

PSALM. XXXV.

[a] A *Miculi*] Diminutivum, ab amico. Horatius; *Disce docendus adhuc quod censet amiculus.* Amiculum aliâs genus vestis est.

[b] *Fæx populi*] Metaph. pro infima plebe: quam Cic. *sentinam urbis nominat*.

[c] *Balatronibus*] Balatro vaniloquum & futilem significat, qui Græcis est λαβραγόρης, σπερμολόγος. Idem ferè significat balatro.

[d] *Dentem dente acuunt*] Id est, dentibus frendent, quod signum est iratorum & vindictam expetentium. Psal. 113. dixit; *Dentem fatigans dente ringetur.*

[e] *Euax*] Euge. Interjectio exsultantis, à Plauto quoque usurpata.

PSALM. XXXVI.

[a] N *Imbosis montium fastigiis*] Vertices enim altorum montium etiam mediâ æstate nivibus albent.

[b] *Vitæ fonte*] Deus enim fons vitæ vocatur: quasi dicas plenitudinem inexhaustam, & perennem scaturiginem vitæ & omnium bonorum, quibus totum genus humanum perfunditur. Sic Jerem. 2. *Duo mala fecit populus meus; me dereliquerunt scaturiginem aquarum viventium, ut effoderent sibi cisternas cisternas fractas, quæ non capiunt aquas.*

[c] *Exigat tectis*] Id est, expellat, ejiciat. Ita dicimus, exigere aliquem foràs. Aliud est, *exigere ætatem, pecuniam, mercedem, pœnam, opus &c.*

Psalm. XXXVII.

a *IRâ ringitur*] Id est, stomachatur & indignatur. *Ringi* proprium est canum, cùm sunt latraturi.

b *Recula*] Diminutivum à re.

c *Fastidiosa copia*] Quæ parit fastidium. Ex copia enim & abundantia nascitur satietas: ex satietate nausea & fastidium. Cùm interim αὐτάρκεια vili quidem καὶ ἀπαρασκεύῳ, sed tamen mundo apparatu summa cum voluptate & sincerâ oblectatione fruatur.

d *Fænerat*] Usuris suis alios deglubit & exsugit, quod divitum epulonum proprium est.

e *Laurea*]Pro lauro. Virgil. *Semper sua laurea Phœbo.*

Psalm. XXXVIII.

a *LVridam*]Color luridus est, qualem in vibicibus videmus, à similitudine coloris lutæ, id est, utris coriacei, ut Junius putat.

b *Situque squalidus*] Est enim situs αὐχμὸς ille seu squalor, qui capite, vultu, vestitu & toto lugentium habitu conspicitur. Virgil. *Fœda situs macies*: aliâs propriè lanugo est, ex rebus putridis in locis sole carentibus enata, der Schimmel.

c *Vibice*] Vibex, vibicis, penultimâ longâ, vestigium verberis aut plagæ est, in carne remanens, Striemen.

d *Area cruenta corporis exarata*] Metaphora poëtica audacior, quam tamen epitheta mitigant. Sicuti enim subjectum vomeris est area aliqua; ita subjectum flagelli est corpus hominis, & sicuti per arationem sunt sulci, ita post flagra remanent vibices.

e *Sulcis flagrorum*] Poëticè pro vibicibus.

f *Vivunt*] Vivere hic est, non tantùm vitâ frui, sed etiam suaviter & genialiter vivere & voluptati indulgere. Catul. *Vivamus mea Lesbia.* Cic. *Sed quando vivemus?*

vivemus? Quasi in laboribus & molestiis quotidianis ὁ βίος homini sit αἰώνιος.

PSALM. XXXIX.

a *PEccata fontem meæ miseriæ*] Elegans metaphora. Peccata enim verè sunt initium & causa, & quasi scaturigo omnium nostrarum miseriarum. Sicuti alius quispiam stomachum quoque corporis morborum fontem esse dixit.

PSALM. XL.

a *LEnibat*] Pro leniebat. Ita Terent. Phorm. *Scibam*, pro sciebam, *Insanibat*, pro insaniebat.

b *Voragine*] Vorago à vorando, est hiatus seu barathrum præceps & omnia absorbens, ein grundlose tiefe.

c *Dulce loquacibus*] *τὸ dulce*, usurpat ἐπιρρηματικῶς more Græco. Ità Horatius. *Dulcè ridentem Lalagen amabo, Dulce loquentem*: Ita Græci, ὀξὺ βλέπειν, ἡδὺ φωνεῖν.

d *Aurem vellis*] Olim gentili quâdam superstitione singulæ corporis humani partes tutelæ Dei, seu potiùs Deastri alicujus peculiaris consecratæ credebantur. Ita caput sacrum erat Jovi: Neptuno pectus: cinctura Marti: frons Genio: supercilia Junoni: oculi Minervæ: aures Memoriæ: dextra Fidei: genua Misericordiæ: pedes Mercurio, &c. Cùm verò aures instrumenta sint auditus; & ipsum audire signum sit obedientiæ, qui aliquem monere, eumque obedientiam præstare volebant, aurem ipsi vellebant, quasi aures tum expeditas habere, & attendere juberent. Eademq; ex causa morem caput aperiendi originem habere, credibile est. Sicut enim, qui aures involvit & obtegit, eo gestu indicat, se nolle audire: ita qui auribus velum demit; eo ipso innuit, se præstò & ad audiendum

dum obsequendumque promtum esse. Virg. Ecl. 6. *Cum canerem reges & prælia, Cynthius aurem Vellit, & admonuit.* Imò Esaias quoque cap. 50. *Dominus*, inquit, *aurem mihi vellicavit diluculo.*

c *Tergeminis honorib.*] Versus Horatii ode 8. lib. 1. Intelligit autem plausus tergeminatos. Quod Romæ in theatris fieri solitum, patet ex illo Virg. 2. Georg.

——— *Hunc plausus hiantem*
Per cuneos (geminatur enim) plebisque patrumque
Corripuit, &c.

PSALM. XLI.

a LEctulum versabit] Versare est crebrò vertere & evoluere. Horatius:

——— *Vos exemplaria Græca*
Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

b *Missa cælitus vis mali*] Quæ Euripidi est συμφορὰ θεήλατος.

c *Recalcitrat*] Metaph. à bobus contra stimulum calcitrantibus, aut à pullis equarum lacte saturatis: de quibus scribit Ælianus variæ historiæ lib. 4. πῶλος ὅταν κορεσθῇ τοῦ μητρῴου γάλακτος, λακτίζει τὴν μητέρα. Horatius de Cæs. August.

Cui malè si palpere recalcitrat, undique tutus.

In secundum Librum *Psalmorum.*

PSALM. XLII.

a REducem] Redux is dicitur, qui ex peregrinatione, exsilio vel captivitate in patriam revertitur. Terent. Heaut. *Tu nunc sola reducem me in patriam facis.*

b *Iordanis*] Fluvius Palæstinæ, baptismo Christi & aliis mirandis operibus nobilissimus. Nomen habens à duobus fontibus Ior & Dan, è quibus ad radices Libani erumpentibus, & postea coëuntibus, ipse Iordanis profluit: sicuti ex alpibus nostris Rhenus.

c *Tu si me placido*] Sic Horat lib. 4. Ode 3. *Quem tu Melpomene semel nascentem placido lumine videris.*

PSALM. XLIV.

a *VÆnum dedisti*] Id est, vænum exposuisti tanquam vendendos: Ita dicimus, *pessum dare*, quasi pedibus subjicere: vide Psal. 9.

b *Nec auctio te ditiorem reddidit*] q. d. adeò viles fuimus, ut venum expositi emtorem non inveniremus. Est enim *auctio* venditio publica, quæ sub hasta ad vocem præconis merces sigillatim proclamantis, fiebat; in qua is, qui precium rei vendendæ maximè auxisset, hoc est, qui præ aliis maximè carè eam emere voluisset, mercem auferebat. Hinc *auctionari*, *auctionem facere*, *hastæ subjicere*, *in propatulo vendere*, & similia idem significant.

c *Umbram ergastuli*] Ergastulum propriè locus erat, ubi ergastuli, id est, servi conclusi in vinculis & compedibus, opus faciebant, sicuti jam ii faciunt, qui ad triremes sunt condemnati. Unde vox ea etiam pro carcere & custodia usurpatur, cujus squalor & tenebræ nomine umbræ hoc loco indicantur. Hinc Columellæ *ergastularius* est, qui præest ergastulis.

PSALM. XLV.

a *COr micat*] Micare est subitò & quasi per brevia intervalla resplendere aut exsilire, aut subitò aliquid extendere. Hinc est *digitis micare*, lusionis genus, quo digitis utrinque extentis, alter alterius numerum divinatione assequi studet. Virg. de equo generoso:

generoso: *Micat auribus, & tremit artus.* Ovid. 3. Fast.

Terreor admonitu, corque timore micat.

b *Leges mollis*] à mollio, mollire.

c *Loculis eburnis*] Pro cistis eburneis.

d *Myrrhæ lacrimæ*] Myrrha propriè nomen arbusculæ Arabicæ est, è qua amarus ille liquor myrrhæ, instar lacrimæ destillat, ad prohibendas putrefactiones olim tantopere expetitus.

e *Stacteque*] στακτὴ vt volunt, est flos, seu succus, sive oleum è cinnamomo vel myrrha incisa sudans.

f *Casiæ odores*] Quæ aliis est Canella.

g *Ophyre*] Insula nauigationibus & auro Salomonis celebrata. Sic dicta, vt volunt, ab Ophir nepote Heberi, cujus mentio fit Gens. 10. Hanc Iosephus in India ponit, & suâ ætate terram auream vocatam confirmat. Ab hac dictum volunt aurum obrisum, quasi dicat, ophyrisum.

h *Vndarum regina Tyrus*] Tyrus primò colonia Sidonis: postea metropolis Phœniciæ, talis ferè olim situ, opibus & potentiâ in mari Syriaco, qualis nostro tempore est vrbs Veneta in æstuariis sinus Adriatici. Quàm autem splendidæ & opulentæ fuerint hæ vrbes, patet ex 27. & 28. cap. Ezechielis.

i *Murice*] Murex nomen piscis marini, ex genere concharum, ex quo color purpureus conficiebatur. Vnde ferè *murex* pro ipsa purpura accipitur. Psal. CIII. *Floris Tyrio comantis Murice.*

k *Gazisque potentes*] Gaza vocabulum origine Persicum & Germanico schatz cognatum. Sicut inter ipsas harum duarum gentium linguas magnam cognationem esse perhibent. De voce Gaza sic scribit Pomponius Mela. lib. 1. in descriptione Syriæ: *Cæterum in Palæstina est ingens & munita admodum ciuitas Gaza (sic Persæ ærarium vocant) & inde nomen est,* quòd

quòd cùm Ægyptum Cambyses armis peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Vnde adhuc thesauros magnos & regios, gazas dicimus. Q. Curtius. lib. 3. *Ante solis ortum pecuniam regiam, quam Gazam Persæ vocant, cum preciosissimis rerum efferri iubet.* Exstat vox eadem in sacris literis, Esth. c. 3. 9. In Gazam regis, id est, in fiscum sive ærarium.

l *Pictaï*] Dialysis diphthongi, pro pictæ. Vt Virgil. *Pictaï vestis & auri: Aulaï in medio &c* Et est hoc creberrimum apud Lucretium; apud Virgilium non item. Lucretius: *ignoratur enim, quæ sit natura animaï*, pro animæ &c. Item, Lucilius: *Terraï frugiferaï*, pro terræ frugiferæ, ob quod, à Chrestillo quodam, antiquitatis admiratore præpostero, recitatum, ridet alicubi Martialis.

PSALM. XLVI.

a REpostas] Syncope, pro repositas. Virg. *Manet altâ mente repostum, Placidâ compostus pace quiescit*, pro, compositus.

PSALM. XLVII.

a CLassico] Classicum accipitur pro tuba, aut buccina. *Classis* est multitudo hominum ordine certo adunata, vt in exercitu. Ejus tuba vel buccina vocabatur *classicum*, quo signum prælii dabatur: id qui inflabat, Varroni est Classicen. Seruius etiam Tullius in quinque classes distribuit, Pop. Rom. pro modo census, seu ut quisque dives esset; ut sic, qui ejusdem census, seu τιμήματος essent, eadem quoque onera ferrent. Vnde quintæ classis homines pro infimis & pauperrimis habebantur.

b *Docti modorum*] pro periti modorum. Ita Cic. 1. Offic. *Literarum Græcarum doctus*.

c *Prætorio siderum*] Metaphora, quâ cælum, seu cæli regia aut palatium indicatur.

PSALM.

PSALM. XLVIII.

a Sion] Mons vrbis Hierosolymæ arduus & præruptus, arce Dauidis & sepulturâ regum nobilitatus.

b *Ad Arcton*] ἄρκτος vrsa est. Quia autem in plaga Septentrionali, circa polum vrsæ major & minor conspiciuntur, à quibus etiam polus & circulus arcticus nomen habent, inde fit, vt eo ipso nomine plaga Borealis à poëtis indicetur. Sunt autem qui scribant, non in septentrionali, sed potiùs in meridionali parte Hierosolymæ, montem istum eique impositam arcem sitam fuisse.

PSALM. XLIX.

a *Quos dies torret medio axe*] Periphrasis plagæ meridionalis, in qua, Sole in meridiano exsistente, dies omnium sunt calidissimi.

b *Qui finditis solum vitreum ponti orbitâ niuali*] Circumlocutio plagæ septentrionalis, seu zonæ frigidæ, vbi solum vitreum ponti, id est, maris glacies, se[illegible]e ejus crassitiei est, vt plaustra & rotas sibi impressas possit sustinere.

c *Gazis incubas*] Quod proprium est auari possidere scilicet sed tamen non vti; seu κτῆσις sine χρήσει. Vnde de eodem Virg. *Defossoque incubat auro*.

d *Flectet retexere*] Id est, mouebit vt retexat aut immutet.

e *Barathri*] Barathrum est locus præceps & profundus, vnde emergi non potest; aut hiatus, naues, aut etiam flumina absorbens. Idem ferè quod vorago. Hic pro sepulcro accipitur.

f *Fulgere*] Penultimâ breui, per Systolen, more antiquo: quasi à fulgo, fulgis. Tum enim multa secundæ conjugationis verba in tertia usurpabant. Virg. 4. Georg.

Georg. *Stridere apes utero & rupt is effervere costis.* Ita Horatius alicubi dixit *lavere*, penult. brevi, pro lavare. Ita Psalmo quoque 84. *Tu das conspicuâ fulgere gloriâ*

g *Mors illacrymabilis*] Quæ nec lacrymat, nec lacrymis movetur.

PSALM. L.

a [*Gnes lumine conscio &c*] τὰ ἄψυχα faciens ἔμψυχα. Intelligit Solem, Lunam & reliquas stellas, quas alibi nominat pervigiles.

b *Omnipara terræ*] Id est, omnia parientis, vel parantis. Ovid. vocavit *omniferam*: & apud Virg. est, *terræ omniparentis alumnus.*

c *Holocausta*] Vox Græca, significans victimam quæ tota accensa igni consumebatur: ab ὅλος & καίω: unde κεκαυσται, &c.

d *Genialis*] Iucundus & voluptatem genio congruentem afferens.

e *Qua fronte*] Integrâne an perfrictâ? Sicut Terentius dixit, *Quo ore ad eam accedam?* Os enim & frons in Latina lingua pro pudore aut etiam pro impudentia nonnunquam accipiuntur. Unde homo *frontis integræ*, pro eo, cujus pudor & verecundia illæsa est, accipitur: cui contrarius est homo *frontis perfrictæ*, qui frontem perfricuit, seu impudens est.

f *Impatiens regi*] Significat hominem μηδ᾽ ἄρχειν μηδ᾽ ἄρχεσθαι βουλόμενον.

PSALM. LI.

a [*Ave*] Veteri inflexione. Lavere enim antiqui dicebant penultimâ correptâ. Horat. l. 3. Ode 12. *Neque dulci mala vino lavere.* Vide Psal. 49.

b *Usque & usque*] διηνεκῶς, id est, continuè, & quasi absque intermissione. Ter. *Qui hodie usque os præbui.*

c *Sospitator*]

[e] *Sospitator*] Servator. Nam sospitare est servare incolumem, σωτήρ. Utitur Apuleius in Apologia.

PSALM. LV.

[a] *COnsili*] Vide Psal. 10.

[b] *Intumet*] Pro intumescit, quod frequentius est.

[c] *Balsamo*] Nomen arbusculæ, & ex ea emanantis unguenti nobilissimi, uni Judææ olim concessi, de quo multa Plinius, lib. 12. cap. 25. Et Cornel. Tacitus lib 21. item Justinus l. 36. Ejus fructus vocatur καρποβάλσαμον, lignum ξυλοβάλσαμον, liquor sive oleum ὀποβάλσαμον, quod Plinio est oleum balsaminum.

PSALM. LVI.

[a] *SVperas*] Superare crebrò pro superesse, seu superstitem esse usurpatur, apud Virg.

Quid puer Ascanius, superátne & vescitur aurâ Ætherea? pro superéstne.

[b] *Quâ fraude, quâ vi*] Ad imitationem illius Terentiani: *quo jure, quâque injuriâ?*

PSALM. LVII.

[a] *DEferveat*] Metaphora à musto, quòd oportet ἀποζέσαι, id est, defervescere, antè quàm mitescat. Similis ratio est affectuum iræ & indignationis.

[b] *Adyto Olympi*] Vide Psal. 18. & 20.

[c] *Invicta*] In nonnullis legitur infracta, pro non fracta, cùm tamen *infringere* sit valde frangere. Virgil. *Turnus ut infractos adverso Marte Latinos Defecisse videt.* infractos, id est, valde fractos & debilitatos.

[d] *Barbitus*] & barbiton instrumentum lyricum est, plectro solitum pulsari, inventum Terpandri, vel, ut alii volunt, Anacreontis. Hinc verbum βαρβιτίζειν, id est, barbito canere.

e *Lucifer*

c *Lucifer excutiet ignes auroræ, & aurora cantus volucrum exsuscitet*] Indicatio temporis matutini sive diluculi. In qua utrobique τὸ ἄψυχον facit ἔμψυχον ornamento bonis poëtis admodum familiari. Tale illud:

Increpat æstatem seram Zephyrosque morantes.

PSALM. LVIII.

a *ASpis*] Genus serpentis, de qua vide Plin. lib. 8. cap. 23. & lib. 29. cap. 4. Aristoteles quoque de animalibus lib. 8. cap. 29 in Africa eam gigni affirmat, ejusque ictui nullum esse remedium. Has Cleopatra, regina Ægypti, mori volens sibi scribitur admovisse. Torpore autem & somno saucios necabat. Cur autem vocaverit aspidem callidam, patet ex Plinio, libro & capite primo indicato. Ubi de aspidis ingenio sagaci hæc quodammodo mira narrat. *Unus*, inquit, *huic tam pestifero animali sensus, vel potiùs affectus est. Conjuga fermè vagantur, nec nisi cum compare vita est. Itaque alterutrâ interemptâ, incredibilis alteri ultionis cura persequitur interfectorem, unumque eum in quamolibet populi agmine notitiâ quâdam infestat. Perrumpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amnibus arcetur aut præceleri fugâ.*

b *Tardigradus*] Sic Plautus in Amphytr. *gradum testudineum* dixit.

c *Limax*] Propriè cochlea nuda est, seu domunculam suam non circumferens, quamvis Columella dixerit:

Implicitus conchæ limax, hirsutaque campe.

Scribit autem Gesnerus ex Alberto, quòd limax sale conspersus liquescat, & in aquam viscosam convertatur.

d *More fœtus ante ortum pereuntis*] Periphrasis ἐκτρώματος, seu fœtus abortivi.

PSALM.

PSALM. LX.

a DEhiscit] Dehiscere frequentativum ab hio, est quasi hiatu quodam se aperire. Virgilius:

Sed mihi vel tellus optem priùs ima dehiscat.

b *Oraclu*] Per Syncopen, pro oraculis.

c *Sichima*] Sichem oppidum Sichemitarum in Samaria, non procul à Gazer ad montem Garizim, prope quod Abraham aliquando habitavit, & ubi fuit fons Jacob.

d *Sucothi*] Sucoth oppidum trans Jordanem, non procul à torrente Jaboc, è regione Ephraim. aliud in vicinia Hierosolymæ prope Emauntem.

e *Syriæ*] Syria regio est Asiæ majoris, finitima Judææ inter orientem & septentrionem, cujus metropolis Damascu, olim Aram, hodie Soria.

f *Moabum*] Moabitæ habitarunt in regione media inter Arabiam & mare mortuum, quæ Moabitis dicta est, à Moab filio Lothi.

g *Idumen*] Idumæam intelligit, finitimam Judææ inter meridiem & occidentem, sic dictam ab Edomo seu Esauo, filio Esaaci: Lucanus 3 *Palmarum dives Idumen*.

h *Palæstinæ domus*] Intelligit regionem Philistinorum, Idumææ & mari Syriaco quasi inclusam: cujus oppida sunt Accaron, Ascalon & Gaza: sic dictam à Philisto filio Mizraïmi, nepote Chami, à quo tota illa regio, quam Israelitæ post ejectos Cananæos tenuerunt, dicta est Palæstina.

PSALM. LXIII.

a DEperit] Deperire idem ferè, quod perire. Cic. *Scheda ne qua depereat*. Item ὑπερφιλεῖν, id est, vehementer & impotenter amare, ut quis amando quasi perire videatur.

PSALM.

Psalm. LXIV.

a F*Acies nouas scelerum*] Meditari nouas facies scelerum, est nouos modos & vias, & quasi formas scelerum & fraudum excogitare. Vt enim Gellius lib. 13. c. 28. inquit: *Non solùm in hominum corporibus, sed etiam in rerum cujusquemodi aliarum facies dicitur. Nam montis, & cæli, & maris facies, si tempestivè dicatur, probè dicitur.*

b *Virosæ linguæ*] Id est, venenatæ, à nomine virus. Nam aliàs virosa mulier Lucilio dicta est φίλανδρος, seù appetens viri.

c *Perspicientia*] Perspicientia, perspicacia perspicacitas, vocabula finitima. Ciceroni quoque vsurpata pro quadam εὐστοχία, seu ἀγχίνοια, solertia, qui ipse 1. Offic. perspicientiam veri solertiamque conjunxit.

Psalm. LXV.

a O*Perata*] Operari & facere in Latina lingua sæpe idem significant, quod sacra facere. Virgil. *Cùm faciam vitula.* Item: *Lætis operatus in herbis.* Hinc Nonius: *Operari, est religiosè, & cum summa veneratione sacrificiis litare &c.*

b *Iuga tunsa procellis*] Est periphrasis scopulorum marinorum, qui à fluctibus tunduntur & verberantur. Virg. 3. Georg.

Cùm graviter tunsis gemit area frugibus. Item:
Gens effrena virûm Ripbæo tunditur Euro.

c *Tumultus mutare pace*] Ita scilicet, vt bellis & tumultibus pax succedat. Horat. *Mutat quadrata rotundis.*

d *Alueus*] Propriè est profunditas illa, quæ est inter vtramque fluminis ripam depressa. Vnde fluuius dicitur alueum mutare, quando alio deriuatur.

e *Terra*

[e] *Terræ contumacis*] Eleganter & argutè τὸ ἄψυχον facit ἔμψυχον. Sicuti enim puer aliquis petulans in parentem, aut seruulus indomitus in herum est contumax; ita terra, quæ tot ligonibus & aratris vix tandem subigitur, vt mollescat & semini excipiundo fiat opportuna, eodem nomine contumax dicitur.

[f] *Maceras*] Macerare inter alia etiam significat idem quod mollificare, aut aliquid tamdiu aquâ perfusum reponere, donec molle & tenerum, & nonnunquam salsuginis quoque expers fiat. Hinc in Adelphis Terentii, est: *Macerare salsamenta*. Eodemque modo hic terra dura rore & pluuiis dicitur macerari. Aliâ significatione vtitur hoc verbo Psal. 69. *Si marcero pectora curis*. Est enim illic macerare, nimiis curis seipsum attenuare & conficere.

[g] *Ebrios sulcos*] Qui vino ad saturitatem vsque madidus est, ebrius propriè dicitur. Id scitè hoc loco transtulit ad sulcos agrorum, rore & pluuiâ imbutos & humectatos. Ita spongiam quoque aquâ plenam, ebriam possemus dicere. Eodem modo loquitur Esaias c. 55. *Descendit imber & nix de cælo, & illuc vltrà non reuertitur, sed inebriat terram, & germinare eam facit*.

[h] *Amictu messis*] Sicuti enim collium & montium quasi vestes sunt arbores & virgulta; ita segetes, quæ hîc sub messe intelliguntur, sunt quasi amictus agrorum & sulcorum. Hinc Virgil. *Oleâ vestire Taburnum*. Item: *amictæ vitibus vlmi*.

PSALM. LXVI.

[a] *UBer agri*] Vber propriè mamma est Hic pro vbertate & abundantia accipitur, ad imitationem illorum Virgilii: *Et fertilis vbere campus*. Item, *Terra antiqua potens armis, atque vbere glebæ*. Apud Homerum quoque est οὖθαρ ἀρούρης. Sicuti enim in corpore animalis

animalis maximè fœcunda & fertilia sunt vbera; ita partes terræ fœcundissimæ & maximè frugiferæ, eleganter hac metaphorâ repræsentantur. Ita Psal. cvi. *Vber feracis spreuit agri.*

b *De Sabæo stipite*] Indicat thus, sic dictum ἀπὸ τοῦ θύειν, quod est sacrificare. Est enim thus quoque gummi seu liquor ex cortice certæ cujusdam arbusculæ, apud Sabæos Arabiæ populos destillans (Græci λίβανον dicunt: fortè à λείβω) Quem ipsum liquorem iidem Græci vocant λιβανωτὸν, à quo etiam *libandi* verbum natum esse nonnulli volunt. Sine thure enim sacrificia non fiebant. Vide Plin. lib. 12. cap. 14.

PSALM. LXVII.

a FRemitu secundo] Id est, fauente, & tua facta probante, & amico. Ita Sallustius dixit in Iugurtha: *Hominem oratione secundâ extollit*. Vt: *Fortuna secunda, & ventus secundus.*

PSALM. LXVIII.

a PÆana] Pæanes olim carmina dicebantur, quibus diis suis pro victoria in præliis gratulabantur. Hîc pro gratiarum actione, & beneficiorum diuinorum celebratione accipitur.

b *Steriles hymenæos*] Poëticè, pro conjugio sterili. Græcis enim Hymenæus, Latinis Talassio, Deus nuptiarum credebatur, quem passim in epithalamiis poëtæ inuocant. Sicuti autem vulgò eum, qui libros Platonis emit, Platonem emere dicimus: Ita veteres illi nomina Deorum liberaliter donis atque operibus Deorum tribuerunt, ob vtilitatem ea honorantes atque exornantes. Sic Bacchus pro vino, Ceres pro frugibus, Hymenæus pro nuptiis passim accipiuntur.

c *Nilo relicto*] Nilus fluuius Ægypti est, per quem ipsa regio more poëtico indicatur. Sicuti etiam Psal. LXXVIII.

& Lucanus de Ægypto sic scribit:

Terra suis contenta bonis, non indiga mercis
Aut Iouis; in solo tanta est fiducia Nilo.

[d] *Sinæ*] Sina mons Arabiæ petrææ, in quo Decalogus pronuntiatus & sancitus est.

[e] *Salmonis*] Nomen montis, cujus cacumen niue candidissimâ fuit conspicuum.

[f] *Basan*] regio Basanitis inter fluuium Iordanem, montem Libanum, vallem Hermon & Iteræam, feracissima & amœnissima, quam, Ogo rege interfecto, Moses dimidiæ tribui Manassæ assignavit: ab ipsa pinguedine nomen habens.

[g] *Irremeabilis orc.*] Orcus poëticè pro inferno accipitur: in quem qui semel descendit, ei inde regredi aut remeare non licet.

[h] *Ogo*] Ogus rex Basanitidis, interfectus à Mose, Num 21.

[i] *Cymbala*] Cymbalum, instrumentum musicum, æreum, concauum, & tinnitum edens. olim sacris Cybeles cum tympanis adhibitum. Meminit Cicero in Pisonem Et Virg. 4. Georg. *Tinnitusque cie, & matris quate cymbala circum.*

PSALM. LXIX.

[a] P*Orta statione*] Ebræi in portis conueniebant ad iudicia exercenda, & quasi forum agendum, Latinis autem statio inter alia quoque locum publicum significat, vbi jus dicitur. Sicuti Gellius quoque lib. 13. c. 13. nominat *stationes jus docentium*. Fortè etiam respexit locum ante curiam Romanam substructum, & conclauibus distinctum, vbi nationum variarum legati ad senatum Romanum missi, antè, quàm audirentur, subsistebant. Vnde apud Ciceron. epist. ad Q. Fr. primâ, lib. 2, est *Græcostasis*. quasi dicas stationem Græcorum.

[b] *Aconita*]

b *Aconita*] Aconitum herba venenata est, à cautibus, quas Græci ἀκόνας vocant, sic dicta. Ovid. 7. Metamor. *Quæ, quia nascuntur durâ vivacia caute, Agrestes aconita vocant.* Et alibi. *Lurida terribiles miscent aconita novercæ.*

c *Acerbant*] Acerbare, est aliquid, per se satis acerbum, facere acerbius & atrocius. Virg. *Formidine crimen acerbat.* Similia apud Horatium *Clarare, inimicare, æternare* pro clarum, inimicum, æternum facere.

d *Coniscans*] Arietans, seu cornua cum impetu committens: quod hœdorum & agnorum lascivientium proprium est. Lucret. lib. 2. *Et satiati agni ludunt, blandeque coniscant.* Id quod etiam Virgil. 2. Georg. indicare voluit, his verbis: *Pingues in gramine læto inter se adversis luctantur cornibus hædi.*

PSALM. LXXI.

a *Continenter*] Pro continuò. Cæsar: *Belgæ cum Germanis continenter bellum gerunt.* Id est, sine intermissione, συνεχῶς.

b *Puertia*] Syncope antiqua, pro pueritia. Utitur eâ Horatius quoque oda 36 lib. 1 *memor actæ non alio rege puertiæ.* Ita idem dixit *valdius* pro validius, *lamna* pro lamina.

c *Præisti mihi carmina*] Verba aut carmina alicui præire, est ea prior recitare, ita ut alii eadem denuò repetant & pronuntient. Significat ergo Propheta, se non nisi à Deo priùs sibi suggesta cecinisse, & quasi ex illius ore excepta repetivisse: quo quidem ipso nomine magis ἀξιόπιστος est censendus, quàm alii spermologi, qui pro divinis tradunt & inculcant, quæ à Deo non acceperunt.

d *Convexa mundi*] Id est, mundum convexum. Qualia sunt, *Avia silvarum, ardua montium, &c.* Est autem convexum, oppositum concavo, id est, globi seu orbis alicujus superficies exterior.

PSALM. LXXII.

a AMphitrita] Uxor Neptuni: poëticè, pro mari. Ne verò quis arbitretur, Paraphrasten mentione deæ hujus profanæ & fictitiæ, carmen hoc divinum & sacrum polluere voluisse; sciendum est, ipsum Amphitrites etymon, per se naturam maris, seu ipsum mare exprimere. Est enim ἀμφὶ circum & τρεῖν terere. Mare enim circumquaque terram atterit. Unde Ovid. 1. Metamorph.

——— Nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

In Tertium Librum *Psalmorum.*

PSALM. LXXIII.

a INvida, infida] Constructio ejus loci est: Sors seu fortuna (hæc tamen homini Christiano ad divinam providentiam omnia referenti nihil est) quæ aliis cunctis est invida, mobilis & infida, seu infidelis; istis scilicet impiis, & tamen fortunatis, servat eundem quasi tenorem perpetuâ fide: quasi dicat: Fortuna omnibus aliis invida, mobilis & infida, unis hisce fidelis & constans est.

b *Opes suppeditant*] Neutrum absolutum, pro suppetunt, sufficiunt, abundè satis sunt. Cic. 1. Offic. *Suppeditant hæc ad victum*, id est, sufficiunt. Idem Trebatium: *Ne chartam quidem tibi suppeditare*, pro suppetere.

PSALM. LXXIV.

a *Vitreo muro*] Intelligit aquas maris rubri divisas, & utrinque instar murorum vitreorum, seu pellucidorum assurgentes, donec Israëlitæ transirent incolumes, Psal civ. mare nominat marmor vitreum. Vide Psal. 77.

b *Cote durâ*] Intelligit petram à Mose percussam, ut indesitientibus eliceret aquam.

PSALM. LXXV.

a *Vinculis adamantinis*] Id est, à nullo unquam frangendis aut dissolvendis. Dicitur enim adamas, quasi ἀδάμαστος. Horat.

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ, &c.

b *Cratera*] Accusativus Græcus, sicut paulò post æthera.

PSALM. LXXVI.

a *Clypea*] Dicunt Latini hic clypeus & hoc clypeum. Virg. Æn. 9. *Et clypeum superintonat ingens*. Varro quoque lib. 1. c. 48 partes culmi & spicæ explicans, nomen gladii in genere vsurpauit neutro. *Herba ea*, inquit, *vocatur vagina, vti quà latet conditum gladium.* Ita dicimus hic baculus & hoc baculum, hic cubitus & hoc cubitum, quo etiam Livius utitur loco citato Psal. 70.

b *Ferreo somno*] Pro morte, quæ Homero quoque est χάλκεος ὕπνος.

PSALM. LXXVII.

a *Avarum auxilii*] Avarus aliàs dicitur, quasi avidus æris: hic autem avarus auxilii est, qui aut negat, aut justo diutiùs differt auxilium, sicuti divites avari ægrè admodum & difficulter pecuniam

 exponunt.

exponunt. Talem autem non esse Deum, hic locus docet.

b *dentibus temporis inuidis*] Respexit fortè hæc scribens ad illa Ouidii:

Tempus edax rerum, tuque inuidiosa vetustas,
Omnia depriminis, vitiataque dentibus æui
Paulatim lentâ consumitis omnia morte.

c *Sæcla ferarum*] More Lucretiano hac voce vtitur pro genere multitudine, sobole aut progenie. Nam & apud Lucretium sunt sæcla animantum, hominum, scriptorum. Sic enim lib. 2. *Inque breui spatio mutantur sæcla animantum*. Qui fortè Græcum γενεὰν, hoc Latino voluit exprimere. Sunt igitur hic tot sęcla pecudum & ferarum, idem, quod tot genera & tanta multitudo diuersorum animantum & ferarum. Ita Psal. 89.

Te jure piorum sæcla hominum celebrant.

d *Pharii tyranni*] Pharos insula est maris Ægyptii è regione Alexandriæ, à qua & mare illud Pharium, & tota Ægyptus à poëtis regio Pharia appellatur. Significatur autem his verbis Pharao, rex Ægypti. Fuit enim hoc commune cognomen omnium illorum veterum regum Ægypti, sicuti jam omnes Imperatores Romani *Cæsares* aut *Augusti* appellantur. Celebratur à Plinio lib. 36. cap. 12. magnifica & altissima ejus insulæ turris, cujus vsus fuerit nocturno nauium cursui ignes ostendere, ad prænuntianda vada, portusque introitum. Vnde hujusmodi turres maritimæ in aliis quoque locis exstructæ nominantur *Phari*, quales ad ostia quoque Traui & Varni apud nos videmus.

e *Vastificus fragor*] Omnia vastans aut vasta efficiens, qualis effectus est tonitruum & fulminum. Ex veteri poëta vsus est etiam Cic. 2. Tuscul.

f *Sali rubentis*] Id est, maris rubri. Mare autem salum

salum dicitur à sale, seu aquâ salsugine imbuta. Ptolemæus vocat sinum Arabicum. Alii mare Erythærum, ab Erythra rege, iuxtà habitante, vel in eo submerso, dictum volunt. Nam aliâs hoc mare nihil colore à cæteris differre constat. Est autem sinus ille satis amplus, ita ut latitudo ejus nonnullis in locis sit duodecim aut etiam plurium milliarium Germanicorum. Vero igitur simile est, dies complures in transitu hujus maris consumsisse Israëlitas, in tanta scilicet hominum multitudine. Quocirca etiam aquas hujus maris tamdiu stantes, non immeritò murum vitreum non inauit, Psal. 74.

PSALM LXXVIII.

a *Sobolis Eframi*] Intelligit Ephraïmitas, seu posteritatem Ephraïmi, filii Iosephi, penes quam cùm amplissima & populosissima esset, aliquandiu præcipuum robur & munimentum populi Israëlitici fuit. Sicuti hic quoque pro peritis sagittariis celebrantur.

b *Dapibus dedit esse peritis*] Esse, id est, edere, ab edo. Sic Virg *Est mollis flamma medullas*. Horat *Siquid est animum*, id est, edit, consumit.

c *Viduas cultoris arenas*] id est, arenas cultore destitutas, seu cultorem non habentes. Quid autem propriè sit viduus & vidua, notum est. Horat. *Viduus pharetrâ Risit Apollo*, id est, pharetrâ suâ spoliatus.

d *Miracula Plurima*] Decem plagas Ægyptiorum memoriæ causâ quidam his versiculis rhythmicis non planè illepidis est complexus.

Prima rubens vnda: ranarum plaga secunda:
Inde culex tristis: pòst musca nocentior istis:
Quinta pecus strauit: vesicas sexta creauit:
Post sequitur grando: mox bruchus dente nefando:
Nona tegit solemq; primam necat vltima prolem.

 e *Bruchus*]

e *Bruchus*] Idem cum eruca seu campe: nimirum vermis olera hortensia erodens. Ein raup.

f *Eumenidum*] More poëtico terribilem illam Dei iram penitus in populum Israëliticum effusam, mentione furiarum, ardentibus tædis, & facibus impios insectantium, voluit exprimere quas sic per ἀντιφρασιν, seu ἀντίφρασιν dixerunt, quasi minime ἀμφρεῖς, seu benevolas. An verò carmen tam sacrum & divinum figmentis hujusmodi poëticis aspergere rectè potuerit aut debuerit, alii judicent.

g *Jugera*] Jugerum Varroni ruris modus est, quem uno die juncti boves exarare uno jugo possunt. Germ. ein Juchert.

h *Silonis*] Silo nomen montis & oppidi, distantis ab Hierosolymis versus occasum solstitialem uno milliari Germanico: ubi antiquitus sedes tabernaculi & arcæ fœderis fuit, usque ad tempora Samuelis. Situm fuit in finibus tribus Judæ, Beniaminis, & Ephraimi.

PSALM. LXXX.

a *TU nos si placido numine videris*] Vide Psal. 42.

b *Euphratem*] Euphrates nobilissimus fluvius Asiæ est, tempore Salomonis limes terræ sanctæ versus Orientem. Perfluit idem Babylonem metropolim Chaldææ. Vocat eundem Psal 89. *palmiferum*, quod eæ regiones palmis abundarent.

PSALM. LXXXI.

a *BOna dicite verba*] Quod Græcis est εὐφημεῖν. Ovid. 1. Fast.

Prospera lux oritur, linguis animisque favete:
Nunc dicenda bono sunt bona verba die.

b *Pelusiacis*] Pelusium Ptolemæo Ægypti urbs ultima versus Arabiam maritima, sita videlicet ad

ostium

ostium fluminis Nili, quod ab ea Pelusiacum dicitur. Suidas clavem Ægypti nominat. Nunc Damiatam dici aliqui asserunt. Hic poëticè pro tota Ægypto accipitur.

c *Meribam*] Massa & Meriba locus in deserto, ubi Israëlitæ sitis impatientiâ in rixas, murmura & tentationes contra Deum & Mosen erumpunt: sic dictus à tentatione & contentionibus: ubi postea petra percussa largissimè aquas effudit. Exod. 17. Meminit ejusdem Psal. 106.

d *Compede Nili*] Sub compede captivitatem sub Nilo poëticè Ægyptum intelligit, quæ irrigatur à Nilo: de quo multa Herod. lib. 2.

PSALM. LXXXII.

a REgum timendorum] Idem ferè initium est odæ Horatii primæ libri tertii.

b *Trutina*] Pro statera seu libra, Græcis τρυτάνη, παρὰ τοῦ τρυτάζειν τῷ βάρει, id est, quòd pondere atteratur. Horatius: *Trutinâ pensatur eâdem.*

PSALM. LXXXIII.

a Nabathæus] Nabaiothus fuit filius Ismaëlis, nepos Abrahami, à quo regio seu pars Arabiæ terræ sanctæ finitima, versus Orientem, Nabathæa dicitur. Unde & reliqui orientales à poëtis dicuntur Nabathæi. Ovid 1. Metamorph. *Eurus ad auroram Nabathæaq; regna recessit.*

b *Agareni*] Ismaëlitæ, incolæ Arabiæ; sic dicti ab Agare ancilla & concubina Abrahami; qui post natum Christum Saraceni à Sara libera dici maluerunt.

c *Gabala*] Ebræis Gebal, regiuncula Arabiæ, finitima Judææ, sedes Gebalitarum.

d *Amalecus*] Filius Heliphazi, nepos Esaui, à quo orti sunt Amalecitæ in Idumæa, vicini Judææ versus meridiem.

[e] *Ammon*] Filius Lothi, à quo orti ſunt Ammonitæ, finitimi Palæſtinę, verſus Orientem.

[f] *Lothi poſteris*] Intelligit Moabitas & Ammonitas.

[g] *Madiana iuuentus*] Madian filius Abrahami ex Cethura, à quo Madianitę vel Midianitæ, qui Arabiæ partem Moabitis vicinam tenuerunt, & memorabili clade victi ſunt à Gedeone. Iud. 6. 7. 8.

[h] *Siſara*] Dux Iabini regis Aſori, victus à Baracho & Debora, & a Iahele vxore Heberis, dormiens, clauo per cerebrum adacto, interfectus, Iud. 4.

[i] *Iabinus*] Rex Chananæorum in oppido Aſor tribus Naphthalimi, victus a Baracho & Debora, Iudic. 5.

[k] *Ciſonis*] Ciſon fluuiolus ſeu torrens nobilis Galilææ inferioris, ſcaturiens prope Endor, ad montem Thabor, non procul a monte Carmelo (vbi Baalitas mactauit propheta Elias) influens in mare Syriacum, ad quem Siſara & Iabinus cum exercitu cæſi ſunt a Baracho & Debora, Iud. 5.

[l] *Lætamen*] Pro fimo aut ſtercore, quo agricolæ faciunt lætas ſegetes, & quaſi agros exhilarant. Vtitur eâ voce Plinius.

[m] *Orebum*] Fuit is princeps Midianitarum, a Gedeone ſubactus & interfectus. Iudic. 7.

[n] *Zebum*] Aliâs Zeebus, ipſe quoque princeps Midianitarum, ab Ephraitis cæſus. Iudic. 7.

[o] *Zebeamque*] Aliâs Zebaho, rex Midianiticus, a Gedeone captus & occiſus. Iud. 8.

[p] *Salmanam*] Aliâs Salmuna, regulus Midianitarum, a Gedeone ſuperatus & cæſus.

[q] *Axis ignifer*] Significat poëticè cælum ſtellis diſtinctum & ardens.

PSALM. LXXXIV.

[a] ARmipotens] Exprimit Ebraïcum Zebaoth, sicuti paulò pòst eundem vocat bellipotentem, & Psal. 89. vtrumque conjungit, *Armorum bellique potens*.

[b] *Creperos*] Creperum, dubium & anceps est Lucret. *Creperi certamina belli*. & Accius Phœnis. de auxiliis amicorum. *Quæ ego cuncta esse fluxa in mea re crepera comperi*. Idem: *Nunc tu in re crepera tua quid capias consilii*, vide. Hinc *crepusculum* dicitur lux dubia, & *senes decrepiti* quasi in dubio vitæ constituti. Vide Non. Marcellum.

[c] *Mens ebria nimiis bonis*] Summam hac metaphorâ saturitatem & abundantiam bonorum voluit indicare. Significat autem ebrietatem sobriam, de qua Poëta Christianus: *Læti bibamus sobriam Ebrietatem spiritus*. Horatius quoque od. 37. lib. 1. Cleopatram reginam Ægypti vocat fortunâ dulci ebriam, metaphorâ itidem insigni.

[d] *Avis nuntia veris*] Intelligit hirundinem, aut etiam ciconiam, de qua Virg. *Candida venit avis longis invisa colubris*.

[e] *Agmen aquæ*] Pro aquæ copia, seu ejusdem fluxu & ductu. Hinc Virg. dixit 1. Georg. *E pastu decedens agmine magno Corvorum increpuit densis exercitus alis*. Item: *Sæpe etiam immensum cælo venit agmen aquarum*. Et alibi: *Leni fluit agmine Tibris*. Et ipse Buchananus Psal. 88. *Agmen vt hybernæ quod sata mergit aquæ*.

[f] *Indulsti*] Syncope, pro indulsisti.

PSALM. LXXXV.

[a] POnunt venti] Pro desinunt, quiescunt. Virgilius: *Cùm venti posuêre, omnisque repentè resedit Flatus*.

Astraa] Poëticè, pro justitia divina. Ovid.
Vltima cælestum terras Astraa reliquit.

PSALM. LXXXVI.

a *Emancipatus*] Emancipare est è mancipio seu dominio suo aliquid emittere, & alteri possidendum tradere; & volunt propriè dici de liberis, sicuti manumittere de servis. Est igitur hic spiritus contagio corporis, emancipatus idem, quod anima, per mortem à corpore segregata.

b *Vernaculum*] Verna seruulus est domi nostræ natus, & nobis proprius. Inde *vernaculum* dicitur, vel quod nobis est proprium, ut hîc: vel quod nobis domesticum aut quotidianum est; ut *lingua vernacula*, seu materna, quam quasi inter vernas & domesticos addiscimus. Horat. *Positosque vernas ditis examen domus* Epod. 2.

c *Pudor decolor*] Pudor enim nativum colorem faciei in ruborem mutat. Ita Virgilio *decolor atas* senectus est, in qua color faciei juvenilis plurimùm immutatur.

PSALM. LXXXVII.

a *Mater urbium*] Aliâs metropolis, è qua in alia loca ἀποικίαι seu coloniæ, tanquam filiæ deducuntur. Ita etiam Psalm. 123. *Mater nobilis urbium* Pindaro est ἀστέων ῥίζα, id est, urbium radix, metaphorâ admodum insigni. Plinio in Epistolis est civitas mater. *Dum*, inquit, *civitatis non sint aliena, sed suarum quisque matrum civitatum*, id est, metropoleon. Aliâs Metropolis quoque vocatur urbs in Republ. aut regno aliquo præcipui nominis & auctoritatis, ubi sedes & religionis, & justitiæ, & majestatis regiæ est. Quæ quidem tria urbem aut locum aliquem maximè efficiunt amabilem & augustum. Talis apud

Judæos

Judæos fuit Jerosolyma; apud Latinos Roma.

b *Babylon*] Aliàs Babel, metropolis Chaldææ, toto olim orbe clarissima, & primâ monarchiâ nobilitata, amplitudine genti quàm ciuitati similior. Scribit enim Arist. 3. Politic. Babylone ab hostibus captâ, exstitisse partem ejus vrbis, quæ post tertium diem id factum esse nondum senserit.

c *Memphis*] Ægypti vrbs, ad Nilum sita, magnitudine Babyloni non dissimilis, nunc Cairo vulgò appellata.

PSALM. LXXXIX.

a *Maris irati furias*] Eleganter τὸ ἄψυχον faciens ἔμψυχον, designat fluctus, tumultus & procellas tempestuosi maris.

b *Thabor*] Mons Galilææ, inter Mare Tiberiadis & oppidum Nazarethum, in finibus tribus Zabulonis, in quo torrens Cison suam habet originem. Abrahamo Ortelio, Cosmographo ad miraculum vsque politissimo & laboriosissimo, existimatur esse Mastois Polybii, qui quindecim stadiorum adscensum habeat, & in vertice oppidum ἀταβύριον. Egesippus lib. 4. cap. 4. de excid. Hierosol. in extremo etiam meminit montis Galilææ Thabirii, cujus altitudo triginta sit stadiorum, vertex autem ipse campestris stadiorum viginti trium, & qui ipse quoque cum tota Galilæa in potestatem Romanorum tum devenerit.

c *Hermon*] Pars est montis Libani, quæ versus Orientem porrigitur, & regnum Basanitidis à Cœlosyria dirimit, stringens Galilæam à septentrione & ortu.

d *Sidonio murice*] De murice seu purpura Psal. 45. diximus. Hic autem purpuram Sidoniam vocat, quòd mare Syriacum, Tyrum & Sidonem alluens, purpuræ admodum ferax & fœcundum esset. Est autem Sidon urbs Phœniciæ antiquissima, in littore maris Syriaci, inter

inter Berithrum & Sareptam, in finibus Palæstinæ, versus septentrionem sita; sic dicta à conditore Sidone, qui fuit filius Chanaani, & patruelis Nimrodi, Genes. 10. quamvis à piscium ubertate sic dictum velit Justinus lib. 18. Nam pisces, inquit, Phœnices Sidon vocant.

[e] *Mors illacrimabilis*] Utpote quæ est ἀδάκρυς, immisericors, & ut Plautina voce utamur, *siccocula*, & simul ἀμείλιχος, id est, nullis lacrymis movetur. Tribuit hoc epitheton Horatius Plutoni, od. 14. lib. 2.

[f] *Christi*] Christus Græcis idem est, quod Ebræis Messias, & Latinis unctus; quòd JESUS CHRISTUS ab æterno Patre plenitudine Spiritus S. unctus, sit summus propheta, doctor, pontifex & rex Ecclesiæ suæ. Isti enim omnes oleo certo ungi & inaugurari solebant.

In Quartum Librum *Psalmorum.*

PSALM. XC.

[a] *Abusque*] ὕστερον πρότερον, pro, usque à primis sæculis.

[b] *Comis arefactis*] Poëtæ herbarum folia & frondes metaphoricè comas nominant. Sicuti enim calvities hominis caput deformat, & contrà capillitium seu cæsaries ejusdem est ornamentum; ita in foliis & frondibus plantarum, quasi decus & pulcritudo earum consistit, quibus hyberno tempore spoliatæ, quasi calvitiem quandam præ se ferunt. Ut denique capillitium tondere dicitur, cùm crines resecantur; ita

arbores,

arbores, quibus frondes & folia amputantur, dicuntur tonderi. Horat. *Duris ut ilex tonsa bipennibus.*

c *Vitiant amaro*] Videtur hæc scribens Lucretiana illa respexisse: *Medio de fonte leporum Surgit amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.* Inest enim voluptati quiddam γλυκύπικρον, seu dulcacidum, quod dulcem curis miscet amaritiem.

d *Citatis alis*] Pro concitatis & vehementissimè agitatis.

e *Ver juventæ*] Pulcerrima metaphora. Sicuti enim in anno, qui totus pulcer est, pars amœnissima & pulcerrima est ver; ita in vita hominis pars optima & florentissima est ætas juvenilis. Et sicut tempus vernum quotannis celerrimè effluit; ita vigore quoque juvenili nihil est velocius aut fugacius. Hinc anni juveniles etiam vernantes à poëtis appellantur.

f *Inquies*] Genere neutro, pro, inquietum. Sallust. *Humanum genus inquies & indomitum.*

g *Desine irarum*] Pro, Desine aut desiste ab ira, more Græco apud quos verba desinendi & abstinendi adsciscunt gentivum. Isocrat. λῆγε τῆς ὀργῆς ἔτι ποιεῖν δυνάμενος. Hinc Horat. quoque odâ 9. lib. 2. dixit: *Desine mollium querelarum*, & oda 27. lib. 3. *Abstine irarum, calidæque rixæ.*

h *Cedat & lætis*] Hujus & trium sequentium versuum hæc est constructio: Et luctus vicissim fugiens, cedat lætis: & modus voluptatis par labori exacto, id est, finito, subiens, mitiget amarum ævum. Petit enim, ut tempus subsequentis lætitiæ & prosperitatis, duratione præteritæ mœstitiæ & ærumnarum par sit.

PSALM.

PSALM. XCI.

[a] DVelli] Pro belli, more antiquo, ut Horat. *Pacem duello miscuit.* Aliâs pro singulari quoque duorum certamine, quod Græcis μονομαχία est, accipitur ut in hymno Ecclesiastico: *Mors & vita duello conflixêre mirando &c.* Homero bellum χάρμη dicitur per antiphrasin, quòd nihil habeat gaudii: ut Latinis bellum, quòd nihil in eo sit belli.

[b] *Exsors*] Quasi sine sorte, expers, immunis, ἄκληρος. Horat. de cote: *Exsors ipsa secandi.* Sic Psal, 143. *Si lucis exsors dego.*

[c] *Libycæ leænæ*] Libya Ptolemæo, Virgilio & aliis pro tota Africa accipitur, in qua leones generari etiam Horatius innuit, sic de Mauritania canens: *Nec Iubæ tellus generat leonem arida nutrix.* Est enim Jubæ tellus, seu regnum Mauritaniæ, pars Affricæ.

[d] *Seræ senectæ tempora suaviter*] Pollicetur nimirum Deus, seriò se colentibus εὐγηρίαν, id est, commodam, & morbis non ita obnoxiam senectutem.

PSALM. XCII.

[a] CRudo robore] Ita Virg. 6 Æn. de Charonte: *Sed cruda Deo viridisque senectus.*

[b] *Ceu palma*] Quomodo palma oneri imposito renitatur, patet ex Plinio lib. 16. cap. 42. ubi de materiis architecti, earumque firmitate agit. Verba hæc sunt: *Et palma arbor invalida, in diversum enim curvatur: at populus contra omnia inferiora pandatur, palma è contrario fornicatur.* Quod etiam testatur Xenophon pæd. Cyri lib. 7. καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτοῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι. Propterea palma symbolum victoriæ habetur, cujus etiam hoc proprium est, ut folia ejus nunquam decidant,

c *Cedrus*] Arbor perpetuò virens, odorata, speciosa, quam scribunt non curuari, sed suum retinere rigorem: teredines & tineas non gignere ex se, neque aliunde allatas alere: parietes denique nimio pondere non onerare. Vnde patet, cur Salomon, Dei instinctu, ex hoc potissimùm genere ligni templum Domini ædificare voluerit. Imò Vitruuius & alii referunt, etiam templi Dianæ Ephesiæ, & simulacri ipsius Deæ materiam cedrinam fuisse. Aiunt quoque, è cedro & similibus arboribus ultrò quandoque humorem guttarum instar excerni: quo fit ut hujusmodi statuæ indoctis & superstitiosis non sine miraculo sudare videantur, cùm tamen secundùm naturam idipsum fiat. Ex eadem cedro resina seu liquor quidam provenit, quæ cedria & κεδρέλαιον dicitur, cujus ea vis est, vt defuncta corpora conseruet, & viventia corrumpat, teste Dioscoride lib. 1. c. 89. Materiæ verò ipsi æternitas, vt Plin. Itaque & simulacra deorum ex ea factitarunt. *Et cedro digna*, dicuntur tabulæ, libri & alia, quæ immortalitatem promerentur, & talia esse censentur, quæ posteritati debeant consecrari. Cedri enim succo illita à vermibus & carie erant immunia. Hinc Horatio sunt *carmina linenda cedro*. Et apud Persium est, *Cedro digna locutus*. Sicuti apud Virgilium in 6. quoque Poëtæ egregii sunt, *Phœbo digna locuti*.

d *Libani iugo*] Tota illa regio montosa, quæ est inter mare Syriacum, & vrbem Damascum, Palæstinæ finitima, versus Orientem & Septentrionem, nominatur Libanus, cedris & aliis arboribus altissimis olim nobilis ejus pars est mons Hermon, de quo Psal. 89. Nomen habet à candore niuium, quibus vertices altorum montium perpetuò teguntur. Laban enim Ebræis idem est, quod nobis candidum. Vnde & *Alpes de albedine* dictas volunt.

PSALM XCIV.

a *PArente cassos*] Quos aliàs dicimus orphanos aut parentibus orbos. Est enim *cassum* inane aut vacuum, aut re aliquâ carens. Virg

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

b *Veternum*] Morbus, qui Plauto est veternus, Celso lethargus est, marcor scilicet, & inexpugnabilis propè dormiendi necessitas, die schlaffsucht. aliàs accipitur pro incuria & negligentia supina.

PSALM. XCVII.

a *COntinens*] Continens Plinio terra est, quę absque marina navigatione, commeatum partitur in tres mundi partes: aliâs terram firmam dicimus. Gręci ἤπειρος.

b *Cœli cardini*] Cardo propriè sustentaculum illud est, à quo janua dependens movetur. Virgil. *Foribus cardo stridebat ahenis*. Hinc vocabulum transfertur ad duos vertices, seu polos cœli immobiles, circa quos cœlum revolvitur, alterum arcticum, seu septentrionalem, alterum antarcticum seu meridionalem: quorum prior Ovidio est cardo mundi,

Qui semper liquidis altior exstat aquis.

& de utroque Virg.

Hic vertex nobis semper sublimis: at illum
Sub pedibus styx atra videt.

c *Inanes mentis stipites, & picti ludibria trunci*] Periphrases elegantissimæ idolorum.

PSALM. XCIX.

a *TErrificet*] Terrorem pectorib. incutiat. Verbum à Lucretio & Virgilio usurpatum. Virg. 4. Æn. *Caecique in nubibus ignes Terrificant animos.*

b *Pilâ tereti nubis*] Pila propriè columna, non teres, sed

ſed quadrata, quæ Saxonibus quoque eſt eingulier. Hic ſignificat columnam nubis, quę patribus in deſerto dux itineris fuit, & è qua reſponſa accipiebant.

PSALM. CII.

a CUculus] Aliis eſt Onocrotalus, ſeu Truo per deſerta mugiens. Dictus eſt autem Onocrotalus à ſtrepitu Aſini. Avis eſt palmipes, magnitudine & colore ſimilis cygno: cujus roſtrum magnum, prælongum ac validum, ex cujus inferiori parte ingluvies, ut gutturoſis, latioris ſacculi inſtar ante pectus propendet. Pedes coloris cinerei durâ pelle contecti. Plin. lib 10. cap. 47. Olorum ſimilitudinem onocrotali habent: nec diſpare exiſtimarentur omnino, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius uteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit, mira ut ſit capacitas. Mox perfectâ rapinâ, ſenſim inde in os reddita, in veram alvum, ruminantis modo, refert.

b Depróperant]Id eſt, valde & feſtinanter properant. Verbum à Plauto & Horatio uſurpatum.

c Trifidum ſolum] Antiquitus enim totum orbem terrarum in tres partes primarias dividebant: nimirum in Aſiam, Africam, & Europam. Quibus patrum ętate acceſſit quarta, America, ab Americo Veſputio, primo ejus inventore, ſic dicta. Eſt autem *triſidum*, quòd in tres partes vel fiſſum eſt, vel findi aut dividi [• ſt

PSALM. CIII.

a GAditano cubili] Gades, inſulam & urbem ſitam inter ſinum Gaditanum & Oceanum Atlanticum extremum verſus occaſum novi orbis terminum credidit antiquitas. Inque ea columnæ Herculis celebrantur. Sicuti & poëtæ fabulantur, hic Solem diurno labore feſſum, Oceano ſe immergere, atque requi-

requiescere. Unde *Solisque cubilia Gades*, dixit Statius. Quem hic Buchananus videtur imitatus. Nautę etiam hodie extremum hujus insulæ promontorium Finem terrę nominant. Celebratur inscriptio non inelegans, quam eo in loco repertam ferunt:

Heliodorus Insanus Carthaginiensis ad extremum orbis sarcophago testamento me hoc jussit condier, ut viderem, si me Quisquam insanior ad me visendum usque ad hac loca penetraret.

Hispani adhuc vocant Cadiz, vel Caliz. Ejus insignem descriptionem dedit Abramus Ortelius in tertio Theatri Orbis additamento: vnde hæc ferè desumta sunt.

b *Meritis*] Merere sub imperatore stipendia, est expeditionis alicujus socium esse, & militiam exercere: quod aliâs est stipendia facere. Vnde Sallustius rei bellicæ ignarum vocat *hominem nullius stipendii*. Hic de Angelis, Deo quasi militantibus, vsurpauit.

PSALM. CIV.

a *Tentoria cæli*] Tentoria, sub quibus miles contra injurias cæli se occultabat, antiquitus aut è velis erant extensis, quæ alii *papiliones* vocarunt: aut è tabulis consertis, quæ Cæsari sunt *tabernacula*: aut etiam è pellibus, quæ *tentoria scortea* dixerunt. Vnde est *sub pellibus hybernare*. *Scortea* etiam apud Martialem significat pallium pelliceum contra pluuias. Sic enim ille:

Ingrediare viam cælo licet vsque sereno;
Ad subitas nunquam scortea desit aquas.

Hic autem vocabulum *tentorii* eleganter ad cæli firmamentum latissimè expansum transfertur.

b *Lymphis*]

b *Lymphas*] Lympha poëticè pro aqua.

c *Onager*] Asinus sylvestris est, cursu equos facilè superans, cujus carnes, nisi quòd molliores sint, nihil à ceruina differunt. Abundat gregibus onagrorum Arabia, vt scribit Xenophon de Cyri minoris expeditione lib. 1. Meminit eorundem Plin. lib. 8. cap. 4. vbi Phrygię & Lycaoniæ præcipui onagri adscribuntur. Petrus quoque Angelius Bargæus in Cynegeticis lib. 3. versibus his elegantissimis describit onagros:

At sonitu ingenti putrem quatit vngula campum
Cornea, venantem quoties fugêre: suisque
Temporibus stant longæ aures: tum corpore ceruos
Exsuperant: nec lana nitet non alba colore,
Mixta nigro, ceu cùm nubes densentur opacæ,
Et totum eripiunt oculis cælumque diemque
Nigraque per medios decurrit tænia lumbos:
Linea quam clunes tractim comitatur ad imos:
Vtraque distinguens niueo sua tergora ductu.

Idem onagros Indicos, qui nobis sunt vnicornes, describit Cyneget lib. 2.

—— quos India pascit onagros,
Jam primùm niueo corpus candore teguntur
Infecti, Assyrio circum caput omne colore:
Cæruleis oculis: vnoque in fronte superbi
Cornu, quod reges Indorum protinus aureis
Orbibus includunt, & vina liquentia potant.
Ac tum nec morbos tuti sentire feruntur,
Nec quæ inter mensas occulta hausêre venena.

Quos ipsos versus cùm scriberet, respexit procul dubio locum Ctesiæ: qui est in Indicis. Asinos, *inquit*, sylvestres habet India, equis pares, quosdam & majores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquum corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cujus inferior versus frontem pars

pars duorum palmorum spatio sit candidissima: at superior, quæ in acutum tendit, punicea sit summum ruborem adjunctum habens, pars autem media sit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec spasmo, nec sacro morbo corripiuntur: sed nec venena ullam in eos vim habent, si modò vel antiquam illa hauriunt, vel postquam hauserint, aquam aut vinum, aut aliud quidpiam ex illis poculis bibant.

d *Tranant*] Trajiciunt, pervolant. ut sup. Psalm. 8. *Quique pennarum celeri volatu Metitur ales aëra*, id est, tranat.

e *Cerealia munera*] Pro frugibus. Poëticè. Ceres enim Dea frugum à poëtis fingitur, quam tamen David prorsus ignoravit.

f *Genitabilis humor*] Pro genitali, è quo aliquid gignitur. Cic. in Arato: *Solers natura & rerum genitabilis ordo*: Reperitur & apud Varronem, & imprimis apud Lucretium. Sic Virgilius dixit, *penetrabile frigus*. *Genitabilis aura Favoni*. Apud quem etiam sunt *aversabilis*, *& ærumnabilis*.

g *Alitibus*] Vide ales. Psal. 8.

h *Echinus*] Aliâs erinaceus: quorum duæ sunt species: alii enim rostro porcum, alii canem referunt: *quorum utraque tergus Undique, quàm magnum, spinis vallatur acutis*. Et ubi periculum imminet, quasi in orbem se colligit, ut globum quasi hispidum repræsentare videatur: Sicuti eleganter de iis quoque Angelius Cyneget. 4. ubi etiam naturam & furta hujus animalculi graphicè pingit, versibus hisce lepidissimis:

Ergo ubi lapsa jacent sua quæque sub arbore poma,
Accedunt læti, seque in sua terga volutant,
Donec fixa rubis hærentia mala supremis
Exportent: implentque penum liventibus uvis;
Quarum acinis quot es sentes onerantur acutæ,
Perjucunda sui præbent spectacula nobis.

Quippe

Quippe humeros tectis sic ingrediuntur, ut ipsa
Ire putes totos avulsos vite racemos.
Ah, tibi ne cupidos sensus tuus tangat habendi
Tantus amor, furem ut tenues arcere jocosum,
Atque oculos durus jucundo avertere ludo,
Eripere & natis ducem expectantibus escam.

i *Didis*] Didere verbum poëticum elegans, pro distribuere, digerere. Lucret. lib. 2.

Dum facilè in venas cibus omnis diditur.

Horat *Albutî senis exemplo dum munia didit.*
Componitur vel à dis & do, vel est contractum à divido.

k *Grandia cete*] τὸ κῆτος Græcis balæna seu bellua marina est. Hinc κήτη in numero plurali, à quo latinum cete, eâdem significatione, pluralis numeri tantùm. Hinc Virg. *Et monstra immania cete.* Eodem modo *mele & pelage*, pluraliter usurpavit Lucret. 5. *Propter Atlanteum litus pelageque severa.* Item lib. 2. *Et cyonea mele.* Et eòdem pertinent *frigida tempe* Virgil.

l *Vitreo marmore*] Pro mari. Sicuti & Virgil. 2. Georg. *Infidum remis impellere marmor.*

PSALM. CV.

a *CHananæa arva*] Regio hæc posteris Abrahami divinitus promissa, sic, vel etiam Chananitis, dicta est à Chanaano, filio Chami, nepote Nohæ. Ejus enim progenies hanc terram incoluit primò, quam postea, Chananæis ejectis, duce Josuâ occuparunt Israëlitæ. Regio eadem cum Palæstina, quæ longa fuit 40. milliaria Germanica, lata 12. teste Hieronymo.

b *Filium Rachelis*] Periphrasis Josephi, filii patriarchæ Jacobi, quem ille ex Rachele filia Labanis procreavit.

c *Mango*] Mango hic idem est, qui Callistrato I.C. plagiarius,

plagiarius, qui homines vivos aut emit aut furatur. Tales erant Ismaëlitæ Josephum à fratribus suis ementes xx siclis argenteis.

d *Inquilinus incolas*] Inquilinus hic opponitur indigenæ seu civi, aut patritio, qui Græcis est αὐτόχθων seu ἐγχώριος, sive etiam πολίτης, quem hoc loco vocat incolam, quales tum erant Ægyptii. Significat enim vox Inquilinus advenam, seu peregrinum, licet etiam habitet in empto & proprio. Aristoteli in principio 3. Politic. est μέτοικος: quales in Ægypto tum erant Israëlitæ, eodem nomine aliàs dicti Ebræi, ut docuimus Psa. 28. Patet hoc ex Sallustio, ubi Catilina in senatu se excusans inter alia, *Ne*, inquit, *existimate mihi homini patritio perditâ rep. opus esse, cùm eam servet M. Tullius, inquilinus civis urbis Romæ.* Aliâs inquilinos quoque Appian. lib. 2. ἰμαυλ. Καλοδοτ, inquit, τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν ἀλλοτρίαις οἰκίαις. Sicuti quoque aliquando inquilinus Ciceroni est, qui alienam domum incolit, aut in alieno privatim habitat. Græcis ἔνοικος. Unde Ciceroni in quadam ad Atticum epistola ἐνοίκιον est locarium, seu pretium conductæ domus.

e *Bruchus*] Vide Psal. 78.

f *Imber alitum*] Coturnicum maxima copia, instar imbris in terram decidens.

g *Pelusii*] Vide Psal. 81.

PSALM. CVI.

a *Iugiter*] Vide Psal. 19

b *Sal*] Vide Psal. 77.

c *Verticoso*] Vox à Livio quoque usurpata, descendens à vortice seu vertice, qui est aqua in se contorta, & in orbem acta, qua in parte maria & flumina ferè sunt profundissima, **ein wirbel**.

d *Gurgite*] Gurges quoque profundus in mari vel flumine

flumine locus est, vbi aqua in gyrum agitur, & injecta attrahit & absorbet. Nostris nautis ein tolcl.

e *Horebi*] Horebus vel Orebus, pars vel appendix est montis Sinai, in quo leges Decalogi latæ & sancitæ sunt.

f *Niloticû*] Vrbes Niloticæ sunt vrbes Ægypti: sic dictæ à Nilo, de quo suprà Psal. LXVIII.

g *Moses carum caput Deo*] Pro homine, Deo carissimo. In Latina enim & Græca lingua *caput* tanquam primarium corporis membrum nonnunquam pro toto homine usurpatur. Vt Horat. *Quis desiderio sit pudor aut modus Tam cari capitis?* Et Propert. lib. 4. *Nec te dulce caput mater Scribonia lasi.* Ita apud Homerum: Τεῦκρε, φίλη κεφαλή. Et Plato in Phędro: φαῖδρε, φίλη κεφαλή. Sicuti etiam Euripides de malo homine dixit: ὦ κακὴν κάρα.

h *Phineas*] Filius Eleazari, nepos Aaronis, qui indignatione commotus, Israëlitam cum scorto Madianitide interficit, eoque strenuo facto iram Domini jam effervescentem reprimit. Qua de causa sacerdotium perpetuum ei posterisque ejus promittitur, Num. 25.

i *Meribæ*] Vide Psal. LXXI.

k *Sortis flebilis vel hostibus*] Insignis amplificatio miseriarum, quas valde magnas, luctuosas & intolerabiles esse necesse est, si hostibus, vltionis & vindictæ potiùs quàm commiserationis cupidis, lacrymas debeant elicere. Eâdem amplificatione vsus est Virgilius, cùm diceret: *Vel Priamo miseranda manus.* Item Claudianus: *lugenda Getis & flenda Suevis Hausimus: ipsa meos horreret Parthia casus.* Vide Psal. CXXIX.

In

In Quintum Librum *Psalmorum.*

Psalm. CVII.

a *Phœbus*] Poëticè, pro ſole. Eſt enim Sol φῶς βίου, id eſt, lux vitæ. Unde aliqui nomen Phœbi deductum volunt.

b *Arctoa campis glacialibus ursa*] Intelligit partes terræ ſeptentrionales, urſæ majori & minori ſubjecta: ubi majus & penetrantius, quam in reliquis mundi partibus, frigus eſt.

c *Mare ſulcat*] Poëticè, pro navigat. Sicuti enim per campos aratro ducto relinquitur ſulcus lineâ rectiſſimâ, ita in mari quoq; nauis, acta ventis ſecundis, rectiſſimo curſu procedit: Et quod aratori eſt ſtiva, id nautæ eſt gubernaculum.

d *Carinis*] Pro navibus, pars pro toto. Ita Ovidius rotam pro curru dixit:

Si rota defuerit, tu pede carpe viam.

e *Venti ponunt*] Vide Pſal. 85.

f *Bullantibus*] Bullare eſt bullas facere. Verbum à Plinio uſurpatum, qui aquas & urinas dixit bullantes, id eſt, bullis intumeſcentes.

Psalm. CVIII.

a *Decempeda*] Pertica, δεκάπους, ſeu decem pedum, cujus uſus erat in dimenſione agrorum, eiu merſerunt. Cicero pro Milone: *Qui cum architectis & decempedis villas multorum hortoſque peragrabat.* Unde eidem Ciceroni *decempedator*, idem eſt in Græcis γεωμέτρης.

b *Arva tondet pecore*] Pro, depaſcit.

c *Arva ſecat vomere*] Pro, arat.

Psalm.

Psalm. cix.

[a] A*spris*] Pro asperis, more Horatiano, ubi etiam legas *valdius*, pro validius, *puertia*, pro pueritia: *surpite*, pro surripite: quod etiam attigimus Psal. 71.

[b] *Expes*] Vide Psal. 31.

[c] *Tectis frondeis*] Pro arboribus, quæ avibus nidos & latebras præbent, sicut tecta ædificiorum hominibus.

Psalm. cx.

[a] A*rgenteis gemmulis*] Allegoria, pulcerrimis metaphoris, & formam, & colorem, & pulcritudinem roris matutini venustissimè repræsentans. Non dissimilia habet, Psal. 133.

[b] *Sacramento*] Pro juramento. Est autem sacramentum propriè solenne juramentum militare, quo milites fidem suam imperatori adstringebant, quod quale fuerit, patet ex his verbis Vegetii, quæ extant lib. de re militari secundo, cap. 5. *Milites scripti & matriculis inserti, jurare solent. Et ideo militiæ sacramenta dicuntur. Iurant autem per Deum, & Christum, & Spiritum sanctum, & per majestatem imperatoris, &c, omnia se strenuè facturos, quæ præceperit imperator: nunquam deserturos militiam, nec mortem recusaturos pro Romana republ. &c.* Hinc Cæsar lib 1. bell. civil. *Milites Domitianos sacramentum apud se dicere jubet.* Miles autem hoc sacramento obstrictus, auctoratus: eodem liberatus, exauctoratus vocabatur. Accipitur etiam aliàs pro quovis juramento. Horat. ode 17 lib. 2. *Non ego perfidum dixi sacramentum.* Dictum est autem sacramentum à sacrando, seu consecrando, quòd eo juramento quis consecretur, & quasi addicatur huic uni imperatori, non alii, ad serviendum.

c *Melchisedecus*] Quasi dicas, regis iustitiæ. Volunt autem hoc cognomen fuisse Semi filii Nohæ, qui habitaverit in Salem (quæ postea fuit Hierosolyma) & præcipuus doctor & gubernator Ecclesiæ sui temporis fuerit. Ex hoc autem Psalmo, & ex septimo cap. epist. ad Ebræos patet, magnum hunc Melchisedecum typum fuisse Christi, sacerdotis æterni. Dicitur enim sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum neque finem vitæ habens, manere sacerdos in perpetuum: sicuti etiam filius Dei non tantùm sine patre ex virgine, sed etiam sine matre ex Deo natus, sine dierum initio exstitit, antequam ex matre virgine carnem assumeret: neque vllum vitę finem est habiturus. Et hic verè est æternus ille sacerdos, qui purissima victimâ (nimirum seipso) semel patri oblatâ, suos in æternum Deo reconciliauit.

d *Sacrorum antistitem*] Id est, summum aut primarium sacerdotem: sic dictum, quòd cæteris antestet aut antecellat. Cicero quoque *Antistites cæremoniarum & sacrorum* nominat in oratione pro domo sua. Ab hoc deductum fœmininum Antistita, pro primario sacerdote, vsurpatur à Plauto & Cicerone. Aliâs antistes in genere quoque dicitur is, qui in re aliqua excellit aut primas tenet. Ita Seruius Sulpitius appellatus est *Antistes juris*; Plato, *Antistes sapientiæ*.

PSALM. CXI.

a *INterlitu fuco*] Ab interlino, ich schmiere dazwischen compositum à lino, leui, lituro.

Aliâs fucus propriè insectum est, simile quidem api, sed majus, seu apis potiùs imperfecta, carens aculeo, non mellificans, sed mel aliarum strenuè deuorans. *Immunisque sedens aliena ad pabula fucus*, vt de eo Virgilius. Vnde etiam Varro furem vocat. Et per metaphoram fuci dicuntur otiosi, & ignaui ventres aliorum

aliorum tantùm fruges consumere nati. Aliàs etiam accipitur pro colore, quo lanæ & panni inficiuntur, vt, præter naturalem, alium colorem nanciscantur. Item pro medicamento, seu lenocinio, quo facies pingitur, vt speciosior videatur, quàm reverà est: Græcis φῦκος, καλλώπισμα, καλλωπισμός, qua significatione hic vsurpatur.

PSALM. CXII.

a Dentem fatigans dente] Frendens. Periphrasis. Vide Psal. xxxv.

PSALM. CXV.

a Massa è siquacibracteus] Quæ scil. ictu mallei corum diduci & dilatari potest, & quæ, dum mouetur aut plicatur, crepitat. hujusmodi enim laminæ seu lamellæ potiùs tenuissimæ, Latinis bracteæ appellantur. Virg. 7. Æn. Leni crepitabat bractea vento.

PSALM. CXVI.

a Polliciti tenax] Seruans promissorum. Sicuti Horatius Iustum & tenacem propositi virum vocat integrum & constantem.

b Damnatus voti] Quod postea dicit, reus voti. Qui enim voto facto aliquid se præstiturum promisit, ille tamdiu obligatus, & quasi damnatus, atque obstrictus est, donec voto soluto seipsum liberet. Virg. Damnabis tu quoque votis. Pro quo Iurisconsulti veteres dicebant, Damnas: vt, Damnas esto, id est, obligatus ad hoc vel illud faciendum.

PSALM. CXVIII.

a Licebit] Pro, licet, aut quamuis. Ita Martialis lib. 7. Sint astra licebit. Non deerit populo te veniente dies. Item Horat. Epod. 15. Sis pecore & multa dives tellure licebit.

PSALM. CXIX.

a DOctior Doctoribus] Insignis aliquid re ipsâ amplificandi modus, per comparationem. Qui enim præstantibus in re aliqua præstantior est, eius præstantiam verosimile est minimè esse vulgarem. Talia sunt illa Virgiliana & Horatiana: *Formosi pecoris custos formosior ipse. O matre pulcrâ filia pulcrior.*

PSALM. CXX.

a *Scytha*] Scythia complectitur regiones & gentes amplissimas & populosissimas tam in Europa, quam in Asia versus Septentrionem habitantes, in quibus etiam sunt Meſechitæ, quorum Psalmus meminit, sic dicti à Mesech, filio Iapheti, à quo gens illa propagata est. Mesech, id est, tendens arcum, quo etiam nomine Scythæ hoc loco celebrantur. Vox autem Kedaræorum, quæ in Ebræo est, deducitur à Kedar filio Ismaëlis, à quo dicti sunt Kedaræi vel Kedareni populi Arabiæ, quos posteri Saracenos appellauêre. Nomen habent à nigredine, vt quodammodo simul doleat Dauid, quòd sibi conuersandum sit cum nigris, id est, improbis & sceleratis.

b *Quum silua flagrat*] In fontibus Hebræis lingua hæc virulenta & dolosa, nominatim comparatur carbonibus Iuniperorum Scribunt autem de materia iuniperi accensâ, quòd mirum in modum adurat, & ignem vel ad integrum annum foueat, modò cinere cooperiatur. De eadem Plinius scribit, quòd serpentes ipsam fugiant, ideoque etiam homines eò tutiùs sub ea quiescere possent, quod de Propheta Elia perhibetur, 1. Reg. 19. 17.

c *Mapalia & Magalia*] Propriè sunt tuguria Maurorum & Numidarum agrestium, oblonga, in curuis lateribus tecta, quasi nauium carinæ, ut Sallustius ea describit in Iugurthâ.

PSALM.

PSALM. CXXV.

a SI Fractus] Desumsit hæc ex oda 3. lib. 3. Horatii

b *Mœnia montium*] Sunt enim montes, vrbem aliquam circumdantes ejus quasi munimenta & mœnia. Ita Pindarus olymp. od. 8. regionem mari septum, vel insulam vocat ἁλιέρκεα χώραν.

c *Præsidio viduos*] præsidio destitutos. Vide Psal. 78.

PSALM. CXXVI.

a MEtum librantes] Variè affecti, alternis iam spe, jam metu, animum subeuntibus.

PSALM. CXXVIII.

a PLantaria] Plantarium Virgilio planta aut stirps est qualibet, quæ in terram depangitur. Plinio etiam seminarium est, nouellis arbusculis consitum, vnde plantæ nouellæ aliò transferuntur.

b Pubescunt] Germinant, adolescunt. Virg. 2. Georg *Largo pubescit vinea fœtu*.

PSALM. CXXIX.

a SVlcis] Vide Psal. xxxviii.

b *Hostis ad fastidium*] Insignis amplificatio supplicii, cuius etiam hostem, aliâs infestum & crudelem capiat fastidium. Id enim graue & diuturnum esse necesse est. Vide Psal. cv.

c *Neruo seruitutis*] Vinculis, carcere. Terent. *In neruum potiùs ibis* id est, in vincula.

PSALM. CXXX.

a NOn furiis tristis es asperis] Non furenter irasceris.

b *Noxis eximet*] Liberabit à peccato & omni malo.

PSALM. CXXXI.

a *Sublime vetus*] Pro sublimiter. Adjectivum neutrum pro adverbio, more Græco. Virgil. *Rapidâ spirans immune securi*: Id est, immaniter. Talia sunt: *longum letari, acerba fremere, inexpletum lacrymari, indomitum furere, torvum videre*. Vide similia Psalmo xl.

PSALM. CXXXIII.

a *Inebrians uligine*] Insignis metaph. Sicuti enim haustu vini largiore corpus humectatur, & homo inebriatur, ita imbrium humore terra irrigatur & fœcundatur. Est autem uligo propriè naturalis terræ humor, ex ea nunquam recedens.

b *Hermonis intonsi*] Cujus virgulta vere novo frondentia nondum sunt amputata. Hoc enim est montes & arbores, quarum folia & frondes poëtis comæ sunt, tondere. Horat. *Duris ut ilex tonsa bipennibus*. E converso dixit Virg. *Ipse caput tonsæ foliis evinctus olivæ*. Vide Psal. xc.

PSALM. CXXXV.

a *Privam*] Privum est, quod uniuscujusque proprium & peculiare est. Horat. *Conducto navigio quà Nauseat ac locuples quem ducit priva triremis*.

b *Septemflua flumina Nili*] Quia Nilus septem ostiis celeberrimis in mare Ægyptium influit. Quorum nomina vide apud Melam.

c *Amorrhæum*] Qui sic dicti sunt ab Amorrhæo filio Canaan, & ultra ac cis Jordanem longè lateque habitârunt, antequam ab Israëlitis ejicerentur.

d *Seon*] Rex Amorrhæorum, quem cùm Israëlitis iter intercluderet, interfecit Moses, & regionem ejus occupatam Rubenitis & Gaditis assignavit.

PSALM.

PSALM CXXXVII.

a *E Versitis fundamentis*] Versus spondaicus, habens in quinta regione spondeum.

PSALM. CXXXVIII.

Quod superest si quid superest] Elegans ἐπανόρθωσις. Quasi illa Ciceroniana: *Quid sit, quòd se à me removit; si modò removit, ignoro.* aut etiam illa Horatiana:

Quòd spiro & placeo, si placeo, tuum est.

PSALM CXXXIX.

a *MOmenta*] Momentum à moveo, est minimum temporis spatium, à nictu oculi Germanis dictum, ein augenblick. Vult enim dicere, nullam vel minimam vitæ suæ partem Deo incompertam esse. Momentum quoque in lancibus libræ, jam in hanc, jam in illam partem vergentium, notum est. Græcis ῥοπή.

PSALM. CXL.

a *Lingua loquacis perfida vanitas*] Pro hominibus garrulis, perfidis & vanis. Sicuti Psalmo 1 *impietas* pro hominibus impiis.

PSALM. CXLI.

a *ODore thureo*] Qui ex thure exhalat. Virg.
Solis est thurea virga Sabæis

b *Libamine*] Pro libatione religiosa, quam Græci σπονδὴν vocant.

c *Palpet*] Palpo, palpas, vel palpor, palparis, palpari, deponens, id est, blandè, leniter & quasi tentando prensare, demulcere vel tangere. Accipitur fere pro adulari, nam is assentatorum gestus est. Hinc apud

 Plautum

Platatum & alios sunt nomina *palpo, onis* ; *palpator* & *palpatio*, pro adulatore & adulatione. Juvenal *Quem munere palpas.*

[d] *Salubriter*] Adverbium à Livio usurpatum, à quo salubriùs & saluberrimè.

Psalm. CXLII.

[a] *DVm sedes hominum colo*] Id est, dum vivo & habito inter homines.

Psalm. CXLIII.

[a] *LVcis exsors*] Tenebricosus, aut tenebris inclusus. Vide Psal. 91.

[b] *Cane torrido*] Sirio, de quo plura vide Psal. 1.

Psalm. CXLIV.

[a] *IAculis sequacibus*] τὸ ἄψυχον more poëtico eleganter facit ἔμψυχον. Sequax dicitur, quod strenuè & cupidè insequitur. Tribuitur hoc epitheton à poëtis passim capreis, oculis, fluctibus: item curis, quę nullis profectionibus, navigationibus, aut armis arceri possunt, quin insequantur. Lucr. 2.

Reveraque metus hominum, curæque sequaces,
Nec metuunt sonitus armorum, nec fera tela.

Ita hic jaculum sequax est, quod sequi non desinit antequam vulneret, quasi siti quâdam sanguinis humani, & cupiditate nocendi teneatur, ut Homerus quoque de hujusmodi sagittis loqui solet.

[b] *Laquearibus*] Laquearia & lacunaria partes sunt ædium seu conclavium, opposita pavimento, quod pedibus teritur. Quia autem partes illæ conclavium superiores studiosè exornari à magnificis solent, *tecta laqueata* sunt Horatio domus principum & magnatum splendidæ, quas circum curas & solicitudines volitare asserit. Eodemque modo Cicero vocat

porticum

porticum pavimentatam. Sicuti enim pavimentum decus est ejus partis cubiculi, quod pedibus teritur; ita lacunar ornat eam, quæ supra caput est, partem, quam vocem etiam nonnulli ad cœlum stellis distinctum eleganter transtulerunt, pro cœlo dicentes laquearia cœli.

c *Aureis*] Id est, pulcris, pretiosis. Quæ enim præ aliis pulchra & pretiosa sunt, poëtis aurea dicuntur, ut *Venus aurea, lumen aureum*, *liber aureus*, *Auro magis aurea virtus*.

d *Tholis*] Propriè concamerationis aut fornicis medium, seu umbilicus, in quem laterum aut trabium capita coëunt, cui antiquitus voventium anathemata, seu donaria votiva affigebantur. Virg. 9.

—— Si qua ipse meis venatibus auxi,
Suspendive tholo, aut sacra ad fastigia fixi.

PSALM. CXLV.

a *COntagium*] Contagium, ii, contagio, onis, & contages, is, accipiuntur pro morbo aut re aliqua vitiosa, quę contactu nocet, & veneno suo alios inficit, Lucret.

Quæ contage suâ palloribus omnia pingunt.

b *Ferarum sæcula* [Vide Psal. 77.

c *Opisque compotes*] Ope videlicet impetratâ, aut cùm votorum suorum facti sunt compotes.

d *Qui pectore cunque*] Pro, quicunque pectore, per Tmesin.

PSALM. CXLVI.

a *ESurie*] Pro fame. Apud Catullum est Esuritio, apud Varronem esurigo, eâdem significatione: ab edo.

PSALM. CXLVII.

a FRactos animi] Id est, animo fractos, seu pusillanimes. Poëticè. Eodem modo, *egregius, præstans, lapsus, victus*, & alia similia cum voce *animi* passim à poëtis conjunguntur. Et paulò pòst hoc ipso psalmo dicit, *simplex animi*.

b *Abenù*] Vocabulum poëticum, diversimodè, pro ratione carminis, usurpatum. In soluta oratione dicimus æneus, hinc poëtæ, diphthongo per dialysin & aspirationis epenthesin divisâ, dixerunt aheneus. Horat.

— Hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.

Ex hac voce producta alii item, per *συνίζησιν*, fecêre contractam, exemtâ è penultima literâ E, & dixerunt *Ahenus*: Propert. *forma celator ahena*, pro, æneæ, vel æreæ. Eodem modo pro eburneus dixere *eburnus*.

c *Et glacie frenat*] Insignis metaphora. Glacies enim cursum fluminum sistit, eaque ripis suis quasi alligat & adstringit, ut fræno equi cursus sistitur, quod hoc loco est frænare lapsus aquarum. Glacie verò liquefactâ & solutâ, *mox decrescentia ripas Flumina prætereunt*, ut canit Horat. 4. ode 3.

PSALM. CXLVIII.

a ROtabiles] Vox à Poëta, ut videtur, novata. Est autem rotabile, quod rotæ instar in orbem potest circumagi, quales sunt circuli illi cælestes, de quibus hic loquitur.

b *Vasta cete*] Vide Psal. 104.

c *Repostos*] Pro, repositos. Virg. *Manet altâ mente repostum*. Et *impostor*, quasi impositor, qui fraudulenter aliis imponit. Vide Psal. 46.

PSALM.

PSALM. CXLIX.

a FIliæ Sionis] Id est, virgines & matronæ Hierosolymitanæ: Sicuti Horat. ode 3. lib 4.

Romæ principis urbium
Dignatur soboles, inter amabiles
Vatum ponere me choros.

Ubi per sobolem Romæ, intelligit adolescentes & cives Romanos, ex urbe Roma, tanquam ex matre, oriundos.

b *Pectine*] Pecten hoc loco idem est cum plectro, de quo suprà Psal. 30. Virgil. *Iam pectine pulsat eburno.* Aliud instrumentum musicum est *πηκτίς*, seu pectis, de quo, sicuti etiam de aliis ejus generis, vide Nomenclatorem Hadriani Iunii.

PSALM. CL.

a NAblii] Vide Psal. 33.

b *Cymbali*] De hoc, Psal. 68.

c *Sonore*] Pro sonitu, more Lucretii & Virgilii, quorum ille in primo:

Lepido quæ sunt fucata sonore.

Idem canor, pro cantu dixit in quarto:

Parvus ut est cycni melior canor, ille gruum quàm
Clamor in æthereis dispersus nubibus Austri.

HÆc quàm brevissimè in Psalterii hujus voces obscuriores annotasse sufficiat. Reliqua, quæ in eo latent Christianæ pietatis documenta & mysteria aliis ex professo hoc agentibus relinquimus explananda.

Πάντων δόξα Θεῷ.

NATHAN

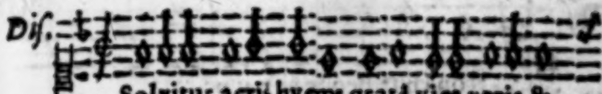

NATHAN CHYTRÆVS Lectori S.

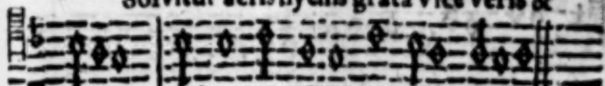
HActenus explicui pueris minùs obvia verba,
Dicendi & raros difficilesque modos.
Tu postquam, mentemque tenes linguamque poëtæ,
Nunc quoque cum sociis, si libet, illa cane.

Genus

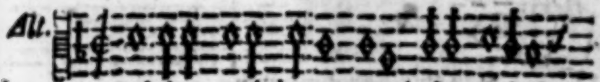
Genus dicolon distrophon: Versus I. Dactylicus heptameter acatalect. II. Archilochius; constans ex penthemimeri iambica & tribus trochæis, Horat. lib. 1. ode 4.

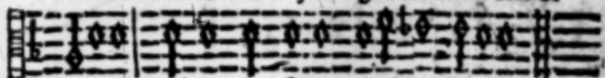
Solvitur acris hyems gratâ vice veris &

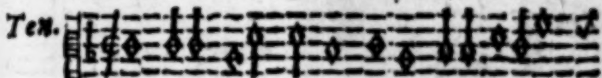
Favoni, Trahuntque siccas machinæ carinas.

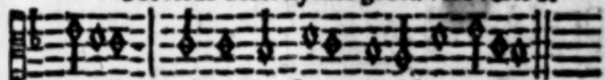
Solvitur acris hyems gratâ vice veris &

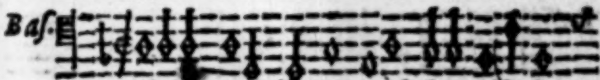
Favoni, Trahuntque siccas machinæ carinas.

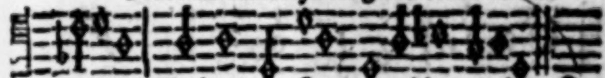
Solvitur acris hyems gratâ vice veris &

Favoni, Trahuntque siccas machinæ carinas.

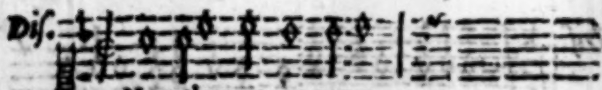

Solvitur acris hyems gratâ vice veris &

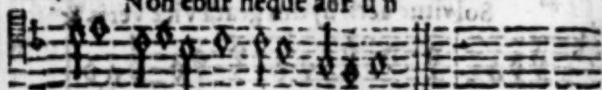

Favoni, Trahuntque siccas machinæ carinas.

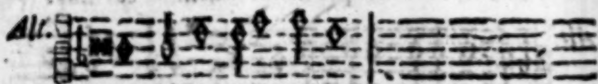
Genus dicelon distrophon. Versus 1. Trochaicus dimeter catalecticus. 2 Iambicus trimeter catalecticus, Horat. lib. 3. ode 18.

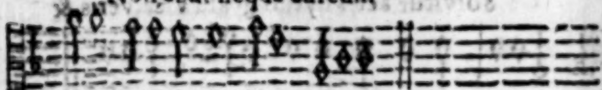
Non ebur neque aureum

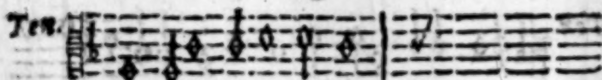
Meâ renidet in domo lacunar.

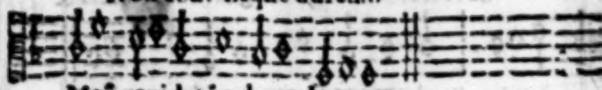
Non ebur neque aureum

Meâ renidet in domo lacunar.

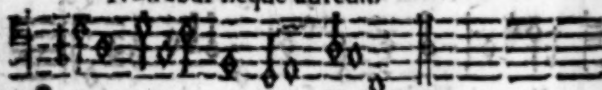
Non ebur neque aureum

Meâ renidet in domo lacunar.

Non ebur neque aureum

Meâ renidet in domo lacunar.

Genus

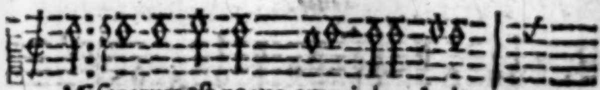
Genus dicolon tristrophon. Versus 1 & 2. Ionica à minore Sapphici trimetri acatalecti. 3 Ionicus a minore, Sapphicus acatalectus tetrameter, Horat. lib, 3. ode 12.

Discantus,

Miserarum est neque amori dare ludum,

Altus.

Miserarum est neque amori dare ludum,

Tenor.

Miserarum est neque amori dare ludum,

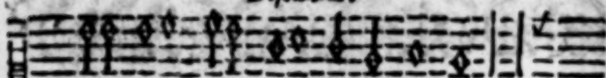
Bassus.

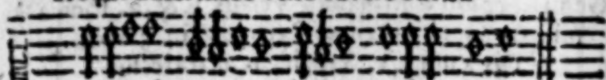
Miserarum est neque amori dare ludum,.

Dis.

Discantus.

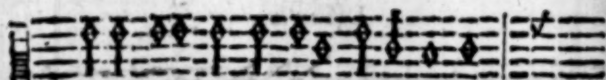

Neque dulci mala vino lavere aut ex-

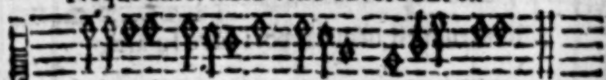

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Altus.

Neque dulci mala vino lavere aut ex-

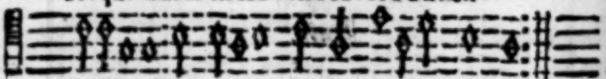

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Tenor.

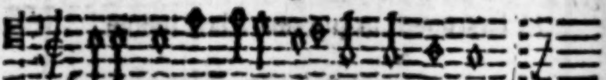

Neque dulci mala vino lavere aut ex-

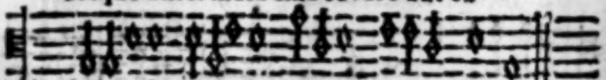

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Bassus.

Neque dulci mala lino lavere aut ex-

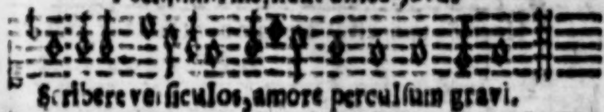
Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Genus

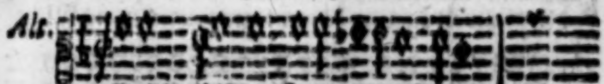
Genus dicolon distrophon. Versus I. Iambicus trimeter acatalect. II. Sapphicus; constans penthemimeri heroicâ, & dimetro iambico. Horat. Epod. 11.

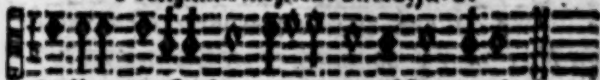
Pecti, nihil me, sicut antea juvat

Scribere versiculos, amore perculsum gravi.

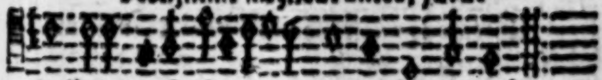
Pecti, nihil me, sicut antea, juvat

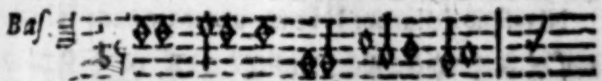
Scribere versiculos, amore perculsum gravi.

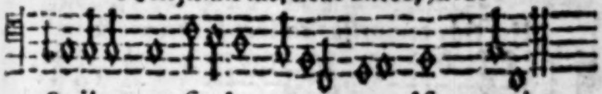
Pecti, nihil me, sicut antea, juvat

Scribere versiculos, amore perculsum gravi.

Pecti, nihil me, sicut antea, juvat

Scribere versiculos, amore perculsum gravi.

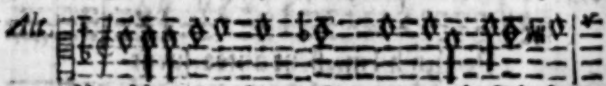
Genus

Genus dicolon distrophon. Versus I. Heroicus. II. Archilochius, constans ex Iambico dimetro acatalecto, & penthemimere heroica.
Horat. Epod. 13.

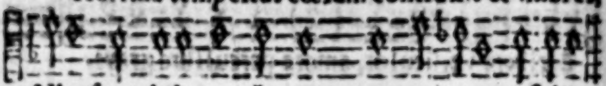

Horrida tempestas cœlum contraxit & imbres,

Nivesque deducunt Jovem: nunc mare nunc sylüæ,

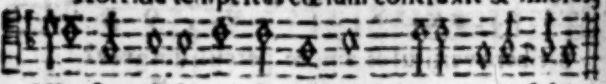

Horrida tempestas cœlum contraxit & imbres,

Nivesque deducunt Jovem: nunc mare nunc sylüæ.

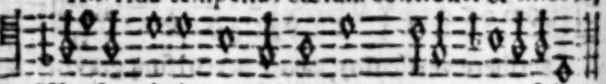

Horrida tempestas cœlum contraxit & imbres,

Nivesque deducunt Jovem: nunc mare nunc sylüæ.

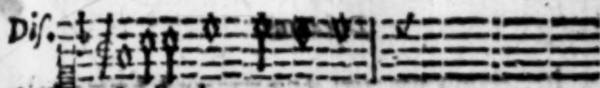

Horrida tempestas cœlum contraxit & imbres,

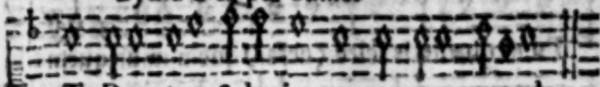

Nivesque deducunt Jovem: nunc mare nunc sylüæ.

Genus

Genus dicolon diſtrophon. Verſus I. Choriambicus dimeter acatalectus. II. Choriambicus tetrameter acatalect. ex epitrito ſecundo, choriambis duobus & amphibrachy. Horat. lib. 1. od. 8.

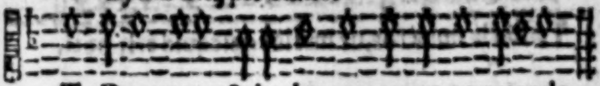
Lydia dic, per omnes

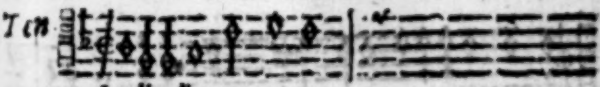
Te Deos oro, Sybarim cur properes amando

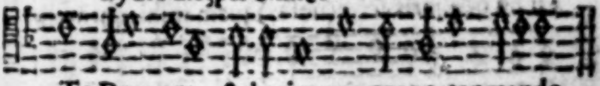
Lydia dic, per omnes

Te Deos oro, Sybarim cur properes amando

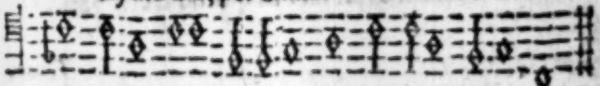
Lydia dic, per omnes

Te Deos oro, Sybarim cur properes amando

Lydia dic, per omnes

Te Deos oro, Sybarim cur prôperes amando

Genus monocolon: omnes versus sunt choriambici pentametri acatalecti Horatius lib. 1. ode 11. & 18. & lib. 4. ode 10.

Discantus.

Tu ne quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dii dederint Leuconoë: nec Babylonios
Tentâris numeros, ut meliùs quicquid erit pati.

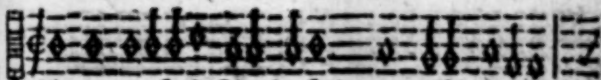
Altus.

Tu ne quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dii dederint Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros, ut meliùs quicquid erit pati.

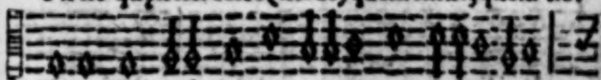
Tenor.

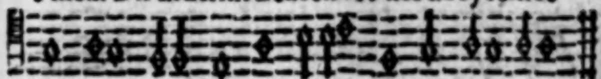
Tenor.

Tu ne quęsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi

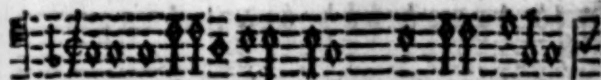

Finem Dii dederint Leuconoë: nec Babylonios

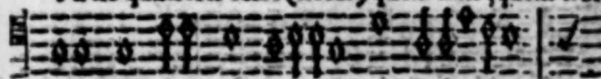

Tentâris numeros, ut meliùs quicquid erit pati.

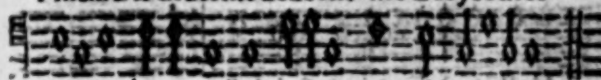
Bassus.

Tu ne quæsieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi

Finem Dii dederint Leuconoë: nec Babylonios

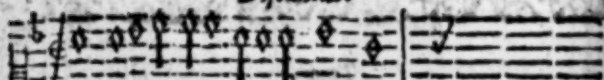

Tentâris numeros, ut meliùs quicquid erit pati.

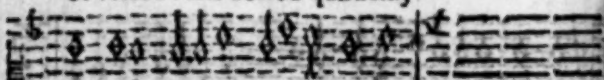
Genus

Genus Phalæcium, sive Hendecasyllabum.

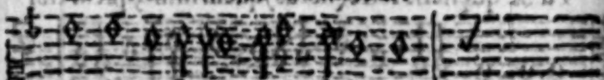
Discantus.

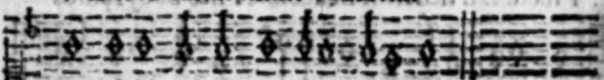
Si vitare velis acerba quædam,

Et tristes animi cavere morsus:

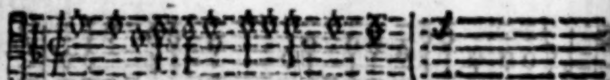

Nulli te facias nimis sodalem:

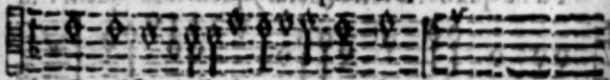

Gaudebis minùs, & minùs dolebis.

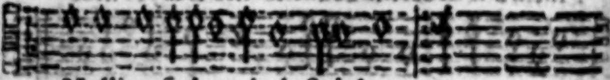
Altus.

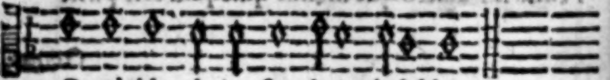
Si vitare velis acerba quædam,

Et tristes animi cauere morsus:

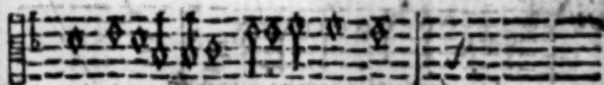

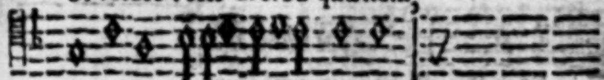
Nulli te facias nimis sodalem:

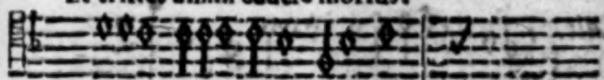

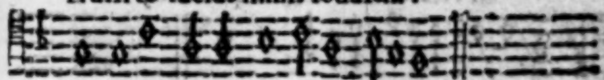
Gaudebis minùs, & minùs dolebis.

Tenor.

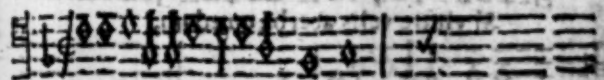

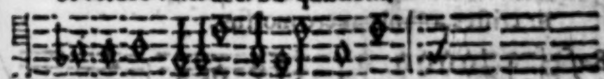

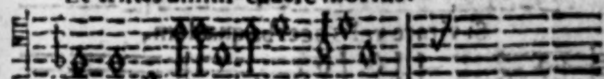

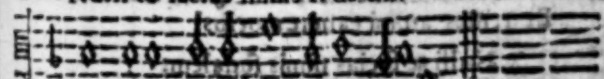

Baſſus.

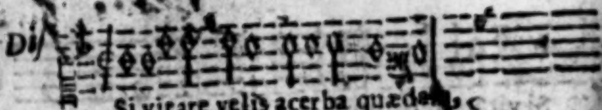

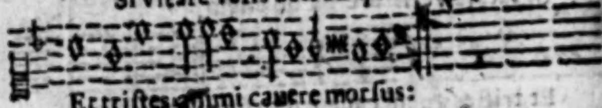

Alia

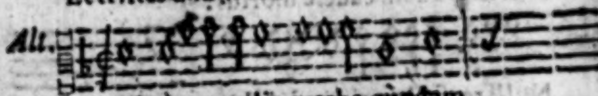
Alia melodia generis Phalæcii.

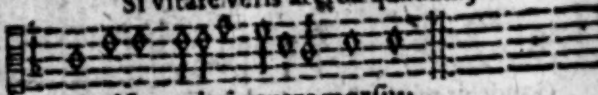
Di.

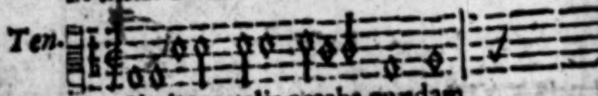

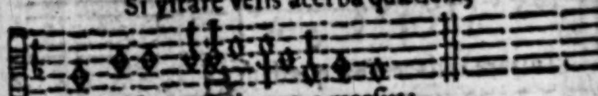
Alt.

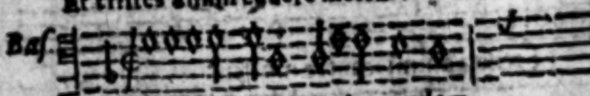

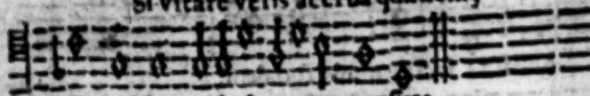
Ten.

Bas.

Nulli te facias nimis sodalem:
Gaudebis minùs, & minùs dolebis.

FINIS.